

ΔΑΥΛΟΣ

ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΣΕ ΣΠΗΛΙΑ ΤΗΣ ΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ ΠΡΙΝ 70.000 ΧΡΟΝΙΑ

Μιλᾷ στὸν «Δ» ὁ Γερμανὸς καθηγητὴς
ποὺ ἀνακάλυψε ὅπλα καὶ ἐργαλεῖα τους

ISSN 1105-9486

9 771105 948009

**Η ΑΡΧΑΙΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΝΟΜΑΤΟΔΟΣΙΑ
ΚΑΙ Ο ΒΙΑΣΜΟΣ ΤΟΥ ΝΗΠΙΟΒΑΠΤΙΣΜΟΥ**

Ίδρυτής - ιδιοκτήτης,
εκδότης - διευθυντής
ΔΗΜ. Ι. ΛΑΜΠΡΟΥ

Κυδαθηναίων 29, Πλάκα,
105 58 Αθήνα.
Τηλέφωνα: 2103223957,
2103314986, 2109841655
Τηλεομοιότητα: 2103314997

ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ:
<http://www.davlos.gr>
Ηλεκτρονική αλληλογραφία:
davlos@davlos.gr

Τα Γραφεία του «Δ» λειτουργούν
πρωινές ώρες 9:30-14:30
καθημερινά (και Σάββατο).

Εκτύπωση: PRESS LINE
Μάγερ 11, Αθήνα,
Τηλ.: 210 5225479.

- Τιμή αντιτύπου: €6.
 - 12μην συνδρομή: €53.
 - Όργανισμών κ.λπ.: €80.
 - Φοιτητών: €43.
 - Εξωτερικού: €80.
 - Η συνδρομή καταβάλλεται
κατά την έγγραφη.
 - Η συνδρομή ανανεώνεται αυτομάτως
μετά τη λήξη του 12μήνου.
- Διακοπή της συνδρομής γίνεται μόνον
κατόπιν τηλεφωνήματος
του ενδιαφερομένου.

ΔΙΑΦΗΜΙΣΕΙΣ ΔΕΝ ΔΗΜΟΣΙΕΥΟΝΤΑΙ.

Τα χειρόγραφα δεν επιστρέφονται.
Για εξοικονόμηση χώρου το Περιοδικό
διατηρεί το δικαίωμα σύμπτυξης ή δημοσί-
ευσης σε συνέχειες των προσφερομένων
συμπεράσεων.

Όλες οι συνεργασίες και τα
ταχυδρομικά έμβασματα στη διεύθυνση:
ΔΗΜ. Ι. ΛΑΜΠΡΟΥ,
Ποστ Ρεσάντ 175 01, Π. Φάληρο.

- Παραγγελίες μέσω Διαδικτύου
βιβλίων, τόμων, παλαιών τευχών «Δ»
και έγγραφες συνδρομητών:
στην ιστοσελίδα μας www.davlos.gr
- Επίσης έγγραφες συνδρομητών με
ένα απλό τηλεφώνημα στα
τηλέφωνα του «Δ».

Παρακαλούνται οι συνδρομητές
που αλλάζουν διεύθυνση, να το
γνωστοποιούν στο περιοδικό.

Απαγορεύεται ή εν όλω ή εν μέρει
αναδημοσίευση ή αναμετάδοση καθ'
οιονδήποτε τρόπον δημοσιευμάτων
του «Δαυλού» χωρίς τη γραπτή άδεια
του εκδότη.

ΔΑΥΛΟΣ

Μηνιαίο Περιοδικό Πρωτοποριακής Έρευνας

Έτος 25°, Φεβρουάριος 2006, Άριθ. 288

ΕΚΔΟΤΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Σιωνιστική Τραγωδία 19438

ΕΠΙΛΟΓΗ ΕΠΙΣΤΟΛΩΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ

Μπροστά σε ένα νέο Εικοσίενα 19440

ΕΡΕΥΝΕΣ

Οί ιερωμένες γυναίκες στην
Άρχαιότητα 19445
Άρχαία ονοματοδοσία και
Νηπιοβαπτισμός 19453
Ο Εύριπίδης και η σπηλιά του 19472
Η έβραϊκή «Βυζαντινή» Μουσική... 19478
Σαπφώ 19496
Τα «Παράδοξα» του Ζήνωνος (γ)... 19507

ΓΕΝΙΚΗ ΚΡΙΤΙΚΗ

ΑΙΣΙΜΑ ΚΑΙ ΑΔΗΡΙΤΑ 19493
Όψεις της παγκόσμιας ευσέβειας 19505
Σύνταγμα του Έλληνα 19534
Ο Δαίδαλος και ο οικονομισμός 19537
Η ΚΙΝΗΣΙΣ ΤΩΝ ΙΔΕΩΝ 19537

ΓΕΓΟΝΟΤΑ

Βρέθηκαν όπλα ανθρώπου 70.000 ετών 19460
Καταρρέει πανάρχαια γέφυρα 19470
Έλληνική εκδίκηση με παπύρους 19476
Κινητοί «ανάμεταδότες» του κ. Χριστόδουλου 19495
Κατακλύζεται αρχαία πόλη στην Τουρκία 19522
Έλληνες εορτάζουν τη σφαγή Ελλήνων! 19524
«Κάνω θέατρο, για να πριονίσω τα πάντα» 19530

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ

Παν. Κυριακόπουλος 19445
Ernst Ludwig Schwandner 19460
Άθανάσιος Φραγκούλης 19496

Ο «Δ» έχει την ευθύνη των κειμένων που δημοσιεύει στις
σελίδες του. Για τις δραστηριότητες, δημοσιεύσεις, διατυ-
πώσεις θέσεων κ.λπ. εκτός «Δαυλού» από πρόσωπα που
γράφουν ή έγραψαν στο Περιοδικό, ο «Δ» δεν ευθύνεται.

ΣΙΩΝΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΓΩΔΙΑ

ἄμε κατὰ διαβόλου ἢ μᾶλλον κατὰ Ἰσραήλ σύμφωνα μὲ τὸν κ. Χριστόδουλο, ἐνῶ οἱ συνεργάτες του (Κ. Χολέβας, Σαράντος Καργάκος, Α. Μαρίνος, Κ. Πυλαρινός, Κ. Δρακόπουλος καὶ ἀρχιμανδρίτης Ἐπιφάνειος Οἰκονόμου) ἐξηγοῦν στὸ «ΒΗΜΑ», ὅτι ἡ «**διεθνῆς Σιών**» κρύβεται πίσω ἀπὸ τὸν διάβολο ἢ τὸν Ἰσραήλ, πρὸς τοὺς ὁποίους κατευθυνόμαστε.

Ἀλλὰ ποῦ βρίσκεται τώρα ὁ ἀρχιεπίσκοπος, γιὰ νὰ πάῃ στὸ μέλλον ἐκεῖ πὸν λέει ὅτι θὰ πάῃ; Ποῦ εἶναι ὁ «διάβολος», ὁ «Ἰσραήλ» καὶ ἡ «Σιών»; Πόσες φορὲς τὴν ἐβδομάδα ὁ κ. Χριστόδουλος καὶ ἡ λοιπὴ Ὁρθοδοξία ψάλλουν τὶς τρεῖς αὐτὲς λέξεις, ὑμνολογώντας, εὐλογώντας καὶ δοξολογώντας τὸν «**λαὸν Ἰσραήλ**» καὶ τὴν «**Σιών**» καὶ ἀποτασσόμενοι τῷ διαβόλῳ (Ἑλληνικῷ Πολιτισμῷ*); Ἀπὸ ποῦ φοβᾶται ὅτι θὰ ἀπομακρυνθῇ ὁ κ. Χριστόδουλος; Ἀπὸ τὸν Ἰσραήλ, ποῦ χθὲς δόξαζε καὶ τὴν Σιών, ποῦ ὑμνοῦσε, στὸν Ἰσραήλ καὶ τὴν Σιών, ποῦ τώρα ἐξορκίζει ἀφ' ἐνὸς καὶ στὸν διάβολο, ποῦ καὶ πρὶν καὶ τώρα ἀποτάσσεται ἀφ' ἑτέρου; Τρομερὴ παράκρουση λόγου μέσα σ' ἓναν ἀνθρώπινο ἐγκέφαλο –μὰ τὴν ἀλήθεια! Ἐπέπρωτο μετὰ ἀπὸ τόσους αἰῶνες τερατώδους πνευματικῆς τυραννίας τοῦ ἐβραιοχριστιανικοῦ ἰδεολογήματος ὁ «εὐλογημένος Ἰσραήλ» νὰ γίνῃ τρισκατάρατος καὶ ἡ πολυαγαπημένη «θυγάτηρ Σιών» νὰ μεταβληθῇ σὲ καταδιώκουσα λάμια, ποῦ ἐτοιμάζεται νὰ καταπιῇ τὸν κ. Χριστόδουλο.

Σ' ἓνα λοιπὸν εἶναι συνεπὲς ὁ ἀρχιεπίσκοπος: στὸν ἀποτροπιασμό του κατὰ τοῦ διαβόλου, πρὸς τὸν ὁποῖο ἐνέπτυνε πάντοτε καὶ ἐμπτύει καὶ τώρα, ἀποκηρύσσοντάς τον ὡς ἀπενκταῖον προορισμόν, πρὸς τὸν ὁποῖον δὲν θέλει νὰ πορεύεται. Ἔτσι στὴν τραγικὰ παραληρηματικὴ ἔκρηξή του ἀκούσια (;) ἀποκάλυψε, ὅτι ὁ σκληρότερος πυρῆνας τῆς Ὁρθοδοξίας εἶναι ἡ ἀμετάκλητη, ἡ ἀκλόνητη, ἡ ἀδιάσειστη ἐχθρότητα κατὰ «παντὸς εἰδωλολατρικοῦ διαβολικοῦ δαιμονίου», ἢ ἀλλιῶς κατὰ παντὸς Σατανᾶ στὴν ἐβραιοχριστιανικὴ γλῶσσα (κατὰ παντὸς Ἑλληνικοῦ στὴν δική μας γλῶσσα). Ὅλα τ' ἄλλα ἀλλά-

* Ὑπάρχουν πολλὲς ἔρευνες στὸν «Δ», ποῦ ἀποδεικνύουν, ὅτι μὲ τὸν ὄρο **διάβολος** (σατανᾶς) στὴν ἐβραιοχριστιανικὴ γλῶσσα ὑποδηλώνεται ὁ «εἰδωλολατρικός» Ἑλληνικός Πολιτισμός. Ἡ ταύτιση αὕτη εἶναι πλήρως ἀποκαλυπτικὴ στὴν τελετὴ τοῦ Βαπτίσματος.

ζουν σὰν ἐφήμεροι κυνέρωτες, ἀκόμη καὶ ὁ «αἰώνιος» ἔρωτάς του πρὸς τὸν Ἰσραὴλ καὶ τὴ Σιών, ποὺ τώρα μεταβάλλεται σὲ μίσος.

Τί ἦταν ὁ Χριστιανισμὸς στὰ 2.000 χρόνια τῆς ἱστορικῆς διαδρομῆς του; Τί ἄλλο ἀπὸ διώκτης -καὶ μόνο- τοῦ διαβολικοῦ Ἑλληνικοῦ Ὁρθοῦ Λόγου; Τί ἄλλο ἀπὸ ἐξολοθρευτὴς τῆς Ἑλληνικῆς Μανίας; Τί ἄλλο ὑπῆρξε στὴν Ἱστορία ἀπὸ τὸ κατὰ 180 μοῖρες ἀναποδογύρισμα τῆς ἑλληνικῆς ἀντίληψης γιὰ τὴ Ζωὴ καὶ τὸν Κόσμο; Καὶ τί ἄλλο ἐξαφάνισε ὀλοκληρωτικὰ ἐκτὸς ἀπὸ τὸν Ἑλληνικὸ Πολιτισμὸ; Ποιὸς ἦταν ὁ λόγος γεννήσεώς του καὶ ὁ λόγος ὑπάρξεώς του ἕως σήμερα ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ζωτικὴ του ἀνάγκη γιὰ δίδωξη, καὶ καταστολὴ καὶ ἐξαφάνιση τῆς ἑλληνικότητος μὲ ὅλα τὰ μέσα καὶ τὴν ἀντικατάστασή της μὲ τὰ τελείως ἀντίθετα πρὸς αὐτὴν βιοθεωρητικὰ στοιχεῖα; Δὲν εἶναι βασικὸ πόρισμα τῆς Παγκόσμιας Ἱστορίας ὅτι, ὅταν ἐπεβλήθη ὁ Χριστιανισμὸς, ὁ Ἑλληνισμὸς ἔπαψε νὰ ὑπάρχῃ ὡς ἱστορικὸ μέγεθος -καὶ κατ' ἀναλογία δὲν εἶναι ἡλίου φαεινότερο, ὅτι, ὅταν ἀναβιώσῃ ὁ Ἑλληνισμὸς, ὁ Χριστιανισμὸς θὰ ἐξαφανισθῇ ὡς ἱστορικὸ μέγεθος; Τί ἄλλο ἔκανε καὶ κάνει στοὺς 16 ½ αἰῶνες τῆς παγκυριαρχίας του ἀπὸ τὸ ν' ἀντικαθιστᾷ τὴν ἑλληνικὴ Ἐπιστήμη μὲ τὴ χριστιανικὴ Πίστη, τὴν ἑλληνικὴ Ἑρευνα μὲ τὸ χριστιανικὸ Δόγμα, τὴν ἑλληνικὴ Φιλοσοφία μὲ τὴ χριστιανικὴ Θεολογία... -μὲ μία φράση τὴν ἑλληνικὴ Ἀλήθεια μὲ τὴν ἐβραιοχριστιανικὴ ἐξουσιαστικὴ Δύναμη τοῦ ἀσιατικοῦ μορμολυκείου τοῦ Παντοκράτορος καὶ Παντοδυνάμου Κυρίου τῶν Δυνάμεων;

Τραγικὸ τὸ παραλήρημα τοῦ Χριστιανισμοῦ τῆς ἐποχῆς μας. Σχιζοφρενικὴ ἡ θέαση τῶν ἐπὶ αἰῶνες ἱερῶν καὶ ὁσίων του ἀλλὰ καὶ μανιακὴ ἐμμονὴ στὸν φόβο τοῦ ἑλληνικοῦ διαβόλου. Μὲ τὸν διχασμὸ του αὐτόν, ἀλλὰ καὶ τὸ σύμπτωμα τοῦ διχασμοῦ του, τὸ σαικοπήριο αὐτὸ παραλήρημα, κλείνει μετὰ ἀπὸ ἀτέλειωτους αἰῶνες ἡ αὐλαία τῆς Ἑλληνικῆς Τραγωδίας. Μία ἄλλη αὐλαία ἀνοίγει, ἡ αὐλαία τῆς Σιωνιστικῆς Τραγωδίας.

Δ.Ι.Α.

ΕΠΙΛΟΓΗ ΕΠΙΣΤΟΛΩΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ

«Περιμένουμε μία Ελλάδα, πού νά παράγη Γνώση»

Κύριε διευθυντά,
Ὡς Ἕλληνες, μετανάστες βέβαια, συχνά ὀργα-
νώνουμε πολύωρες συζητήσεις μὲ θέμα τὴν Μητέ-
ρα Ἑλλάδα καὶ τὸν Ἑλληνισμό. Ὁ «Δανλός» ἀ-
σφαλῶς ὑπῆρξε τὸ κύριο ἐρέθισμα, τὸ προωθητι-
κὸ ἐλατήριο καὶ ἀληθῶς συνετέλεσε ἀνυπολόγι-
στα γιὰ τὴν ἐνημέρωσίν μας μὲ τὶς ἱστορικές του
ἀλήθειες, τὸ θάρρος, τὴν τόλμη καὶ τὴν παρησιία
του. Ἐπιπροσθέτως, θέλομεν νὰ ἐλπίζωμεν, ὅτι
θα συμμερισιθῆτε τὰ συνοπτικά συμπεράσματα
τῶν συζητήσεών μας, τὰ ὁποῖα, ἂν δὲν ἀπατώμε-
θα, δὲν ἀπέχουν πολὺ τῶν ἰδικῶν σας.

Ἑλληνισμὸς εἶναι καὶ παραμένει τὸ ἀποκορύ-
φωμα ἀνθρωπιστικῆς πρακτικῆς καὶ ἐφαρμοσί-
μης κοσμοθεωρίας ἀσυγκρίτου καὶ ἀνυπολογί-
στου ἀξίας. Ἑλληνισμὸς εἶναι ὁ ἕνας καὶ μοναδι-
κὸς Πολιτισμὸς του, καὶ οἱ παράγοντες οἱ ὁποῖοι
συνετέλεσαν πρὸς τοῦτο εἶναι ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσ-
σα (βιβλίό σας «Ἱστορία Γενέσεως τῆς Ἑλληνικῆς

Γλώσσας» τοῦ Η. Α. Τσατσόμοιρου), οἱ Τέχνες, οἱ
Ἐπιστῆμες καὶ ἡ Φιλοσοφία. Ἡ ἀπεραντοσύνη
του παραμένει ἀνεξιχνίαστο μυστήριο. Ἡ ἐκθεμε-
λίωσίς του καὶ ἡ κατάρρευσίς του κατέστη ἔργον
ἀδύνατον καὶ οἱ παντοειδῆς προσπάθειες διαφό-
ρων ἀπεδείχθησαν ὀλοσχερῶς μάταιες. Σήμερα
ἡ Ἑλλὰς χρειάζεται πολιτικούς, ἐκπαιδευτικούς
καὶ πολίτες, περισσότερο ἀπὸ ἄλλοτε, πού νὰ
γνωρίζουν πλήρως καὶ σαφῶς ποιοί εἶναι, ἀπὸ
ποῦ ἔρχονται καὶ πού πάνε.

Ὅντως αἰσθάνθημεν κάποια αἰσιοδοξία, ὅταν
σὲ ἓνα ἀπὸ τὰ τελευταῖα τεύχη τοῦ «Δαυλοῦ»
διαβάσαμε, ὅτι ὁ πρωθυπουργὸς τῆς παρούσης
Κυβερνήσεως τῆς Ἑλλάδος (Κωνσταντῖνος Κα-
ραμανλῆς) δήλωσε, ὅτι ἡ Ἑλλάδα μπορεῖ νὰ ξα-
ναγίνη χώρα Γνώσης καὶ Πολιτισμοῦ. Ἀλλὰ ἀ-
ναμένομε νὰ ἰδοῦμεν, ἂφ' ἐνὸς τί προτίθεται νὰ
πράξῃ γιὰ τὴν ἐπίτευξιν τοῦ σκοποῦ αὐτοῦ καὶ
ἂφ' ἑτέρου τὶς ἀντιδράσεις, τὶς ὁποῖες πρόκειται

ΜΠΡΟΣΤΑ ΣΕ ΕΝΑ ΝΕΟ ΕΙΚΟΣΙΕΝΑ

Κύριε διευθυντά,

Θέλω νὰ πιστεύω, πὼς δὲν θα ἀφήσουμε νὰ χαθῇ ἡ μεγάλη εὐκαιρία, πού παρου-
σιάζεται μπροστά μας, μὲ τὴν ἐπικείμενη ἔναρξιν τοῦ διαλόγου γιὰ τὴν ἀναθεώρηση
τοῦ συντάγματος. Ἄν τὴν χάσουμε, θα εἶναι ἓνα μεγάλο ἀσυνχώρητο λάθος γιὰ ὅσους
τουλάχιστον ἀπὸ ἐμᾶς ἔχουμε πειστή γιὰ τὸ πόσο κακὸ κάνει στὴν πατρίδα μας ἡ
ἀπροκάλυπτη καὶ ἀνερμάτιστη ἀνάμιξη τῆς Ἐκκλησίας στὰ θέματα τῆς Πολιτείας,
πού ἀφοροῦν καὶ ἐπηρεάζουν τὰ δικαιώματα καὶ τὴ ζωὴ τοῦ κάθε δημοκρατικοῦ Ἑλ-
ληνα πολίτη, ἄσχετα μὲ τὶς ὁποῖες θρησκευτικὲς του πεποιθήσεις. Θὰ εἶναι ἴσως ἓνα
πολὺ μεγάλο «ἐθνικὸ ἔγκλημα» τῆς γενιᾶς στὴν ὁποία ἀνήκουμε, ἂν ἐπιτρέψουμε κι
αὐτὴ τὴ φορὰ στοὺς ἐξαρτημένους ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία, νὰ κρατᾶνε δέσμια τὴν Πολι-
τεία μας στὸ ξεχαρβαλωμένο σήμερα ἄρμα τοῦ ἱερατείου, πού σέρνεται χάρις καὶ
μόνο στὶς παρωπίδες πού ἡ Πολιτεία ἔχει φορέσει σὲ μίᾶ μεγάλη μερίδα τοῦ ἐλληνικοῦ
λαοῦ. Θὰ ἐπιτρέψουμε στὴν Ἐκκλησία, νὰ συνεχίξῃ νὰ κοροϊδεύῃ καὶ νὰ ἐξαπατᾷ τὴν
πλειονότητα τῶν Ἑλλήνων, ἐπειδὴ κάποιοι πολιτικοί μας γιὰ ψηφοθηρικούς λόγους
ἔχουν γίνει ὑποχείριά της; Μπορεῖ κάποτε ἡ ἄγνοια τῆς πλειοψηφίας τῶν Ἑλλήνων
γιὰ τὴν πραγματικὴ ἐλληνικὴ ἱστορία, νὰ εἶχε ἐπιτρέψει αὐτὸ τὸ «καπέλλωμα» τῆς
Πολιτείας ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία, ἀλλὰ αὐτὸ εἶναι δυνατὸν νὰ ἀνεχτοῦμε νὰ συνεχίζεται

νὰ ἀντιμετωπίση, ἂν πράγματι ἔχη τὸ σθένος, τὴν ἀνδρεία καὶ τὴν τόλμη νὰ ἐπιχειρήσῃ κἀτὶ τέτοιο, ἔστω καὶ ἂν τοῦτο ἔχῃ σὰν ἀποτέλεσμα τὴν παραγκώνισιν τῶν ἐφήμερων καὶ πρόσκαιρων πολιτικῶν του φιλοδοξιῶν. Σὰν Ἕλληνες, ἀφανεῖς μετανάστες, τὸν διαβεβαιώνομεν, ὅτι «τὸ εὐκαταῖον εἶναι ἐφικτόν» καί, ἂν τολμήσῃ, θὰ εἶναι αἴσιον ἐπίσης τὸ πέρασ.

Μετὰ τιμῆς
Ἑφῆ καὶ Παν. Χαραλαμπάκος
 ἐξ Ἀνωγειῶν Σπάρτης τῆς Λακωνίας
Ἡρακλῆς Εὐσταθίου
 ἐκ Νεμέας Κορινθίας
Κων. Κούης
 ἐξ Ἀμαλιάδος Ἡλείας
 Calgary, Καναδᾶς

Πατριδα του τὸ συμφέρον καὶ ἦθος του μέλη τοῦ σώματος!

Κύριε διευθυντά,
 Τὴν 15ην/5/2001 (ἢ περὶ αὐτήν) ὁ ἀρχιεπίσκοπος κ. Χριστόδουλος ὤμιλησε σὲ σύναξιν τοῦ κλήρου τῶν Ἀθηνῶν καὶ ἐξεφώνισε τὸν ἀπαράιτητο λόγο του. Παραθέτομε χαρακτηριστικὰ ἀποσπάσματα, χωρὶς πολλὰ σχόλια:

«Πατέρες μου, νὰ μὴν κάνουμε κανένα λάθος. Γιὰ ὅλους μας πάνω-πάνω εἶναι ἡ Ἐκκλησία καὶ μετὰ ὅλα τὰ ἄλλα, δὲν βάζουμε ποτὲ τὴν οἰκογένειά μας πάνω ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία. Τὸ συμφέρον τῆς Ἐκκλησίας εἶναι πρῶτο καὶ καλύτερο...» (Ἀνευ σχολίων.)

«Ἐμεῖς δὲν ζοῦμε γιὰ τὸν ἑαυτὸ μας. Ζοῦμε γιὰ τὸν Ἰησοῦ Χριστό... Ὁ Χριστιανισμὸς ὅμως δὲν εἶναι θρησκεία. Ὁ Χριστὸς δὲν ἦρθε στὸν κόσμον, γιὰ νὰ κάνῃ μία θρησκεία, γιὰ νὰ μᾶς κάνῃ ἡθικώτερους, ἂν θέλετε καλύτερους ἀνθρώπους, γιὰ-

τὶ καλύτεροι ἄνθρωποι καὶ ἡθικώτεροι ἄνθρωποι μπορεῖ νὰ εἶναι οἱ βουδδιστές, οἱ Βραχμᾶνες, μπορεῖ νὰ εἶναι ἄνθρωποι ποὺ ἀνήκουν σὲ ἄλλες θρησκείες. Ὁ Χριστὸς ἦρθε στὸν κόσμον, γιὰ νὰ μᾶς κάνῃ ἕνα πρᾶγμα, μέλη τοῦ σώματός Του...» (Ἀπορία: Ἀφοῦ ὁ Χριστὸς δὲν ἦλθε, γιὰ νὰ κάνῃ μία θρησκεία οὔτε νὰ μᾶς κάνῃ ἡθικώτερους καὶ καλύτερους ἀνθρώπους... μπᾶς καὶ ἦλθε νὰ μᾶς κάνῃ... Ἑβραίους; Λέω, μήπως...)

Γενικὸ σχόλιο: Κάτι τέτοιο προφανῶς ἀκουγε καὶ ὁ μέγας μύστης τοῦ Ἑλληνισμοῦ Περικλῆς Γρανόπουλος, γιὰ νὰ ἀποφανθῇ: «Πᾶς παπᾶς αἰσθανόμενος ὅτι εἶναι πρῶτα χριστιανὸς καὶ δεύτερον Ἕλληνα, ξορραφισθῇτω».

Μετὰ τιμῆς
Γεώργιος Β. Φάκος
 Ταξίαρχος ἐ.ἀ., Ψυχικὸ

ἀκόμη καὶ σήμερα; Ἄς θυμηθοῦμε γιὰ λίγο τὰ λόγια τοῦ μεγάλου ἐκείνου Ἑλλήνα, τοῦ Ἀδαμάντιου Κοραῆ, ποὺ μετὰ τὴν πολιτικὴ ἀνεξαρτησία τῆς χώρας μας εἶχε πεῖ ἐκεῖνο τὸ πραγματικὰ τραγικόν: «Δυστυχῶς τίποτα δὲν ἄλλαξε, ἡ Ἑλλάδα ἀπλῶς βγήκε ἀπὸ τὸν ἕνα τάφο, αὐτὸν τῆς Τουρκοκρατίας, γιὰ νὰ πέσῃ σὲ ἕναν ἄλλον τάφο, αὐτὸν τῆς Ἐκκλησίας.»

Ἡ δικαιολογία ὅλων των πολιτικῶν μας στὴ μετεπαναστατικὴ Ἑλλάδα ἦταν, πῶς δὲν εἶχε δῆθεν «ὠριμάσει» ἀρκετὰ ἡ κοινωνία μας, γιὰ νὰ δεχτῇ νὰ ἀποδεσμευτῇ καὶ νὰ ἀπογαλακτιστῇ ἀπὸ τὴν «μητέρα» τοῦ ἔθνους, τὴν Ἐκκλησία, γιατί ἔτσι ἤθελαν δυστυχῶς νὰ ἐμφανίζουν οἱ πολιτικοί μας τὶς σχέσεις μεταξὺ τῆς Πολιτείας καὶ τῆς Ἐκκλησίας. Καὶ ἴσως νὰ εἶχαν ἐν μέρει δίκιο, γιατί πράγματι ἡ πλειοψηφία τότε τῆς ἀπελευθερωμένης Ἑλλάδας δὲν μποροῦσε νὰ ἀπαλλαγῇ τόσο εὐκόλα ἀπὸ τὴ νοοτροπία τῆς δουλείας καὶ τοῦ ραγιαδισμοῦ, μὲ τὴν ὁποία εἶχε γαλουχηθῇ καὶ ἀνατραφῇ ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνες.

Σήμερα ὅμως τὰ πράγματα εἶναι πολὺ διαφορετικά. Θὰ πρέπει ὅλοι νὰ παραδεχτοῦμε, πῶς εἶναι ἴσως ἡ πρώτη φορὰ στὴν μετεπαναστατικὴ ἱστορία τῆς χώρας μας, ποὺ ἔχει ἀρχίσει νὰ ἀμφισβητῆται στὰ σοβαρὰ πλέον ὄχι μόνον ὁ θεσμὸς τῆς Ἐκκλησίας ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ἀκόμη τῆς Θρησκείας. Τὸ κλίμα λοιπὸν εἶναι κατάλληλο. Τὴν ὥραία ἐκείνη φράση τοῦ Θουκυδίδου, τό... «οἱ καιροὶ οὐ μενετοί», θὰ πρέπει τώρα ἀμέσως ▶

Ὁ Νεύτων, ἡ συντέλεια τοῦ Κόσμου καὶ ἡ «Δευτέρα Παρουσία»

Σχετικά με τὸ ἄρθρο τοῦ κ. Γ. Καζάνα «Ἡ ἐπίθεση τοῦ Νεύτωνα κατὰ τῆς Λογικῆς» («Δαυλός», τ. 286) θέλω νὰ προσθέσω, ὅτι αὐτὸς ὁ μέγας καὶ πολλὸς Ἀγγλος διαπίστωσα, ὅτι εἶχε ἀφιερώσει μεγάλο μέρος τῆς ζωῆς του, δηλαδὴ δεκαετίες ὁλόκληρες, γιὰ νὰ βρῇ, πότε θὰ ἐπέλθῃ ἡ συντέλεια τοῦ Κόσμου. Τὸν εἶχε καταλάβει πάθος μετὰ τὴν Βίβλο. Καὶ ὅχι μόνον βρῆκε, πότε θὰ ἔλθῃ τὸ τέλος τοῦ Κόσμου, ἀλλὰ καὶ πότε θὰ

γίνη ἡ «Δευτέρα Παρουσία» τοῦ υἱοῦ τοῦ Γιαχβέ. Ἐτοιμασθῆτε: Ὑστερα ἀπὸ πενήντα χρόνια. Ἔρχεται! Τὸ 2060.

Ἐγὼ πάντως τότε θὰ εἶμαι στὶς Νήσους τῶν Μακάρων.

Φιλικά
Δημήτριος Φαληρέας
Σικάγο, ΗΠΑ

Νὰ μισθοδοτῇ τὸν Πατριάρχη τὸ Τουρκικὸ κράτος

Ἀξιότιμοι κύριοι,

Ἔχω μερικά τεύχη τοῦ περιοδικοῦ σας, δὲν τὰ ἔχω ὅλα, ὅμως συνεχῶς τὰ μελετῶ. Κατὰ τὴν ἄποψη τὴν δική μου, ὅσοι θέλουμε σ' αὐτὸν τὸν τόπο πολιτισμῷ, πρέπει ν' ἀποτελέσουμε ἓνα σύνολο, μὴ ὁμάδα, ποὺ θὰ ἀγωνιστῇ, γιὰ νὰ βγῇ ὁ τόπος ἀπ' τὰ ἀδιέξοδα ποὺ τὸν ἔχουν ὁδηγήσει οἱ ἀνευθυνοῦπεύθυνοι, αὐτοὶ ποῦ, ἐνῶ εἶναι ὑπεύθυνοι, φτειάχνουν νόμους (αὐτοὺς ποὺ ἀποκαλοῦν νόμους) καὶ βγαίνουν ἀνεύθυνοι, διότι νομίζουν ὅτι ἀπευθύνονται σὲ ποιμένα καὶ δούλους. Ἡ ὁμάδα αὐτὴ πλὴν τῶν ἄλλων θὰ πρέπει νὰ ἀγωνιστῇ, γιὰ νὰ ἐκλείψῃ τὸ αἶσχος τῶν ποιμνίων καὶ τῶν δούλων. Ἐὰν ἀγωνιστοῦμε σωστά, θὰ μπορέσουμε νὰ βγάλουμε τὸν ἄνθρωπο καὶ φυσικά πρῶτα τὸν Ἑλληνα ἀπ' τὴν Σπηλιά. Τὸ δύσκολο εἶναι, τὸ πῶς θὰ μπορέσουμε νὰ βγοῦμε στὸ φῶς τοῦ Ἀπόλλωνα μετὰ ὅσα θὰ διδάσκονται στὰ σχολεῖα

ὅλου τοῦ κόσμου. Πάνω στὸ θέμα αὐτὸ ἔχετε καμμιά καλὴ ἰδέα; Σχετικά μετὰ τὴν σελίδα 19068 τοῦ περιοδικοῦ σας, ἡ γνώμη μου εἶναι ὅτι, ἀφοῦ οἱ κληρικοί εἶναι ἀντιπρόσωποι τοῦ Θεοῦ, ἢ νὰ τοὺς πληρώνῃ ὁ Θεός, ἢ νὰ βροῦνε καὶ μία βιοποριστικὴ δουλειά. Ἐὰν δὲν κάνω λάθος, ὁ πατριάρχης πρέπει νὰ εἶναι Τοῦρκος ὑπήκοος, ὁπότε πρέπει νὰ τὸν πληρώνῃ ἡ Τουρκία.

Τελειώνοντας εὐχομαι, ὅπως εἶπε ὁ Νίτσε, νὰ ξαναγίνουμε Ἑλλήνες, νὰ καλλιεργήσουμε τὶς ἀρετὲς μας καὶ νὰ ἀποδυναμώσουμε τὶς κακιὲς μας, νὰ γεννηθῇ ὁ νέος ἄνθρωπος, ποὺ θὰ ὁδηγήσῃ τὴν ἀνθρωπότητα πρὸς τὸ λαμπρὸ μέλλον ποὺ τῆς ἀξίζει (σελίδα 17972 τοῦ περιοδικοῦ σας).

Σας χαιρετῶ ὅλους
Νικόλαος Κόνσουλας
Πλοίαρχος Ε.Ν., Σαμοθράκη

νὰ τὸ κάνουμε σημαία μας καὶ νὰ μὴν μείνουμε ἀδρανεῖς, μετὰ σταυρωμένα τὰ χέρια. Ὅπως λοιπὸν στὰ σίγουρα θὰ ξεσηκωθῇ καὶ θὰ ἀρχίσῃ νὰ δραστηριοποιεῖται ἡ Ἐκκλησία καὶ ὅλοι οἱ φανατικοὶ πιστοὶ τῆς (μετὰ τὸν ὅποιο φαρισαϊσμὸ κι ἂν τοὺς χαρακτήριζῃ), θὰ πρέπει κι ἐμεῖς νὰ δραστηριοποιηθοῦμε, ὅχι βέβαια μετὰ κραυγές, ἀπειλές, ἀφορισμοὺς καὶ τὴν ἐλεεινὴ ἐκείνη συμπεριφορὰ τῶν φανατισμένων ἀνθρώπων τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ μετὰ σύνεση, μετὰ σοβαρότητα, μετὰ νηφαλιότητα, μετὰ πολλὴ εὐγένεια καὶ προπαντὸς μετὰ ἐπιχειρήματα, ποὺ θὰ πρέπει νὰ εἶναι σωστὰ καὶ κυρίως πειστικά.

Τὰ κατὰ καιροὺς πολλὰ καὶ ἐκλεκτὰ δημοσιεύματα τοῦ «Δαυλοῦ» πάνω σ' αὐτὰ τὰ θέματα μᾶς δίνουν ὅλη τὴν δυνατότητα νὰ ἀντλήσουμε ἀπὸ κεῖ πολλὰς χρήσιμες πληροφορίες καὶ πολλὰ σοβαρὰ ἐπιχειρήματα, γιὰ νὰ τὰ χρησιμοποιήσουμε σὲ ἐπιστολές καὶ ἄρθρα, ποὺ θὰ πρέπει νὰ στείλουμε πρὸς ὅλες τὶς ἐφημερίδες καὶ τὰ περιοδικὰ τῆς χώρας ἀλλὰ καὶ σὲ ὅλα τὰ γραφεῖα τῶν κομμάτων καὶ προπαντὸς τῶν πολιτικῶν, ποὺ αὐτοὶ μετὰ τὴ ψήφο τους εἶναι ἐκεῖνοι ποὺ τελικά θὰ ἀποφασίσουν.

Ἡ μάχη αὐτὴ φαίνεται, καὶ ἴσως πράγματι νὰ εἶναι, ἀρκετὰ ἄνιση, καὶ γιὰ τὸ λόγο

Τὰ «Παράδοξα» τοῦ Ζήνωνος καὶ οἱ ἀγκυλώσεις τῶν ἐπιστημόνων

Ἀγαπητὲ κ. Λάμπρου,

Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖο βρῖσκω καταπληκτικὸ στὰ «Παράδοξα» τοῦ Ζήνωνος εἶναι, ὅτι πολλὲς ἀπὸ τὶς θέσεις ποὺ ἀνέγραψα ἤδη στὸ ξεκίνημα τῆς συγγραφῆς τῆς μελέτης (βλ. «Δ», τεύχη 281 καὶ 282) καὶ οἱ ὁποῖες δὲν φαίνονταν νὰ τεκμηριώνονται ἱκανοποιητικά, τώρα ἔχουν ἀποκτήσει μία ἐντυπωσιακὴ ἀποδεικτικὴ βάση. Ἀναφέρομαι εἰδικὰ στὴν ἀνάδειξη τοῦ τρόπου δημιουργίας τῆς παραδοξότητας στὸ «Βέλως» καὶ στὸν «Ἀχιλλεῖα», ἀλλὰ καὶ στὴν ἀνάδυση τῶν ἀπαντήσεων τῆς ὑφῆς τοῦ χώρου, τοῦ χρόνου, τῆς πραγματικότητας, τῆς θεωρητικῆς δυνατότητας ταξιδιῶν στὸ χωροχρόνο καὶ τῆς αἰτιοκρατίας. Μάλιστα βλέπω πολλὰ πράγματα ἀκόμη σὲ πολὺ βαθύτερο ἐπίπεδο, ποὺ μποροῦν καὶ πρέπει ἐπίσης νὰ συσχετισθοῦν, ἀλλὰ θὰ τὰ ἀφήσω γιὰ ἀργότερα, ἀφοῦ ἤδη αὐτὰ ποὺ γράφω προκαλοῦν ἀρκετὰ προβλήματα κατανόησης. Θεωρῶ ἐπίσης ἐντυπωσιακὸ τὸ πόσο ἀρμονικὰ δένουν οἱ ἐξηγητεῖς ὅλων αὐτῶν τῶν θεμελιωδῶν ιδεῶν. Σὰν τὰ γρανάζια ἐνὸς καλοκουρδισμένου ρολογιοῦ.

Συγχαρῆστε με, ἂν μιλάω σὲ ὑπερθετικὸ βαθμὸ γι' αὐτὴ τὴν ἐργασία, ἀλλὰ ἐδὼ καὶ ὁκτὼ μῆνες νιώθω συγκλονισμένος ἀπ' ὅλα αὐτὰ ποὺ

προκύπτουν ἀπὸ τὶς καταπληκτικὲς ιδέες τοῦ Ζήνωνος. Ποιὸς θὰ μποροῦσε νὰ φανταστῇ, ὅτι ἓνας ἄνθρωπος μιᾶς τόσο μακρινῆς ἐποχῆς μέσα ἀπὸ αὐτὰ τὰ αἰνίγματα κρατοῦσε στὰ χέρια του τὸ κλειδί τοῦ ἀπείρου, ἀλλὰ προφανῶς τοῦ ἔλειπαν οἱ λίγες ἀπαραίτητες συμπληρωματικὲς γνώσεις Φυσικῆς, γιὰ νὰ τὸ χρησιμοποιοῦσῃ;

Ἀπὸ τὴν ἄλλη πλευρὰ μοῦ κάνει ἐντύπωση, ὅτι μέχρι σήμερα (ἐκτὸς ἀπὸ ἐσᾶς) μόνο τρεῖς φυσικοὶ ἔδειξαν ἐνδιαφέρον καὶ ἐξεφράσθησαν θετικά. Ὅπως διαπιστώνω, οἱ περισσότεροι ἐγκέφαλοι εἶναι ἀπίστευτα ἀγκυλωμένοι. Φαίνεται παράδοξο, ἀλλὰ ἔχω τὴν ἐντύπωση, ὅτι σὲ πολλὲς περιπτώσεις ἡ συσσώρευση γνώσεων μπορεῖ νὰ ἀποτελῇ ἀσήκωτο βαρὶδιο. Καὶ κάτι ἀκόμα, ποὺ μὲ ἐντυπωσιάζει προσωπικά, εἶναι ἡ ἄρνηση τῶν περισσότερων ἀνθρώπων, μὲ τοὺς ὁποίους τυχαίνει νὰ μιλήσω, νὰ ἀκούσουν καὶ νὰ δεχτοῦν τέτοιες ιδέες. Συναντῶ παντοῦ ὦτα μὴ ἀκούοντων. Μία παράξενη πνευματικὴ στρέβλωση.

Μὲ φιλικούς χαιρετισμοὺς
Βασίλης Σταμούλης
Ἀρχιτέκτων, Ἀθήνα

Σημ. «Δ»: Ἡ συνέχεια τῆς πρωτότης ἐρευνας τοῦ κ. Β. Σταμούλη δημοσιεύεται στὸ παρὸν τεῦχος σὺς σσ. 19507-19521.

αὐτὸ θὰ εἶναι ἀσφαλῶς καὶ ἰδιαίτερα δύσκολη. Ὅπως ὅμως αὐτὸ νὰ τὴν κάνη ταντοχρόνως ἰδιαίτερα ὠραία, προκλητικὴ, ἐλκυστικὴ, ἐρεθιστικὴ, διεγερτικὴ, μέχρι καὶ σαγηνευτικὴ ἀκόμα θὰ ἔλεγα, γι' αὐτὸ καὶ δὲν πρέπει νὰ λείψῃ κανεὶς ἀπὸ τὴ μάχη αὐτῇ.

Μὲ τὸ σύνθημα «νῦν ὑπὲρ πάντων ὁ ἀγών» θὰ πρέπει νὰ δώσουμε ὅλοι τὴ ψυχὴ μας. Καὶ νὰ ἔχουμε στὸ νοῦ μας, πὼς αὐτὸς ὁ ἀγὼνας εἶναι ὁ δεύτερος «ἀπελευθερωτικὸς» ἐθνικὸς ἀγὼνας (μετὰ ἐκεῖνον τοῦ 1821), ποὺ θὰ δώσῃ τὴν ἐποχὴ αὐτὴ ἡ Ἑλλάδα, γιὰ νὰ σπάσῃ καὶ νὰ ἀπαλλαγῇ ἐπὶ τέλους ἀπὸ τὰ καταναγκαστικὰ δεσμά, ποὺ κάποιον τῆς φόρεσαν, ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμὴ ποὺ τὸ κράτος ἀπαλλάχτηκε ἀπὸ τὴν τουρκοκρατία. Αὐτὰ τὰ ἄθλια «δεσμά» καλοῦμαστε τώρα ἐμεῖς οἱ Ἕλληνες τοῦ ἐσωτερικοῦ καὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ νὰ ἐπιχειρήσουμε νὰ σπάσουμε, δίνοντας ὅλοι μαζί, ἀπὸ ὅπου κι ἂν βρισκόμαστε, μιὰ μεγάλῃ μάχη, τὴν ὠραιότερη καὶ πολυτιμότερη ἴσως μάχη τῆς ζωῆς μας.

Μὲ τιμὴ
Κώστας Σπανός
Φιλιατρά, Μεσσηνίας

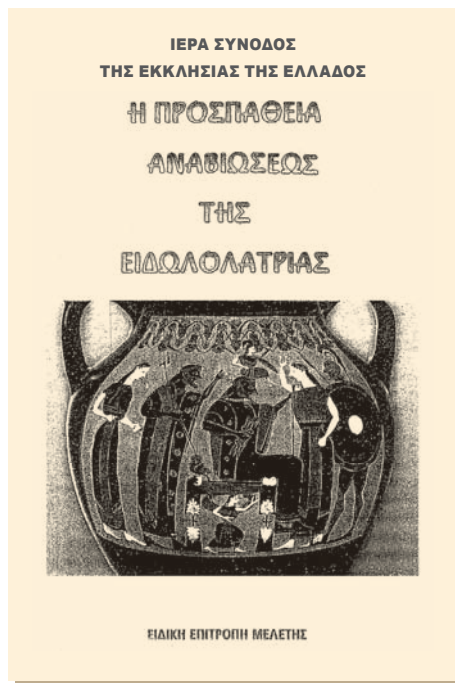
Ἡ μάχη τοῦ Ἑβραιοχριστιανισμοῦ κατὰ τῆς «Εἰδωλολατρίας»

Ἀγαπητὲ κ. Λάμπρου,

Τὸ προπαγανδιστικὸ ἔκτρωμα τῆς φωτοτυπίας τὸ βρῆκα μὲ μεγάλη μου ἐκπληξὴ στὴν ἐκκλησία τοῦ Ἁγίου Δημητρίου στὸ Winnipeg τοῦ Καναδᾶ. Σὰς τὸ ἐσωκλείω, νὰ τὸ διαβάσετε, καὶ νὰ ἀνοίξῃ ἡ καρδιά σας, ὅπως ἄνοιξε καὶ ἡ δική μου καὶ πολλῶν ἄλλων ἐδῶ μορφωμένων ἀνθρώπων τῆς ἐλληνικῆς παροικίας τοῦ Winnipeg. Εἶναι φανερό, ὅτι ἡ ὁρθόδοξη Ἐκκλησία ἀνησυχεῖ, ὅτι θὰ ἔλθῃ ἡμέρα ποὺ θὰ πρέπει νὰ δώσῃ λόγο γιὰ τὶς πράξεις τῆς καὶ τὴν προσπάθειά τῆς νὰ κρατᾷ σὲ πνευματικὴ ἀφασία τὸ Ἑλληνικὸ Ἔθνος, προσπάθεια ἡ ὁποία συνεχίζεται μέχρι καὶ τῶν ἡμερῶν μας.

Ὁ «Δανλός» μας πρέπει νὰ συνεχίσῃ τὸ ἔργο του, ποὺ εἶναι ἡ ἀποκάλυψις τῆς ἱστορικῆς ἀλήθειας καὶ ἡ ἀφύπνισις τῆς ἐλληνικῆς μας ψυχῆς. Ἐλπίζω νὰ ζῶ, νὰ δῶ τὴν ἡμέρα ποὺ ἡ Ὁρθοδοξία θὰ ζητήσῃ συγγνώμῃ ἀπὸ τοὺς Ἑλλήνες γιὰ τὰ ἐγκλήματα τῆς ὅλους αὐτοὺς τοὺς αἰῶνες σὲ βάρος τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους.

Σὰς χαιρετῶ μὲ εἰλικρινῇ φιλία
Γεώργιος Σωτηριάδης
Winnipeg, Καναδᾶς

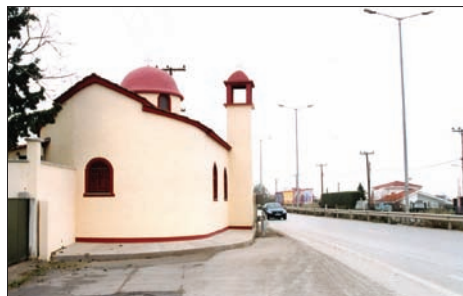
Μὲ πόσα λεφτὰ πουλιέται ἡ χριστιανικὴ εὐσέβεια;

Ἀξιότιμε κ. Λάμπρου,

Τὸ κτίσμα, ποὺ φωτογράφισα, βρίσκεται στὸν προαστιακὸ δρόμο Θεσ/νίκης-Περαίας καὶ καταλαμβάνει δύο ἀπὸ τὶς τέσσερις λωρίδες, ὅχι βέβαια γιὰ νὰ εὐλογῇ καὶ νὰ προφυλάσῃ τοὺς ὁδηγοὺς ἀπὸ ἀτυχήματα, ἀλλὰ λόγῳ συμφέροντος δημιουργώντας πρόβλημα καὶ ἀπειροὺς κινδύνους γιὰ ἀτυχήματα.

Ὅταν ξεκίνησε νὰ κατασκευάζεται ὁ δρόμος, τὸ ναῖδριο ἦταν ἐμπόδιο. Ἔγιναν προτάσεις ἀποξημίωσης ἀπὸ τοὺς ὑπεύθυνους. Ἀρνήση ἀπὸ τὴν πλευρὰ τῆς Ἐκκλησίας μὲ τὴν ἐνεργό, μέχρι ἀπειλῶν, συμπαράστασις τοῦ ποιμνίου.

Ἐψαξα καὶ βρῆκα ἀπὸ περιέργεια, ὅτι ἡ εὐλάβεια τῶν ἀνθρώπων αὐτῶν ἔχει ὅρια, δὲν εἶναι οὔτε ἀπειρη, οὔτε ἀπέραντη, οὔτε ἀνεξέλεγκτη. Στὴν δική μας ἀγνή περὶπτωση τὸ ὄριο τῆς εὐλάβειας, ὅπως σ' ὅλες τὶς παρόμοιες περιπτώσεις ἄλλωστε, μετρίεται μὲ τὸ χρῆμα. Γιὰ νὰ δεχτοῦν τὴν μεταφορὰ τοῦ κτίσματος αὐτοῦ, ζήτησαν ἓνα

πολὺ μεγαλύτερο χρηματικὸ ποσὸ ἀπὸ τὸ ἀνωτέρω προσφερόμεν ἀπὸ τὸ Δημόσιο.

Ἀρνήθηκαν βέβαια οἱ ὑπεύθυνοι τοῦ Κράτους καὶ ἔτσι τὸ κατασκευάσμα παρέμεινε στὴ θέση του εὐλογώντας τὰ ἐξ αἰτίας του συμβαίνοντα ἀτυχήματα.

Μετὰ τιμῆς
Παναγιώτης Ἰατροῦ
Θεσσαλονίκη

ΟΙ ΙΕΡΩΜΕΝΕΣ ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΑ

Κανένα ιερατικό αξίωμα δὲν ἦταν ἔμμισθο

διαδικασία τῆς ὀνοματοθεσίας τῶν παιδιῶν τους ἀπασχολεῖ σήμερα πολλοὺς Ἑλληνες, πρὸ πάντων ἐκείνους ποὺ δὲν ἀσπάζονται τὴ λατρευτικὴ καὶ ἱερουργικὴ πρακτικὴ τῆς Ὁρθοδοξίας. Πολλοὶ ἄνθρωποι τηλεφωνοῦν στὸ «Δ» καὶ ζητοῦν νὰ τοὺς ὑποδείξουμε τρόπους, μὲ τοὺς ὁποίους θὰ μπορέσουν νὰ ἀποφύγουν τὴν τελετὴ τοῦ χριστιανικοῦ «βαπτίσματος», στὴν ὁποία ὁ Ἑλληνικὸς Πολιτισμὸς σατανοποιεῖται καὶ ἀποτάσσεται στὸ πῦρ τὸ ἐξώτερον. Φυσικὰ ἓνα περιοδικὸ δὲν μπορεῖ νὰ διαδραματίσῃ ἄλλο ρόλο ἐπὶ τοῦ προκειμένου, παρὰ μόνον νὰ διαφωτίξῃ καὶ νὰ πληροφορῇ γιὰ ἄλλους, ἐκτὸς τῶν ἰσχυόντων στὴ σημερινὴ Ρωμιοσύνη, τρόπους ἀπόκτησης ὀνόματος ἀπὸ τὰ νέα Ἑλληνόπουλα, ποὺ ἴσχυσαν, προτοῦ ἡ ἐλληνικὴ κοινωνία καὶ γενικώτερα ἡ ζωὴ τῶν Ἑλλήνων ὑποδουλωθοῦν στὴν ἰουδαιοχριστιανικὴ πνευματικὴ ἐξουσία.

Σήμερα ἡ νομιμοποίηση τοῦ ὀνόματος μπορεῖ νὰ γίνῃ στὸν δῆμο ἢ τὴν κοινότητα, ὅπου κατοικεῖ ὁ ἐνδιαφερόμενος, μὲ κάποια διαδικασία, ποὺ μπορεῖ εὐκόλα νὰ πληροφορηθῇ ὁ ἐνδιαφερόμενος. Σ' ὅ,τι ἀφορᾷ στὸ ἀρχαιοελληνικὸ τελετουργικὸ μέρος, ἀπευθυνθήκαμε στὸν δρ Παναγιώτη Κυριακόπουλο, φιλόλογο καὶ νομικό, καθηγητὴ τοῦ ΤΕΙ Πειραιᾶ καὶ συγγραφέα πολλῶν ἔργων, ποὺ ἄπτονται τοῦ ἀρχαίου μας πολιτισμοῦ, μὲ σημαντικώτερο τὸ βιβλίον του «Ἀρχαῖο Ἑλληνικὸ Δίκαιο».

Η ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΤΟΥ κ. Π. ΚΥΡΙΑΚΟΠΟΥΛΟΥ

Ὁ κ. Π.Κ. εὐγενῶς μᾶς ἀνέπτυξε τὰ δρώμενα τῆς οἰκογενειακῆς τελετῆς τῆς ὀνοματοθεσίας (Ἀμφιδρόμια) στὴν Ἀρχαιότητα, ἀλλὰ καὶ ἄλλα θέματα, ὅπως ὁ θεσμὸς τῆς γυναικῆς βαπτίστριας, ὕδρανοῦ, ἱεραπόλου, ἱέρειας, ἀρχιέρειας κ.λπ. καὶ

γενικώτερα ή παρεξηγημένη σήμερα θέση της γυναίκας στὸν ἀρχαῖο Ἑλληνικὸ Κόσμο.

«Δ»: *Κύριε Κυριακόπουλε, εἶναι πασίγνωστο, ὅτι στὴν ἀρχαία Ἑλλάδα οἱ γυναῖκες κατεῖχαν πολλὰ ἱερατικὰ ἀξιώματα, ἐκ τῶν ὁποίων ξεχωρίζουν δύο πολὺ σημαντικά, τῆς βαπτίστριας καὶ τῆς ἀρχιέρειας. Μιλήστε μας γι' αὐτά.*

Ἀπάντηση: Κοινὴ πεποίθηση –σκοπίμως καλλιεργηθεῖσα– εἶναι, ὅτι ἡ γυναῖκα στὴν ἀρχαία Ἑλλάδα ἦταν ἡ ἑγκλειστη τοῦ γυναικωνίτη χωρὶς φωνή, χωρὶς τιμὴ, χωρὶς ρόλο καὶ ἐντελῶς ἀπαίδευτη. Τὰ ἱστορικὰ δεδομένα ὅμως, οἱ μαρτυρίες τῶν φθεγγομένων λίθων τῶν ἐπιγραφῶν καὶ τῶν εἰκόνων βοοῦν περὶ τοῦ ἀντιθέτου. Ἡ γυναῖκα ἦταν ἡ «δέσποινα» («δεσπότησσα» ἀφέντρα) τοῦ οἴκου της μὲ «δικαίωμα κλειδός», παρακολουθοῦσε τὶς διδασκαλίες στὰ θέατρα, συμμετεῖχε στὶς δημοτελεῖς ἑορτὲς καὶ τὸ σπουδαιότερο (ἀδιανόητο γιὰ τοὺς ἄλλους λαοὺς τῆς ἀρχαιότητος ἀλλὰ καὶ γιὰ τὴν ἐποχὴ μας) ἀναδεικνυόταν σὲ πλήρη ἰσοτιμία μὲ τοὺς ἄνδρες στὰ σημαντικώτερα ἱερατικὰ ἀξιώματα, μάλιστα σὲ κάποιες περιπτώσεις καθ' ὑπεροχήν. Χαρακτηριστικὸ εἶναι, ὅτι ἡ πολιοῦχος τῆς πόλεως τῶν Ἀθηνῶν ἦταν θηλυκὴ θεότητα (ἀρσενικοποιημένη μάλιστα), ἡ θεὸς Ἀθηνᾶ. Τὰ ἱερατικὰ ἀξιώματα (περίπου ὁκτὼ βαθμίδων) καταλαμβάνονταν καὶ ἀπὸ τὶς γυναῖκες, σὲ κάποιες δὲ περιπτώσεις μόνον ἀπὸ γυναῖκες π.χ. στὰ Ἀλῶα, ὅπου μόνον γυναῖκες εἶχαν τὸ δικαίωμα νὰ ἱερατεύσουν.

Ὅλα τὰ ἱερατικὰ ἀξιώματα ἦσαν τιμητικὰ καὶ κυρίως ἄμισθα στὴν Ἀθήνα. Στὸν Ὀρκον τῶν Ἀθηναίων ὀπλιτῶν παρίσταντο οἱ ἱέρεις τοῦ ναοῦ τῆς Ἀγραύλου, τῆς κόρης τοῦ Κέκροπος, ἰδρυτοῦ καὶ σημαντικώτατου βασιλέως τῶν Ἀθηνῶν. Ἀπὸ τὶς 50 περίπου ἑορτὲς τῶν Ἑλλήνων, τὶς δημοτελεῖς, οἱ 13 ἦσαν ἀποκλειστικῶς γυναικεῖς, χωρὶς τὴν συμμετοχὴ καὶ τὴν παρουσία τῶν ἀνδρῶν (π.χ. Θεσμοφορία). Τὸ βάπτισμα ἦταν πανάρχαιος θεσμὸς τῶν Ἑλλήνων καὶ τὸ μυστήριό τελοῦσε ἡ ὕδρανός, δηλαδὴ ἡ ἱέρεια-βαπτίστρια. Ἡ βαπτίστρια ἦτο παράλληλα καὶ ἡ ἐξομολόγος. Ἐπίσης ὑπῆρχε καὶ ἡ ἀρχιέρεια, ἡ ὀνομαζομένη *ἱεραπόλος*.

Τὸ ἀξίωμα τῆς βαπτίστριας (ὕδρανου)

Ὁ ἀξίωμα τῆς ὕδρανου (βαπτίστριας), ἰσότημον μὲ αὐτὸ τῆς ἱεροφάντιδος, ἀνῆκε ἀποκλειστικῶς στὰ παλαιὰ ἱερατικὰ γένη τῶν Εὐμολπιδῶν καὶ τῶν Κηρύκων. Ἡ ἱέρεια-ὕδρανός ἔπρεπε νὰ εἶναι *παναγής*, «ἥτις οὐ μίσγεται ἀνδρί». Οἱ παναγεῖς ἔπρεπε νὰ εἶναι *πάναγνες*, ἄμωμες, ἀσίνητοι, (ἀμόλυντες), ἀειπάρθενες καὶ διὰ βίου ἀφιερωμένες ἱέρεις. Μόνον σὲ αὐτὲς ἐπιτρεπόταν τὸ ἄγγιγμα τῶν «κιστῶν κιβωτίων», ὅπου φυλάσσονταν τὰ ἄρρητα. Μὲ τὸν ὄρκο της ἡ «παναγής» κατὰ τὴν ἀνάληψιν τῶν καθόντων της ἐδήλωνε: «Οὐτ' ἐμίγην οὐδὲ μιγήσομαι ἀνδρί» (αὐτοκράτωρ Ἰουλιανός).

Βαπτίστρια-ύδρανός καθαίρει μύστη, ραντίζοντάς τον.
(Ημικατεστραμμένο ανάγλυφο της Κλασικής Περιόδου.)

νὸς ρ V 173: «Παρ' Ἀθηναίοις οἱ τῶν ἀρρήτων ἀπτόμενοι παναγεῖς εἰσί», Ἡσύχιος στὴν λέξη Παναγίς: «Ἀθήνησιν ἱέρεια» καὶ στὴν λέξη Παναγία: «*Ἱέρεια ἥτις οὐ μίσγεται ἀνδρὶ*»: βλέπε καὶ λεξικὸν Liddell-Skott. Οἱ βαπτίστριες ἐβάπτιζον μόνον ἐνήλικες ἄνδρες καὶ γυναῖκες ἐντελῶς γυμνοῦς, ἀφοῦ προηγουμένως ἔκαναν ἐλευθέρως «ὁμολογίαν πίστεως», ἔδιναν «λόγον περὶ παντὸς τοῦ βίου» των καὶ ὄρκον «μὴ ἀπειπεῖν τὰ μυστήρια», δηλαδὴ νὰ τηρήσουν ἀπόλυτη μυστικότητα σχετικὰ μὲ τὰ μυστήρια διὰ βίου. Ἡ βάπτισις (ἐξαγνισμός) γινόταν στὰ Ἐλευσίνια Μυστήρια μὲ ἡγιασμένον ὕδωρ καὶ διὰ ραντίσματος (βλέπε λεξικὸν Ἡσυχίου: Ὑδρανός, ὁ ἀγιστής, δηλαδὴ ὁ ἀγνιστής).

Ἡ βαπτίστρια-ὕδρανὸς μετὰ τὸ ἱερὸ βάπτισμα προέβαινε καὶ σὲ ἐκφώνηση τῆς θρησκευτικῆς ἐντολῆς, ποὺ εἶχε ὡς ἑξῆς: «*Ὅστις ἀγνὸς καὶ παντὸς μύσους* (μυσαρός - μιάσματος σωματικοῦ ἢ ψυχικοῦ), *ὅτω ἡ ψυχὴ οὐδὲν σύννοιδε κακόν, ὅτω εὖ καὶ δικαίως βεβίωται ἴτω. Ἐκὰς οἱ βέβηλοι. Μὴ τις τῶν οὐ μνηθέντων.*» (Ἀπόδοσις: «*Ὅποιος ἐξαγνίσθηκε (διὰ τοῦ μνητικοῦ βαπτίσματος) καὶ εἶναι καθαρὸς ἀπὸ κάθε μιάσμα, αὐτὸς ποὺ ἡ ψυχὴ του δὲν βαρύνεται ἀπὸ κανένα ἁμάρτημα καὶ ἡ καρδιά του εἶναι καθαρὴ, αὐτὸς ποὺ ἔχει ζήσει μέχρι τώρα βίῳ ἐνάρετο καὶ δίκαιον, ἃς προχωρήσῃ, γιὰ νὰ συμμετάσχη στὶς ἅγιες τελετές. Μακρὰ νὰ μείνουν οἱ μὴ ἡγιασμένοι, οἱ μὴ μεμνημένοι καὶ οἱ μiasμένοι. Κανεῖς νὰ μὴν εἰσέλθῃ ἀμύητος.*»)

Ὑπῆρχαν αἱ *ἱεραπόλοι* (οἱ γυναῖκες ἀρχιερεῖς). Ἡ ἱεραπόλος ἐπιθεωροῦσε καὶ ἐπιστατοῦσε σ' ὅλα τὰ ἱερά, καθὼς καὶ τοὺς ἱερεῖς, ἄνδρες ἢ γυναῖκες τῆς πόλεως (βλέπε «Συλλογὴ Ἐπιγραφῶν», «ἱεραπόλος» 1169, 1793 a, «ἀρχιέρεια» 2223). Ἐκτὸς τῶν ἀνωτάτων ἀξιωμάτων τῆς ὕδρανοῦ, τῆς ἱεροφάντιδος καὶ τῆς πρωθιέρειας τῆς Ἀθηνᾶς, ὅλα τὰ ἄλλα ἱερατικὰ ἀξιώματα καταλαμβάνονταν μὲ ἐκλογὲς ἀπὸ τὸ σύνολο τῶν «φυλῶν», δηλαδὴ τῶν μελῶν κάθε φυλῆς.

Ὅλα δὲ ἀνεξαίρετως τὰ ἱερατικὰ ἀξιώματα ἦσαν, ὅπως εἴπαμε, τιμητικὰ καὶ ἁμισθα.

Στὶς πόλεις τῆς Ἰωνίας ὅμως ἀπὸ ψηφίσματα πόλεων π.χ. τοῦ Δήμου τῶν Ἀλικαρνασσέων (Salamon Reinah, «Traité d' Epigraphie Greque», 6, 101), πληροφοροῦμεθα, ὅτι τὸ ἀνώτατο ἀξίωμα τῆς ἱέρειας τῆς Ἀρτέμιδος Περγαίας καταλαμβάνονταν εἴτε μὲ πλειοδοσία εἴτε μὲ ἀπ' εὐθείας ἀγορὰ τοῦ ἀπὸ τὴν φυλὴ τῆς ἱέρειας, ἀκριβῶς ὅπως συνέβαινε καὶ κατὰ τὴν διάρκεια τῆς Τουρκοκρατίας γιὰ τὴν κατάληψη τῆς Ἀρχιερωσύνης (βλέπετε Νεοκλῆ Σαρρῆ, «Τὸ Ὀθωμανικὸν Κράτος»).

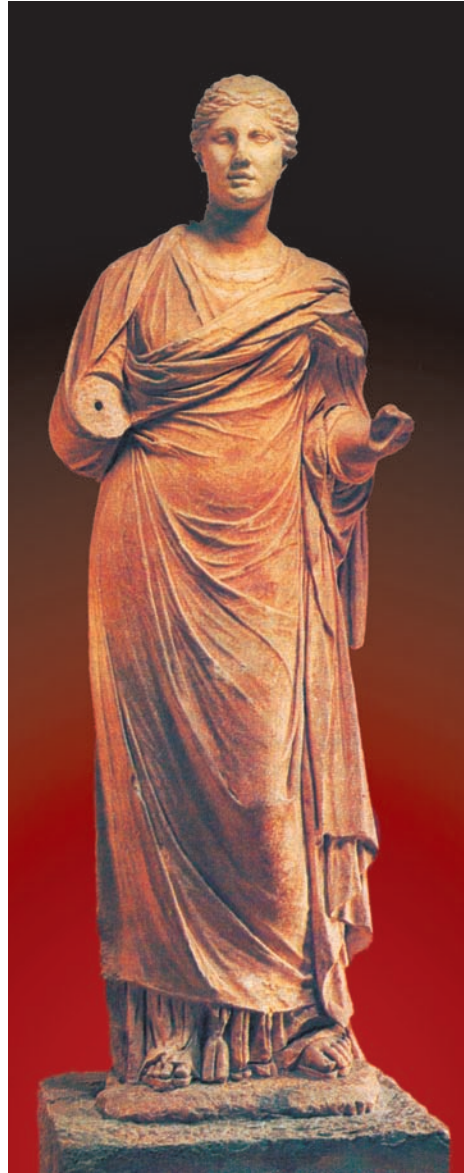
«Δ»: Μιλήστε μας γιὰ τὴν ὀνοματοθεσίαν τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων.

Ἀπάντησις: Ἡ ὀνοματοθεσία γινόταν κατὰ τὰ Ἀμφιδρόμια, μία οἰκογενειακὴ ἐορτή, ὅπου ὁ πατέρας τοῦ νεογέννητου ἐνώπιον φίλων, συγγενῶν καὶ τοῦ ἱερέως τοῦ Τελείου Διὸς περιέφερε τὸ βρέφος γύρω ἀπὸ τὸν βωμὸ τῆς Ἑστίας, γιὰ νὰ συνδεθῇ ἔτσι μὲ τὸ παρελθὸν καὶ τὸ μέλλον τοῦ οἴκου, ἐξ οὗ καὶ ἡ λέξις *Ἀμφιδρόμια*.

Χρησιμοποιούσαν άγνόν ύδωρ, έλαιον και εύχονταν μακροζωία και εύτυχία. Τò όνομα ήταν έπιλογή τών γονέων, αλλά ή δεινότης τών όνοματοθετών στην εύρεσι-
ονομασία τών Έλλήνων ήταν έκπληκτι-
κή. Υπάρχει πληθώρα, περίπου 18.000 ό-
νομάτων στην άρχαία Ελλάδα, αντίθε-
τα με την σημερινή φτώχεια των (συναν-
τάμε μόνον 50 και 10 είναι περίπου τὰ
πιό συνηθισμένα Γιώργος, Θανάσης, Γιά-
ννης, Παναγιώτης κ.λ.π.).

**«Δ»: Ποιά ήσαν τὰ κριτήρια τής όνο-
ματοθεσίας;**

Άπάντηση: Πρώτα-πρώτα οί γονείς-ό-
νοματοθέτες δέν ύποχρεούνταν άπό κα-
νένα ίερατικό δόγμα στην έπιλογή τους
ούτε άπό κανένα νόμο τής πολιτείας. Ά-
πό φυλετική όμως ύπερηφάνεια ποτέ δέν
έδιναν στα παιδιά τους όνόματα ξενικά,
βαρβαρικά. Μερικές φορές έδιναν τò όνο-
μα του παππού, αλλά συνηθέστατα έδι-
ναν όνόματα πρωτότυπα, «άτομικά» θα
λέγαμε, ξεχωριστά, γιατί τιμούσαν τόν
άνθρωπο ως διακριτή προσωπικότητα.
Με τò όνομα οί Έλληνες έξέφραζαν την
εύχή, έλπίδα και πεποίθησή τους για εκεί-
νο που θα γινόταν ό φέρων τò όνομα. Τò
έπίσης έκπληκτικό είναι, ότι πολλά άπό
τὰ όνόματα έδικαίωσαν αύτή την εύχή.
Π.χ. *Άγαμέμνων*, ό ύπερβολικά έμμένων,
ό άκατανίκητος, δηλ. ό ήγέτης, *Δημοσθέ-
νης* = τò σθένος του δήμου, *Έπαμεινών-
δας* = 'Ό έπ' άμείνω την δάδα, εκείνος
που φωτίζει για τὰ καλύτερα, *Λεωνίδας*
= ό υίός του λεονταριού, *Θεμιστοκλής* =
τò κλέος τών θεμίστων, δηλαδή τής δικαι-
οσύνης, *Άλέξανδρος* = άπό τò ρήμα άλέ-
ξω =άπομακρύνω (άλεξιζέραννον), δηλ.

*Άγαλμα τής Άριστονόης, ίέρειας τών θει-
ών Νεμέσεως και Θεμίδος, προς τιμήν τών
όποιών ύπήρχε ναός στον Ραμνούντα Άτ-
τικής. Στο άγαλμα ύπάρχει άφιέρωση του
γιού τής ίέρειας Έροκλή -κάτι που άπο-
δεικνύει, ότι οί ίέρειες παντρεύονταν και
έκαναν οικογένεια. (3ος αϊ. π.Χ. - Έθνικό
Αρχαιολογικό Μουσείο.)*

ὁ ἀπομακρύνων τοὺς ἄνδρας, τοὺς ἐχθρούς. Τὰ παῖδιά εἶχαν τὸ δικαίωμα, νὰ ἀλλάξουν τὸ ὄνομα ποὺ ἔλαβον ἀπὸ τοὺς γονεῖς των κατὰ τὴν ἐνηλικίωσή τους, ὅπως καὶ οἱ ἱέρειες κατὰ τὴν ὀρκωμοσίᾳ τους.

Ἡ γενικὴ θέση τῶν γυναικῶν στὴν ἀρχαία κοινωνία

«Δ»: *Οἱ γυναῖκες, ἄγαμες καὶ ἔγγαμες εἶχαν προστασία;*

Ἀπάντηση: Ἀσφαλῶς! Ἐκτὸς τῶν ἄλλων νομοθετικῶν προβλέψεων γιὰ τὴν προστασία τῆς προσωπικότητάς των, ἴσχυε καὶ ὁ θεσμὸς τῆς «ἐγγύης», ἦταν δηλαδὴ ἡ διασφάλιση τῆς προίκας τῆς νύφης, διότι ὑποχρεοῦτο ὁ γαμπρὸς νὰ καταθέσῃ τὸ «ἀποτίμημα» καὶ νὰ ὑποθηκεύσῃ ἀκίνητα ἴσης ἀξίας μὲ τὰ προσφερόμενα, πρὸς ἐξασφάλιση τῆς συζύγου του, ἐὰν θὰ διελύετο ὁ γάμος. Τὰ προικῶα ἦσαν ἀκατάσχετα γιὰ τὰ χρεῖα τοῦ συζύγου, ἐνῶ ἡ σύζυγος διαχειριζόταν ἐλεύθερα τὴν προικῶα περιουσία της, διατηρῶντας καὶ τὸ δικαίωμα τῆς μονομεροῦς λύσεως τοῦ γάμου της. Νὰ σημειωθῇ ἐπὶ πλέον ὅτι, στὴν Ἀθήνα ἀπαγορευόταν ρητῶς ἡ ἄσκηση πορνείας ἢ ἐταιρισμοῦ ἀπὸ Ἀθηναῖα γυναῖκα.

«Δ»: *Μὲ τόση προστασία λοιπὸν μπορούμε νὰ θεωρήσουμε, ὅτι τὰ περὶ ἱεροδουλίας καὶ πορνείας στὴν ἀρχαία Ἑλλάδα καταρρέουν; Ποιά ἡ διαφορὰ μεταξὺ ἱερόδουλης καὶ πόρνης;*

Ἀπάντηση: Ἡ ἱεροδουλία ὑπῆρξε ἐφεύρημα ἀσιατικὸ καὶ εἶναι ἐπινόημα τοῦ ἱερατείου τῆς Ἀσίας. Ἀπὸ τὴν Ἀσία προέρχεται τὸ ἐπάγγελμα τῆς ἱεροδόουλου. Ἡ ἱεροδόουλη ἦταν πόρνη, ἀλλὰ ἡ πόρνη δὲν ἦταν ὑποχρεωτικὰ ἱερόδουλη. Ὁ Ἡρόδοτος στὸ βιβλίο του «Κλειὺ 199» μᾶς πληροφορεῖ, ὅτι μιὰ φορὰ τοὐλάχιστον στὴν ζωὴ της κάθε γυναῖκα στὴν Περσίᾳ-Βαβυλῶνα-Ἀσσυρία, ἀνεξαρτήτως κοινωνικῆς τάξεως, ἔπρεπε νὰ προσέλθῃ στὸν Ναὸ τῆς Μύλιττας καὶ νὰ προσφέρει τὸ σῶμα της εἰς πάντα βουλόμενον ἀντὶ ἀμοιβῆς καταβαλλομένης στοὺς ἱεροπόρνους - ἐλεγκτάς - ἀργυρο-συλλέκτας, καὶ αὐτὸ ἦταν τὸ εἰσόδημα τῶν ἱερῶν ναῶν! Ὁ θεσμὸς αὐτὸς ἴσχυε καὶ στοὺς Φοίνικες πρὸς τιμὴν τῆς πολύμαστης θεᾶς Ἀστάρτης καὶ στοὺς Ἀρμενίους, στὸν Ναὸ τῆς Ἀναΐδας. Ὁ Λομπρόζο (Cesare Lombroso) στὸ βιβλίο του «Ὁ ἐγκληματίας ἄνθρωπος», ἔκδ. Ψίχαλου-Ἀθήνα, σελὶς 45, γράφει, ὅτι τὸ ἔθιμο αὐτὸ εἶχε ἐπικρατήσῃ καὶ στοὺς Ἑβραίους, ὅπως μαρτυροῦν οἱ λέξεις «Kadessa» καὶ «Kadeshyd», ποὺ σημαίνουν ἀντίστοιχα: «ἁγία» καὶ «πόρνη» ἢ πρώτη (!), «χαμαιτυπεῖο» καὶ «ἱερό» μαζί, ἢ δεύτερη.

«Δ»: *Δηλαδή, κατὰ τὴν ἀσιατικὴν ἀντίληψη ἡ ἱεροδουλία ἦταν ἐκδήλωση σεβασμοῦ πρὸς τὸ θεῖον;*

Ἀπάντηση: Βεβαίως! Καὶ ἀπὸ τὴν τιμὴ αὐτὴ δὲν ἔπρεπε νὰ ἀποκλεισθῇ οὐδεμία γυναῖκα τῆς Ἀσίας. Τὴν παραμονὴ τοῦ γάμου τους οἱ μέλλουσες νύφες στὴν Βαβυλῶνα πῆγαιναν στὸν Ναὸ καὶ ἔγνεφان στοὺς περαστικούς, νὰ περάσουν τὴν νύχτα

Ἱερεῖς καὶ ἱέρειες σὲ τοιχογραφία ἀπὸ τὴν πόλιν τοῦ Ἡρακλείου τῆς Μεγάλης Ἑλλάδος. Οἱ ἱερωμένες γυναῖκες τῆς τελετῆς εἶναι ἰσάριθμοι μετὰ τοὺς ἄνδρες ἱερεῖς -ἰσοτιμία τῶν δύο φύλων στὰ ἱερατικὰ ἀξιώματα τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, κάτι ποὺ γιὰ τὶς ἀσιατικὲς θρησκείες (Ἰουδαϊσμός, Χριστιανισμός, Ἰσλαμισμός) εἶναι ἀπαράδεκτο.

μαζί τους. Ὁ Ἡρόδοτος ἐπίσης μᾶς πληροφορεῖ στὸ βιβλίον του «Κλειώ», ὅτι στὸν δὸν ὄροφο τοῦ Ναοῦ τοῦ Βήλου ὑπῆρχε χρυσὴ κλίνη, ἐπὶ τῆς ὁποίας μιὰ γυναῖκα ἐκλεκτῆς ὁμορφιάς, ἐπιλεγμένη ἀπὸ τὸν Ἀνώτατον Ἀρχιερέα (!) (μεταξὺ τῶν πολλῶν ἄλλων ὁραίων ποὺ παρήλαυνον μπροστὰ του), ἀνέμενε νὰ δεχθῇ στὴν ἀγκάλη της τὸν Θεὸν Βῆλον κατὰ τὴν ἐπίσκεψή του στὸν Ναό του. Οἱ ἄλλες ἱεροδούλες τοῦ Ναοῦ, προσέφεραν «τὰς ἱεράς των ὑπηρεσίας» εἰς τὸ ἱερατεῖον, καὶ οἱ ἱερεῖς εἶχαν δικαίωμα νὰ τὶς παραχωροῦν εἰς πάντα βουλόμενον ἔναντι ἀμοιβῆς κατατεθειμένης προκαταβολικῶς εἰς τὸ ἱερὸν ταμεῖον τοῦ ναοῦ.

Τὸ ξενόφερτο αὐτὸ ἔθιμο εἰσέβαλε στὴν πατρίδα μας μόνον στὴν Κόρινθο, ὅπου λειτουργοῦσε καὶ τὸ μοναδικὸ ἱεροδουλεῖον πανελλαδικῶς καὶ βρισκόταν στὸν Ναὸ τῆς Πανδήμου Ἀφροδίτης μὲ χίλιες τὸν ἀριθμὸ ἱεροδούλες. Οἱ πόρνες, ποὺ κυρίως ἦσαν Ἀσιάτισσες, Σκύθισες καὶ Θρακιώτισσες, σπανίως δὲ Κορίνθιες καὶ Μιλήσιες, ἀσκοῦσαν ἰδιωτικῶς τὸ ἔργο τους, ἐγκατεστημένες σὲ οἴκους ἀνοχῆς, ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψη τῶν «πορνοβοσκῶν» καὶ ὑποχρεούμενες σὲ ἰατρικὸ ἔλεγχο.

«Δ»: Μιλήστε μας γιὰ τὴν νεκρώσιμη ἀκολουθία τῶν Ἑλλήνων.

Ἀπάντηση: Τὰ «Ἀδώνια» ἦσαν ἡ λατρευτικὴ ἐορτὴ τῶν γυναικῶν πρὸς τιμὴν τοῦ ὁραϊότατου Ἄδωνι, τοῦ γιου τῆς Μύρας, ὁ ὁποῖος κάθε φθινόπωρο «πέθαινε» πηγαίνοντας στὴν Περσεφόνη. Κατὰ τὴν ταφὴ τοῦ Ἄδωνι, τὰ «Ἀδώνια Ἄσματα» ἦσαν «μυρολόγια», δηλαδὴ μύρα καὶ λουλούδια, ἐξ οὗ καὶ οἱ Μυροφόρες, ἐνῶ ἐψάλλετο ἓνα παρόμοιο μὲ τὸ σημερινὸ «Ὡ γλυκύ μου ἔαρ». Κατόπιν ἔχουμε τὴν ἀνάστασή του μὲ ἀναστάσιμους ὕμνους κατὰ τὴν πρώτην πανσέληνο μετὰ τὴν Ἐαρινὴ Ἰσημερία (συμπίπτει περίπου μὲ τὸ Πάσχα τῶν Χριστιανῶν), ὅπου ὁ Ἄδωνις νικῶντας τὸν θάνατο ἐπέστρεφε στὴν ἀγκαλιὰ τῆς ἀγαπημένης του Ἀφροδίτης. Περισσότερα γιὰ ὅλα αὐτὰ στὸ ὑπὸ ἔκδοσιν βιβλίον μου «Ἡ Ἀποκάλυψις τῆς Ἀρχαίας Ἑλληνίδας».

Στὴν καθημερινὴ ζωὴ, ἡ θαυμαστὴ νεκρώσιμη ἀκολουθία ἐτελεῖτο μὲ χοές, ἐναγίσματα «νεκοῖσια» (ψυχασάββατα) καὶ «τριακάδες» (τριακονθήμερα), ὅπου ἀναβαν λαμπάδες στὸ λείψανο, «γιὰ νὰ ἰδῇ ἡ ψυχὴ μέσα στὰ σκοτάδια τὸν ἀσφοδελὸν λεμῶνα», νὰ πιῇ τὸ «νερὸν τῆς λήθης», ὥστε νὰ λησμονήσῃ ὁ ἐκλιπὼν τὸν ἐπάνω κόσμον, καὶ νὰ μὴν ὑποφέρει ἡ ψυχὴ του ἀπὸ τὶς ἀναμνήσεις. Τὸ νεκρολούλουδο εἶναι ὁ ἀσφόδελος (σφεδιούκλι), ποὺ βγάζει μέσα ἀπὸ τὰ φύλλα του κάτι παρόμοιο μὲ τὸ κερὶ («κῆρινθος») καὶ μέσα ἀπὸ τὸ κερὶ τοῦ λουλουδιοῦ περνοῦσαν τὴν λαμπάδα.

Η ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΝΟΜΑΤΟΔΟΣΙΑ ΚΑΙ Ο «ΒΙΑΣΜΟΣ» ΤΟΥ ΝΗΠΙΟΒΑΠΤΙΣΜΟΥ

Ἡ Ἀμφιδρόμια ἦταν πανάρχαια, παραδοσιακή καὶ οἰκογενειακή ἐορτή, ποὺ τελοῦνταν σὲ ὅλο τὸν Ἑλληνικὸ Κόσμο κατὰ τὴν πέμπτη, ἑβδομὴ ἢ δέκατη ἡμέρα ἀπ' τὴν γέννηση τοῦ βρέφους. «Μὲ εἶχαν καλέσει τὴν δέκατη ἡμέρα, τότε ποὺ δινόταν τὸ ὄνομα στὸ βρέφος» (Ἀριστοφάνης, «Ὅρνιθες» 922). Καθ' ὅλη τὴν διάρκεια τῆς Ἱστορίας καὶ μέχρι τὶς ἀρχὲς τοῦ 20οῦ αἰῶνος οἱ γυναῖκες γεννοῦσαν τὰ παιδιά τους στὶς οἰκίες τους καὶ ὄχι σὲ μαιευτήρια-νοσοκομεῖα, ὅπως γίνεται στὴν ἐποχή μας.

Ἡ σύλληψη, ἡ κατασκευὴ καὶ ἡ λειτουργικότητα τῶν ἀρχαίων οἰκιῶν ἦταν ἐμπνευσμένες ἀπ' τὸ οὐράνιο στερέωμα. Οἱ οἰκίες ἀποτελοῦσαν μίαν συμβολικὴ μικρογραφία τοῦ σύμπαντος ἢ τὸν ναὸ τῆς κάθε οἰκογενείας. Ὁ βωμὸς τοῦ πυρὸς ἦταν ἡ ἐστία, τὸ τζάκι καὶ βρισκόταν γιὰ συμβολικοὺς ἀλλὰ καὶ λειτουργικοὺς λόγους στὸ κέντρο τῆς οἰκίας (ὅπως ὁ ἥλιος στὸ κέντρο τοῦ ἡλιακοῦ συστήματος). Ἡ Ἑστία ἦταν κατὰ τὴν ἀρχαία παράδοση ἡ θεὰ τῆς φωτιᾶς, ποὺ γύρω της συγκεντρώνονταν ὅλοι οἱ ἄλλοι θεοὶ καὶ ὅλα τὰ οὐράνια σώματα τοῦ ἡλιακοῦ συστήματος. Τὰ μέλη τῶν οἰκογενειῶν μαζεύονταν γύρω ἀπὸ τὴν ἐστία-πῦρ (ὅπως οἱ πλανῆτες γύρω ἀπ' τὸν ἥλιο), γιὰ νὰ μαγειρέψουν, νὰ ξεσταθοῦν καὶ νὰ συνομιλήσουν μεταξὺ τους. Γύρω ἀπ' τὴν ἐστία τῆς οἰκίας γίνονταν ὅλες οἱ οἰκογενειακὲς ἐορτὲς καὶ τὰ συμπόσια, ὅπως καὶ τὰ Ἀμφιδρόμια. Ἡ μητέρα-ἱέρεια ἀναβε καὶ διατηροῦσε τὸ πῦρ τῆς οἰκίας, ὅπως ἔκαναν οἱ Ἑστιάδες ἱέρειες τῆς Ἀλεξανδρινῆς καὶ Ρωμαϊκῆς ἐποχῆς στοὺς ναοὺς τῆς θεᾶς Ἑστίας.

Ἡ ἐορτὴ τῶν Ἀμφιδρομιῶν ἦταν χωρισμένη σὲ δύο μέρη. Πρῶτα γινόταν ἡ τελετὴ καθαρμοῦ τοῦ βρέφους, διότι θεωροῦσαν ὅτι ἡ γέννηση καὶ ὁ θάνατος συνδέονταν μὲ ἐνεργειακὲς μiasματικὲς καταστάσεις. Ἀκολουθοῦσε ἡ τελετὴ τῆς ὀνοματοδοσίας καὶ τέλος τὸ συμπόσιο. Οἱ γονεῖς κρεμοῦσαν στὶς ἐξώπορτες τῶν οἰκιῶν τους στεφάνι ἀπὸ κλαδιὰ ἐλιάς (σύμβολο ἀνδρείας), ἂν τὸ βρέφος ἦταν ἀρσενικὸ καὶ ἐσάρπα ἀπὸ μαλλί (σύμβολο προκοπῆς καὶ ὠριμότητος), ἂν ἦταν θηλυκὸ.

Μετά ἀπ' τὴν καθάρσια τελετὴ ἀκολουθοῦσε ἡ ἐορτὴ τῆς ὀνοματοδοσίας, ποὺ εἶχε σκοπὸ τὴν ἀναγνώριση τοῦ βρέφους ἀπ' τὸν πατέρα ὡς γνήσιου τέκνου του καὶ τὸ καλωσόρισμά του στὴν οἰκογένεια. Ἡ ἐορτὴ γινόταν παρουσίᾳ τῶν ἀγαπημένων φίλων καὶ συγγενῶν τῆς οἰκογενείας καὶ ξεκινοῦσε μὲ θυσία ζώου πρὸς τιμὴν τῆς θεᾶς τοῦ τοκετοῦ Εἰλειθυίας. Στὴν «Ἠλέκτρα» τοῦ Εὐριπίδη (στ.1124-1125) ἡ Ἠλέκτρα λέει στὴν μητέρα της: «*Ἄφοῦ ἔμαθες γιὰ τὴν γέννα μου, τότε κάνε τὴν θυσία γιὰ χάρη μου.*» Κατὰ τὴν ἀρχὴ τῆς ἐορτῆς ὁ πατέρας, ἡ μητέρα, ἡ κάποια φίλη ἔπαιρνε τὸ παιδί στὰ χέρια καὶ τὸ περιέφερε γύρω ἀπ' τὴν φωτιά, γιὰ νὰ τὸ ἐντάξῃ στὴν προγονικὴ ἐστία. Ἐκεينὴ τὴν στιγμὴ δινόταν καὶ τὸ ὄνομα, ἐνῶ οἱ φίλοι καὶ οἱ συγγενεῖς ἔδιδαν τὰ «γενέθλια δῶρα», ποὺ εἶχαν φέρεи γιὰ τὸ βρέφος.

Ὁ πῆουτος τῶν ἀρχαιοελληνικῶν ὀνομάτων

κατὰ τὴν παράδοση τὰ ὀνόματα τῶν νεογέννητων δίνονταν ἀπ' τοὺς παπποῦδες καὶ τὶς γιαγιάδες σὲ ἀγόρια καὶ κορίτσια ἀντιστοίχως. «*Ἔχει τὴν ἀξίωση σὰν μεγαλύτερος υἱὸς νὰ φέρῃ τὸ ὄνομα τοῦ παπποῦ του ἀπὸ πατέρα.*» (Δημοσθένης, «Πρὸς Βοιωτόν, περὶ τοῦ ὀνόματος», στ.27.) Κάποιοι γονεῖς προτιμοῦσαν τὰ δικὰ τους ὀνόματα ἢ ὀνόματα συγγενῶν τους. Ἄλλοι γονεῖς ἔδιναν ὀνόματα στὰ παιδιά τους σύμφωνα μὲ τὴν ἰδιοσυγκρασίᾳ τοῦ νηπίου, τὴν ἐργασία ἢ τὴν σπουδὴ ποὺ τὰ προωροῖζαν. Ὁ πατέρας τοῦ τυράννου τῆς Κορίνθου Περιάνδρου ὠνομάσθηκε Κύψελος, διότι ἡ μητέρα του τὸν ἔκρυψε σὲ μία κυψέλη, γιὰ νὰ τὸν σώσῃ ἀπὸ βέβαιο θάνατο λόγῳ δυσοίωνου χρησιμοῦ. Ὁ Ἀριστοφάνης στὶς «Νεφέλες» (60-65) μᾶς λέει γιὰ τὴν περίπτωση ἑνὸς παιδιοῦ, ποὺ τοῦ δόθηκε τὸ ὄνομα καὶ τῶν δύο γονιῶν μαζί: «*Ὅταν γεννήθηκε ἐτοῦτος, διαφωνοῦσαμε ἡ μητέρα σου κι ἐγώ, πῶς νὰ τὸν ὀνομάσουμε. Ἐκεινὴ ἤθελε κάποιο ὄνομα, ποὺ εἶχε μέσα τὸ “ἵππος”:* Ὅπως *Ἐάνθιππο, Καλλιπίδη, Χάριππο* ἐγὼ ὅμως ἤθελα τὸ ὄνομα τοῦ παπποῦ μου *Φειδωνίδη. Τελικὰ συμφωνήσαμε καὶ ἐνώσαμε τὰ δύο ὀνόματα καὶ βγάλαμε τὸν υἱό μας Φειδιππίδη.*»

Ἡ ποικιλία τῶν ἐλληνικῶν ὀνομάτων ἦταν πραγματικὰ ἀτελείωτη. Ὄνόματα βγαλμένα μέσα ἀπ' τὴν Κλασικὴ Φιλοσοφία, ποὺ πρέσβευαν μεγάλες ἀξίες καὶ ἀρετές, ὅπως Ἀριστίων, Σωφρονίσκος, Ἐμπεδοκλῆς, Πανάρετος, ὀνόματα θεῶν, θεαινῶν, νυμφῶν, νηρηίδων, σατύρων καὶ ἄλλων μυθικῶν ὄντων, ὀνόματα ἐμπνευσμένα ἀπ' τὴν Φύση κ.ἄ. (Βλ. «*Ἡ περιπέτεια τῶν ὀνομάτων τῶν Ἑλλήνων*», «Δ», τ. 281, Ἰούνιος 2005.) Πολλοὶ εἶχαν ὀνόματα ζώων, ὅπως ὁ Διογένης ὁ Κυνικός, διότι ζοῦσε ὡς κύνας, ὁ νομοθέτης Δράκων, ὁ μυθικὸς βασιλεὺς τῶν Ἀρχαίων Λυκάων, ἐνῶ ἄλλοι εἶχαν ὀνόματα πουλιῶν, ὅπως ὁ φιλόσοφος Ἀέτιος καὶ οἱ Ἰέραξ, Πέρδιξ, Κόραξ, Χελιδώνιος, ποὺ ἀναφέρονται στοὺς «Ὅρνιθες» τοῦ Ἀριστοφάνη. Ἐπίσης ὑπῆρχαν καὶ ὀνόματα παράξενα, λόγῳ τοῦ φόβου ποὺ ἐμπνέουν, ὅπως Κονιορτός, Κυδοιμός, Καπνός, ὅπως ἀναφέρει ὁ Λουκιανὸς στὸ «Συμπόσιον ἢ Λαπιθαί».

Κατὰ τὴν Ὀμηρικὴ περίοδο οἱ παπποῦδες ἀποφάσιζαν, ποῖο ὄνομα θὰ ἔδιναν στὸ παιδί, ὅπως ὁ Αὐτόλυκος, ὁ πεθερὸς τοῦ Λαέρτη, ἔδωσε τὸ ὄνομα στὸν Ὀδυσσεύ: «Ὁ Αὐτόλυκος ἐλθὼν στῆς Ἰθάκης τὸν εὐφορο δῆμο, βρῆκε τὸ παιδί τὸ νεογέννητο τῆς

θυγατρός του. Ἡ Εὐρύκλεια τὸ ἔθεσε στὰ προσφιλῆ του γόνατα, σὰν ἔπαινε νὰ τρώῃ καὶ τοῦ εἶπε ὀνομάζοντάς τον: “Αὐτόλυνκε, ἐσὺ τώρα τ’ ὄνομα νὰ τοῦ βρῇς, ὅποιο θέσης στοῦ παιδιοῦ σου τ’ ἀγαπημένο παιδί, πολυπόθητό σου εἶναι.” Σ’ αὐτὴν ὁ Αὐτόλυνκος ἀπήντησε καὶ εἶπε: “Γαμβρέ μου καὶ θυγατέρα, θέσατε ὄνομα, ὅποιο σὰς εἴπω. Διότι σὲ πολλοὺς ἐγώ, ἀφοῦ ἔγινα μισητός, ἔφθασα ἐδῶ, σὲ ἄνδρες καὶ γυναῖκες πάνω στὴν πολυτρόφα γῆ, γι’ αὐτὸ Ὀδυσσεὺς ἄς εἶναι τ’ ὄνομά του.» («Ὀδύσεια», στ.399-409.)

Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες δὲν εἶχαν ἐπώνυμα, δηλαδὴ οἰκογενειακὰ ὀνόματα, ἀπλῶς κρατοῦσαν τὸ ὄνομα τοῦ πατέρα τους ὡς δεύτερο. Π.χ. Σωκράτης Σωφρονίσκου, Ἀλέξανδρος Φιλίππου. Σὲ μεγαλύτερη ἡλικία ἀρκετοὶ ἔπαιρναν κι ἄλλο ὄνομα, ποὺ βασιζόταν στὰ χαρακτηριστικὰ ποὺ ἔφερε ὁ κάθε ἄνθρωπος, καὶ πολλὲς φορὲς ἐπικρατοῦσε τοῦ ἀρχικοῦ. Π.χ ὁ Πλάτων, ἀν καὶ ὠνομαζόταν Ἀριστοκλῆς, πήρε τὸ ὄνομα Πλάτων ἀπ’ τὸν γυμναστή του Ἀρίστωνα, ποὺ τὸν ὠνόμασε ἔτσι, διότι εἶχε πλατὺ στέρνο καὶ ρωμαλέα ἐμφάνιση. Βεβαίως τὸ ὄνομα αὐτὸ ταίριαξε καὶ μὲ τὴν εὐρύτητα τῶν γνώσεων του.

Στὸν «Κρατύλο ἢ Περὶ ὀρθότητος ὀνομάτων» ὁ Πλάτων μέσφ τοῦ διαλόγου τοῦ Σωκράτη μὲ τὸν Κρατύλο μᾶς ἐξηγεῖ, ὅτι τὰ ὀνόματα τῆς ἐποχῆς ἀκολουθοῦσαν δύο τάσεις: Τὴν Ἡρακλείτεια θεωρία περὶ κινήσεως καὶ μεταβολῆς, ποὺ δηλώνει τὴν ἐξέλιξη τῆς γλώσσας ἀλλὰ καὶ τῶν ὀνομάτων ἀφ’ ἑνὸς καὶ τὴν ἀκίνητότητα καὶ σταθερότητα τῆς γλώσσας καὶ τῶν ἀρχικῶν ὀνομάτων ἀφ’ ἑτέρου μὲ βάση τὴν θεωρία τῶν Ἐλεατῶν. Κατὰ τὴν Κλασικὴ ἐποχὴ ἡ σπουδαιότητα τῶν ὀνομάτων καὶ ἡ σωστὴ ὀνοματοδοσίᾳ ἦταν πολὺ σημαντικὴ ὑπόθεση: «Κατὰ πᾶσα πιθανότητα, Ἑρμογένη, ὁ καθορισμὸς ἐνὸς ὀνόματος δὲν εἶναι ἀμελητέα ὑπόθεσις οὔτε ἔργο ἀσήμαντων ἀνθρώπων ἢ τῶν πρώτων τυχόντων.» («Κρατύλος» 390 e.) Ὁ Σωκράτης μᾶς λέει, ὅτι οἱ δημιουργοὶ τῶν πρώτων ὀνομάτων ἦταν νομοθέτες.

Η ΒΙΑΙΗ ΕΠΙΒΟΛΗ ΤΗΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΒΑΠΤΙΣΗΣ

ατὰ τὴν ἐποχὴ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, δηλαδὴ τῆς κορυφώσεως τοῦ μεγάλου ἐμφυλίου ἰουδαϊκοῦ πολέμου μεταξὺ τῶν Ἑσσαίων καὶ τῶν Ζηλωτῶν, ἐναντίον τοῦ ἰουδαϊκοῦ ἱερατείου καὶ τῶν Ρωμαίων, ἡ βάπτισις ἦταν ἓνα μυστήριον τῶν Ἑσσαίων. Γινόταν σὲ ὑπαίθριους χώρους καὶ κυρίως σὲ ποτάμια καὶ λίμνες μεταξὺ ἐνηλίκων Ἑβραίων καὶ πάντοτε μὲ τὴν συγκατάθεση τοῦ νεοεισερχομένου στὴν κοινότητα τῶν Ἑσσαίων. Μετὰ τὴν παραποίηση τοῦ κινήματος τῶν Ζηλωτῶν καὶ τῶν Ἑσσαίων ποὺ ἐπέβαλε ὁ ἀπόστολος Σαοὺλ-Παῦλος καὶ τὸ ἱερατεῖο τῶν Φαρισαίων μὲ τὴν μετατροπὴ τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος σὲ θρησκεία τοῦ Γιαχβέ, τὸ βάπτισμα μεταλλάχθηκε. Οἱ ἱερεῖς τῆς νέας θρησκείας, τοῦ νέου Χριστιανισμοῦ τοῦ Σαοὺλ-Παύλου, μετέφεραν τὸ βάπτισμα σὲ εἰδικὰ διαμορφωμένους ἐσωτερικοὺς χώρους, τὰ *βαπτιστήρια*. Ἀρχικῶς τελοῦνταν μέσα στὶς κατακόμβες καὶ τὶς σαρκοφάγους, ἡ δὲ πράξη τῆς βαπτίσεως ἦταν ἓνα εἶδος προσηλυτισμοῦ τῶν Ζηλωτῶν καὶ τῶν ὑπολοίπων αἰρέσεων τοὺς στὰ νέα «οὐράνια» δόγματα τοῦ Σαοὺλ-Παύλου καὶ γι’ αὐτὸ ὠνομαζόταν καὶ «κατήχησις». Κατὰ τὸν Κύριλλο Ἀλεξανδρείας,

τὸν Κλήμεντα τὸν Ἀλεξανδρέα καὶ τὸν Γρηγόριο Νύσσης ἢ βάπτισα «ἀποβάλλει τὴν ἁμαρτία τοῦ προπάτορος καὶ πᾶσαν ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας ταύτης ρυεῖσαι τῆς φύσεως φθοράν», δηλαδή ἀποβάλλει τὴν ἁμαρτία τοῦ προπάτορος καὶ ὅτιδήποτε ἄλλο ἀπ' τὴν ἁμαρτία αὐτὴ καὶ μεταβάλλει τῆς φθορᾶ τῆς φύσεως.

Αὐτὰ συνέβαιναν μέχρι τὴν ἐποχὴ τοῦ αὐτοκράτορα τῆς Νέας Ρώμης (Βυζαντίου) Θεοδοσίου. Τότε τὸ χριστιανικὸ ἱερατεῖο κατὰ τὴν διάρκειά τῆς Β' Οἰκουμενικῆς Συνόδου (382 μ.Χ.) σὲ συνεννόησιν μὲ τὸν Θεοδόσιο, ποὺ μετεῖχε αὐτῆς, ἀνάμεσα σὲς πολλὰς δόλιες καὶ ἐγκληματικὰς ἀποφάσεις ἐναντίον τοῦ Ἑλληνισμοῦ συνέλαβαν τὴν μέθοδο τοῦ ὁλοκληρωτικοῦ ἀφελληνισμοῦ τῆς Ρωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας, τὸν νηπιοβαπτισμό. Μὲ εἰδικὸ διάταγμα, ποὺ ἐκδόθηκε τὴν ἐπόμενη ἡμέρα ἀπ' τὸν αὐτοκράτορα, ὅλοι οἱ κάτοικοι τῆς ἐπικράτειας ἔπρεπε νὰ βαπτίσουν τὰ παιδιὰ τους χριστιανούς. Ὅσοι δὲν δέχονταν τὴν ἀπόφαση αὐτή, θὰ ἔχαναν τὰ πολιτικὰ τους δικαιώματα ὡς Ρωμαῖοι πολῖτες καὶ τὰ παιδιὰ τους θὰ ἔχαναν καὶ τὸ δικαίωμα τῆς κληρονομίᾳς ἀπὸ τοὺς γονεῖς τους.

Τότε χιλιάδες ἀνυπότακτοι Ἕλληνες πωλήθηκαν στὰ σκλαβοπάζαρα ὡς δοῦλοι καὶ ἀμέτρητες περιουσίες κατασχέθηκαν ἀπ' τὴν Ἐκκλησία. Παρὰ τὰ σκληρὰ μέτρα ποὺ ἐπεβλήθησαν, οἱ Ἕλληνες ἀρνοῦνταν πεισματικὰ τὸν ἀφελληνισμό τους. Τότε ἓνα νέο διάταγμα ὥρισε τὴν θανατικὴν ποινὴ γιὰ τοὺς παραβάτες. Οἱ διωγμοὶ συνεχίσθηκαν μὲ ἀμείωτη ἔνταση μέχρι τὴν ἐποχὴ τοῦ Γιουπτράδα (Ίουστινιανοῦ).

«Γνωρίζουμε, ὅτι αὐτοὶ οἱ εἰδωλολάτρεις ἐγκατέλειψαν τὴν προσκύνηση τοῦ μόνου καὶ ἀληθινοῦ Θεοῦ καὶ προσέφεραν θυσίαις στὰ εἰδωλα ἐξ αἰτίας ἐνὸς ἀσυλλόγιστου σφάλματος καὶ πραγματοποιοῦσαν ἀνόσιες ἐφορτές. Ἄν αὐτοὶ διέπραξαν αὐτὰ τὰ ἁμαρτήματα, ἐνῶ εἶχαν ἀξιωθῇ τὸ ἅγιο βάπτισμα, θὰ ὑποβληθοῦν στὴν ἀντίστοιχη τιμωρία. Μὲ τὸν παρόντα ὁμως νόμο ἀνακοινώνουμε σὲ ὅλους, ὅτι ἐκεῖνοι μὲν ποὺ ἔχουν γίνῃ χριστιανοὶ καὶ ἔχουν ἀξιωθῇ τὸ ἅγιο καὶ σωτήριο βάπτισμα, σὲ ὅποιαδήποτε χρονικὴ στιγμή, ἂν φανοῦν ὅτι ἐπιμένουν στὴν πλάνη τῶν Ἑλλήνων, θὰ ὑποβληθοῦν στὴν ἐσχάτη τῶν ποινῶν. Ὅσοι δὲ δὲν ἔχουν ἀξιωθῇ ἀκόμη τὸ σεβαστὸ βάπτισμα, θὰ πρέπει νὰ φανερωθοῦν στὴν βασιλεύουσα πόλιν μας, εἴτε σὲς ἐπαρχίες καὶ νὰ πάνε σὲς ἱερώτατες ἐκκλησίες μαζὶ μὲ τοὺς συζύγους τους καὶ τὰ παιδιὰ τους καὶ ὅλα τὰ μέλη τοῦ οἴκου τους καὶ νὰ διδαχθοῦν τὴν ἀληθινὴν πίστιν τῶν χριστιανῶν. Ἄν δὲν τὸ κάνουν, θὰ χάσουν τὰ πολιτικὰ τους δικαιώματα καὶ τὴν κινητὴ καὶ ἀκίνητη περιουσία τους. Θὰ τοὺς ἀφαιρεθοῦν τὰ πάντα καὶ θὰ ἐγκαταλειφθοῦν στὴν ἔνδεια καὶ θὰ ὑποβληθοῦν σὲς ἔσχατες τιμωρίες (...) ὅσοι πάσχουν ἀπ' τὴν νόσο τῶν ἀνόσιων Ἑλλήνων.» (Ίουστινιανὸς Κώδιξ 1.11, σὲ ἰσχὺ μέχρι τῆς ἐποχῆς Λέοντος τοῦ Θρακοῦς.)

Ὁ νονός-ρουφιάνος τῆς χριστιανικῆς ἐξουσίας

ὁ 530 μ.Χ ὁ Σλαυοεβραῖος αὐτοκράτωρ τῆς Νέας Ρώμης ἔδωσε τὴν χαριστικὴν βολὴν στὸν Ἑλληνικὸ Πολιτισμὸ καὶ στοὺς «ἀλιτηρίους Ἕλληνας», ὅπως τοὺς ἀποκαλεῖ ὁ Κώδικάς του. Ἡ καινοτομία τοῦ Γιουπτράδα-Ίουστινιανοῦ ἦταν ἡ καθιέρωση τοῦ θεσμοῦ τοῦ «νονοῦ». Ὁ νονὸς ἦταν κυριολεκτικὰ ἓνας χριστιανὸς πράκτωρ, ποὺ τὸν ὥριζε ἀποκλειστικῶς

Η τρομερή για τὸ νήπιο δοκιμασία σαδιστικής μορφῆς.

καὶ μόνον ἡ Ἐκκλησία καὶ ἀφιέρωνε τὴν ζωὴ τοῦ στὴν παρακολούθηση τοῦ βίου τοῦ νεοβαπτισθέντος νηπίου. Ἄν οἱ γονεῖς καὶ τὸ νήπιο δὲν τελοῦσαν τὰ χριστιανικά τους καθήκοντα, τὸ κατέδιδε στὴν Ἐκκλησία καὶ τότε τὸ παιδί καὶ οἱ γονεῖς θανατώνονταν χωρὶς δίκη καὶ δημευόταν ἡ περιουσία τους. Οἱ νονοὶ κατὰ τὴν μεταχριστιανικὴ περίοδο ἔγιναν μισητοὶ ἀπ' τοὺς ἐναπομείναντες Ἕλληνες, γι' αὐτὸ καὶ ἡ ἔννοια τῆς λέξεως ταυτίσθηκε μὲ σκοτεινοὺς ἐγκληματικοὺς ἀνθρώπους, ὅπως «σωματέμπορας» καὶ «νταβατζῆς». Π.χ. «ὁ νονὸς τῆς νύχτας», ὁ «νονὸς τῆς Μαφίας» κ.ἄ.

Τὰ ἀβάπτιστα νεογνὰ κατὰ τὴν Βυζαντινὴν περίοδο ὠνομάζονταν ὑποτιμητικὰ «δράκοι» ἢ «δρακοῦλες», ἐνῶ ἡ φράση τοῦ νονοῦ γιὰ τὸ βρέφος «μοῦῶδες Ὄβριδ (Ἐβραῖο) καὶ σοὺ παραδίδω χριστιανό» (Ἐγκυκλοπαίδεια Ἡλίου, λήμμα «Βάπτισις») δείχνει τὴν ἐβραϊοποίηση ποὺ εἶχαν ὑποστῇ πλέον οἱ Ἕλληνες. Ἡ βυζαντινὴ ταφόπλακα ἐπὶ τοῦ Ἑλληνισμοῦ εἶχε πλέον ὀριστικὰ θεμελιωθῇ. Ἐκατομμύρια Ἑλλήνων ἀφελληνίστηκαν ἢ κατακρεουργήθηκαν κάτω ἀπ' τὴν χριστιανοβυζαντινὴ «Ἱερὰ Ἐξέταση». (Βλ. «Πρῶτοι οἱ Ὀρθόδοξοι “καθιέρωσαν” τὸν θάνατο στὴν πυρά», «Δ», τ. 283, Σεπτέμβριος 2005.) Τὰ ὀνόματα Ἀντίγονος, Ἀγισίλαος, Πλούταρχος, Ἐκάβη, Ἡλέκτρα χάθηκαν ὀριστικά. Μαζὶ τους χάθηκε καὶ ὁ Ἑλληνικὸς Πολιτισμός. Ἡ νέα γενιὰ τῶν ἀφελληνισμένων Ρωμαίων εἶχε ὀνόματα ὅπως Ἀβραάμ, Βαβύλας, Θωμᾶς, Πέτρος, Ρεβέκκα, Μύριαμ καὶ συνειδητοῦν ἐβραιοχριστιανικῇ.

Ο ΒΙΑΣΜΟΣ ΜΕΣΩ ΝΗΠΙΟΒΑΠΤΙΣΜΟΥ ΣΗΜΕΡΑ

ἡμερὰ οἱ ἱερεῖς τῆς Ὀρθοδοξίας δὲν βαπτίζουν τὸ νήπιο, ἂν δὲν ἔχη ἐπιλέξει ὁ «νονός» χριστιανικὸ ὄνομα, ἀφοῦ τὰ ἑλληνικὰ ὀνόματα εἶναι ἐπὶ δύο χιλιετίες ὑπὸ ἀνηλεῆ διωγμό. Πολλὰ ὀνόματα ἀρχαιοελληνικὰ διασώζονται μέχρι τὴς ἡμέρες μας, λόγῳ ὅτι ἀρκετοὶ συμπατριῶτες μας μαζὶ μὲ τὸ χριστιανικὸ ὄνομα τῆς Ἐκκλησίας ἔπαιρναν καὶ ἓνα δευτέρου ἑλληνικόν. Ἐπίσης ἀρκετοὶ ἅγιοι εἶχαν ὀνόματα ἑλληνικά, ὅπως ὁ ἅγιος Ἀλέξανδρος ὁ Αἰγυπτιώτης, τὸν ὁποῖο καὶ ἐορτάζουμε σήμερὰ ἀντὶ τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου.

Τὰ τελευταῖα δεκαπέντε περίπου ἔτη ἔχουν γίνε ἀπ' τοὺς ἱεράρχες μας πάμπολλες περικοπὲς ὀνομάτων χριστιανῶν ἁγίων, ποὺ τύγχανε νὰ ἔχουν ἑλληνικὸ ὄνομα. Ἡ τελευταία περικοπὴ πολλῶν ὀνομάτων ἔγινε πρόσφατα ἀπ' τὸν ἀρχιεπίσκοπο Χριστόδουλο. Τὰ βυζαντινὰ διατάγματα ἰσχύουν ἐν μέρει μέχρι τὴς ἡμέρες μας, ἀφοῦ τὸ μεσαιωνικὸ κράτος τῆς Ρωμοσύνης ἐπιβάλλει ὑποχρεωτικὰ τὸν νηπιοβαπτισμό, ἐκβιάζοντας τὸν λαόν, διότι κάθε κοινωνικὴ σταδιοδρόμησις ἀπαιτεῖ πιστοποιητικὸν βαπτίσεως. Ἀκόμη καὶ γιὰ τὴν κηδεὶα ἀπαιτεῖται τὸ συγκεκριμένον πιστοποιητικόν, διότι οἱ ἱερεῖς δὲν θάβουν τοὺς νεκρούς, ἂν εἶναι ἀβάπτιστοι. Ὅμως ἡ πολιτικὴ βάπτισις ἔχει κάνει δειλὰ-δειλὰ τὴν ἐμφάνισή της καὶ στὴν τριτοκοσμικὴ χώρα μας. Σήμερὰ κάθε πολίτης ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ δώσῃ τὸ ὄνομα ποὺ ἐπιθυμεῖ στὸ παιδί του μὲ μία ἀπλὴ αἴτηση στὸ δῆμο ποὺ ἀνήκει.

Τὸ τυπικὸ τῆς τελετῆς τοῦ βαπτίσματος ἀποτελεῖ τὴν ἀπόδειξη τοῦ μίσους, ποὺ διαχρονικὰ ἔκρυβε καὶ κρύβει ἡ Ὀρθοδοξία γιὰ τὸν Ἑλληνισμό.

Ἀρχικὰ ὁ ἱερέας ἐπικαλεῖται τὸν θεὸ τοῦ Ἰσραὴλ Γιαχβὲ μὲ τὸ προσωνόμιο «Σαββα-

ώθ» καὶ τὸν καλεῖ νὰ «θεραπεύσῃ πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν ἐπὶ τοῦ δούλου του». Ὑστερα βουτᾷ τρεῖς φορὲς μὲ τὴν βία, ἃν χρειαστῇ, τὸ ἀνυπεράσπιστο μωρὸ στὸ νερὸ μὲ τὸ λάδι τῆς κολυμπήθρας (πολλὰ ἀτυχήματα ἔχουν καταγραφῇ κατὰ τὴν διάρκεια αὐτῆς τῆς βάρβαρης πράξεως), φτύνει στὸ πρόσωπο τὸ βρέφος τρεῖς φορὲς καὶ κατὰ τὴν διάρκεια τοῦ ἀλείμματος μὲ τὸ λάδι κόβει τρεῖς τοῦφες ἀπ' τὰ μαλλιά του.

Ὑστερα ψάλλει τὸ «Πιστεύω», γιὰ νὰ τὸ ἀφιερῶσιν ὁλοκληρωτικὰ στὸν Γιαχβέ, φτύνει ἄλλες τρεῖς φορὲς στὸ πάτωμα καὶ λέγει τρεῖς φορὲς «ἀπετάξω τῷ σατανᾷ». Ὁ νονὸς συμφωνῶντας ἀπαντᾷ τρεῖς φορὲς «ἀπεταξάμην». Ἐδῶ βεβαίως ὁ σατανᾶς εἶναι ὁ Ἑλληνισμὸς ἐν γένει, διότι, ἂν εἶναι δυνατόν, ἓνα ἄθῳ κι ἄγνὸ μωρὸ νὰ φέρῃ μέσα του τὸν σατανᾶ.

Τὸ τελετουργικὸ τοῦ ἐξευτελισμοῦ τελειώνει μὲ τὴν φράση: «Καὶ ἀπόπλυνόν μου τὸν ρύπον τοῦ σώματος καὶ τὸν σπύλον τῆς ψυχῆς· αὐτὸς ὡς δούλος ἁμαρτίας δόκιμος γένομαι μὴ ἀποστραφείην τεταπεινωμένος καὶ κατησχυμένος.» Ἡ ὕβρις τῆς βαπτίσεως ἐναντίον ἐνὸς ἀθῶν βρέφους ἔχει ὁλοκληρωθῇ. Ἀξίζει ἐδῶ νὰ σημειωθῇ, ὅτι ἡ ἐξευτελιστικὴ αὐτὴ καὶ ὕβριστικὴ τελετὴ γινόταν καὶ γίνεται μέχρι καὶ σήμερον ἀπ' τοὺς ἱερεῖς τῆς Ὁρθοδοξίας ἀπευθυνόμενους πρὸς τοὺς Ἑλλήνες καὶ μόνον. Οἱ Καθολικοὶ καὶ οἱ Διαμαρτυρόμενοι χριστιανοὶ χρησιμοποιοῦν μόνον τὸ ράντισμα, οἱ Βαπτιστὲς βαπτίζονται μόνον μεγάλοι κ.ἄ.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

τὴν σημερινὴ ἐποχὴ τῆς χριστιανικῆς παραπληροφορήσεως τῶν σειριοσυφολόγων καὶ τῶν ἐλληνοχριστιανῶν ἐλλαδεμπόρων τὸ κοιμώμενο «ποῖμνιον», ὁ ἐξαθλιωμένος σημερινὸς Νεοέλληνας (Ρωμιός) σύρεται τσουβαληδὸν στὶς ἐκκλησίες νομίζοντας ὅτι ὁ νηπιοβαπτισμὸς ἀποτελεῖ ἓνα ἀπ' τὰ θέσφατα τῆς Ἑλληνικῆς Παραδόσεώς του. Ἡ ἰδεολογικὴ σύγχυση, ποὺ τοῦ ἔχει ἐπιβληθῇ ἀπ' τὸ Ρωμαῖκο κρατίδιο, ὅπου ζοῦμε, σκοπὸ ἔχει τὸν πλήρη καὶ οὐσιαστικὸ ἀφελληνισμό του.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Λ. Βρεττός, «Λεξικὸ τελετῶν ἐορτῶν καὶ ἀγώνων τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων».
- «Ὁ νηπιοβαπτισμὸς δὲν ἔχει σχέση μὲ τὴν βάπτισιν τοῦ Χριστοῦ καὶ τὴν καθιερωμένην στὶς «Πράξεις», «Δαυλός», τ. 173, Μάιος 1996.
- «Ἡ ἀπαγόρευσις τοῦ ὄρκου καὶ τὸ “παιδομάζωμα” τοῦ “νηπιοβαπτισμοῦ”-Πῶς οἱ χριστιανοὶ ἐξαφάνισαν τὴν ἐλληνικότητα», «Δαυλός», τ. 242, Φεβρουάριος 2002.
- «Εβραϊκὴ σατανολογία καὶ ἐξορκισμὸς τῶν νηπίων στὴν τελετὴ τοῦ βαπτίσματος», «Δαυλός», τ. 244, Ἀπρίλιος 2002.

Βασίλειος Μανρομμάτης

ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΣΕ ΣΠΗΛΙΑ ΤΗΣ ΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ ΠΡΙΝ 70.000 ΧΡΟΝΙΑ

Ernst-Ludwig Schwandner είναι καθηγητής Αρχαιολογίας στο Πανεπιστήμιο Χοΰμπολτ του Βερολίνου και πρώην έπιστημονικός διευθυντής του Γερμανικού Αρχαιολογικού Ίνστιτούτου, πον κατα κοινή όμολογία είναι ένα από τα σημαντικότερα έπιστημονικά κέντρα Αρχαιολογίας παγκοσμίως. Αυτή την περίοδο συμμετέχει στις ανασκαφές πον διεξάγονται στην χερσόνησο της Πλαγιάς έπί των Άκαρνανικών άκτών, όμως έχει κατά καιρούς διευθύνει άρχαιολογικές έρευνες σε πολλά μέρη της Ελλάδος, όπως στην Ήπειρο, την Αίγινα, την Φθιώτιδα και άλλοι. Σε μία σπηλιά της Άκαρνανίας ό καθηγητής Σβάντνερ και οι άρχαιολόγοι του συνεργείου του ανέκάλυψαν «άνέλπιστα», όπως τα χαρακτηρίζει ό ίδιος, εύρήματα, τα όποια όδηγούν σε πραγματική άνατροπή στους τομείς της Παλαιοντολογίας και της Προϊστορικής Αρχαιολογίας.

Ὁ καθηγητὴς
Ε. Λ. Σβάντνερ
ἀποκαλύπτει στὸν «Δ»,
τί βρῆκε σὲ σπηλιὰ
τῆς Ἀκαρνανίας

Ἡ εἴσοδος τῆς Παλαιολιθικῆς σπηλιᾶς στὸ Χοιρονήσι.

Με μεγάλη προθυμία και ευχαρίστηση δέχθηκε να μᾶς παραχωρήσει μία συνέντευξη, διότι –όπως ό ίδιος μᾶς εἶπε– τυγχάνει γιά πολλά ἔτη ἔνθετος ἀναγνώστης τοῦ «Δαυλοῦ».

«Δ»: *Κύριε καθηγητά, υπήρξατε ἐπιστημονικὸς διευθυντὴς τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Ἰνστιτούτου τοῦ Βερολίνου, τὸ ὁποῖο διεξάγει ἔρευνες σὲ ὅλο τὸν κόσμο, ὅπως στὴν Αἴγυπτο, τὴν Κωνσταντινούπολη, τὸ Ἰράν καὶ ἄλλοι. Τί σᾶς ὠδήγησε στὴν ἀπόφαση νὰ ἐλθετε στὴν Ἑλλάδα καὶ νὰ ἀσχοληθῆτε ἐντατικὰ μὲ τὶς ἔρευνες τῶν δικῶν μας ἀρχαιολογικῶν χώρων;*

Ε.Λ.: Ἀπὸ μικρὸς ἀγαποῦσα τὴν Ἀρχαιολογία, ὅμως τὰ χρόνια ποὺ ἤμουν νέος καὶ ἔπρεπε νὰ ἐπιλέξω τὶς σπουδὲς ποὺ θὰ ἀκολουθοῦσα, οἱ σπουδὲς ἦταν ἰδιαίτε-
 ρως δαπανηρὲς καὶ ἡ οἰκογένειά μου δὲν ἦταν εὐπορη, γιὰ νὰ ἐνισχύσει οἰκονομικά τὴν ἐπιθυμία μου. Ἐπιπλέον τὸ ἐπάγγελμα τοῦ ἀρχαιολόγου τότε –ὅπως καὶ σήμερα ἄλλωστε– δύσκολα προσφέρει ἄμεση οἰκονομικὴ ἀποκατάσταση στὸν νέο ἐπιστήμο-

Ὁ καθηγητὴς Ernst-Ludwig Schwandner (ἀριστερά) με φοιτητὲς του στὸν ἀρχαιολογικὸ χῶρο τῆς Κασσώπης στὴν Ἀκαρνανία.

να. Ἐπρεπε λοιπὸν νὰ ἀκολουθήσω ἀρχικὰ πιὸ πρακτικὲς –γιὰ τὴν ἐποχή μου– σπουδὲς καὶ ἔτσι ἀσχολήθηκα με τὴν Ἀρχιτεκτονική, ποὺ τότε σὰν ἐπιστημονικὸς κλάδος παρουσίαζε ἀνθιση καὶ θὰ μπορούσε ἄμεσα νὰ μοῦ προσφέρει ἐπαγγελματικὴ ἀποκατάσταση. Σοῦ θυμίζω, ὅτι ἀνάλογο δρόμο εἶχε ἀκολουθήσει καὶ ὁ ἀρχαιολόγος W. Doerpfeld, πού, ἐνῶ ἦταν ἀρχιτέκτονας, διέπρεψε στὴν Ἀρχαιολογία. Γενικώτερα οἱ Γερμανοὶ ἀρχιτέκτονες ἔχουν μεγάλη παράδοση στὴν Ἀρχαιολογία. Συνήθιζα στὰ φοιτητικὰ μου χρόνια νὰ πηγαίνω διακοπὲς σὲ ἀρχαιολογικοὺς χώρους καὶ ἐντασσόμενος –ἔστω καὶ περιστασιακά– στὶς ὁμάδες τῶν ἀρχαιολόγων ἐπεδίωκα νὰ ἀποτυπώσω τὰ συμπεράσματά μου, νὰ σχεδιάσω, νὰ κρατῶ ἡμερολόγια κ.λ.π. Ἐτσι βρῆκα σιγά-σιγά τὸν δρόμο καὶ ἀπέκτησα τὴν εἰδικότητα ποὺ ἀπὸ μικρὸ παιδί ἐπιθυμοῦσα.

«Δ»: *Ἡ ἀγάπη σας γιὰ τὴν Ἑλλάδα πῶς προέκυψε;*

Ε.Λ.: Ἡ κύρια αἰτία εἶναι, ὅτι στὸ Γυμνάσιο καὶ στὸ Λύκειο διδασκόμασταν σὰν ξένη γλῶσσα

σὰ τὰ ἀρχαῖα Ἑλληνικὰ καὶ μάλιστα με τὴν ἐρασμιακὴ τους προφορά. Ἡ ἐπαφή μου με τὴν γλῶσσα σας λοιπὸν με ἔκανε νὰ ἀγαπήσω πολὺ τὴν ἱστορία καὶ τὸν πολιτισμὸ σας. Εἰδικὰ οἱ ἀρχαιότητές σας με συγκλονίζουν. Γιὰ νὰ σοῦ δώσω νὰ καταλάβης ἐδῶ καὶ δύο χρόνια εἶμαι συνταξιούχος ἀπὸ τὸ Ἀρχαιολογικὸ Ἰνστιτοῦτο τοῦ Βερολίνου καὶ κανονικὰ δὲν θὰ ἔπρεπε νὰ ἐργάζωμαι. Ὅμως ἡ Ἀρχαιολογία εἶναι γιὰ μένα πάθος, δὲν μπορῶ νὰ τὴν σταματήσω, γι' αὐτὸ ἐξερευνῶ ἀδιάκοπα τὴν Ἑλλάδα.

Κάθε φορὰ ποὺ ὁ ἀρχαιολόγος ἀνακαλύπτει κάτι, νοιώθει νὰ ἀντικρύξῃ σελίδες τῆς Ἱστορίας, ποὺ μέχρι ἐκεῖνη τὴ στιγμὴ παρέμεναν ἄγνωστες.

«Δ»: *Αὐτὴ τὴν περίοδο ποιό σημεῖο τῆς Ἑλλάδος ἐρευνᾶτε καὶ με ποιούς συνεργάζεσθε;*

Ε.Λ.: Συμμετέχουμε σὲ ἓνα μεγάλο πρόγραμμα, ποὺ ἐπικεντρώνεται στὴν ἐξερεύνηση τῆς χερσονήσου τῆς Πλαγιάς, ἡ ὁποία ἀνήκει στὸ δῆμο Παλαίρου Ἀκαρνανίας

ἀκριβῶς ἔναντι τῆς νήσου τῆς Λευκάδος. Ἡ ἔρευνα διεξάγεται ἀπὸ τρία γερμανικὰ πανεπιστήμια, τὰ ὁποῖα χρηματοδοτοῦνται ἀπὸ τὸ γερμανικὸ ἴδρυμα Gerda-Henkel-Stiftung καὶ ἀπὸ τὴν ΛΣΤ' Ἑλληνικὴ Ἐφορεία Ἀρχαιοτήτων, ποὺ ἐδρεύει στὸ Μεσολόγγι. Στὴν συνεργασία αὐτὴ προΐσταται ὁ γενικὸς διευθυντὴς ἀρχαιοτήτων κ. Λάζαρος Κολώνας.

«Ἀνέλπιστα» εὐρήματα στὴν Παλαιολιθικὴ σπηλιὰ

«Δ»: *Τὰ συμπεράσματά σας ἀπὸ τὶς μέχρι τώρα ἔρευνες εἶναι ἀξιόλογα;*

Ε.Λ.: Ἀνέλπιστα! Ὅταν ἀποφασίσουμε νὰ ἀσχοληθοῦμε μὲ τὴν περιοχὴ, πολλοὶ μᾶς ἀποθάρρυναν, λέγοντας, ὅτι εἶναι μία μικρὴ ἐπαρχιακὴ πόλη, ὅτι βρίσκεται μακριὰ ἀπὸ τὰ ἀρχαῖα ἀστικά κέντρα, ὅτι δὲν ἔχει σχέση μὲ τὴν ἀνθιστὴ τοῦ Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ, ὅπως παρουσιάσθηκε στὴν Ἀθήνα, τὴν Κόρινθο, τὴν Σπάρτη καὶ ἄλλοι, ὅτι οἱ πληθυσμοὶ ἐδῶ ἦταν νομαδικοὶ κ.λπ., κ.λπ.

Ἀπὸ τότε ὅμως ποὺ ξεκινήσαμε τὶς ἔρευνές μας ἐδῶ, τὰ ἀποτελέσματα εἶναι ἐντελῶς ἀντίθετα ἀπὸ τὶς ἀνωτέρω ἀποθαρρυντικὲς εἰκασίες. Τεράστιο ἐνδιαφέρον παρουσίασε ἡ ἐξερεύνηση ἑνὸς σπηλαίου, στὸ ὁποῖο ἐντοπίσαμε εὐρήματα ἀπὸ τὴν Παλαιολιθικὴ ἀκόμα ἐποχὴ (70.000 π.Χ. - 50.000 π.Χ.), ὅμως στὸ ἴδιο σπήλαιο ἀνακαλύψαμε καὶ μεταγενέστερα εὐρήματα, ὅπως νεολιθικά, κλασικά, βυζαντινὰ καί, ἀπ' ὅ,τι δείχνουν τὰ πράγματα, στὸ σπήλαιο αὐτὸ κρύβονταν ἄνθρωποι ἀκόμα καὶ κατὰ τὸν Β' Παγκόσμιον Πόλεμο.

«Δ»: *Ὅποτε ἦταν γνωστὸ αὐτὸ τὸ σπήλαιο στοὺς κατοίκους τῆς περιοχῆς;*

Ε.Λ.: Ὅχι! Τὴν ὑπαρξὴ τοῦ σπηλαίου αὐτοῦ τὴν γνώριζαν ἐλάχιστοι. Συγκεκριμένα τὴν πληροφορία μᾶς τὴν ἔδωσε ἕνας βοσκὸς ὀνόματι Χαράλαμπος Τσουνάκας, ποὺ γυρνάει ἀπὸ μικρὸς σὲ αὐτὰ τὰ μέρη μὲ τὰ κοπάδια του· αὐτὸς ἐνδιαφέρεται πολὺ γιὰ τὰ ἀρχαῖα εὐρήματα, ἀγαπᾷ τὴν ἱστορίαν τῆς Ἑλλάδος, καὶ ἂς μὴν ἔχη λάβει τὴν ἀπαραίτητη μόρφωση. Ἄν οἱ συνθῆκες ἐδῶ ἦταν διαφορετικὲς, αὐτὸς ὁ τσοπάνος θὰ μποροῦσε νὰ ἀκολουθήσῃ καρριέρα ἀρχαιολόγου. Ἡ ἐξερεύνηση τοῦ σπηλαίου αὐτοῦ πάντως δὲν ἀνήκει στὴν δική μας ἀρμοδιότητα, διότι ἐμεῖς ἀσχολούμαστε μὲ τὴν κλασικὴ ἐποχὴ. Ἡ ἔρευνα τοῦ σπηλαίου αὐτοῦ πρέπει νὰ γίνῃ ἀπὸ τὴν Ἐφορεία Σπηλαιολογίας.

«Δ»: *Δηλαδή ἡ Ἐφορεία Σπηλαιολογίας πρέπει νὰ ἐρθῇ, νὰ ἐρευνήσῃ τὸ σπήλαιο;*

Ε.Λ.: Ἐμεῖς ἀμέσως δηλώνουμε ὅ,τι βρίσκουμε στὴν ὑπεύθυνη Ἐφορεία, ἂν φυσικὰ δὲν εἴμαστε ἐμεῖς ἀρμόδιοι. Ἐκτὸς ἀπὸ τὰ εὐρήματα τῆς Κλασικῆς περιόδου, γιὰ τὰ ὁποῖα εἴμαστε ἐμεῖς ὑπεύθυνοι, συχνὰ ἀνακαλύπτουμε εὐρήματα ἀπὸ τὴν Βυζαντινὴ ὥς καὶ ἀπὸ τὴν Ὀσμανικὴ περίοδο, τότε γιὰ παράδειγμα συνεργαζόμαστε μὲ τὴν Ἐφορεία Βυζαντινῶν Ἀρχαιοτήτων, ποὺ ἐδρεύει στὰ Ἰωάννινα. Ἄλλοτε πάλι ἀνακαλύπτουμε δρόμους, λιμάνια – μώλους, ποὺ ἔχουν βυθιστῇ στὴν θάλασσα καὶ τότε συνεργαζόμαστε μὲ τὴν Ἐφορεία Ἐναλίων Ἀρχαιοτήτων Ἀθηνῶν, γιὰ νὰ

Τρεῖς ἀπὸ τοὺς ἐπεξεργασμένους πυριτόλιθους ποὺ βρέθηκαν στὴν ἀκαρνανικὴ σπηλιά. Ὁ Μουστιαιὸς ἄνθρωπος τοὺς χρησιμοποίησε γιὰ τὴν ἐπεξεργασία τοῦ ξύλου, ἀπὸ τὸ ὁποῖο κατασκεύαζε αἰχμηρὰ δόρατα.

διεξάγουμε τὶς ἔρευνες. Γιὰ τὴν περιοχὴ ἐδῶ χρειάζεται μὲ ἄλλα λόγια ἡ συνεργασία πολλῶν φορέων, διότι μέχρι σήμερα ἦταν ἐν πολλοῖς ἀνεξερεῦνητη, καὶ τὰ εὐρήματα ποὺ πρέπει νὰ ἐξεταστοῦν καὶ νὰ ταξινομηθοῦν ἀνήκουν σὲ πολλὲς ἱστορικὲς φάσεις.

Πάντως στὴν Ἐφορεία Σπηλαιολογίας ἔχουμε ἀπευθυνθῇ ἐδῶ καὶ καιρό. Δυστυχῶς ὅμως ἡ ἀνακάλυψη τοῦ σπηλαίου αὐτοῦ ἔλαβε χώρα ἕνα χρόνο πρὶν τοὺς Ὀλυμπιακοὺς Ἀγῶνες τῆς Ἀθήνας, καὶ ἔτσι τὸ κράτος ἔρριξε –ὄχι ἀδίκως ἀσφαλῶς– ὅλο τὸ ἐνδιαφέρον του ἐκεῖ.

Σ' ὅλη τὴ Δυτικὴ Ἑλλάδα δὲν ἔχουν ἀνακαλυφθῇ ἀρχαιότερα εὐρήματα. Ἐπαναλαμβάνω, ὅτι μιλάμε γιὰ τὸ 70.000 π.Χ.! Τὸ ἀρμόδιο ὑπουργεῖο θὰ πρέπει νὰ κινητοποιηθῇ ἅμεσα καὶ δραστικά, πρέπει νὰ δοθῇ ἡ ἐγκρίση γιὰ τὶς ἔρευνες καὶ τὰ ἀπαραίτητα κονδύλια, διότι ἡ ὑπαρξὴ τοῦ ἐν λόγω σπηλαίου μὲ τὸν καιρὸ γνωστοποιεῖται ὅλο καὶ περισσότερο, ἔτσι δὲν θὰ ἀργήσουν καὶ οἱ ἐπισκέψεις τῶν ἀρχαιοκαπήλων...

Στὸ βάθος τοῦ λιμανιοῦ ἀριστερὰ ἡ εἴσοδος τῆς παλαιολιθικῆς σπηλιᾶς. (Ἀπὸ τὸ ἀρχεῖο τοῦ συγγραφέα κ. Γ. Παξινοῦ.)

«Δ»: *Τὰ συμπεράσματα τῆς Ἐπιστήμης ὁδηγοῦν στὸ 70.000 π.Χ., ἐνῶ οἱ Βιβλικὲς θρησκείες διακηρύττουν, ὅτι διανύουμε τὸ ἔτος 7513 ἀπὸ Κτίσεως κόσμου. Κάντε ἓνα σχόλιο.*

E.L.: Αὐτὰ εἶναι θρησκεία. Ὅποιος θέλει μπορεῖ νὰ τὰ πιστεύῃ. Ἡ Ἐπιστήμη, χρησιμοποιώντας τὴν τελευταία λέξη τῆς Τεχνολογίας, ὁδηγεῖται σὲ διαφορετικὰ συμπεράσματα. Ἡ Ἐπιστήμη ἔχει ἀποδείξει μὲ ἀτράνταχτα στοιχεῖα, ὅτι ὑπάρχει ἄνθρωπος ἐδῶ καὶ περίπου ἓνα ἑκατομμύριο χρόνια.

Ὁ Μουστέριος ἄνθρωπος (Mustérien) κάτοικος τῆς Σπηλιᾶς

«Δ»: *Ἀπὸ τὰ μέχρι τώρα εὐρήματα ποῖο εἶδος ἀνθρώπου φαίνεται νὰ κατοίκησε ἀρχικὰ τὸ σπήλαιο αὐτό;*

E.L.: Εἶναι ἀκριβῶς ἡ ἐποχὴ τοῦ ἀνθρώπου Mustérien.* Ἡ ὀνομασία αὕτη καθιερώθηκε ἀπὸ εὐρήματα, ποὺ ἔχουν ἀνακαλυφθῇ σὲ κάποια σπήλαια στὴν Γαλλία. Ὁ Mustérien

ἐμφανίζεται στὸ τέλος τῆς ἐποχῆς τοῦ Νεάντερταλ, καὶ δὲν γνωρίζουμε ἀκριβῶς μὲ ποῖο τρόπο συνυπῆρξαν αὐτὰ τὰ δύο εἶδη ἀνθρώπων σὲ διαφορετικὲς περιοχὲς γιὰ ἓνα χρονικὸ διάστημα περίπου 10.000 ἐτῶν. Συγκεκριμένα ὁ Mustérien εἶναι ὁ πρῶτος ἄνθρωπος ποὺ ἀσχολεῖται μὲ τὴν Τέχνη, ζωγραφίζει καὶ φτειάχνει τὰ πρῶτα γλυπτὰ εἰδῶλα, ἐνῶ ὁ Νεάντερταλ αὐτὰ δὲν τὰ ἔκανε ποτέ. Γι' αὐτοὺς τοὺς δύο ἀνθρώπους ὑπάρχουν διαφορετικὲς θεωρίες· ἄλλοι ὑποστηρίζουν, ὅτι ὁ Mustérien σκότωσε τὸν Νεάντερταλ, γιὰ νὰ ἐπικρατήσῃ, καὶ ἄλλοι, ὅτι τὰ δύο εἶδη ἀντάλλασσαν συντροφους, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ ἐπικρατήσῃ ἡ πιὸ δυνατὴ ράτσα. Τὸ σίγουρο εἶναι, ὅτι περίπου μετὰ ἀπὸ 10.000 ἔτη συνύπαρξης τῶν δύο εἰδῶν ὁ Mustérien ἐπικρατεῖ πλήρως καὶ αὐτοῦ ἔπεται ὁ Homo Sapiens.

* Μουστέριος ἢ Μουστιαιὸς ἄνθρωπος εἶναι ὁ ἄνθρωπος τῆς Παλαιολιθικῆς ὑποπεριόδου μεταξὺ 70 καὶ 40 χιλιάδων ἐτῶν ἀπὸ σήμερα κατὰ τὴν κατεστημένη χρονολόγηση, ποὺ ἔλαβε τὸ ὄνομα αὐτὸ ἀπὸ τὸ σπήλαιο Λὲ Μουστιὲ (Le Moustier) τῆς ἐπαρχίας Ντορντόν τῆς Γαλλίας, ὅπου ἔχουν ἐπίσης βρεθῇ λιθοτεχνικὰ λείψανα παρόμοια μὲ ἐκεῖνα τῆς σπηλιᾶς τῆς Ἀκαρνανίας. (Σημείωση τοῦ ἐκδότη.)

«Δ»: *Οί ρίζες αὐτῶν τῶν ἀνθρώπων θὰ πρέπει νὰ ἀναζητηθοῦν στὴν Εὐρώπη ἢ στὴν Ἀφρική; Ἔχουν σχέση μετὰ τὴν εὐρέως διαδεδομένη Ἰνδοευρωπαϊκὴ θεωρία;*

Ε.Λ.: Νεάντερταλ (Neandertal) – ἡ ὀνομασία τὸ λέει – ἀνακαλύφθηκαν σὲ σπήλαια καὶ σὲ χαράδρα σὲ ἓνα χωριὸ κοντὰ στὸ Dusseldorf τῆς Γερμανίας. Αὐτοὶ ὅμως δὲν ἦταν Ἰνδοευρωπαῖοι.

«Δ»: *Υπάρχουν Ἰνδοευρωπαῖοι;*

Ε.Λ.: Αὐτὸ δὲν τὸ γνωρίζουμε ἀκριβῶς. Πρὸς τὸ παρὸν μποροῦμε νὰ μιλοῦμε μόνον θεωρητικά. Ἡ θεωρία λέει, ὅτι συναντοῦμε κοινὰ στοιχεῖα ἀνάμεσα στὶς Εὐρωπαϊκὲς γλῶσσες καὶ τὴν Ἰνδική. Αὐτὸ δὲν σημαίνει βέβαια, ὅτι ὑπῆρξε Ἰνδοευρωπαϊκὴ φυλή, ἀπλῶς εἶναι μία θεωρία, γιὰ τὴν ὁποία ἡ Ἐπιστήμη δὲν ἔχει ἀποφανθῇ καὶ συνεχίζει νὰ τὴν μελετᾷ. Ἐπιπλέον γνωρίζουμε, ὅτι τρεῖς γλῶσσες στὴν Εὐρώπῃ δὲν προέρχονται ἀπὸ αὐτὴ τὴν κοινὴ καὶ ἄγνωστη οὐσιαστικὰ ρίζα

καὶ αὐτὲς εἶναι τὰ Φιλλανδικά, τὰ Οὐγγρικά καὶ τὰ Τούρκικα. Αὐτὲς τὶς τρεῖς διαλέκτους τὶς ἀποκαλοῦμε Φιννοουγγρικὲς διαλέκτους, καὶ οἱ ρίζες τους πρέπει νὰ ἀναζητηθοῦν ἀπὸ τὸ Τουρκμενιστάν μέχρι τὴν Μογγολία. Αὐτὸ δὲν σημαίνει ἀσφαλῶς, ὅτι οἱ Φιλλανδοὶ δὲν εἶναι Εὐρωπαῖοι, ἀπλῶς οἱ ρίζες τῆς γλώσσας τους δὲν βρίσκονται στὴν Εὐρώπη. Ἀντίθετα ἡ Ἑλληνικὴ, ἡ Γερμανικὴ, ἡ Γαλλικὴ ἀκόμα καὶ οἱ κατὰ τόπους διάλεκτοι, ὅπως τὰ Ἀρβανίτικα, ἔχουν κοινὰ στοιχεῖα μὲ τὴν Ἰνδικὴ γλῶσσα. Αὐτὰ ἀσφαλῶς ἰσχύουν γιὰ τοὺς ἐπιστημονικοὺς τύπους. Οἱ λαοὶ σήμερα δὲν ἀντιλαμβάνονται ἔτσι τὴν ἱστορίαν τους.

*Ἡ χερσόνησος Πλαγιᾶς Ἀκαρνανίας,
ὅπως φαίνεται ἀπὸ δορυφόρο.*

Ἡ κριτικὴ τῆς ἀσιατικῆς θεοκρατίας

«Δ»: Ὁ «Δ» ἀσκεῖ ἔντονη κριτικὴ κατὰ τῆς θεοκρατικῆς μισαλλοδοξίας καὶ γενικὰ τοῦ δογματισμοῦ. Σὲ αὐτὴ τὴν μαχητικὴ δημοσιογραφία προέκυψαν ὠρκισμένοι ἐχθροὶ καὶ καλοὶ φίλοι. Συμφωνεῖτε μὲ αὐτὴ τὴν κριτικὴ;

Ε.Λ.: Ὁ καθένας μπορεῖ νὰ πιστεύῃ ὅπου θέλει. Θεωρῶ ὅτι πρέπει νὰ ὑπάρχῃ σεβασμὸς τόσο ἔναντι ὅσων θέλουν νὰ πιστεύουν κάπου, ὅσο καὶ ἔναντι ὅσων δὲν πιστεύουν πουθενά. Πάντως στὸ ὄνομα τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ τῶν Βιβλικῶν θρησκειῶν γενικώτερα ἔχουν γίνει οἱ πιὸ αἱματηροὶ πόλεμοι. Καὶ δὲν μπορῶ νὰ καταλάβω, πῶς μέσα ἀπὸ μία θρησκεία, ποὺ θέλει νὰ ὑπερασπίζῃ καὶ νὰ προάγῃ τὴν ἀγάπη, ξεπηδοῦν ὅλα αὐτὰ τὰ πολεμικὰ ἐνστικτά.

«Δ»: Ἡ Καθολικὴ Ἐκκλησία ἔχει ἐπηρεάσει τὴν πολιτικὴ κατάσταση στὴν χώρα σας;

Ε.Λ.: Ἡ θρησκευτικὴ παράδοση Καθολικῶν καὶ Ὁρθοδόξων ταυτίζεται γιὰ μεγάλο διάστημα. Τὸ Σχίσμα ἔγινε πολὺ μετὰ. Ἐμεῖς ὡς Γερμανοὶ ἔχουμε σὰν μελανὴ σελίδα στὴν ἱστορία

μας τίς γνωστὲς Σταυροφορίες. Ἀπὸ τότε εἶναι φανερὴ ἡ ἀνάμιξη τῶν Ἐκκλησιῶν στὴν διεθνῇ διπλωματία καὶ πολιτικὴ.

Σήμερα εὐτυχῶς ὑπάρχει πρόοδος στὴν Γερμανία. Οἱ ἄνθρωποι ἀπεγκλωβίζονται ἀπὸ τὰ θρησκευτικὰ στεγανά, π.χ. προτιμοῦν τὸν πολιτικὸ γάμο. Οἱ ἄνθρωποι ξυπνοῦν –εὐτυχῶς– καὶ σὲ λίγο καιρὸ δὲν θὰ ἀνέχονται αὐτὰ τὰ πολιτικὰ παιχνίδια στὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ.

Κωνσταντῖνος Δ. Μίχος
(Λεύκαρος)

ΚΑΤΑΡΡΕΕΙ ΑΡΙΣΤΟΥΡΓΗΜΑΤΙΚΗ

τοὺς πρόποδες τῶν Ἀροανίων ὀρέων, στὴν εὐρύτερη περιοχὴ τῆς κοιλάδας τῶν Λουσῶν τοῦ Νομοῦ Ἀχαΐας, μέσα σὲ ἓνα ἐκπληκτικὸ φυσικὸ τοπίο, μίᾱ πανάρχαια γέφυρα, πιθανὸν τῆς Μυκηναϊκῆς περιόδου, μάχεται μὲ τὴν φθορὰ τοῦ χρόνου καὶ τὴν ἐγκατάλειψη. Σύμφωνα μὲ ἱστορικὰ στοιχεῖα, ποτάμι διέσχιζε τὴν περιοχὴ καὶ ἄρδευε τὴν κοιλάδα τῶν Λουσῶν. Ἔτσι ἡ κατασκευὴ τῆς γέφυρας διευκόλυνε τὴν διέλευση ἀπὸ τὴ μίᾱ ὄχθη στὴν ἄλλη.

Σήμερα ὁ ποταμὸς ἔχει στερέψει. Κάτω ἀπὸ τὴ γέφυρα λιμνάζουν μόνο λιγοστὰ νερά, ἀνάμεσα σὲ ἀρκετὰ σκουπίδια καὶ ἀγριόχορτα, ποὺ κανεὶς δὲν φρόντισε νὰ ἀποψιλώσει, ὥστε νὰ ἀναδειχθῇ ἡ ἐντυπωσιακὴ κατασκευὴ τῆς. Οἱ ἄψογα λαξευμένες τετραγωνισμένες πέτρες, ποὺ δομοῦν τὴν γέφυρα, διατηροῦνται σὲ πολὺ καλὴ κατάσταση καὶ δείχνουν τὴν ὑψηλὴ τεχνικὴ γεφυροποιίας, ποὺ ἐφαρμόσθηκε γιὰ τὴν κατασκευὴ τῆς, ἀλλὰ καὶ τὴν θαυμάσια αἰσθητικὴ τῆς, ποὺ τὴν καθιστᾷ καὶ σήμερα κόσμημα, ποὺ ἀξίζει τοῦ θαυμασμοῦ μας. Ὡστόσο στὸ φωτογραφικὸ ὕλικό, ποὺ ἔχουμε στὴ διάθεσή μας, καὶ ποὺ εὐγενῶς μᾶς παραχωρήθηκε ἀπὸ εὐαισθητοποιημένο κάτοικο τῆς περιοχῆς, διακρίνεται μετατόπιση κάποιων ἀπὸ αὐτές. Μία πινακίδα ἐκεῖ κοντὰ ἀναγράφει: «Πρὸς Ἱερὸν τῆς Ἀρτέμιδος Ἡμέρας.» Εἶναι ἐκεῖ ποὺ οἱ κόρες τοῦ βασιλιᾶ Προΐτου τῆς Τύρινθος βροῆκαν γιатρεία ἀπὸ τὴν τρέλλα τους. Ὁ Πανσανίας μάλιστα (2ος αἰὼνας μ.Χ.) ἀναφέρει τὸ ἱερὸ καὶ τὴν πόλη τῶν Λουσῶν στὸ βιβλίον του «Ἀρχαδικά».

Μὲ τὴν πάροδο τοῦ χρόνου μόνο ἐρείπια ἔχουν μείνει ἀπὸ τὸ Ἱερὸ τῆς Ἀρτέμιδος Ἡμέρας. Ἀξίζει δὲ νὰ ἐπισημάνουμε, ὅτι ἐκεῖ, μέσα στὰ ἐρείπια τοῦ ἀρχαίου αὐτοῦ μνημείου, χτίστηκαν τρεῖς ἐκκλησίες μὲ τὴ γνώριμη κατασκευαστικὴ μέθοδο, δηλαδὴ μὲ μέλη ποὺ ἀποσπᾶσθαι ἀπὸ τὸ ἀρχαῖο ἱερὸ. Εὐτυχῶς τὰ περισσότερα ἀπὸ αὐτὰ ἀφαιρέθηκαν κατόπιν παρεμβάσεως τοῦ Αὐστριακοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Ἰνστιτούτου.

Ταξιαρχούλα Λαδᾶ

ΠΑΝΑΡΧΑΙΗ ΓΕΦΥΡΑ ΣΤΗΝ ΑΧΑΪΑ

Στην φωτογραφία άποψη της πανάρχαιας γέφυρας των Λουσών. Με κόκκινο βέλος ένδεικνυται ο εξασθρωμένος μεγάλιθος του τόξου, που κανείς δεν φρόντισε για την επισκευή του, με κίνδυνο το έργο αυτό λείψανο του άπώτερου ελληνικού παρελθόντος να βρίσκεται στα πρόθυρα της ολοσχερούς κατάρρευσης.

Ο ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ ΚΑΙ Η ΣΠΗΛΙΑ ΤΟΥ

**Κάποτε τόπος δημιουργίας,
τώρα τόπος σκουπιδιών**

νακαλύφθηκε πρόσφατα στη Σαλαμίνα ο χώρος, όπου δημιουργούσε ο Ευριπίδης· μιὰ σπηλιά. Παρ' όλη τή σημασία τής ανακάλυψης τοῦ ἀρχαιολόγου καθηγητοῦ, κ. Γ. Λώλου, ὁ χώρος ἐξακολουθεῖ νὰ εἶναι ἀπομονωμένος καὶ ἐγκαταλελειμμένος, γεγονός ποὺ εἶναι ἐνδεικτικὸ τῆς ἀδιαφορίας τοῦ ΥΠ.ΠΟ. ἀπέναντι στοὺς ἀρχαίους Ἑλληνες δημιουργοὺς, τὴν Ἑλληνικὴ Ἱστορία καὶ τὴν πολιτιστικὴ περιουσία.

Ἀπὸ τὴ δραματογραφία τοῦ Εὐριπίδη καὶ ἀπὸ σφζόμενες πηγές μαρτυρεῖται, πὼς ὁ ποιητὴς διέθετε τὴν πλουσιώτερη βιβλιοθήκη τῆς ἐποχῆς του. Ἡ σπηλιά τῆς Σαλαμίνας μέσα σὲ μαγευτικὸ περιβάλλον, ὅπου ἡ θάλασσα καὶ τὸ πράσινο συνέθεταν χῶρο πνευματικῆς ἀνάτασης καὶ δημιουργικῆς μόνωσης κατὰ τὶς περιόδους συγγραφῆς τοῦ δραματοργοῦ, καταδικάζεται στὴν ἀφάνεια ἀπὸ τὸν σύγχρονο «ὠχαδερφισμό», ἀλλὰ καὶ τὴν ἀπαξιωτικὴ λειτουργία ἰθυνόντων ἀπέναντι στοὺς φορεῖς τοῦ ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ.

Δὲν ἦταν ἀντικοινωνικὸς ὁ Εὐριπίδης, ὅπως εἶναι δυνατόν νὰ φαντασθῇ κανεῖς. Ἦταν ἐνεργὸ καὶ δραστήριο μέλος τῆς ἀθηναϊκῆς κοινωνίας καὶ πολιτείας. Ἦταν –ἀκόμη– βαθὺς γνώστης τόσο τῆς ἀνθρώπινης ψυχολογίας –καὶ ἰδίως τῆς γυναικειάς– ὅσο καὶ τῆς πολιτικῆς κατάστασης τῆς ἐποχῆς του. Ἐπιπλέον εἶχε ἄποψη γιὰ τὶς κοινωνικὲς καὶ πολιτικὲς μεταρρυθμίσεις ποὺ ἀπαιτοῦνταν, προκειμένου ἡ ζωὴ στὴν ἀρχαία Ἑλλάδα –καὶ ὄχι μόνο στὴν Ἀθήνα– νὰ γίνῃ βίωση ἁρμονικῆ.

Φωτογραφία τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς σπηλιάς τοῦ Εὐριπίδῃ. Προκειμένου νὰ φτάσῃ ὁ ἐπισκέπτης ἐκεῖ, θὰ πρέπει νὰ βοῇ κάποιο κάτοικο τῆς γύρω περιοχῆς, πὺν νὰ γνωρίζῃ τὴν ὑπαρξὴ τοῦ σπηλαίου καὶ νὰ τὸν καθοδηγήσῃ ἀνάλογα, δεδομένου ὅτι δὲν ὑπάρχει καμμία πινακίδα, ἥ δὲ ὁδὸς εἶναι ἡμιονική. Οἱ ἀνασκαφικὲς ἐρευνες στὸ σπήλαιο τοῦ Εὐριπίδῃ στὴν περιοχή Περιστερία Σαλαμίνας διενεργήθηκαν κατὰ τὸ χρονικὸ διάστημα 1994-1997.

Στὸ μονοπάτι, πὺν ὁδηγεῖ στὸ σπήλαιο, ἀνακαλύφθηκε ἱερὸ τοῦ Διονύσου.

Τὰ τελευταῖα χρόνια τῆς δημιουργίας τοῦ διῆγε (ἀπὸ τὸ 408 π.Χ.) στὴ Μακεδονία, ὅπου καὶ ἀπεβίωσε (τὸ 406 π.Χ.). «Σῆμα»-μνημα τοῦ Εὐριπίδῃ δὲν ἀνευρέθη, καὶ φημιλογεῖται πὺς «τὸν ἔφαγαν τὰ σκυλιά» στὴν περιοχή τῆς Ἀρέθουσας. Ἴσως τὸ τέλος τοῦ νὰ εἶναι μεταφορικὰ ἀποδοσμένο, γιὰτὶ στὰ λατινικὰ «Internalia», πὺν καταγράφουν τοὺς σταθμοὺς τῆς Ἑγνατίας, μνημονεύεται θέση Piriipidis -παραφθορὰ τοῦ Εὐριπίδῃς.

Ένας χώρος συγκέντρωσης διανοουμένων

ν στη σπηλιά της γενέτειράς του Σαλαμίνας απομονωνόταν από τους θορύβους και την αναταραχή της ζωής της Αθήνας, αλλά και της προσωπικής του ζωής, ή συμμετοχή του στις πνευματικές ζυμώσεις της Αθήνας είναι όχι μόνο αδιαμφισβήτητη, παρὰ και αποδεδειγμένη. Ο Διογένης Λαέρτιος (Θ' 54) πληροφορεί, ότι στο σπίτι του Εὐριπίδη διάβασε τὸ «Περὶ Θεῶν» του ὁ Πρωταγόρας, ὁ ἀγνωστικιστὴς σοφιστὴς, προστάσας ἐκλεκτὸ ἀκροατήριον τῆς ἐποχῆς. Τὸν χώρον ἀθλήσεως τοὺς ἀπέφευγε, λόγω τοῦ ιδιόρρυθμου χαρακτήρα του καὶ τῆς «κουφότητος» ὧν ἦταν μόνον ἀθλούμενοι δίχως πνευματικὴς ἀνησυχίας. Παρ' ὅλο ποὺ καὶ αὐτοὶ ἀποτελοῦσαν τμήμα τοῦ «κοινοῦ» τοῦ θεάτρου, δὲν ἀποσκοποῦσε στὴ γνώμη τους γιὰ τὶς παραστάσεις δραμάτων του.

Σύγχρονος τοῦ Σωκράτη καὶ τοῦ Πλάτωνος «ἐπενδύει» στὴ σημασίᾳ τῆς γνώμης καὶ τῆς κρίσεως τοῦ «ἐπαίοντος» καὶ αὐτὸς ἦταν ὁ Σωκράτης. Ἡ ἐπιδοκιμασία τοῦ φιλοσόφου γιὰ κάθε ἔργον τοῦ Εὐριπίδη σχεδὸν ἐπαρκοῦσε ὡς κρίσις γιὰ τὶς παραστάσεις τοῦ «ἀπὸ σκηνῆς φιλοσόφου», ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὴν ἐπίσημη βράβευση στὰ Μεγὰλα Διόνυσια ἢ σὲ ἄλλες πολιτιστικὲς περιστάσεις. Ἡ ιδιόρρυθμη ἄποψη τοῦ Εὐριπίδη γιὰ τὸ «κοινό» του συμπίπτει μὲ τὴν ἄποψη καὶ θέσις καὶ τοῦ συγχρόνου του Πλάτωνος. Τὸ «κοινό» τοῦ θεάτρου στὰ χρόνια τοῦ Εὐριπίδη εἶναι σὲ μεγάλο βαθμὸ καὶ πλῆθος ἀναξιόπιστο.

Ἡ ἀπομάκρυνση –συχνὴ ἢ τακτικὴ– ἀπὸ τὴν Ἀθήνα καὶ ἡ ἀνεύρεση πνευματικοῦ καταφυγίου στὴ Σαλαμίνα εἶναι αἰτιολογημένη. Πιθανὸ εἶναι, νὰ ἀπέφευγε μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ διώξεις γιὰ οἰκογενειακοὺς ἢ πολιτικοὺς λόγους, καὶ ἡ Σπηλιὰ στὴ Σαλαμίνα νὰ ἀποτελοῦσε καταφύγιον κατάλληλον γιὰ ἐπιβίωση, διαβίωση καὶ συγγραφὴ.

Ὁ χώρος στὴ Σαλαμίνα προσφερόταν, γιὰτὶ δὲν ἦταν πολὺ μακριὰ ἀπὸ τὴν Ἀθήνα. Μεταξὺ τῶν δύο ὑπῆρχε μίᾳ ἀπόστασις ἀσφαλείας, θὰ λέγαμε. Στὴ Σαλαμίνα «φιλτράρονταν» ἡ Ἀθηναϊκὴ ἀτμόσφαιρα καὶ τὰ γεγονότα τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου, μὲ ὅλη τὴ σημασίᾳ ποὺ ἀποκτοῦσαν γιὰ τὰ ἄτομα καὶ τὴν πολιτείαν στὸ παρὸν καὶ τὸ μέλλον. Μέσα ἀπὸ τὴν «πέννα» τοῦ Εὐριπίδη ἡ ὁμαλότης τῆς ζωῆς καὶ ἡ κοινωνικὴ ἁρμονία γίνονταν θεατρικὴ παράστασις πέρα ἀπὸ ζητούμενον πολιτικὸ καὶ κοινωνικόν. Καὶ ὅλα τὰ δράματα τοῦ ποιητῆ παρουσιάστηκαν κατὰ τὴ διάρκεια τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου ἐκτὸς ἀπὸ δύο: τὶς «Πελεΐδες» πρὶν τὸν πόλεμον (455) καὶ τὶς «Βάκχες» μετὰ.

Ὁ Εὐριπίδης ἐπικοινωνεῖ ἀμφίδρομα μὲ τοὺς συγχρόνους του ἀνθρώπους τοῦ πνεύματος: εἰσπράττει/κρίνει καὶ παρουσιάζει στὸ κοινὸ τοῦ «κοίλου» τοῦ Ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ Θεάτρου τὴν πολιτικὴν, κοινωνικὴν καὶ πολιτιστικὴν πραγματικότητα τῆς ἐποχῆς του, τὴ συγκρίνει μὲ παλαιότερες, ἀλλὰ καὶ ἰδεατὲς καταστάσεις καὶ προτεί-

νει κατάλληλες λύσεις στα ζητήματα τα πολιτικά, τα κοινωνικά, τα πολιτιστικά. Στην ουσία φιλοσοφεί από σκηνης για πανανθρώπινα ζητήματα με διαχρονική σημασία. Ἡ ἀξία τῆς εἰρήνης, τῆς ἀξιοπρέπειας τοῦ ἀτόμου, τῆς ἀξιοπρέπειας τῆς γυναίκας ιδιαίτερα εἶναι θεματικοὶ πυρῆνες τοῦ ἔργου του.

Ἡ σπηλιὰ τοῦ Εὐριπίδη στὴ Σαλαμίνα ὑπῆρξε ὁ χώρος, τὸ περιβάλλον, ὅπου ἡ πραγματικότητα μετουσιωνόταν σὲ τέχνη ὑψίστης ποιότητας, διαχρονικῆς καὶ πανανθρώπινης ἀξίας μέσα ἀπὸ τὴν «διάνοια» τοῦ ποιητῆ, τοῦ μουσουργοῦ, τοῦ «ἀπὸ σκηνης φιλοσόφου».

Στὸ χώρο αὐτὸ συνετέθησαν πάνω ἀπὸ 90 δράματα μὲ χρήση τεράστιας ποικιλίας μέτρων. Ἡ στιχουργικὴ δεινότητα ἀπέβη ἐπιστημονικὴ ἐκχύμωση ἡρωικῶν χαρακτηριστῶν-ἀτόμων, ὁμάδων καὶ λαῶν σὲ πλείστες παραστάσεις καὶ περιστάσεις.

Εὐρήματα ἀπὸ τὸ σπήλαιο τοῦ Εὐριπίδη.

Δὲν εἶναι γνωστὸ, ἂν ἡ σπηλιὰ τοῦ Εὐριπίδη χρησιμοποιήθηκε καὶ μετὰ τὴν ἐγκατάσταση τοῦ δραματοῦργοῦ στὴ Μακεδονία καὶ στὴν αὐλὴ τοῦ βασιλιᾶ τῆς Ἀρχελαίου, στὴν Πέλλα. Δὲν εἶναι γνωστὸ ἀκόμη, ἂν ὁ χώρος περισυλλογῆς καὶ δημιουργίας τοῦ Εὐριπίδη χρησιμοποιήθηκε ἀπὸ τὸν ἀνηψιό του, μὲ τὸ ἴδιο ὄνομα, ποὺ συνέχιζε νὰ «ἀνεβάζῃ δράματα» τοῦ θεῖου του στὴν ἀθηναϊκὴ σκηνὴ ἀκόμη καὶ μετὰ τὸ θάνατό του («Βάχαι»).

Ὡστόσο ἡ μυστικὴ κρύπτη τοῦ Εὐριπίδη στὴ Σαλαμίνα ἐπιβάλλεται νὰ διατηρῇ ὅλο καὶ λιγώτερα μυστικὰ γιὰ τὸ δημιουργὸ καὶ τὸ ἔργο του. Καὶ ἀποτελεῖ χρέος ἀνθρώπων μὲ συνειδησὴ Ἕλληνας ἢ ἀποκάλυψη καὶ διάδοση τῆς πραγματικῆς ἐργογραφίας, τῆς ποιότητος καὶ τῆς ἀξίας τῆς στὸ σύγχρονο κόσμο καὶ μετὰ.

Ἐκεῖ ποὺ συντελέστηκε ἡ νίκη τῶν Σαλαμινομάχων γεννήθηκαν Ἕλληνες ἥρωες. Ἄν πᾶσα ἡ γῆ εἶναι τάφος ἐπιφανῶν ἀνδρῶν, γενέτειρα καὶ τροφὸς ἡρώων αἰχμῆς-τοῦ ξίφους ἢ τῆς πέννας- στὸν ἀγῶνα γιὰ ἀνθρωπισμὸ εἶναι -πέρα ἀπ' τὴν Ἀθήνα- ἡ Σαλαμίνα.

Ἀριάνη Ἐλευθερίου

Ὁ Ξυρρύγχος («Ὁ Ξυρρύγχων Πόλις») ἦταν μία ἑλληνικὴ πόλη τῆς Αἰγύπτου, ἡ ὁποία ἤκμασε κατὰ τοὺς Ἑλληνιστικοὺς χρόνους. Ἡ παρακμὴ τῆς τοποθετεῖται σύμφωνα μὲ κάποιους ἱστορικοὺς περὶ τὸ 400 μ.Χ. καὶ κατ' ἄλλους τὸ 641 μ.Χ., ὅταν κατελήφθη ἀπὸ τοὺς Ἀραβες. Γιὰ περισσότερο ἀπὸ 1.000 χρόνια λειτούργησε ὡς σκουπιδότοπος.

Ὅμως τί σκουπιδότοπος! Γεμᾶτος ἀπὸ δημόσια ἔγγραφα (φορολογικοὺς καταλόγους, ἐπιστολές, ἀρχεῖα) καὶ πάμπολλα ἀρχαῖα κλασικὰ χειρόγραφα (τὰ περισσότερα ἀπὸ τὰ ὁποῖα εἶναι γραμμένα στὴν Ἑλληνικὴ).

Ὁ σκουπιδότοπος-θησαυρὸς ἀνακαλύφθηκε τὸ 1896 ἀπὸ τοὺς Βρεταννοὺς ἀρχαιολόγους Γκρένφελτ καὶ Χάντ. Τὰ εὐρήματα ἀμέτρητα (100.000 ἀπὸ τοὺς 400.000 παπύρους, ποὺ ἀνακαλύφθηκαν στὴν Ὁξυρρύγχου, βρίσκονται στὴν Ὁξφόρδη), ὅμως ἡ ἀνάγνωσή τους σχεδὸν ἀδύνατη.

Σήμερα 109 χρόνια μετὰ τὴν ἀνακάλυψή τους γίνεται δυνατὴ καὶ ἡ ἀνάγνωσή τους χάρις στὴν ὑπέρυθρη τεχνολογία. Πρόκειται γιὰ μέθοδο ἐπεξεργασίας ὑπέρυθρου φωτός, ἡ ὁποία χρησιμοποιεῖται στὴν δορυφορικὴ τεχνολογία καὶ ποὺ ἐφαρμόζουν ἐρευνητὲς τοῦ Πανεπιστημίου Brigham Young τῆς Γιούτα γιὰ τὴν ἀνάγνωση τῶν παπύρων τῆς Ὁξυρρύγχου. Οἱ ἀρχαῖοι πάπυροι φωτίζονται μὲ φάσμα ὑπέρυθρων ἀκτίνων, τὸ σβησμένο μελάνι βγαίνει στὸ φῶς καὶ τὰ γράμματα καθίστανται ὁρατά, τὰ κείμενα φωτογραφίζονται. Ἦδη ἔχουν διαβαστῇ ἄγνωστα ἔργα τῶν Σοφοκλῆ («Ἐπίγονοι», «Ἰχνευτές»), Εὐριπίδη («Υψιπύλη»), Ἀλκαίου, Αἰσχύλου («Αἰτναῖοι», «Μυρμιδόνες», «Προμηθεὺς Πυρφόρος»), Ἡσιόδου, ἐλεγεῖες τοῦ Ἀρχίλοχου καθὼς καὶ ποιήματα τῆς Σαπφοῦς.

Ἡ ἀνακάλυψη εἶναι συγκλονιστικὴ, διότι εἶναι πλέον δυνατὴ ἡ συμπλήρωση λειψῶν ἀρχαίων κειμένων ἀλλὰ καὶ ἡ τελείωση τοῦ «Θησαυροῦ τῆς Ἀρχαίας Ἑλληνικῆς» (TLG). Ἡ σύγχυση καὶ διαστρέβλωση, ἡ ὁποία προέκυψε ἀπὸ τὴν ἀνάγνωση τῶν παραπονημένων βυζαντινῶν χειρογράφων (μέσω τῶν ὁποίων εἴχαμε κάποια πρόσβαση σὲ ἀρχαῖα ἑλληνικὰ κείμενα), μπορεῖ πλέον (καὶ δέον εἶναι) νὰ ἐκλείψῃ.

Ὑπολογίζεται, ὅτι μετὰ τὴν ὁλοκλήρωση τῆς μελέτης τῶν παπύρων τῆς Ὁξυρρύγχου ἡ Ἀρχαία Ἑλληνικὴ Γραμματεία θὰ ἔχῃ αὐξηθῇ κατὰ 20%, ἥτοι 5.000.000 λέξεις.

Α.Γ.

Στὴν ἔναντι σελίδα: Δύο ἀπὸ τοὺς ἀναγνωσθέντες παπύρους τῆς Ὁξυρρύγχου.

ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΧΩΜΑΤΕΡΗ

Η ΕΒΡΑΪΚΗ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΜΟΥΣΙΚΗ

**Καμμία σχέση
μὲ τὴν ἀρχαία
ἐλληνικὴν**

Οἱ ἐκπρόσωποι τῆς θεοκρατίας στὴ χώρα μας, ὁπαδοὶ τοῦ ἐλληνοχριστιανικοῦ ιδεολογήματος, στὴν προσπάθειά τους νὰ «ἀποδείξουν», ὅτι τὸ Βυζάντιο ἀποτέλεσε δῆθεν ὁμαλὴ καὶ φυσικὴ συνέχεια τοῦ Ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ ὑποστηρίζουν, ὅτι ἡ βυζαντινὴ μουσικὴ ἀποτελεῖ ἐξέλιξη τῆς ἀρχαίας ἐλληνικῆς μουσικῆς. Τοῦτο εἶναι τελείως ἀνακριβές· ἡ βυζαντινὴ ἐκκλησιαστικὴ μουσικὴ εἶναι ἡ ἐβραϊκὴ λειτουργικὴ μουσικὴ μὲ μεταφρασμένους ἢ παραφρασμένους τοὺς στίχους τῆς στήν Ἑλληνικὴν. Ἐλάχιστες τυχὸν ὁμοιότητες τῆς βυζαντινῆς μὲ τὴν ἐλληνικὴν μουσικὴν δὲν ὀφείλονται σὲ ἐξέλιξη τῆς βυζαντινῆς ἀπὸ τὴν ἐλληνικὴν, ἀλλὰ σὲ -κατ' ἀνάγκην- ἀντιγραφὸς καὶ δάνεια εἴτε τῆς βυζαντινῆς ἀπ' εὐθείας, εἴτε τῆς ἐβραϊκῆς -ἀπ' ὅπου προέρχεται ἡ βυζαντινὴ- ἀπὸ τὴν κατὰ πολὺν ἀρχαιότερη, τεχνικώτερη, ἐπιστημονικὴ καὶ πλούσια ἀρχαία ἐλληνικὴ μουσικὴ παράδοση.

Οἱ Ἕλληνες ἦταν οἱ πρῶτοι, οἱ ὁποῖοι ἀνήγαγαν τὴν Μουσικὴν σὲ ἐπιστήμην βγάζοντάς τὴν ἀπὸ τὸ ἐμπειρικὸ ἐπίπεδο καὶ δημιουργώντας ἐπιστημονικὸ μουσικὸ σύστημα χιλιετίες πρὶν ἀπὸ τοὺς ἄλλους λαούς. Χαρακτηριστικὰ τῆς ἀρχαίας ἐλληνικῆς μουσικῆς εἶναι ὁ πλοῦτος τῶν μέτρων, τῶν τρόπων (κλιμάκων ἢ ἁρμονιῶν) καὶ ἡ ποικιλία τῶν μουσικῶν ὀργάνων. Ἀπὸ τὰ ἑγχορδα ξεχωρίζουν ἡ διονυσιακὴ βάρβιτος, ἡ

ΣΤΙΧΟΙ
ΕΙΣ ΤΟΝ ΘΕΙΟΝ
Δ Δ Υ Ϊ Δ

Σίγησον, Ὁρφεῦ· ρίψον, Ἑρμῇ, τὴν λύραν,
Τρίπους ὁ Δελφοῖς δύνων εἰς λήθην ἔτι.
Δαυὶδ γὰρ ἡμῖν, πνεύματος κρούων λύραν,
Τρανοῖ τὰ κρυπτὰ τοῦ Θεοῦ μυστηρίων·
Πληθὺν παλαιῶν ἱστορεῖ τεραστίων·
Κινεῖ πρὸς ὕμνον τοῦ Κτίσαντος τὴν κτίσιν·
Σῶζων ἅπαντας μυσταγωγεῖ, καὶ γράφει·
Ἀμαρτάνοντας εἰς ἐπιστροφὴν φέρει.
Πολλοῖς, σὺν ἄλλοις, τοῦ Κριτοῦ δηλῶν κρίσιν,
Σμήχειν διδάσκει ψυχικὰς ἀμαρτάδας.

ΔΙΣΤΙΧΟΝ ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ

Δαυὶδ τὸ Ψαλτήριον, οὗ λίθοι λόγοι·
Ἄλλον Γολιάθ συντρίβουσι, τὰ πάθη.

Τὸ ἐξώφυλλο καὶ ἡ πρώτη σελίδα τοῦ ἐπίσημου λειτουργικοῦ βιβλίου τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας «Ψαλτηρίου», τὸ ὁποῖο περιέχει ἀνθελληνικοὺς ψαλμούς, ποὺ ψάλλουν οἱ ἱερεῖς στοὺς ναοὺς τῆς σημερινῆς Ἑλλάδος.

τετράχορδη ὁμηρικὴ φόρμιγξ, ἡ ἐπτάχορδη ἀπολλώνια λύρα, ἡ κιθάρα, ἡ πανδουρὶς καὶ ἡ πολύχορδη ἄρπα. Ἀπὸ τὰ πνευστὰ τὸ κέρας, ὁ διπλὸς αὐλός, ἡ σάλπιγξ καὶ ἡ ἐπτακάλαμος σῦριγξ. Στὰ κρουστὰ καταλέγονται τὰ κύμβαλα, τὸ σεῖστρο, ὁ ἀπλὸς καὶ σύνθετος κώδων, τὰ κρόταλα καὶ τὸ τύμπανο. Οἱ τρόποι ποὺ χρησιμοποιοῦνταν κυρίως ἦταν οἱ: δώριος, φρυγίος, λυδικός, μιξολυδικός, αἰολικός, ὑποδώριος, ἰωνικός, ὑποφρυγικός καὶ ὑπολυδικός. Πλέον αὐτῶν χρησιμοποιοῦνταν καὶ συνδυασμοὶ τους, ὅπως ὁ λυδικός-αἰολικός, ὁ μικτὸς φρυγικός-λυδικὸς καὶ πολλοὶ ἄλλοι.

Οἱ Μυτιληναῖοι, λέγει ὁ Αἰλιανὸς («Ποικίλη Ἱστορία», Ζ' 6), ὅταν ἔγιναν θαλασσοκράτορες, εἰς ὅσους ἐπαναστατοῦσαν ἐπέβαλλαν ὡς τιμωρία νὰ μὴν διδάσκωνται τὰ παιδιὰ τους μουσική, «ἐπειδὴ θεώρησαν, ὅτι ἀπ' ὅλες τὶς τιμωρίες ἡ βαρυτέρα εἶναι νὰ ζῇ κανεὶς χωρὶς μουσική». Ἡ Μουσικὴ ἀποτελοῦσε τὸ βασικώτατο μάθημα στὴν ἐκπαίδευση ὅλων τῶν ἀρχαιοελληνικῶν πόλεων-κρατῶν, ὁ δὲ Πλάτων καὶ ἄλλοι κορυφαῖοι φιλόσοφοι ἀφιερώνουν πολλὰς σελίδες τῶν ἔργων τους, γιὰ νὰ καταδείξουν τὴν τεράστια ἐπίδραση τῆς μουσικῆς στὴ διαμόρφωση τῆς νοημοσύνης, τοῦ ψυχισμοῦ καὶ γενικῶς τοῦ χαρακτήρα τοῦ ἀνθρώπου. Ὅλοι οἱ μεγάλοι Ἕλληνες διανοητὲς γνώριζαν μουσική. Ἡ Μουσικὴ ἦταν κλάδος τῶν Μαθηματικῶν ἢ Ἀρμονικῆ, ὅπως ὠνομαζόταν, ἀναζητοῦσε μουσικοὺς «τρόπους» καὶ μουσικοὺς «νόμους» γιὰ τὴν ἡχητικὴ ἔκφραση τῆς ἁρμονίας τοῦ Σύμπαντος ἀπὸ τὴν Τέχνη. Μέθοδοι μουσικοθεραπείας ἐφαρμόζονταν στὰ Ἀσκληπιεῖα καὶ Ἀμφιαράεια.

Ἡ μουσικὴ ὀκτάβα κρύβει μέσα της –ὅπως ὅλα τὰ ἀριστουργήματα τῆς τέχνης– τὴν συμπαντικὴ σταθερὰ Φ καὶ φανερώνει τόσο τὴν τελειότητα, τὴν ἁρμονικότητα καὶ τὴν γλυκύτητά της, ὅσο καὶ τὴν σὲ ὕψιστο βαθμὸ ἀνάπτυξη τῆς πνευματικῆς καὶ τεχνικῆς σκέψης τῶν δημιουργῶν της. Κάθε τι ποὺ ἀρέσει προσεγγίζει στὸν ἀριθμὸ Φ. Ὅπου λειτουργεῖ τὸ Φ, τὸ ἀποτέλεσμα εἶναι ἡ τέλεια ἁρμονία (βλ. «Ἡ τεχνολογία τῶν Θεῶν», ἐκδόσεις «Δαυλός», 2003). Ἡ συχνότητα τῆς κάθε νότας, δηλαδὴ τὸ πλῆθος τῶν παλμώσεων στὴ μονάδα τοῦ χρόνου (Hz ἢ κύκλοι ἀνὰ δευτερόλεπτο) ἐμπεριέχει τὸν ἀριθμὸ Φ (βλ. Ι. Δάκογλου, «Ἡ μουσικὴ ὀκτάβα “ντό-ντό” ἀποκαλύπτει τὰ μυστικά της», «Δ», τ. 106).

«Αἰνεῖν Κύριον τὸν θεὸν Ἰσραήλ»

τοὺς Ἑβραίους ἡ ἀντίληψη γιὰ τὴ μουσικὴ ἦταν τελειῶς διαφορετικὴ, καθ' ὅτι, συνδεδεμένη μὲ τὰ ἐξ ἀποκαλύψεως προστάγματα τοῦ Γιαχβέ, προέκυψε κατ' ἐντολὴν αὐτοῦ πρὸς τὸν Μωυσή, προκειμένου νὰ τὸν δοξάζουν οἱ υἱοὶ τοῦ Ἰσραήλ: «Καὶ νῦν γράψατε τὰ ρήματα τῆς ᾠδῆς ταύτης καὶ διδάξατε αὐτὴν εἰς τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ καὶ ἐμβαλεῖτε αὐτὴν εἰς τὸ στόμα αὐτῶν, ἵνα γένηταί μοι ἡ ᾠδὴ αὕτη κατὰ πρόσωπον μαρτυροῦσα ἐν υἱοῖς Ἰσραὴλ» («Δευτερονόμιον», λα' 19). Ὁ Μωυσὴς εἶναι ὁ –κατ' ἐντολὴν Γιαχβέ– πρῶτος ρυθμιστὴς καὶ ὁργανωτὴς τῆς λατρείας διὰ τῆς μουσικῆς («Ἀριθμοί», ι' 1-10). Δεύτερος θεωρεῖται ὁ Δαβίδ, ὁ ὁποῖος μὲ τὴν εἰσαγωγὴ τοῦ θεσμοῦ τῶν ψαλμῶδων, τὴν ποίη-

Ἡ μελωδία απαιτεῖ μία μόνη μουσικὴ γραμμὴ, ἢ ὁποία τραγουδιέται ἀπ' ὅλους μαζί ὁμόφωνα καὶ ὁμότονα, εἶναι δηλαδὴ μονοφωνικὴ. Ἀντίθετα ἡ ἁρμονία απαιτεῖ πολλὰς μουσικὰς γραμμές, οἱ ὁποῖες συνηχοῦνται (ἀκούγονται ταυτόχρονα) ἀπὸ δύο φωνές (διφωνία) ἢ ἀπὸ τρεῖς (τριφωνία) κ.ο.κ., εἶναι δηλαδὴ πολυφωνικὴ. Ἡ ἑβραϊκὴ καὶ ἡ βυζαντινὴ ἐκκλησιαστικὴ μουσικὴ εἶναι μονοφωνικές, ἐνῶ ἡ κλασικὴ εὐρωπαϊκὴ πολυφωνικὴ. Στὶς εἰκονιζόμενες παραστάσεις φαίνεται, ὅτι καὶ οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες χρησιμοποιοῦσαν –ἀντίθετα μὲ ὅ,τι διδάσκεται– τὴν πολυφωνία. Στὴν ἀριστερὴ ἀγγειογραφία τοῦ στ' αἰῶνα π.Χ. εἰκονίζονται αὐλητὴς καὶ ἀοιδός. Στὴν δεξιὰ ἀγγειογραφία τοῦ ε' αἰ. π.Χ. εἰκονίζεται ὁμάδα μουσικῶν μὲ τρία ὄργανα (ἀπὸ ἀριστερὰ πρὸς τὰ δεξιὰ: ζεῦγος αὐλῶν, ἄρπα καὶ λύρα). Σὲ πολλὰς παραστάσεις ἀρχαίων ἀγγείων μὲ ἔγχορδα (κιθάρα, λύρα κ.τ.λ.) εἰκονίζονται οἱ μουσικοὶ νὰ κτυποῦν μὲ τὰ δάκτυλα τοῦ ἀριστεροῦ χεριοῦ τὶς χορδὰς καὶ μὲ τὸ δεξιὸ χερὶ νὰ τὶς κτυποῦν συγχρόνως ὅλες (συνήχηση φθογγῶν).

ση τῶν ψαλμῶν καὶ τῇ χρήσῃ μουσικῶν ὀργάνων ποίκιλε –σύμφωνα μὲ τὴν ἑβραϊκὴν παράδοσιν– τὴν λατρεία: «Ἐταξε κατὰ πρόσωπον τῆς κιβωτοῦ διαθήκης Κυρίου ἐκ τῶν Λευιτῶν λειτουργοῦντας, ἀναφωνοῦντας καὶ ἐξομολογεῖσθαι καὶ αἰνεῖν Κύριον τὸν Θεὸν Ἰσραὴλ· Ἀσάφ ὁ ἡγουμένος καὶ δευτερεύων αὐτοῦ Ζαχαρίας, ἔπειτα Ἰεὶήλ καὶ Σεμιραμὺθ καὶ Ἰεχιήλ καὶ Ματαθίαν καὶ Ἐλιὰβ καὶ Βεναΐαν καὶ Ὡβήδ-Εδὼμ.» («Α' Παραλειπομένων», ιστ' 4-6.)

Στὴν «Παλαιὰ Διαθήκη» διακρίνονται τὰ ἐξῆς ὑμνητικὰ εἶδη:

- Οἱ ᾠδές, οἱ ὁποῖες εἶναι πολλὰς, ἀλλὰ στὴ χριστιανικὴ λατρεία χρησιμοποιοῦνται ὀκτὼ ἀπ' αὐτές. (Δύο, ποὺ ἀποδίδονται στὸν Μωυσῆ, μία τῆς προφήτισας Ἀννας, τοῦ Ἀββακούμ, τοῦ Ἡσαΐα, τοῦ Ἰωνᾶ, τοῦ Ἀζαρία καὶ μία τῶν τριῶν Ἑβραίων παιδῶν.)
- Οἱ ψαλμοί, οἱ ὁποῖοι ἀποδίδονται κυρίως στὸν Δαβίδ, ψάλλονταν ἀπὸ τοὺς ἱερεῖς, ἐνῶ οἱ πιστοὶ συνήθως συμμετεῖχαν ἐπαναλαμβάνοντας τὶς καταλήξεις τῶν στίχων. Οἱ ψαλμοὶ ἀναλόγως τοῦ περιεχομένου διαιροῦνται σὲ δοξολογικοὺς, παρακλήσεως, εὐχαριστίας, βασιλικούς, ὑμνητικούς (τῆς Σιών), διδακτικοὺς καὶ ἐορταστικούς. Οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἄλλοι χριστιανοὶ ἀπολογητὲς ἐκθειάζουν τὴν ἀξία τῶν ψαλμῶν καὶ ὑπογραμμίζουν τὴν καθοδήγησιν τῶν ψαλμῶδων ἀπὸ τὸν Γιαχβὲ μέσῳ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. [«Επειδὴ γὰρ εἶδε τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον δυσάγων πρὸς ἀρετὴν τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων καὶ διὰ τὸ πρὸς ἡδονὴν ἐπιρρεπὲς τοῦ ὀρθοῦ βίου

καταμελῶντας ἡμᾶς, τί ποιεῖ; Τὸ τῆς μελωδίας τερπνὸν τοῖς δόγμασιν ἐγκατέμειξεν, ἵνα τῷ προσηνεῖ καὶ λείῳ τῆς ἀκοῆς τὸ ἐκ τῶν λόγων ὠφέλιμον λανθάνοντως ὑποδεξώμεθα.» (Μ. Βασιλείου, «Εἰς τὸν Α΄ ψαλμόν», ΒΕΠΕΣ 52, 11²¹⁻²⁶. PG 29, 212 B.) Τὸ Ἅγιον Πνεῦμα «πάντας φωτίζει πρὸς τὴν τοῦ Θεοῦ κατανόησιν, ἐμπνεῖ τοῖς προφήταις». (Μ. Βασιλείου, «Περὶ πίστεως», 3. ΒΕΠΕΣ 54,154³⁷⁻³⁸. PG 31,469 C.) «Διὰ τοῦτο τοὺς ψαλμοὺς ἡμῖν ἦσεν ὁ μακάριος ἐκεῖνος (ὁ Δαβίδ), μᾶλλον δὲ ἢ τοῦ Πνεύματος χάρις.» (Ι. Χρυσόστομος, «Ὁμιλία εἰς τὸν ΜΑ΄ ψαλμόν 5. PG 55, 163.) «Ἦνίκα τοίνυν ἐσκίρτα τὸ Πνεῦμα ἐπὶ τινα τῶν ἀρχόντων τῶν ψαλτωδῶν, οἱ λοιποὶ ἡσυχίαν ἤγον παρεστῶτες καὶ ὑπακούοντες συμφώνως τῷ ψάλλοντι, “Ἀλληλουῖα”». (Εὐσεβίου Καισαρείας, «Ἐρμηνεῖα εἰς τοὺς ψαλμοὺς», ΒΕΠΕΣ 21,16³¹⁻³⁴ PG 23, 73 B.]

Ἡ κεντρικὴ λειτουργικὴ θέση τῶν ψαλμῶν στὴν «Παλαιὰ Διαθήκη» διατηρήθηκε ἀναλλοίωτη καὶ στὴ χριστιανικὴ λατρεία. «Πάντες γὰρ αὐτὸν (τὸν Δαβίδ) ἀντὶ μύρου διὰ στόματος φέρομεν. Ἐν Ἐκκλησίᾳ παννυχίδες καὶ πρῶτος καὶ μέσος καὶ τελευταῖος ὁ Δαβίδ (δηλαδή οἱ ψαλμοὶ του) ἐν τοῖς σκηνώμασι τῶν νεκρῶν προπομπαὶ καὶ πρῶτος καὶ τελευταῖος ὁ Δαβίδ ἐν ταῖς οἰκίαις τῶν παρθένων ἱστορυαί (ὑφανση στὸν ἀργαλειό) καὶ πρῶτος καὶ μέσος καὶ τελευταῖος ὁ Δαβίδ.» (Ι. Χρυσόστομος, «Περὶ μετανοίας καὶ ἀνάγνωσμα τοῦ Δαβίδ περὶ τῆς τοῦ Οὐρίου», PG 64,12.)

- Οἱ ὕμνοι ὅρος διάχυτος στὰ κείμενα τῆς «Παλαιᾶς Διαθήκης» μὲ ἀσαφῆ συχνὰ ὅρια μὲ τίς ὥδες καὶ τοὺς ψαλμοὺς. Ἡ συγγραφή καὶ ἡ ἐκτέλεση τῶν ὕμνων εἶχε ἀνατεθῇ σὲ εἰδικὴ τάξη τοῦ λαοῦ καὶ τοῦ ἱερατείου: στοὺς προφῆτες μὲ τίς ὁμάδες τῶν ψαλτωδῶν καὶ στὸ ἱερατεῖο τῶν Λευιτῶν («Α΄ Παραλειπομένων», ιστ΄ 4-6, «Ἀριθμοί», α΄ 47-54).

Ἕνας νομαδικὸς λαός, ὅπως ὁ ἐβραϊκός, δὲν ἦταν σὲ θέση νὰ ἀναπτύξῃ τὴ μουσικὴ ἐπιστήμη. Οὔτε τὴ μουσικὴ σημειογραφία δὲν εἶχαν ἀναπτύξει, ἕνα εἶδος τῆς ὁποίας –τὴ νευματικὴ γραφή– χρησιμοποίησαν μετὰ τὸν 9^ο αἰῶνα μ.Χ.. Αὐτὸ ποὺ βασικὰ ξεχωρίζει τὴ σημιτικὴ ἀπὸ τὴν εὐρωπαϊκὴ μουσικὴ εἶναι ἡ ἰδιαίτερη προτίμησή της πρὸς τὸ χρωματικὸ στοιχεῖο. Χρωματικὲς κλίμακες λέγονται αὐτὲς ποὺ χρησιμοποιοῦν πολλὰ χρωματικὰ ἡμιτόνια, δηλαδή τὰ ἡμιτόνια ἐκεῖνα ποὺ σχηματίζονται μεταξὺ ὁμωνύμων φθόγγων, ποὺ διαφέρουν μεταξὺ τους κατὰ σημεῖο ἀλλοιώσεως (π.χ. ντὸ - ντὸ #). Μὲ ἀπλὰ λόγια τὸ χρωματικὸ ὕφος παράγεται, ὅταν παίζονται ἐναλλάξ ἄσπρο-μαῦρο τὰ πληκτρα στὸ πιάνο.

Τις κλίμακες τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων τὶς παρέλαβαν στὸ πέρασμα τῶν αἰώνων οἱ Τοῦρκοι, οἱ Σλάβοι, οἱ Εὐρωπαῖοι, οἱ Ρῶσοι καὶ πολλοὶ ἄλλοι, εἰδικὰ αὐτοὶ ποὺ ἤρθαν σὲ ἐπαφὴ μὲ τὸν πολιτισμό, ποὺ διέδωσαν οἱ Μακεδόνες τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου καὶ οἱ ἐπίγονοί του. Πρὶν ἀπὸ τὸν Μέγα Ἀλέξανδρο εἶχαν προσηγηθῇ βεβαίως γιὰ πολλὰς χιλιετίες καὶ ἄλλοι ἐλληνικοὶ πολιτισμοί, ὅπως τῶν Κλασικῶν χρόνων, ὁ Μυκηναϊκός, ὁ Μινωϊκός, ὁ προκατακλυσμαῖος κ.ἄ. Τὸ καθαρὰ τεχνικὸ αὐτὸ στοι-

Ο ΠΡΟΦΗΤΑΝΑΣ ΔΑΥΪΔ

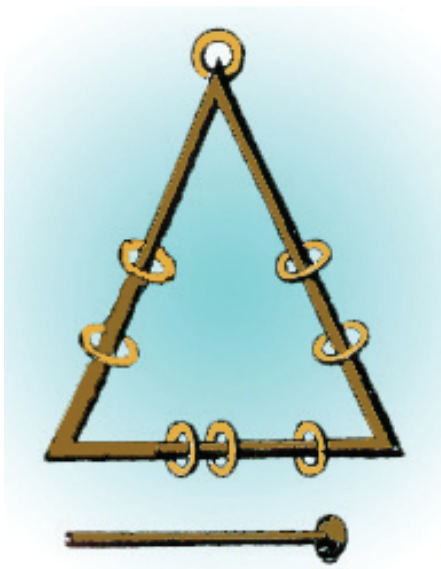
«ΑΣΩ ΤΩ ΚΥΡΙΩ ΕΝ ΤΗ ΖΩΗ ΜΟΥ,
ΨΑΛΩ ΤΩ ΘΕΩ ΜΟΥ ΕΩΣ ΥΠΑΡΧΩ».

(ΨΑΛΜΟΣ 103,33)

Ἡ δεύτερη σελίδα τοῦ ἐπίσημου λειτουργικοῦ βιβλίου τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας «Ψαλτηρίου». Παρατηρήστε τὰ δάκτυλα τοῦ Δαβὶδ καὶ συγκρίνατέ τα μὲ τὰ δάκτυλα τῆς ἀρπίστριας τῆς πρώτης εἰκόνας· δὲν πρόκειται γιὰ κίνηση δακτύλων ἀρπιστῆ, ἀλλὰ κάποιου τελείως ἄσχετου μὲ τὸ εἰκονιζόμενο μουσικὸ ὄργανο.

χεῖο, οἱ κλίμακες, ὑποχρεωτικὰ παραλήφθηκε καὶ ἀπὸ τοὺς Ἑβραίους, τῶν ὁποίων τὸ πολιτιστικὸ ἐπίπεδο τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἦταν ἀρκετὰ χαμηλό. Ἡ ἀνάπτυξη τῆς ἐβραϊκῆς λειτουργικῆς μουσικῆς στηρίχθηκε στὴ χρησιμοποίησι ἐνὸς μέρους τῶν ἀρχαίων ἐλληνικῶν κλιμάκων καὶ κυρίως τοῦ δωρίου τρόπου.

Ἡ ἰουδαϊκὴ θρησκεία εἶχε κατ' ἀρχὴν ἐπιτρέψει στοὺς Ἑβραίους τὴ χρῆσι μουσικῶν ὀργάνων στὴ λατρεία, ὅταν ὅμως οἱ λατρευτικὲς τοῦ ὑποχωρήσεις δὲν ἔφεραν τοὺς

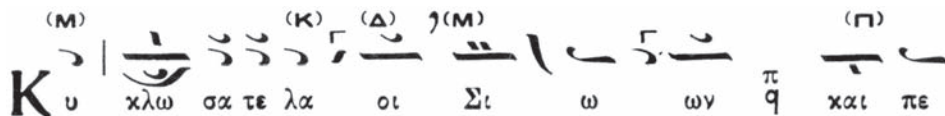

Τὰ λόγια καὶ τὰ νοήματα τῆς βυζαντινῆς μουσικῆς εἶναι διαποτισμένα ἀπὸ ἔντονη ἀνθελληνικότητα καὶ ἐξυμνοῦν τὴν «μωρίαν» καὶ τὴν «πλάνην» τῶν Ἑλλήνων. Ἐπὶ πλέον, ἀρκετὰ χριστιανικὰ ἔθιμα ἔχουν ἐβραϊκὴ προέλευση. Τὰ Ἑλληνόπουλα κάθε χρόνο τὴν περίοδο τῶν ἑορτῶν τῶν Χριστουγέννων, τῆς Πρωτοχρονιάς καὶ τῶν Θεοφανείων λέγοντας τὰ κάλαντα ὑμνολογοῦν ἐβραϊκὰ χωριά, τόπους κ.λπ. («Ὡς Βηθλεὲμ τῇ πόλει», «Κάτω στὸν Ἰορδάνη τὸν ποταμό» κ.τ.λ.) χρησιμοποιῶντας τὸ τρίγωνο, παραδοσιακὸ ἐβραϊκὸ μουσικὸ ὄργανο. (Παραπλεύρως εἰκονίζεται τὸ παραδοσιακὸ ἐβραϊκὸ τρίγωνο. Πηγή: Κάρλ Νέφ, «Ἱστορία τῆς Μουσικῆς».)

ἀναμενόμενους καρπούς, ὅπως διευκρινίζει ὁ Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος («Εἰσαγωγή εἰς τὸν ΠΑΣ΄ ψαλμόν», PG 55,405), τὸ ἐβραϊκὸ ἱερατεῖο ἐφάρμοσε τὴν ἀποδοτικὴ μέθοδο τῆς στερήσεως. Ἡ βαβυλώνειος αἰχμαλωσία στέρησε ἀπὸ τοὺς Ἑβραίους τὶς λατρευτικὰς τοὺς δυνατότητες. Τὰ μουσικὰ ὄργανα τοῦ ναοῦ παρέμεναν κρεμασμένα στὶς ἱτιῆς τῶν ποταμῶν τῆς Βαβυλώνας («Ψαλμοί» ΡΛΖ΄ 2) καὶ φούντωναν τὴ νοσταλγία τῆς λατρείας στὸ ναὸ τοῦ Σολομώντος, ἀφοῦ στὸν ξένο τόπο ἦταν ἀπαγορευμένη ἡ χρῆση τῶν ψαλμωδιῶν καὶ τῶν ὀργάνων τοῦ ναοῦ. Ἔτσι λοιπόν, σύμφωνα πάντα μὲ τὶς ἐβραϊκές-χριστιανικὲς πηγές, ἡ λατρευτικὴ ἐβραϊκὴ μουσικὴ –ἀπὸ τὴ βαβυλώνειο αἰχμαλωσία καὶ μετὰ– ἦταν ἀνόργανη.

Ἰουδαϊσμός καὶ Ἑλληνισμός ἀποτελοῦν δύο πνευματικὰ καὶ πολιτιστικὰ μεγέθη ἱστορικῶς καὶ φιλοσοφικῶς ἀσυμβίβαστα μεταξὺ τους, ἡ ἀντίθεση τῶν ὁποίων ὑπῆρξε ἀφ’ ἑνὸς σφοδρὴ καὶ ὠδήγησε ὠρισμένες φορὲς σὲ αἱματηροὺς ἀγῶνες, ἀφ’ ἑτέρου ὁμως, μέσῳ τῆς πάλης αὐτῆς, πραγματοποιήθηκε μία βαθεὶα διείσδυση τοῦ Ἑλληνισμοῦ στὸν Ἰουδαϊσμὸ καὶ ἀντίστροφα. Ὁ Ἑλληνισμός, ποὺ κυριαρχοῦσε πολιτιστικὰ στὸν ἱστορικὸ χῶρο τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ, προκαλοῦσε τὴν ἀντίδρασή του, γιατί μὲ τὴν ἀναπόφευκτη ὑπεροχὴ του γινόταν ἀπειλητικὸς γιὰ τὴν ἴδια τὴν ὑπόστασι τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ. Σ’ αὐτὸ τὸ ἱστορικὸ πλαίσιο πρέπει ἐπίσης νὰ τονισθῇ ἰδιαίτερα ἡ μεσσιανικὴ προσδοκία τῶν Ἰουδαίων γιὰ ἐπανάστασι ἐναντίον τῶν κατακτητῶν καὶ ἐθνικὴ ἀποκατάστασι τοῦ Ἰσραήλ. («Μεσσίας» ἐκ τοῦ ἐβραϊκοῦ «Meshiah» = κεχωρισμένος, χριστός.) Ἀπόηχο τῆς σύγκρουσις Ἰουδαϊσμοῦ – Ἑλληνισμοῦ στὰ Ἑλληνιστικὰ χρόνια ἀποτελοῦν τὰ βιβλία τῶν Προφητῶν, τῶν Μακκαβαίων καὶ τῶν Ψαλμῶν τῆς «Παλαιᾶς Διαθήκης».

Ἡ ἐπίσημη πολιτικὴ γραμμὴ τοῦ Μεγάλου Συνεδρίου τῶν Ἰουδαίων κατὰ τῶν Ἑλλήνων μετὰ τὴν καταστροφὴ τῆς Ἱερουσαλὴμ ἀπὸ τοὺς Ρωμαίους τὸ 70 μ.Χ. διατυπώθηκε ἐπισήμως στὸ Ταλμουδ καὶ ἐνέκειτο στὴ χρησιμοποίησι τοῦ Χριστιανισμοῦ ὡς ὄπλου

Οἱ χριστιανοὶ ἰσχυρίζονται, πὼς ψάλλουν στοὺς ναοὺς τοὺς ἐλληνικῇ μουσικῇ, γιατί αὐτὴν ἐπέλεξαν παλαιότερα κάποιοι ἀπ' αὐτοὺς ἀπὸ ἀγάπη πρὸς τὴν Ἑλλάδα, τοὺς Ἑλληνες καὶ τὸν Ἑλληνικὸ Πολιτισμό.

κατὰ τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Τὴν ἴδια ὥρα ποὺ ὁ μεσσιανισμὸς τῶν Ἰουδαίων ξεψυχοῦσε μὲ τὴν καταστροφὴ τῆς Ἱερουσαλήμ, στὴν πρωτεύουσα τῆς αὐτοκρατορίας, στὴ Ρώμη, ὁ οἰκουμενικὸς μεσσιανισμὸς διὰ τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ τοῦ ἀποστόλου Παύλου ἔμπαινε στὸ προσκήνιο τῆς Ἱστορίας, «ἵνα νικῶν νικήσῃ». Ὁ Χριστιανισμὸς διαδιδόταν ἀπὸ Ἑβραίους σὲ Ἑβραίους μέσῳ τῶν συναγωγῶν τῆς διασποράς (βλ. «Πράξεις»). Οἱ πρώτες χριστιανικὲς κοινότητες ἀποτελοῦνταν ἀπὸ Ἰουδαίους («Πράξεις», κα' 21).

«Βυζαντινὴ» μουσικὴ: Ἡ αὐθεντικὴ συνέχεια τῆς ἐβραϊκῆς

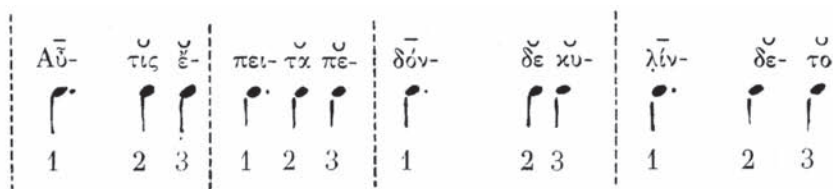
Ὅι τέσσερις πρώτοι αἰῶνες –ὡς τὴν κτίση τῆς Κωνσταντινούπολης– ὀριοθετοῦν τὴν πρώτη περίοδο γιὰ τὴ χριστιανικὴ λατρευτικὴ μουσικὴ. Οἱ χριστιανοὶ τῆς πρωτοχριστιανικῆς περιόδου συνέχισαν νὰ ἔχουν λατρευτικὴ ἐπαφὴ μὲ τὴ συναγωγὴ. Ἐτσι διαμορφώθηκε ὁ τύπος τῆς χριστιανικῆς λατρείας, ἐπάνω στοὺς παραδοσιακοὺς θεσμοὺς τῆς συναγωγῆς. Ὁ νόμος, οἱ προφῆτες, οἱ ψαλμοί, οἱ βιβλικὲς ᾠδὲς καὶ οἱ ὕμνοι ἦταν τὰ κύρια καὶ οὐσιώδη στοιχεῖα τῆς ἐξελισσόμενης χριστιανικῆς λατρείας. Ἡ δημιουργία καὶ ἡ ἐξέλιξη τῆς βυζαντινῆς μουσικῆς ἔχει ἄμεση σχέση μὲ τὴ δημιουργία καὶ ἐξέλιξη τοῦ Χριστιανισμοῦ, ὁ ὁποῖος ἀναπτύχθηκε καὶ ἐκτράφηκε στὸ ἄμεσο ὑπέδαφος τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ καὶ ὄχι τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Οἱ ὕμνοι καὶ οἱ ψαλμοί, ποὺ χρησιμοποίησαν τοὺς πρώτους αἰῶνες οἱ χριστιανοὶ γιὰ τὶς λειτουργικὲς τοὺς ἀνάγκες, ἦταν παρμένοι ἀπὸ τὴν ἐβραϊκὴ θρησκευτικὴ μουσικὴ τὸ βιβλίον τῶν «Ψαλμῶν» τοῦ Δαβὶδ καὶ ἡ ψαλμωδία χρησίμευσαν ὡς πρότυπα τῆς ἀκολουθίας. Ἡ πρωτοχριστιανικὴ ἐκκλησία δὲν εἶχε λόγο νὰ ἀναπτύξῃ οὔτε νέα λειτουργικὴ γραμματεία οὔτε νέα λειτουργικὴ ὕμνογραφία.

Οἱ πρώτοι ἐκκλησιαστικοὶ ὕμνοι ψάλλονταν συνήθως ἀπ' ὅλους μαζί. Ὑπῆρχε ὅμως καὶ ἕνας ἄλλος τρόπος, ὁ καθ' ὑπακοήν, ὅπου τὸν ὕμνον τὸν ἔψελνε ἕνας ψάλτης, ἐνῶ τὸ πλῆθος τραγουδοῦσε μαζί του μόνον τὸ τέλος, τὰ ἀκροτελεύτια, ὅπως λέγονταν. Ἡ μουσικὴ αὐτὴ ἦταν βέβαια μονοφωνικὴ καὶ –κατὰ τὴν ἐβραϊκὴ παράδοση– δὲν χρησιμοποιοῦσε καθόλου μουσικὰ ὄργανα, δείχνοντας ἔτσι παράλληλα καὶ τὴν ἀντίθεσή της στὴν ἐνόργανη ἐλληνικὴ μουσικὴ. Ἡ χρῆση τῆς ὁργανικῆς μουσικῆς στὴ λατρεῖα ἀπαγορεύτηκε καὶ μὲ ἀποστολικὲς διατάξεις, ἐνῶ σφοδρὴ πολεμικὴ τῆς ἔκαναν καὶ οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας μὲ προεξάρχοντα τὸν Ἰωάννη Χρυσόστομο.

Πολλοὶ ἀπὸ τοὺς ὕμνους τῶν πρώτων αἰώνων, δηλαδὴ οἱ ἐβραϊκῆς ἐκκλησιαστικῆς προέλευσης ὕμνοι, διατηρήθηκαν στὸ πέρασμα τοῦ χρόνου, ἔφτασαν ἀτόφιοι ὡς τὶς

ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΙΑ ΟΜΗΡΙΚΟΥ ΚΑΙ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΡΥΘΜΟΥ

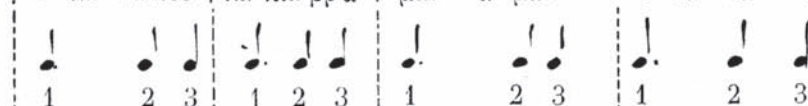
Παράδειγμα
Διονυσίου
Ἀλικαρνασσεύως
(Ὅδ. λ 598)

Παράδειγμα
ρυθμοῦ συρτοῦ
Καλαματιανοῦ

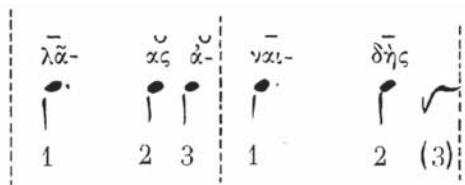

Χρόνοι
(βήματα χοροῦ)

μέρες μας καὶ ψάλλονται ἀκόμη καὶ σήμερα στοὺς χριστιανικοὺς ναοὺς. Σὲ διάφορα χριστιανικὰ βιβλία, ὅπως στὸ ἐπίσημο βιβλίο τοῦ Ο.Ε.Δ.Β. τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων «Ἡ Μουσικὴ μέσα ἀπὸ τὴν Ἱστορίαν της» τῆς Β' Γυμνασίου ἔχουν καταγραφῇ ἀναλυτικὰ οἱ ὕμνοι αὐτοί, οἱ ὁποῖοι εἶναι:

- Οἱ ψαλμοὶ τοῦ Δαβὶδ στὴν ἀρχὴ καὶ ἀκολουθίας.
- Ὁ «ἐσπερινὸς ὕμνος» τοῦ προεσβυτέρου Συμεὼν («*Νῦν ἀπολύεις τὸν δοῦλον σου, Δέσποτα*»).
- Ἡ ἑωθινὴ δοξολογία («*Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ*»).
- Τὸ εὐκτήριο ᾄσμα «*Κύριε, ἐλέησον*», ποὺ ἐκφωνοῦσαν οἱ πιστοὶ κατὰ τὶς «αἰτήσεις» τοῦ διακόνου στὴ Θεία Λειτουργία.
- Ὁ «ἐπινίκιος ὕμνος» («*Ἅγιος, ἅγιος ἅγιος Κύριος Σαβαώθ*»), ποὺ περιέχεται, σύμφωνα μὲ τὶς ἀποστολικὰς διατάξεις, μετὰ τῶν ἁσμάτων τῆς λειτουργίας.
- Τὸ αἰνετικὸ ᾄσμα («*Σὲ ὑμνοῦμεν, σὲ εὐλογοῦμεν, σοὶ εὐχαριστοῦμεν, Κύριε*»).
- Ἡ εὐχαριστήριος ᾠδὴ («*Δόξα σοι, Κύριε, δόξα σοι*»), πρὶν καὶ μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ εὐαγγελίου.
- Ὁ «εἰσοδικὸς ὕμνος» («*Δεῦτε προσκυνήσωμεν καὶ προσπέσωμεν Χριστῷ*»).
- Ὁ «ἐπιλύχνιος ὕμνος» («*Φῶς ἱλαρόν*»).
- Τὸ «*σιγησάτω πᾶσα σὰρξ*», ποὺ ἀρχικὰ ψαλλόταν στὴ Θεία Λειτουργία τοῦ ἀδελφo-θεοῦ Ἰάκωβου· ἀντικαταστάθηκε ἀργότερα ἀπὸ τὸν «χειροβικὸ ὕμνο» καὶ σήμερα ψάλλεται τὸ Μεγάλον Σάββατο.
- Τὸ «Ἀλληλούια» (ἑβραϊκὴ λέξις, ποὺ σημαίνει «δόξα στὸν Γιαχβέ»: ἑβραϊκὴ ἐπίσης λέξις εἶναι καὶ τὸ «Ἀμήν», τὸ ὁποῖο σημαίνει «ὡς γίνῃ» καὶ ἐπαναλαμβάνεται πολλὰ φορὲς κατὰ τὴν ἑβραϊκὴν λειτουργίαν στὶς συναγωγὰς, ὅπως ἀκριβῶς καὶ κατὰ τὴν χριστιανικὴν λειτουργίαν στοὺς ναοὺς).
- Ἡ μικρὴ δοξολογία: «*Δόξα πατρὶ καὶ υἱῷ καὶ ἁγίῳ πνεύματι*».

Ένα από τὰ χαρακτηριστικότερα δείγματα τῆς προσπάθειας τῶν Ἑλλήνων γιὰ συνέχιση τῆς παραδόσῆς τους -παρὰ τίς διώξεις ποὺ ὑφίσταντο ἀπὸ τοὺς χριστιανούς- εἶναι ἡ διατήρηση τοῦ ὁμηρικοῦ ρυθμοῦ στὸ σημερινὸ ρυθμὸ τοῦ συρτοῦ καλαματιανοῦ (7/8). Ἡ ἀρχαία ἑλληνικὴ μουσικὴ ὑπάρχει ζωντανὴ στὴ νεοελληνικὴ δημοτικὴ κι ὄχι στὴν ἐκκλησιαστικὴ βυζαντινὴ μουσικὴ. (Πηγή: «Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους» τῆς «Ἐκδοτικῆς Ἀθηνῶν».)

Πέραν αὐτῶν, ὁ Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος, ἀναφερόμενος στὴν «Ῥδὴ τῶν τριῶν Ἑβραίων παιδῶν» βεβαιώνει τὴν ὑπαρξὴ τῆς στὴ λειτουργικὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὴν πίστη του, ὅτι ἡ ᾠδὴ θὰ ᾄδεται καὶ στὸ μέλλον σὲ ὅλη τὴν οἰκουμένη («Ὅτι τὸν ἑαυτὸν μὴ ἀδικοῦντα», παρ. 16, ΕΠΕ 31,556¹⁸, PG 52,477). Ἡ ᾠδὴ αὕτὴ ψάλλεται στίς μέρες μας στὸν ἑσπερινὸ τοῦ Μ. Σαββάτου ἀποδεικνύοντας ἔτσι γιὰ μία ἀκόμη φορὰ τὴ διαχρονικὴ παρουσία τοῦ ἑβραϊκοῦ πνεύματος στὸ Χριστιανισμό.

Ὁ Μ. Ἀθανάσιος στὴ δ' ἐφορταστικὴ ἐπιστολὴ του ἀναφέρει, ὅτι τὸ Μ. Σάββατο στὴ λειτουργία περιλαμβάνονταν οἱ περικοπὲς ἀπὸ τὴν «Ἐξοδο» ιγ' 20, ιδ' 32 καὶ ιε' 1-19. Ὁ Κύριλλος Ἱεροσολύμων στὴν ιη' κατηχητικὴ ὁμιλία του ἀναφέρει γιὰ τὴν ἴδια μέρα τὴν περικοπὴ «Ἡσαΐα», ξ' 1-16.

Ὁ διωγμὸς τῆς Ἑλληνικῆς Μουσικῆς στὸ Βυζάντιο

ἐ πρόφασιν τὸν ἀγῶνα κατὰ τῆς εἰδωλολατρίας ὁ Χριστιανισμὸς χρησιμοποιήθηκε ὡς κίνημα κατὰ τῆς Ἑλληνικῆς Τέχνης καὶ τοῦ Πολιτισμοῦ, τῆς Γλυπτικῆς, τῆς Ἀρχιτεκτονικῆς, τῆς Φιλοσοφίας κ.λπ. Μὲ τὴν πάροδο τοῦ χρόνου οἱ ὁπαδοὶ τοῦ νέου δόγματος «δὲν ἤρκοῦντο νὰ ἀπαιτῶσι τὴν ἐλευθερίαν τῆς συνειδήσεως, ἀλλ' ἐξ ὑπερβολῆς ζήλου προανήγγελλον εἰς τοὺς ἐτεροδόξους τὴν προσεχὴ τῶν εἰδώλων καταστροφὴν, τὰ ὅποια καὶ παρόντων ἐκείνων πολυειδῶς περιεφρόνουν καὶ ἐξηντέλιζον». (Κ. Παπαρηγόπουλου, Ἱστορία Ἑλλ. ἔθνους, βιβλίον ἕνατο, σελ. 26, ἐκδόσεις «Γαλαξίας».) Ἔτσι, ἀπὸ τοὺς πρώτους μεταχριστιανικοὺς αἰῶνες κι ἔπειτα, ὁ Χριστιανισμὸς ἀποτέλεσε τὸν μεγαλύτερο καὶ φανατικότερο ἐχθρὸ τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Εἶναι γνωστὰ στοὺς ἀναγνώστες τοῦ «Δαυλοῦ» τὰ ἀνθελληνικὰ κηρύγματα τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, ἡ ἐκστρατεία τοῦ Ἀλάρικου σὲ ἐκτέλεση τοῦ «ἐς ἔδαφος φέρειν», οἱ καταστροφὲς καὶ τὸ κάψιμο τῶν ἱερῶν τῶν Δελφῶν, τῆς Ἐλευσίνας, τῆς Ὀλυμπίας κ.ἄ., οἱ δολοφονίες

«ἐθνικῶν» ἱερέων, οἱ καταστροφὲς βιβλιοθηκῶν, ἡ κατάργησις τῶν Ὀλυμπιακῶν Ἀγώνων, ἡ παύσις τῆς λειτουργίας τῆς ἐπὶ χιλιετία λειτουργούσης Ἀκαδημίας Πλάτωνος κ.λπ. Ἡ λαίλαπα τῶν φανατισμένων χριστιανικῶν ὄχλων γκρέμιζε, ἔκαιε καὶ κατέστρεφε ὅ,τιδήποτε θύμιζε Ἑλληνικὴ Τέχνη.

Ἡ μουσικὴ ποὺ καλλιιεργήθηκε τοὺς βυζαντινοὺς χρόνους ἦταν δύο εἰδῶν: ἡ ἐκκλησιαστικὴ κι ἡ κοσμικὴ. Τὴν βυζαντινὴ θρησκευτικὴ μουσικὴ ἀνέπτυξε καὶ καλλιιεργοῦσε ἡ πολιτικοθρησκευτικὴ ἐξουσία μὲ τοὺς πληβεῖους της.

Σαφῶς καὶ ὑπῆρχε ὅμως παράλληλα καὶ ἑλληνικὴ μουσικὴ, ἡ ὁποία ἦταν τὸ δημοτικὸ λεγόμενο τραγούδι, τὸ ὁποῖο συνέχιζε καὶ καλλιιεργοῦσε ὁ λαός. Τὸν Διόνυσο λάτρευε στὰ κατάβatha τῆς ψυχῆς του ὁ λαός, οἱ «παγανιστές». Οἱ πολιτικοθρησκευτικὲς ἐξουσίαι καὶ τὰ ὄργανά τους λάτρευαν –καὶ λατρεύουν– τὸν Γιαχβέ. Γι' αὐτὸ καὶ οἱ πρῶτοι διατήρησαν ἄθικτη τὴν ἑλληνικὴ μουσικὴ, ἐνῶ οἱ δεῦτεροι συνέχισαν τὴν ἐβραϊκὴ μουσικὴ παράδοση τῆς γιαχβεδολατρίας. Ὁ προστάτης τῆς Παιδείας τοῦ σύγχρονου κράτους τῶν ρωμίων, Ἰωάννης Χρυσόστομος καὶ οἱ ἄλλοι Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας κήρυξαν διωγμὸ κατὰ τῆς ἑλληνικῆς μουσικῆς. Ζητοῦσαν ἀπὸ τοὺς χριστιανοὺς νὰ ξεγράψουν ὀριστικὰ κάθε λαϊκὸ τραγούδι τους. Οἱ ἀγωγιάτες νὰ μὴν τραγουδοῦν πάνω στὸ κάρο τους οὔτε οἱ κοπέλες στὸν ἀργαλειό τους οὔτε οἱ μανάδες νανουρίζοντας τὰ παιδιὰ τους.

Τὰ λείψανα αὐτὰ τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς ζωῆς ἔπρεπε νὰ τὰ ἀντικαταστήσουν μὲ ψαλμοὺς τοῦ Δαβίδ. Τί ἔψελνε ὅμως ὁ Δαβὶδ καὶ οἱ ὁμοεθνεῖς του; «Καὶ ἐξεγερῶ τὰ τέκνα σου, Σιών, ἐπὶ τὰ τέκνα τῶν Ἑλλήνων καὶ ψηλαφήσω σε ὡς ρομφαία μαχητοῦ. Καὶ Κύριος ἔσται ἐπ' αὐτοὺς καὶ ἐξελεύσεται ὡς ἀστραπὴ βολῆς» («Ζαχαρίας, θ' 13-15»). Ἡ περικοπὴ αὐτὴ ψάλλεται ἀκόμη καὶ σήμερα στοὺς χριστιανικοὺς ναοὺς τῆς Ἑλλάδος, εἰδικὰ τὴν Μ. Ἑβδομάδα. (Περισσότερα στοιχεῖα γιὰ τὸν ἀνθελληνισμὸ τῆς «Παλαιᾶς Διαθήκης» μπορεῖτε νὰ βρῆτε στὰ τεύχη τοῦ «Δ» 1, 2, 154, 169, 171 κ.ἄ.)

Ἡ ἑλληνικὴ μουσικὴ καταδιώχθηκε καὶ μὲ ἀποφάσεις οἰκουμενικῶν συνόδων:

- «Ὅτι οὐ δεῖ χριστιανοὺς εἰς γάμους ἀπερχομένους βαλλίζειν ἢ ὀρχεῖσθαι, ἀλλὰ σεμνῶς δειπνεῖν ἢ ἀριστᾶν, ὡς πρέπει χριστιανοῖς.» (53ος κανὼν τῆς ἐν Λαοδικείᾳ Ἱερᾶς Συνόδου, 364 μ.Χ.)
- «Ὅτι οὐ δεῖ ἱερατικοὺς ἢ κληρικοὺς, ἀλλ' οὐδὲ λαϊκοὺς, ἐκ συμβολῆς συμπόσια ἐπιτελεῖν.» (55ος κανὼν τῆς ἴδιας συνόδου.)

Ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς ψαλμοὺς καὶ τὶς βιβλικὰς ᾠδὰς, ἀφοῦ ὁ Χριστιανισμὸς ἔγινε τὸν δ' αἰ. μ.Χ. ἐπίσημη θρησκεία, ἄρχισαν νὰ δημιουργοῦνται νέοι ὕμνοι, πάντα ὅμως στὸ ἴδιο πνεῦμα (στίχων - μουσικῆς). Οἱ σπουδαιότεροι ὕμνογράφοι τὸν δ' καὶ ε' αἰῶνα εἶναι οἱ τρεῖς ἱεράρχες, ὁ Ἐφραίμ ὁ Σύρος, ὁ Μ. Ἀθανάσιος, ὁ Κύριλλος Ἱεροσολύμων κ.ἄ.. Ἀπὸ τὸν στ' ἕως τὸν ι' αἰῶνα ἡ βυζαντινὴ λειτουργικὴ μουσικὴ γνωρίζει τὴν μεγάλη της ἀκμὴ, σταθερὰ προσανατολισμένη πάντα στὶς ἀρχέγονες ἐβραϊκὰς τῆς ρίζης. Ὅλη ἡ χριστιανικὴ ὕμνογραφία διακρίνεται γιὰ τὸ ἀνθελληνικὸ τῆς πνεύμα:

- Τὰ κοντάκια τοῦ Ρωμανοῦ τοῦ Μελωδοῦ πλημμυρίζουν ἀπὸ ἀνθελληνικὸ μένος. Στὸν ὕμνο «εἰς Πεντηκοστήν», ποὺ ἐπίσης ψάλλεται στοὺς ἑλληνορθόδοξους να-

Εἶτα ἀποδύεται τὴν ἱερατικὴν αὐτοῦ στολὴν λέγων τό·

Νὺν ἀπολύεις τὸν δοῦλόν σου, Δέσποτα, κατὰ τὸ ρῆμά σου ἐν εἰρήνῃ· ὅτι εἶδον οἱ ὀφθαλμοί μου τὸ σωτήριόν σου, ὃ ἡτοίμασας κατὰ πρόσωπον πάντων τῶν λαῶν· φῶς εἰς ἀποκάλυψιν ἐθνῶν, καὶ δόξαν λαοῦ σου Ἰσραὴλ.

Σὺ γάρ μόνος, Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, δεσπόζεις τῶν ἐπουρανίων καὶ τῶν ἐπιγείων, ὁ ἐπὶ θρόνου χειρουβικοῦ ἐποχούμενος, ὁ τῶν Σεραφεὶμ Κύριος, καὶ βασιλεὺς τοῦ Ἰσραὴλ, ὁ μόνος ἅγιος, καὶ ἐν ἁγίοις ἀναπαυόμενος.

Τὰς εὐχάς μου τῷ Κυρίῳ ἀποδώσω, ἐναντίον παντὸς τοῦ λαοῦ αὐτοῦ, ἐν αὐλαῖς οἴκου Κυρίου, ἐν μέσῳ σου Ἱερουσαλήμ.

Καὶ ἀποστραφήσονται, καὶ ἥξουσιν εἰς Σιών μετ' εὐφροσύνης καὶ ἀγαλλιάσεως, καὶ εὐφροσύνη αἰώνιος ὑπὲρ κεφαλῆς αὐτῶν.

Ἀγαλλιᾶσθε καὶ εὐφραίνεσθε οἱ κατοικοῦντες Σιών ὅτι υψώθη ὁ ἅγιος τοῦ Ἰσραὴλ ἐν μέσῳ αὐτῆς.

Καὶ τὴν θ' ᾠδὴν τοῦ Κανόνος τοῦ Πάσχα·

Φωτίζου, φωτίζου, ἡ νέα Ἱερουσαλήμ, ἡ γὰρ δόξα Κυρίου ἐπὶ σὲ ἀνέτειλε. Χόρευε νῦν, καὶ ἀγάλλου Σιών, σὺ δὲ ἀγνή, τέρπου Θεοτόκε, ἐν τῇ ἐγέρσει τοῦ τόκου σου.

τῶν ὁσίων καὶ θεοφόρων πατέρων ἡμῶν· τῶν ἁγίων καὶ ἐνδόξων προπατόρων, Ἀβραάμ, Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ· τοῦ ἁγίου καὶ δικαίου τετραήμερου Λαζάρου καὶ πάντων τῶν ἁγίων.

Σήμερον τὸ πικρὸν ὕδωρ, τὸ ἐπὶ Μωυσέως τῷ λαῷ εἰς γλυκύτητα μεταποιεῖται τῇ τοῦ Κυρίου παρουσίᾳ. Σήμερον τοῦ παλαιοῦ θρήνου ἀπηλλάγημεν, καὶ ὥς νέος Ἰσραὴλ διεσώθημεν.

Δεῖγμα ὕμνων -ποὺ ψάλλονται βυζαντινότροπα (ἐβραϊότροπα) ἀπὸ τοὺς ὀρθόδοξους ἱερεῖς στοὺς ναοὺς τῆς Ἑλλάδος- ἀπὸ τὸ λειτουργικὸ βιβλίον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος «Ἱερατικόν».

οὓς ἀκόμα καὶ σήμερα ἀναφέρεται: «Τί φουσῶσιν καὶ βαμβεύουσιν οἱ Ἕλληνες; Τί φαντάζονται πρὸς Ἄρατον τὸν τρισκατάρατον; Τί πλανῶνται πρὸς Πλάτωνα; Τί Δημοσθένην στέργουσιν τὸν ἀσθενῆ; Τί μὴ νοοῦσιν Ὀμηρον, ὄνειρον ἀργόν; Τί Πυθαγόραν θρυλλοῦσι τὸν δικαίως φιμωθέντα;» (οικ. ιζ').

- «Χαῖρε ἡ τῶν Ἀθηναίων τὰς πλοκάς διασπῶσα. Χαῖρε ἡ φιλοσόφους ἀσόφους δεικνύουσα.» («Ἀκάθιστος Ὑμνος».)

- Σὲ παλαιότερα τεύχη τοῦ «Δαυλοῦ» μπορεῖτε νὰ βρῆτε ὑμνολόγια γιὰ τὴν ἑβραϊκὴ μυθολογία καὶ ὕβρεις κατὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ Πνεύματος (τ. 191 καὶ 232), τοὺς ἀναθεματισμοὺς καὶ τὶς ἀπειλὲς ἐναντίον τοῦ Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ, ποὺ περιέχονται στὸ «Τριῶδιο» (τ. 192, 224-225 καὶ 247), καθὼς καὶ τὴν ἀνθελληνικότητα καὶ τὴν ὑμνολογία ὑπὲρ τῆς Σιών, τοῦ Ἰσραήλ, τῆς Ἱερουσαλὴμ κ.τ.λ., ποὺ ψάλλονται τὰ Χριστούγεννα (τ. 286), καθὼς καὶ τὴν Μεγάλῃ Ἑβδομάδᾳ καὶ τὴν Πεντηκοστῇ (τ. 280).

Μεγάλῃ μορφῇ τῆς βυζαντινῆς μουσικῆς θεωρεῖται ὁ Ἰωάννης Δαμασκηνὸς (676-756 μ.Χ.), θεολόγος καὶ ὑμνογράφος, ὁ ὁποῖος προέρχεται ἀπὸ τὴ Μονὴ ἀγίου Σάββα τῆς Βηθλεέμ. Τὸ σπουδαιότερο ἔργο του εἶναι ἡ «Ὁκτώηχος», ποὺ τὸν ἀπασχόλησε ὁλόκληρη σχεδὸν τὴ ζωὴ του. Στὴν «Ὁκτώηχο» περιέλαβε καὶ ταξινομήσε ὅλα τὰ λειτουργικὰ μέλη, ποὺ ἦταν σύμφωνα μὲ τὰ χριστιανικὰ δόγματα καὶ τὸ αὐστηρὸ πνεῦμα τῆς βυζαντινῆς μουσικῆς, ἐνῶ ἀπέκλεισε ὅσα θύμιζαν ἔστω καὶ λίγο τὴν ἀρχαία ἑλληνικὴ μουσικὴ.

Τὸ χαμηλὸ πολιτιστικὸ ἐπίπεδο τῶν βυζαντινῶν δὲν τοὺς ἐπέτρεπε νὰ ἐλπίζουν, ὅτι θὰ ἦσαν σὲ θέση νὰ δημιουργήσουν δική τους μουσικὴ, οὔτε εἶχαν λόγο ἄλλωστε· ἡ ἀπλὴ ἑβραϊκὴ ἐκκλησιαστικὴ μουσικὴ, ποὺ παρῆλθεν καὶ συνέχισαν ἦταν ὅ,τι ἀκριβῶς χρειαζόνταν, τόσο ἀπὸ πλευρᾶς δογματικῆς, ὅσο καὶ ἀπὸ τεχνικῆς. Τὶς περισσότερες ἀπὸ τὶς κλίμακες, ποὺ χρησιμοποίησαν, τὶς εἶχε ἤδη «δανεισθῇ» παλαιότερα ἡ ἑβραϊκὴ ἀπὸ τὴν ἑλληνικὴ μουσικὴ. Δικῆς τους κλίμακες οἱ βυζαντινοὶ δὲν δημιούργησαν, ἀπλᾶ χρησιμοποίησαν ὠρισμένες ἀπὸ τὶς ἑλληνικὲς - αὐτὲς ποὺ βρῆκαν- ὅχι ὅμως ἀπὸ ἀγάπη πρὸς τὸν Ἑλληνικὸ Πολιτισμὸ, ὅπως διατείνονται οἱ ἑλληνορθόδοξοι προπαγανδιστές, ὁ ὁποῖος ἐξ ἄλλου βρισκόταν ὑπὸ διωγμὸ, ἀλλὰ ἐξ ἀνάγκης.

Τὸ μίσος καὶ τὸ σύμπλεγμα κατωτερότητάς τους γιὰ κάθε στοιχεῖο τοῦ Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ ἦταν οἱ λόγοι, ποὺ ἄλλαξαν τὶς ὀνομασίες στὶς κλίμακες. Ἔτσι ὁ δῶριος τρόπος μετωνομάστηκε σὲ ἦχο πρῶτο, ὁ λῦδιος σὲ ἦχο δεῦτερο, ὁ φρύγιος σὲ ἦχο τρίτο, ὁ μιξολῦδιος σὲ ἦχο τέταρτο, ὁ ὑποδῶριος ἢ παλαιὸς αἰολικὸς σὲ ἦχο πλάγιον τοῦ πρῶτου, ὁ ὑπολῦδιος σὲ ἦχο πλάγιον τοῦ δευτέρου, ὁ ἰωνικὸς (ὑποφρύγιος) σὲ ἦχο βαρὺ. Τοὺς πολλοὺς ἄλλους ἀκόμα τρόπους, ποὺ χρησιμοποιοῦνταν στὴν ἑλληνικὴ μουσικὴ τοὺς ἀπέρριψαν, ὅπως τοὺς εἶχε ἀπορρίψει ἤδη καὶ ἡ ἑβραϊκὴ μουσικὴ ὡς μὴ ἀρμόζοντες στὰ «σεμνά» καὶ «ιερά» αἰσθήματα.

Ἡ ἀρχαία ἑλληνικὴ μουσικὴ μὲ πολυμορφία εἰδῶν (παιᾶνες, διθυράμβους, νόμους, ἐγκώμια κ.λπ.) ἦταν πολυφωνικὴ, διέθετε πλῆθος ὀργάνων, μὲ ποικιλία ρυθμῶν καὶ κλιμάκων καὶ μποροῦσε νὰ συνοδευτῇ ἀπὸ χορὸ. Δὲν νοεῖται ἑλληνικὴ μουσικὴ χωρὶς ρυθμὸ καὶ χορὸ. Ἡ ἑβραϊκὴ καὶ ἡ βυζαντινὴ ἐκκλησιαστικὴς μουσικὴς, ποὺ προέκυψαν ἐξ ἀποκαλύψεως κατ' ἐντολὴν τοῦ Γιαχβὲ καὶ γιὰ χάρις του εἶναι μονοφωνικὲς, ἀνόργανες, χρησιμοποιοῦν πολὺ λιγώτερες κλίμακες κι εἶναι κατ' ἐξοχὴν ἀχόρευτες. Λόγω τοῦ φόβου τῆς ὑποκίνησης τοῦ «ὀρχηστρικοῦ ἐνστίκτου» τοῦ ποιμνίου ἐφαρμό-

ΟΝΟΜΑΣΙΕΣ ΦΘΟΓΩΝ		ΠΑΡΑΣΗΜΑΝΣΗ ΦΘΟΓΩΝ	
ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ	ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ	ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ	ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ
ΥΠΑΤΗ	ΝΤΟ	Α	пА
ΠΑΡΥΠΑΤΗ	ΡΕ	Β	Bou
ΛΙΧΑΝΟΣ	ΜΙ	Γ	Γα
ΜΕΣΗ	ΦΑ	Δ	Δn
ΠΑΡΑΜΕΣΗ	ΣΟΛ	Ε	κΕ
ΠΑΡΑΝΗΤΗ	ΛΑ	Ζ	Ζω
ΝΗΤΗ	ΣΙ	Η	νΗ

Οί χριστιανοί στη χιλιόχρονη βυζαντινή τους ιστορία δεν ήταν σὲ θέση νὰ δημιουργήσουν κάτι νέο στη μουσική· πήραν ἐπομένως ὅ,τι βοήκαν ἔτοιμο ἀπὸ τὴν ἀρχαία ἐλληνική. Ἡ ἀπέχθειά τους ὅμως γιὰ τὸν Ἀρχαῖο Ἑλληνικὸ Πολιτισμὸ ἦταν τόση, ὥστε, ἐνῶ πήραν τὶς ἐλληνικὰς νότες ἀτόφνες μαζί μὲ τὴν παρασήμανσή τους, ἀλλοίωσαν τὰ ὀνόματά τους προσθέτοντας ἓνα ἢ δυὸ γράμματα πρὶν ἢ μετὰ. Ἔτσι ὁ μητροπολίτης Χρῦσανθος καθιέρωσε τὸν ιθ' αἰ. μ.Χ. τὴν μετατροπὴ τοῦ Α σὲ ΠΑ, τοῦ Β σὲ ΒΟΥ κ.τ.λ.

στηκε ἡ λύση τοῦ λεγόμενου «ἴσου». Αὐτὸς ποὺ κρατᾷ τὸ «ἴσο» ἔχει δεύτερο ρόλο, συνοδεύει τὴν κύρια φωνὴ καὶ ψάλλει συνήθως μιὰ ὀκτάβα χαμηλότερα κρατῶντας ἐπίμονα (ἴσα) τὸν φθόγγο, ποὺ ἀποτελεῖ τὴ βάση τοῦ ἤχου. Ὁ μόνος χορὸς, ποὺ κράτησαν οἱ βυζαντινοὶ εἶναι ὁ «χορὸς» τοῦ Ἡσαΐα, ὁ ὁποῖος ἀποτελεῖ παραλλαγὴ τοῦ ἐβραϊκοῦ ἐθίμου τῆς περιφορᾶς τῆς νύφης γύρω ἀπὸ τὸν γαμπρὸ κατὰ τὴ διάρκεια τῆς τελετῆς τοῦ ἐβραϊκοῦ γάμου.

Ἑβραιοποιεῖται καὶ ἡ σημερινὴ ἐλληνικὴ μουσικὴ

πολιτικοθησκευτικὴ βυζαντινὴ ἐξουσία μὲ τοὺς Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας καὶ οἱ ὕμνωδοί, ποὺ ἀφ' ἐνὸς καθυβρίζουν τὸν πολιτισμὸ μας κι ἀφ' ἑτέρου ἐξυμνοῦν τὸ Ἰσραὴλ, τὴ Σιών, τὴν Ἱερουσαλὴμ, τὴν Παλαιστίνη καὶ τὸν Γιαχβέ, αὐτοὶ ποὺ μὲ ὅλα τὰ μέσα ἀποπειράθηκαν νὰ δολοφονήσουν παντοιοτρόπως τὸ Ἑλληνικὸ πνεῦμα οὔτε ἤθελαν, οὔτε ἦταν σὲ θέση νὰ καλλιεργήσουν μουσικὸ εἶδος ἐλληνικοῦ τρόπου: ὕφους, ἤθους καὶ χαρὰς κτῆρα. Τὴν μουσικὴ τῶν πνευματικῶν –ἢ καὶ φυσικῶν πατέρων τους– καλλιέργησαν, τὴν ἀρχαία ἐκκλησιαστικὴ ἐβραϊκὴ μουσικὴ, ἡ ὁποία εἶναι γνωστὴ ὡς βυζαντινὴ. Ἡ μουσικὴ αὐτὴ παρουσιάζεται στοὺς ἀποπροσανατολισμένους Νεοέλληνες ρωμιοὺς ἀπὸ τοὺς πνευματικοὺς ταγούς τους ὡς ἐλληνική, συνέχεια δὴθεν τῆς ἀρχαίας ἐλληνικῆς μουσικῆς.

Ὁ καλύτερος τρόπος, γιὰ νὰ ἀντιληφθῇ ὁ ἀναγνώστης, ὅτι ἡ ἐβραϊκὴ καὶ ἡ βυζαντινὴ μουσικὴ εἶναι ἀκριβῶς ἴδιες μὲ μόνη διαφορὰ τὴ γλῶσσα, εἶναι νὰ ἀκούσῃ ἐβραϊκὴ λειτουργία σὲ συναγωγὴ ἢ ἐβραϊκὴ λειτουργικὴ μουσικὴ σὲ μουσικὴ βιβλιοθήκη ἐβραϊκοῦ μουσεῖου ἢ ἀπὸ σχετικὸ δίσκο. Ἄλλος τρόπος εἶναι μέσῳ διαδικτύου, ὅπου ὑπάρχουν ἀρκετὲς ιστοσελίδες –κυρίως στὴν Ἀγγλικὴ Γλῶσσα– ἀπὸ τὶς ὁποῖες «κατε-

βαίνουν» εύκολα σχετικοί ὕμνοι. (Χρησιμοποιήστε μία μηχανή ἀναζήτησης -π.χ. www.google.com- καὶ λέξεις «κλειδιά» ὅπως: jewish, liturgical, music κ.ά.).

Τὰ τμήματα μουσικῶν σπουδῶν τῶν Ἑλληνικῶν Πανεπιστημίων, τὰ ὁποῖα στὸ σύνολό τους «ταλιμπανοκρατοῦνται», προβάλλουν κατὰ κόρον τὴν βυζαντινὴ μουσικὴ. Ὁ πρόεδρος τοῦ τμήματος Μουσικῶν Σπουδῶν τῆς Ἀθήνας ὁραματίζεται ἀπορρόφηση τοῦ τμήματος ἀπὸ τὴ Θεολογικὴ Σχολή, ἐνῶ φημιολογεῖται, ὅτι ἐπιχειροῦνται ἀθρόες μετεγγραφές θεολόγων στὸ τμήμα. Σὲ κρατικὴ ἔκδοση βιβλίου καθηγητῆ τοῦ τμήματος αὐτοῦ ὑπάρχει ὁ ἰσχυρισμός, ὅτι «*ἡ ἔντεχνη* (*“κλασικὴ”*) *ἐλληνικὴ μουσικὴ εἶναι ἡ βυζαντινὴ ψαλτικὴ*». Τὰ ἔργα ὅλων τῶν μεγάλων Ἑλλήνων μουσικῶν στὸ περιθώριο τῆς... τέχνης. Στὸ ἀντίστοιχο τμήμα τοῦ Πανεπιστημίου «Μακεδονία», οἱ κατέχοντες τὰ «ἡνία» τῶν σπουδῶν ἀρνοῦνται τὴν πρόσληψη καθηγητῶν ἔντεχνης μουσικῆς. Ὁ «κανονάρχης» τῆς σχολῆς συνδέεται στενὰ μὲ τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο. (Βλ. Γ. Λεωτσάκου, «*Βυζαντινοκρατεῖται*» καὶ σήμερα ἡ ἀνώτατη μουσικὴ μας ἐκπαίδευση», «Δ», τ. 215.)

BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Κὰρλ Νέφ, «*Ιστορία τῆς Μουσικῆς*», ἐκδόσεις «Ἀπόλλων», Ἀθήνα 1960.
- Νήλ Ἀρντλεϋ, «*Μουσικὴ*», ἐκδόσεις «Ἐρευνητές», Ἀθήνα 1996.
- Ν. Ἀσιώτης, «*Ἀρχαῖοι Ἕλληνες μουσικοὶ καὶ σφζόμενα μουσικὰ ἀποσπάσματα*», ἐκδόσεις «Δαυλός» 1997.
- Α. Βουρλῆς, «*Ὁ τρόπος ἀναγνώσεως-ἐκφωνήσεως τῶν ἀγιογραφικῶν ἀναγνωσμάτων*», ἐκδόσεις «Ἐπτάλοφος», Ἀθήνα 2004.
- Α. Βουρλῆς, «*Προχριστιανικὴ καὶ χριστιανικὴ ὕμνογραφία καὶ μουσικὴ*», ἐκδόσεις «Παπανικολάου», Ἀθήνα 2005.
- Γ. Παπαδόπουλος, «*Ἱστορικὴ Ἐπισκόπηση τῆς Βυζαντινῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς ἀπὸ τῶν Ἀποστολικῶν Χρόνων μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς (1-1900 μ.Χ.)*», ἐκδόσεις «Τέρτιος», Κατερίνη.
- Σ. Βασιλειάδης, Α. Ζεάκης - Γλυνιᾶ, Δ. Κανάρης, Α. Φραγκούλης, «*Εἰσαγωγή στὴ Μουσικὴ*», Ο.Ε.Δ.Β., Ἀθήνα 2002.
- Σ. Βασιλειάδης, Α. Ζεάκης - Γλυνιᾶ, Δ. Κανάρης, Α. Φραγκούλης, «*Ἡ Μουσικὴ μέσα ἀπὸ τὴν ἱστορίαν της*», Ο.Ε.Δ.Β., Ἀθήνα 2002.
- Σ. Βασδέκης, «*Τὸ Ἑλληνικὸ τραγούδι*», «Δαυλός», τ. 149.
- Σ. Βασδέκης, «*Ἀσχετὴ πρὸς τὴν ἀρχαίαν ἡ βυζαντινὴ μουσικὴ*», «Δαυλός», τ. 155.
- Ν. Ἀσιώτης, «*Υπῆρχε μὴ θρησκευτικὴ μουσικὴ ἐπὶ Βυζαντίου*», «Δαυλός», τ. 157.
- Δ. Σταθακόπουλος, «*Δὲν ὑπάρχει “βυζαντινὴ μουσικὴ” ἀλλὰ Ἑλληνικὴ μουσικὴ ἐπὶ Βυζαντίου*», «Δαυλός», τ. 157.
- Ν. Ἀσιώτης, «*Ἡ ἀρχαία Ἑλληνικὴ μουσικὴ*», «Δαυλός», τ. 160.
- Σ. Βασδέκης, «*Περὶ Ἑλληνικῆς καὶ Βυζαντινῆς μουσικῆς*», «Δαυλός», τ. 161.
- Σ. Βασδέκης, «*Ἄνθρωποι συγχορευτὲς θεῶν*», «Δαυλός», τ. 168.
- Σ. Βασδέκης, «*Βαθεῖα μουσικὴ διάβρωση τῶν Ἑλλήνων*», «Δαυλός», τ. 172.

Ἰωάννης Λάζαρος

Ἡλεκτρολόγος - Ἡλεκτρονικὸς Μηχανικὸς Ε.Μ.Π.
Ἐρασιτέχνης μπισίστας, ilazaris@yahoo.gr

ΑΙΣΙΜΑ ΚΑΙ ΑΔΗΡΙΤΑ

Βοήθειά μας!

Σύμπας ὁ ἐκπαιδευτικὸς καὶ μαθητικὸς κόσμος τῆς Ἑλλάδος γιόρτασε καὶ φέτος στὶς 30 Ἰανουαρίου μὲ ἀργία, τελετὲς καὶ ὁμιλίες τοὺς τρεῖς μεγίστους φωστῆρες-προστάτες τῆς Ἑλληνικῆς Παιδείας Βασίλειο, Γρηγόριο καὶ Ἰωάννη. Ἔχουν πολλὰ γραφτῇ στὸ «Δ» γιὰ τὴ σχέση τῶν τριῶν αὐτῶν προστατῶν τῆς Ἑλληνικῆς Παιδείας μὲ τὴν... Ἑλληνικὴ Παιδεία. Ἄς ὑπενθυμίσουμε κάποιες ἀπόψεις τοῦ πρώτου.

Ὁ Μέγας Βασίλειος λοιπόν, ἀρχιεπίσκοπος Καισαρείας (330- 379 μ.Χ.), στὸ ἔργο του «Εἰς προφήτην Ἡσαΐαν» 9.230.8 γράφει: «Εἶναι ἐχθροὶ οἱ Ἕλληνες, διότι διασκεδάζουν καταβροχθίζοντας μὲ ὀρθάνοιχτο στόμα τὸν Ἰσραήλ. Στόμα δέ, λέγει ἐδῶ ὁ προφήτης (βλ. Ἡσαΐας θ' 11) τὴν σοφιστικὴ τοῦ λόγου δύναμη, ἡ ὁποία τὰ πάντα χρησιμοποίησε, γιὰ νὰ παραπλανήσῃ τοὺς ἐν ἀπλότῃ πιστεύσαντας.»

Καὶ πάλι στὸ ἔργο του «Εἰς τὸν προφήτην Ἡσαΐαν», Προοίμιον 7.196.3, γράφει: «Προσταγὴ: μὴ δειλιάζετε ἀπὸ τῶν ἑλληνικῶν πιθανολογημάτων... τὰ ὁποῖα εἶναι σκέτα ξύλα, μάλλον δὲ δᾶδες, ποὺ ἀπώλεσαν καὶ τοῦ δαυλοῦ τὴν ζωντάνια καὶ τοῦ ξύλου τὴν ἰσχύ, μὴ ἔχοντας δὲ οὔτε καὶ τοῦ πυρὸς τὴν φωτεινότητα, ἀλλὰ σὰν δᾶδες καπνίζουσες καταμελανώνουν καὶ σπιλώνουν ὅσους τὰ πιάνουν καὶ φέρουν δάκρυα στὰ μάτια ὅσων τὰ πλησιάζουν.»

Βοήθειά μας!

Π.Ν.

Τὰ σιαμαῖα

Ἄν (ὅπως ἀπὸ ἄμβωνος κηρύττει ὁ κ. Χριστόδουλος) ὁ Ἑλληνισμὸς καὶ ἡ Ὁρθοδοξία εἶναι σιαμαῖα ἀδελφία, σίγουρα αὐτὸ εἶναι ἀνωμαλία, καὶ ὁ χωρισμὸς τους εἶναι πλέον ἀνάγκη. Εὐτυχῶς ὁ χωρισμὸς αὐτὸς δὲν θὰ πληγώσῃ τὸ ἔθνος, μὰ θὰ τὸ θεραπεύσῃ ἀπὸ μία τερατογένεσι, ποὺ αἰῶνες τώρα ὑπάρχει καὶ ποὺ τὴν ὀνομάζουν Ἑλληνοχριστιανισμό.

Ἡ νέα γενιὰ ἔρχεται μὲ ὁράματα καὶ γνώση, νὰ δώσῃ τέλος στὸ ἀνώμαλο σιαμαῖο αὐτὸ ἔκτρωμα. Δυστυχῶς γιὰ τὸν κ. Χριστόδουλο τὸ νερὸ ἔχει μπῆ στὸ αὐλάκι, ἀλλὰ αὐτὸς θὰ τὸ ἀντιληφθῇ, ὅταν θὰ εἶναι πιὰ ἀσταμάτητος χεῖμαρρος.

Π.Ν.

Κατώτεροι τῶν Βαλκανίων

Ὁ Σέρβος πρωθυπουργὸς Βόισλαβ Κοστούνιτσα ἔκανε πρόσφατα δεκτὴ τὴν παραίτηση τῆς ὑπουργοῦ Παιδείας Λιλιάνας Τσόλιτς, ἡ ὁποία ἐπιχείρησε νὰ καταργήσῃ ἀπὸ τὴ διδακτικὴ ὕλη τοῦ Γυμνασίου τὴ Θεωρία τοῦ Δαρβίνου γιὰ τὴν ἐξέλιξη τῶν εἰδῶν. «Ὡς βαθιὰ θρησκοκένη, ἐνοχλοῦμαι ποὺ βλέπω νὰ διδάσκεται στὰ παιδιὰ μία τέτοια θεωρία», δήλωσε ἡ ἐν λόγῳ ὑπουργός, ξεσηκώνοντας θύελλα ἀντιδράσεων ἀπὸ ἐπιστήμονες τῆς Σερβίας καὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τοὺς γονεῖς τῶν μαθητῶν. Ἀποτέλεσμα· τὸ Συμβούλιο Ἐκπαίδευσης τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας ἐπανεῖρξε τὴ Θεωρία τῆς Ἐξέλιξης στὰ μαθήματα ἀκριβῶς τὴν ἐπόμενη ἡμέρα.

Τὸ γεγονὸς αὐτό, ἂν καὶ κωμικοτραγικὸ, ἀποκαλύπτει παρὰ ταῦτα μιὰ εὐθύτητα, μιὰ ἐντιμότητα ὅλων τῶν ἐμπλεκόμενων καὶ αὐτῆς τῆς σερβικῆς κοινωνίας. Στοιχεῖα ποὺ ἀπουσιάζουν ἐντελῶς ἀπὸ τὸ Ρωμαῖκο, καθὼς μπροστὰ σὲ τέτοια ζητήματα ὁ παραλογισμὸς τοῦ ἀποκαλύπτεται σ' ὅλο του τὸ μεγαλεῖο, τὸν ὁποῖο μάλιστα καὶ ἀπολαμβάνει. Κατώτεροι τῶν περιστάσεων καὶ τῶν Βαλκανίων.

Π.Κ.

Ἡ ἱλαροτραγωδία στὴν Πίνδο

Σύμπασα ἡ ἐπίσημη Ρωμιοσύνη μὲ τὶς στρατιᾶς πεζῶν, ἱπταμένων (ἀλλὰ καὶ ἐλικοπτέρων τοῦ Πολεμικοῦ Ναυτικοῦ!) μισθωτῶν καὶ τετραπόδων τῆς κατεξευτελίστηκε ἀπὸ ἓνα ἄτομο (τὸν Ρῶσο φονιά), καὶ πρὶν ἀπὸ τοὺς φόνους τῶν ἀστυνομικῶν, ὁπότε ἡ διανοητική-ἠθική σήψη τῆς ἀντικατοπτρίστηκε στὴν πλήρη ἀδυναμία ἐκτέλεσης μιᾶς μεταγωγῆς (ἓνας δεμένος μὲ χειροπέδες μπόρεσε νὰ σκοτώσῃ δύο ἐνόπλους φρουρούς του!), καὶ μετὰ τοὺς φόνους, ὁπότε οἱ στρατιᾶς τῆς ἀποδείχθηκαν ἄπλοϊ τουρίστες στὰ δάση τῆς Πίνδου, οἱ ὁποῖες δῆθεν διεξῆγαν «ἐπιχειρήσεις», δηλαδὴ κυνηγοῦσαν ἓνα πῶμα (ποὺ τὸ ἀνακάλυψε μᾶλλον ἓνας κυνηγὸς μαζὶ μὲ τὸν ἐντεκάχρονο γιὸ τοῦ...) κι ἓνα ἀξιοθρήνητο ἄοπλο Ἀλβανάκι πρεζόνι... Ἀλλὰ ἐκεῖνο ποὺ συγκλονίζει εἶναι, ὅτι ἀπὸ τὴν κορυφὴ τῆς ρωμείκης ἡγεσίας μέχρι καὶ τὸν τελευταῖο ἔμμισθο δοῦλο τῆς κανένας δὲν ἀνέλαβε τὴν εὐθύνη τῆς ἔσχατης αὐτῆς ξεφτίλας, ἀντίθετα ὅλοι τοὺς θεώρησαν ἑαυτοὺς ἀπολύτως ἐντάξει καὶ «ἐν τιμῇ». Καὶ σὰν θλιβερὸς χορὸς τῆς τραγωδίας οἱ χιλιάδες κάτοικοι τῶν γύρω περιοχῶν, κλειδαμπαρωμένοι στὰ σπίτια τοὺς, ποὺ εἴτε σταυροκοποῦνταν καὶ προσεύχονταν στὸ Θεὸ νά... τοὺς σώσῃ, εἴτε ψευτοπαλληκάριζαν ἐκ τοῦ ἀσφαλοῦς κουρντίζοντας στὴν θαλωρὴ τῶν ὑπνοδωματίων τοὺς τὶς πανάκριβες καραμίνες τοὺς, γιὰ νά... πολεμήσουν ἐναντὶον ἐνὸς καταδιωκόμενου, ποὺ διέθετε μία σφαῖρα πιστολίου μὲ δραστηκὸ βεληνεκὲς 10 μέτρα...

Τεχνολογικὸς ἐξοπλισμὸς ἀξίας δισεκατομμυρίων, θερμικὲς κάμερες, ἐλικοπτέρα, ὀργάνωση, ὀπλισμὸς, χρήματα σὲ ὑπερεπάρκεια – ἄνθρωποι ἀπολύτως ἀνύπαρκτοι. Καὶ τὸ φοβερό: Ὅλοι τοὺς, ἀπὸ τοὺς δημοσιογράφους μέχρι τοὺς «συνδικαλιστές» τῆς Ἀστυνομίας, εἶναι βέβαιοι, ὅτι μοναδικὴ αἰτία αὐτῆς τῆς ὀπερέττας εἶναι τά... λίγα λεφτὰ ποὺ διατίθενται στὶς «Δυνάμεις Ἀσφαλείας». Αὐτὴ εἶναι ἡ ταυτότητα τῆς σημερινῆς Ρωμιοσύνης – τελικῆς κατάληξης τοῦ ἀσιατικοῦ μεταφυσικοῦ μορμολύκειου Χρῆμα-Θεός.

Γ.Σ.Π.

Ἱερὴ ἐλευθερία

Ἐγινε κι αὐτό. Ἐνῷ πρὸ ἐνὸς περίπου ἔτους ὁ κ. Χριστόδουλος ἐδήλωνε, ὅτι ἡ ὁμοφυλοφιλία ἀποτελεῖ «κουνούρι», ἡ Ἱερὰ Σύνοδος ἀπεφάσισε ὁμόφωνα, ὅτι ἡ ὁμοφυλοφιλία ἀποτελεῖ προσωπικὸ δεδομένο. Ἡ ἀπόφαση παραδόθηκε στὴν ἀρμόδια ἐπιτροπὴ προσωπικῶν δεδομένων (Ἀλίμονο σ' ὅποιον τολμήσῃ νὰ ξεσκεπάσῃ κάποιες «ἱερὲς στιγμὲς» τῶν ἱεραρχῶν μας.) Ἐπιτέλους, ζήτω ἡ λευτεριά!

Β.Μ.

Ἡθικὸ ποιὸν πανεπιστημιακῶν

Σκηνὴ σὲ τηλεοπτικὸ «παράθυρο», τὴν 9η Ἰανουαρίου, τὴν ἐπομένη τοῦ σειсмоῦ τῶν Κυθήρων.

Δημοσιογράφος πρὸς καθηγητὴ Σεισμολογίας: Πηγες μάρτυρας ὑπερασπίσεως τῆς... (λέει τὸ ὄνομα μιᾶς ἐταιρείας, ποὺ τὸ σαθρὸ ἐργοστάσιό της κατέρρευσε στὸ σεισμὸ τοῦ 1999 καὶ καταπλάκωσε 8 ἄτομα) καὶ κατέθεσες, ὅτι δὲν ἔφταιγε ἡ κατασκευὴ ἀλλὰ ὁ Ἐγκέλαδος.

Καθηγητής: Πῆγα.

Δημοσιογράφος: Καὶ πληρώθηκες ἀπὸ τὴν ἐταιρεία.

Καθηγητής: Πῆρα τὰ ἔξοδα τὰ δικὰ μου καὶ τῆς ομάδας μου (!!).

Χωρὶς σχόλια.

Γ.Σ.Π.

**ΚΙΝΗΤΟΙ «ΑΝΑΜΕΤΑΔΟΤΕΣ»
ΤΟΥ Κ. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ**

Χωρίς λόγια.

ΣΑΠΦΩ

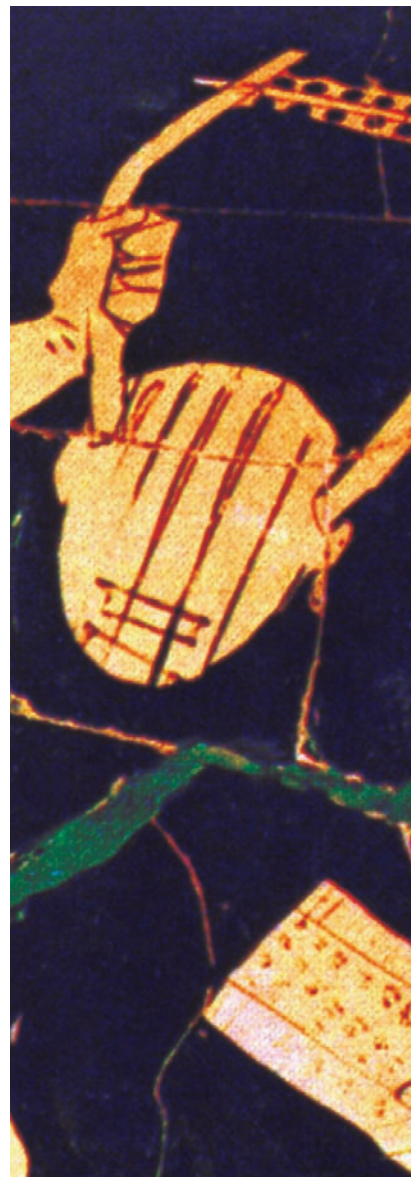
ΤΟ ΑΙΩΝΙΟ ΠΡΟΤΥΠΟ ΓΥΝΑΙΚΑΣ

Τὰ αἷτια τῆς δυσφήμησός της

απφῶ ἡ παντοτινή. Ἡ θρυλικὴ μορφὴ ποὺ μὲ τὴν ποιήσή της καὶ κυρίως μὲ τὴν προσωπικότητά της γοήτευσε τὸν ἀρχαῖο κόσμο, ποὺ δικαίως ὁ Πλάτων τὴν ὠνόμασε δέκατη Μοῦσα. Ἀδιαφορῶντας γιὰ τὶς ἐπιταγὲς τῆς ἐποχῆς της πρωτοστάτησε στὴ δημιουργία ἑνὸς γυναικείου προτύπου μὲ τὴ δυναμικὴ της, τὶς ἀπόψεις της, τὴν ἴδια της τὴν ζωὴ. Μία τέτοια μορφὴ, τῆς ὁποίας «τὰ λόγια ἦταν ἀνακατεμένα μὲ φλόγες», ὅπως λέει ὁ Πλούταρχος, δὲν θὰ μπορούσε νὰ μείνῃ ἀλώβητη ἀπὸ ἐκείνους ποὺ στεροῦνταν πνευματικῆς καλλιέργειας καὶ γνώσης, μὴ μπορῶντας ἔτσι νὰ κατανοήσουν, ἀλλὰ καὶ νὰ συναγωνιστοῦν τὸ ἔργο της, μὰ κυρίως ἀπὸ χριστιανοκρατικὲς ἀντιλήψεις τοῦ τύπου «Ἡ δὲ γυνὴ νὰ φοβῆται τὸν ἄνδρα», πλάθοντας σενάρια περὶ ὁμοφυλοφιλικῆς ζωῆς.

Ἡ Σαπφῶ εἶναι γνωστὸ, ὅτι ἔχαιρε πανελλήνιας αἴγλης γιὰ πολλοὺς αἰῶνες, ἀλλὰ ἀργότερα συκοφαντήθηκε γιὰ τὶς ἐρωτικὲς της προτιμήσεις, παρόλο ποὺ αὐτοκτόνησε ἀπὸ τὸν ἔρωτά της γιὰ τὸν πλοίαρχο Φάωνα. Ἡ δυσφήμιση διαιωνίστηκε ἀπὸ τὸν Χριστιανισμό καὶ μεταδόθηκε παγκοσμίως, ταυτίζοντας δυστυχῶς ἀτεκμηρίωτα τὸ ὄνομα ἀλλὰ καὶ τὴ γενέτειρα τῆς μεγάλης ποιήτριας, τὴν Ἐρεσὸ τῆς Λέσβου, μὲ τὴν ὁμοφυλοφιλία!

Ἡ Σαπφώ, ὅπως ἀπεικονίζεται σὲ ἀγγειογραφία ἐπὶ ὑδρίας τοῦ 5ου π.Χ. αἰ. (Εθνικὸ Ἀρχαιολογικὸ Μουσεῖο Ἀθηνῶν.)

Προσφάτως πραγματοποιήθηκε μία θαυμάσια ἐκδήλωση στὴν Πετρούπολη ἀπὸ τὸν Σύλλογο Μυτιληναίων Πετρούπολης «Ὁ Θεόφιλος», ὅπου μελετητὲς τοῦ ἔργου τῆς μεγαλύτερης ποιήτριας τῆς Ἑλληνικῆς Ἀρχαιότητος μίλησαν γιὰ τὴν ποίησή της καὶ γιὰ τοὺς παράγοντες ποὺ καλλιέργησαν τὴν κακοφημία, παραποιῶντας τὸ νόημα ἀπὸ τοὺς στίχους ὠρισμένων ποιημάτων της, ὅπου ἡ Σαπφὼ ἐξέφραζε βαθὺ θαυμασμό γιὰ τὴν κόρη της Κλείδα καὶ τὶς μαθήτριές της. Ἄς σημειωθῇ, ὅτι ἡ Σαπ-

φὼ μέσα ἀπὸ ἄλλα ποιήματά της μεταφέρει τὸν καιρὸ καὶ τὸν ἔρωτά της γιὰ ἕναν ἄνδρα. Ἐντυπωσίασε τὸ ἄκουσμα Σαπφικῆς λύρας-βαρβίτου ἀπὸ τὴν Ὀλγα Στέκου καὶ τῶν μελοποιημένων ποιημάτων τῆς Σαπφούς ἀπὸ τὴ χορωδία «Νοστωδία» τοῦ συλλόγου. Ἡ διδάκτωρ Κλασικῆς Φιλολογίας καὶ ποιήτρια Τασούλα Καραγεωργίου, ποὺ ἔχει μεταφράσει σειρὰ ποιημάτων τῆς Σαπφούς, ἔκανε ἀναφορὰ στὴν Σαπφικὴ ποίηση καὶ τὴ συσχέτισή της μὲ παραδοσιακὰ τραγούδια, ποὺ, βάσει τῆς μελέτης ποὺ πραγματοποιοῖσε, ἔχουν δομηθῇ καὶ ἐμπνευστῇ ἐν μέρει ἀπὸ τοὺς στίχους τῆς λυρικῆς ποιήτριας.

Ἐνδιαφέρουσα ἦταν ἡ παρέμβαση τοῦ προέδρου τῶν Ἀπανταχοῦ Ἑρεσιῶν Σπύρου Πιπερᾶ, ποὺ ἀνάμεσα σὲ ἄλλα ἐπεσήμανε, ὅτι μὲ τὴν ἐπικράτηση τοῦ Χριστιανισμοῦ κάθε τι ἑλληνικὸ καὶ ἐρωτικὸ λιθοβολεῖται καὶ μαζί του καὶ ὁ δημιουργός του. Τὸ ἴδιο συνέβη καὶ μὲ τὴ Σαπφῶ, ποὺ παρόλο τὸ ἐναντίον της μένος τὸ ὄνομά της ἔμεινε καλὰ ριζωμένο στὸν τόπο ποὺ γεννήθηκε, ἀντέχοντας μέσα στοὺς αἰῶνες. Εἶναι γεγονός, ὅτι στὸ μέρος ποὺ ἔζησε ἡ ποιήτρια, τὸ ὄνομα Σαπφῶ συναντᾶται εὐρέως στὸ σημερινὸ γυναικεῖο πληθυσμὸ.

Μιᾶ γιὰ τὴ Σαπφὼ ἕνας μελετητῆς της

εντρικὸς ὁμιλητῆς ἦταν ὁ δρ Κλασικῆς Φιλολογίας καὶ ἐπίτιμος σχολικὸς σύμβουλος Ἀθανάσιος Φραγκοῦλης, μὲ τὸν ὁποῖο εἶχαμε μιὰ συζήτηση γιὰ τὸ «φαινόμενο» Σαπφῶ καὶ τὰ στοιχεῖα ποὺ συνέλεξε ἀπὸ τὴν μακρόχρονη ἐνασχόλησή του μὲ τὴ ζωὴ καὶ τὸ ἔργο τῆς Λέσβιας ποιήτριας.

«Δ»: *Τί ἦταν αὐτὸ ποὺ ὠδήγησε τὴν Σαπφὼ στὴν ἐξέχουσα θέση της μέσα στὴν ἀρχαία ἑλληνικὴ Λογοτεχνία;*

Α.Φ.: Ἐκεῖνο ποὺ ἀνέδειξε τὴν Σαπφῶ ἦταν ἡ δράση της ὡς γυναίκας, ἡ σπάνια προσωπικότητά της ἀπὸ τὴ μία καὶ ἡ προσφορά της στὴν Ποίηση ἀπὸ τὴν ἄλλη. Ἡ Σαπφῶ ὡς γυναῖκα ἀμφισβήτησε μὲ τὴ ζωὴ καὶ τὴ δράση της, τὸ παραδεδομένο πρότυπο γυναίκας. Ἰδρυσε ἕναν κλειστὸ κύκλο ἀγωγῆς θηλέων καὶ μὲ ἐνασχολήσεις ἀνώτερου ἐπιπέδου, ποὺ συνδέονταν μὲ τὶς μουσικὲς τέχνες καὶ τὴ λατρεία τῶν Μουσῶν, προσπαθοῦσε νὰ συμβάλλῃ στὴν ὁλοκλήρωση τῆς προσωπικότητάς τους. Παράλληλα ἡ Σαπφῶ, νέα ἀκόμη, ἀνέπτυξε ἐνεργὸ δράση στὰ τεκταινόμενα στὴν πολιτικὴ ζωὴ τῆς πατρίδας της καὶ μὲ τὴ ζωὴ καὶ τὸ ἔργο της προσπάθησε νὰ υπερασπιστῇ τὰ ἰδανικὰ τῆς παλαιᾶς ἀριστοκρατίας, στὴν ὁποία παραδοσιακὰ ἀνῆκε, δεχόμενη τὶς συνέπειες γιὰ αὐτὴ τῆς τῆς δράσης καὶ δοκιμάζοντας τὴν ἐξορία μίᾳ φορὰ στὴν Πύρρα τῆς Λέσβου καὶ μίᾳ στὴ Σικελία. Ὅμως ἐκεῖνο ποὺ καθιέρωσε τὴ Σαπφῶ καὶ τὴν ἔκανε ἀθάνατη ἦταν τὸ ποιητικὸ ἔργο της.

Ἡ Σαπφῶ καινοτόμησε καὶ στὴ μορφή καὶ στὸ περιεχόμενο τῆς Λυρικῆς Ποίησης, ποὺ ἄκμαζε στὴν ἐποχὴ της. Εἰσήγαγε ἕνα νέο εἶδος ποίησης, τὴ Μελικὴ Ποίηση καὶ ἕνα νέο εἶδος στροφῆς, ποὺ εἶναι γνωστὴ ὡς *Σαπφικὴ στροφή*. Χρη-

Αθανάσιος Φραγκούλης.

σιμοποίησε μία νέα θεματολογία, πού στρέφεται γύρω από τον έρωτα, στην οποία κυριαρχεί η θεϊκή φυσιογνωμία της Άφροδίτης και έμεινε μακριά από τὰ θέματα τῶν συγχρόνων της ποιητῶν, ὅπως ὁ Τυρταῖος καὶ ὁ Ἀλκαῖος, πού μιλοῦσαν γιὰ τὴν πολεμικὴ ἀρετὴ καὶ τὸν θάνατο γιὰ τὴν πατρίδα, πού καταξιώνει τὸν ἄνθρωπο. Μπορεῖ κανεῖς νὰ φανταστῇ τὴ Σαπφὼ νὰ διακηρύσσει Σταματήστε τὸν πόλεμο καὶ κάντε ἔρωτα. Ἡ Σαπφὼ ἔστρεψε τὴν ποίηση ἀπὸ τὸν ἄνδρα στὴ γυναῖκα καὶ συνδυάζοντας τὶς ὁμορφες καὶ κομψὲς λέξεις, πού χρησιμοποιεῖ, μὲ τὰ μηνύματα πού στέλνει, τὴν ὁμορφιά, τὴν ἀνοιξη, τὸν ἔρωτα, δίνει χρῶμα καὶ λάμψη στὸ ἔργο της καὶ μία μαγεία καὶ γοητεία, πού θέλγει τὸ πνεῦμα καὶ τὴν ψυχὴ.

Ἡ ἀκμάζουσα Λέσβος στὰ χρόνια τῆς Σαπφoῦς

«Δ»: Ποιὰ στοιχεῖα ἀντλοῦμε ἀπὸ τὸ ἔργο τῆς Σαπφoῦς γιὰ τὴν κοινωνικοπολιτικὴ καὶ πολιτιστικὴ ἀνάπτυξη τῆς Λέσβου ἐκείνης τῆς ἐποχῆς;

Α.Φ.: Ἡ τέχνη καὶ ἡ κοινωνία βρίσκονται πάντα σὲ μία σχέση ἀλληλεπίδρασης, σὲ μία σχέση διαλεκτικῆ. Ἡ τέχνη τρέφεται καὶ ἐμπνέεται ἀπὸ τὴν ἐποχὴ, ἀλλὰ καὶ σὲ μεγάλο βαθμὸ τὴ διαμορφώνει. Ἔτσι πάντα ἡ τέχνη ἀποτελοῦσε πηγὴ τῆς ἱστορικῆς ἔρευνας. Μελετῶντας κανεῖς τὸ ἔργο τῆς Σαπφoῦς ἀντλεῖ ἀπὸ αὐτὸ πολὺτιμες πληροφορίες γιὰ τὸν τρόπο ζωῆς, τὴν πολιτικὴ ὀργάνωση καὶ τοὺς κοινωνικοὺς θεσμοὺς τῆς Λέσβου τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Τὰ καθαρὰ πολιτικὰ τραγούδια της παρέχουν πολὺτιμες πληροφορίες γιὰ τὶς ἀνδρικὲς πολιτικὲς ἐταιρεῖες, πού δροῦσαν στὸ νησί, καὶ τὶς πολιτικὲς ἀναταράξεις, διώξεις καὶ συγκρούσεις, πού τὸ συγκλόνισαν μέχρι τὴν ἐγκαθίδρυση τῆς δημοκρατίας. Τὰ ἐρωτικὰ της ποιήματα παρέχουν πολλὲς μαρτυρίες γιὰ τὴ λειτουργία θιάσων λατρευτικοῦ χαρακτήρα, ἀφιερωμένων σὲ θεότητες τῆς πνευματικῆς ζωῆς, τὶς Μοῦσες, γιὰ τὰ διάφορα ἱερά, πού ἦταν σπαρμένα σὲ ὅλη τὴ Μυτιλήνη, γιὰ τὶς διάφορες θρησκευτικὲς τελετές, γιορτὲς καὶ πανηγύρεις, ἐνῶ τὰ *Ἐπιθαλάμιά* της, πού κατέχουν ξεχωριστὴ θέση γιὰ τὴ χάρη καὶ τὴν ἀπλότητά τους, μᾶς δίνουν τὴ δυνατότητα νὰ βγάλουμε κάποια συμπεράσματα γιὰ τὴ θέση πού

κατείχε στη ζωή των Λέσβιων ὁ θεσμός τοῦ γάμου καὶ τὸ τελετουργικό του. Γενικά, μελετώντας κανεὶς τὴν ποίηση τῆς Σαπφῶς, μπορεῖ νὰ ἀντλήσῃ στοιχεῖα, ποὺ φωτίζουν τὴν ἐποχὴ τῆς καὶ δικαιολογοῦν τὸν τίτλο Αἰολικὴ Λεσβιακὴ Ἄνοιξι, ποὺ ἔχει δοθῇ στὴν περίοδο αὐτή.

«Δ»: *Πῶς ἀντιμετώπιζαν οἱ σύγχρονοὶ τῆς τὴν ποίησίν της καὶ τὶς πρωτοποριακές της ιδέες;*

Α.Φ.: Πράγματι σημασία ἔχει, τί πίστευαν γιὰ τὴ Σαπφῶ οἱ σύγχρονοὶ τῆς καὶ ὅχι οἱ μεταγενέστεροι. Δυστυχῶς ἡ Σαπφῶ δὲν κρατοῦσε κανένα προσωπικὸ ἡμερολόγιο σχετικὸ μὲ τὶς καθημερινές της δραστηριότητες καὶ δὲν ἔγραψε ἀπομνημονεύματα. Δὲν εὐτύχησε νὰ ἔχῃ ὅπως ἄλλοι κάποιον ἐγκωμιαστή τοῦ ἔργου καὶ τῆς φιλοσοφίας της. Οἱ διάφορες πηγές, ἀπὸ τὶς ὁποῖες ἀντλοῦμε πληροφορίες γιὰ αὐτήν, ἀπέχουν πολὺ ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τῆς καὶ γι' αὐτὸ ἡ ἀξιολογία τους ἐλέγχεται.

Πάντως ὁ Σόλων, ὁ γνωστὸς Ἀθηναῖος ποιητὴς καὶ νομοθέτης, ποὺ ἔζησε τὴν ἴδια σχεδὸν ἐποχὴ μὲ τὴ Σαπφῶ, φαίνεται πῶς τὴ θαύμαζε καὶ μάλιστα προσπαθοῦσε στὰ γεράματά του νὰ ἀποστηθίσῃ κάποια ἀπὸ τὰ ποιήματά της. Καὶ ὁ Ἀριστοτέλης τὴν παραδεχόταν ὡς ποιήτρια καὶ παρατηροῦσε, πῶς οἱ Μυτιληναῖοι τὴν τιμοῦσαν, ἂν καὶ ἦταν γυναῖκα. Καὶ ὁ Ἡρόδοτος τὴν ἀποκαλεῖ «μουσοποιόν». Τὸ γεγονὸς, πῶς ὅσοι ἀναφέρονταν σὲ αὐτὴν συνώδευαν τὸ ὄνομά της μὲ κάποιο ἐπίθετο, ὅπως μουσοποιός, λιγύθροος, μελίφωνος ἢ μὲ φράσεις ὅπως *Πιερίς μέλισσα*, *Λεσβία ἀηδὼν* κ.λπ. μαρτυρεῖ, πῶς ὅλοι ἀναγνώριζαν τὴν ἀνώτερη ποιότητα τῆς ποίησίν της. Ἰδιαίτερα σημαντικὸ εἶναι, νὰ ἀναφέρῃ κανεὶς ἐδῶ τὸ γεγονὸς πῶς ὁ Πλάτων χαρακτηρίσε τὴ Σαπφῶ *δεκάτη μοῦσα*. Αὐτὸ λέει πολλὰ.

Οἱ συκοφαντίες καὶ οἱ συκοφάντες της

«Δ»: *Γιατί τὴ συκοφάντησαν γιὰ τὶς ἐρωτικές της προτιμήσεις, ἀπὸ τὴ στιγμή ποὺ δημιούργησε οἰκογένεια, καὶ παραδίδεται πῶς αὐτοκτόνησε γιὰ τὸν ἐρωτὰ της γιὰ ἓναν ἄνδρα;*

Α.Φ.: Ἀλήθεια, γιατί; Ἡ ἀπάντησις ἔχει σχέση μὲ τὸ προηγούμενο ἐρώτημα. Σκεφθῆτε, ὅτι ἡ Σαπφῶ ἔζησε σὲ μία ἀνδροκρατούμενη ἐποχὴ καὶ ἐμφανίστηκε ξαφνικά, γιὰ νὰ ταράξῃ μὲ τὴ ζωὴ καὶ τὸ ἔργο της τὸ κατεστημένο. Ἡ Σαπφῶ ἦταν ἡ πρώτη γυναῖκα ποιήτρια, ποὺ ἤρθε νὰ ἀμφισβητήσῃ τὴν πρωτοκαθεδρίαν τῶν ἀνδρῶν καὶ νὰ εἰσαγάγῃ ἐν πολλοῖς νέες ἀξίες.

Ἡ ἱστορία δείχνει, πῶς πάντα τὸ νέο καὶ τὸ πρωτότυπο ἀμφισβητεῖται καὶ δὲν γίνεται εὐκόλα δεκτό, ἰδιαίτερα ἂν αὐτὸ ἐρμηνεύεται ὡς ἀπειλὴ γιὰ κάποιους. Ἔτσι φαίνεται, πῶς καὶ ἐκείνη τὴν ἐποχὴ ἐφαρμόστηκε μία τακτικὴ, ποὺ ἀκολουθεῖται ἀκόμη καὶ σήμερα καὶ θὰ ἐφαρμόζεται καὶ στὸ μέλλον: Ἡ ἐπίθεσις στὸ ἦθος τοῦ ἀντιπάλου, κοινῶς ἡ λασπολογία. Οἱ γιὰ ὁποιονδήποτε λόγο ἐχθροὶ ἢ ἀντίπαλοι τῆς ποιήτριας δὲν μποροῦσαν νὰ ἀμφισβητήσουν τὴν ποιότητα τῶν ποιημάτων της καὶ γι' αὐτό, ἐκμεταλλευόμενοι τὸ γεγονὸς, πῶς τὸν κύκλο της τὸν

Σαπφὴ καὶ Ἀλκαῖος, οἱ δύο Δαΐδαοι λυρικοί, οἱ μέγιστοι τοῦ ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ Κόσμου.
(Ἀγγειογραφία τοῦ 480 π.Χ. Ἀρχαιολογικὸ Μουσεῖο Μονάχου.)

Σαπφικές λύρες.

ἀποτελοῦσαν νεαρὰ κορίτσια, ἀμφισβήτησαν τὴν ἠθικὴ τῆς ποιότητά καὶ τὴν συκοφάντησαν ὡς γυναικεράστρια καὶ ἐταίρα.

Ὅσο γιὰ τὴν αὐτοκτονία τῆς, ἐξαιτίας τῆς ἀπογοήτευσης ποὺ ἔνιωσε γιὰ τὸν ἀνεκπλήρωτο ἔρωτά τῆς γιὰ ἓναν ἄνδρα, ἀσφαλῶς θὰ ἐννοῶτε τὸν φημολογούμενο ἔρωτά τῆς μὲ τὸν Φάωνα. Ὅμως ἡ ἐκδοχὴ αὐτὴ τοῦ θανάτου τῆς μᾶλλον ἀνήκει στὴ σφαῖρα τοῦ μύθου, ποὺ δίνει στὸ θάνατό τῆς μία ρομαντικὴ χροιά, ἀλλὰ παράλληλα εἶναι ἐνδεικτικὴ γιὰ τὶς ἐρωτικὲς προτιμήσεις τῆς.

«Δ»: Ποιοί μπορεῖ νὰ εὐθύνωνται γι' αὐτὴ τὴ δυσφήμιση καὶ πῶς ἐπεκτάθηκε στοὺς μεταγενέστερους;

Α.Φ.: Ἀπὸ τὰ παραπάνω φαίνεται, πῶς αὐτοὶ ποὺ θὰ μπορούσαν νὰ εὐθύνωνται γιὰ τὴ δυσφήμιση τῆς Σαπφοῦς εἶναι ὅσοι τὴν ἔβλεπαν ὡς ἀπειλή, ποὺ στρέφεται ἐναντίον τοῦ κύρους ἢ τῆς δυνάμεώς τους. Τέτοιοι μπορεῖ νὰ εἶναι πρῶτα ὅλοι οἱ ὁμότεχνοί τῆς ἄνδρες στὴ Λέσβο καὶ ἄλλοι, ἔπειτα αὐτοὶ ποὺ συγκροτοῦσαν τὶς λεγόμενες πολιτικὲς ἐταίρειες, ποὺ ἔβλεπαν πλάι σὲ αὐτὲς νὰ δημιουργοῦνται παρόμοιες ἐταίρειες, ἀποτελούμενες ἀπὸ γυναῖκες, ἀκόμη οἱ ἐκπρόσωποι τῆς μεσαιᾶς ἀστικῆς

Ανάκρουση σαπφικής λύρας από την Όλγα Στέκου.

τάξης, τούς όποιους πολέμησε με τὰ πολιτικά της ποιήματα ή τέλος οί διευθύντριες τῶν κύκλων πού ἀνταγωνίζονταν τόν κύκλο τῆς Σαπφούς καί ἔβλεπαν τήν ποιήτρια νά σαγηνεύη τίς μαθήτριές της σάν θηλυκός Σωκράτης, ὅπως χαρακτηρίστηκε. Πάντως ἀξίζει νά σημειωθῇ, πῶς ἀπό τόν 6ο αἰῶνα π.Χ. δέν ὑπάρχουν πηγές πού νά ἀποδίδουν στήν ποιήτρια κάποια κατηγορία γιά ἀκόλαστη ζωή καί σεξουαλική διαστροφή.

Διαχρονικό, καὶ σημερινό, σύμβολο γυναίκας

«Δ»: *Ἡ Σαπφὼ κατὰ τί διαφέρει ἀπὸ τὸ πρότυπο τῆς σύγχρονης γυναίκας; Θὰ μπορούσε νὰ ξῇ στὴ σημερινὴ ἐποχή;*

Α.Φ.: Ἀλήθεια, ποιό εἶναι τὸ πρότυπο τῆς σύγχρονης γυναίκας; Θὰ μπορούσε νὰ πῇ κανεῖς, πῶς τὸ πρότυπο τῆς σύγχρονης γυναίκας εἶναι μία γυναίκα με ἀξιοπρέπεια, πού στηρίζεται στίς δικές της δυνάμεις, πού δραστηριοποιεῖται μέσα στήν κοινωνία καί ξῇ τὰ προβλήματά της, πού σπάει τήν ἀπομόνωσή της καί ἔρχεται σέ ἐπαφή με συντρόφους καί συντρόφισσες στοὺς χώρους πού δραστηριοποιεῖται. Μία γυναίκα, πού μπορεῖ νὰ ἀξιοποιῇ τίς ικανότητές της σύμφωνα με τίς ιδιαιτερότητες

τῆς προσωπικότητάς της καὶ ἐπιδιώκει τὴν ἀναγνώρισή της γιὰ τὴ συμβολή της στὴν κοινωνικὴ ἀνάπτυξη καὶ τὴν πρόοδο.

Ὑπάρχει ἄραγε κάτι ἀπὸ αὐτά, ποὺ δὲν συναντᾷ κάποιοι στὴν περίπτωσή τῆς Σαπφῶς; Ἀσφαλῶς ὄχι. Ἐτσι εἶναι σίγουρο, πὼς ἡ Σαπφῶ ὄχι μόνο θὰ μποροῦσε νὰ ζήσει στὴν ἐποχὴ μας, ἀλλὰ θὰ μποροῦσε νὰ γίνη καὶ σύμβολο τοῦ γυναικείου κινήματος.

«Δ»: *Πὼς θὰ μποροῦσε νὰ ἀπαλλαγῇ τὸ ὄνομα τῆς Σαπφῶς ἀπὸ τὴ δυσφήμηση;*

Α.Φ.: Ἡ Σαπφῶ πέρασε στὴν Ἱστορία τῆς Ποίησης καὶ τῆς Λογοτεχνίας, χωρὶς νὰ ξεκαθαριστῇ καλὰ-καλὰ ἡ ἠθικὴ τῆς ποιότητα καὶ τὰ ἔργα τῆς ἰδιωτικῆς τῆς ζωῆς. Τὸ πρόβλημα αὐτὸ δὲν ἔχει λυθῇ καί, ὅπως φαίνεται, δὲν εἶναι εὐκόλο νὰ λυθῇ. Εἶναι βέβαιο, πὼς μερικοὶ κατηγοροῦν τὴν ποιήτρια, γιὰτὶ παρερμηνεύουν τὰ ἔργα της, ποὺ, ἀφοῦ ἔχουν παραδοθῇ ἀποσπασματικά, εὐνοοῦν τὶς αὐθαίρεσες ἢ σκάνδαλα βιβλίου ἀπὸ ὅσο πρέπει σὲ αὐτά. Ἐτσι γιὰ παράδειγμα, ἀνάλογα μὲ τὸ τί πιστεύει ὁ καθένας, μπορεῖ νὰ ἀποδώσῃ τὴν ἀντωνυμία «τις» (ποὺ στὰ ἀρχαῖα Ἑλληνικά εἶναι ἀρσενικοῦ καὶ ταυτόχρονα θηλυκοῦ γένους) μὲ τὸ «κάποιος» ἢ τὸ «κάποια» καὶ νὰ δώσῃ τὴ χροιά ποὺ θέλει στὸ κείμενο. Ἐκεῖνο λοιπὸν ποὺ προέχει εἶναι, νὰ γίνη μία προσεκτικὴ μελέτῃ καὶ ἔκδοσι τῶν ἔργων τῆς Σαπφῶς μὲ βάση ὅλα τὰ νέα στοιχεῖα ποὺ ἔρχονται στὸ φῶς. Παράλληλα μὲ αὐτό, ἐπειδὴ ὑπάρχει μία τάση στὸν ἄνθρωπο νὰ ἐντυπωσιάζεται ἀπὸ τὸ προκλητικὸ καὶ τὸ σκανδαλοθηρικόν, αὐτοὶ ποὺ ἀσχολοῦνται μὲ τὸ ἔργο τῆς ποιήτριας πρέπει νὰ ἐπιδεικνύουν μεγαλύτερη σοβαρότητα καὶ ὑπευθυνότητα καὶ νὰ μὴν βλέπουν γιὰ λόγους ἐντυπωσιασμοῦ κάτω ἀπὸ κάθε στίχο τὸ «αἰρετικό» καὶ τὸ ὁμοφυλοφιλικόν. Ὅφειλουμε, ὅλοι ὅσοι ἀσχολούμεστε μὲ τὸ ἔργο της, νὰ σεβαστοῦμε τὸ κείμενο καὶ νὰ μὴν τὸ διαστρέφουμε γιὰ διάφορους ἀνομολόγητους σκοπούς.

«Δ»: *Τί ἦταν ἐκεῖνο ποὺ σᾶς ὥθησε νὰ μελετήσετε τὴ ζωὴ καὶ τὸ ἔργο τῆς Σαπφῶς;*

Α.Φ.: Ἕνας κλασικὸς φιλόλογος καὶ μάλιστα Λέσβιος ἔχει πολλοὺς λόγους νὰ ἀσχοληθῇ μὲ τὴ ζωὴ καὶ τὸ ἔργο τῆς Σαπφῶς. Ὡς κλασικὸς φιλόλογος, ποὺ ὑπηρετοῦσα στὴν ἐκπαίδευσιν, ὅπου ἀπὸ παλιὰ διδάσκονταν ποιήματά της, αἰσθάνθηκα τὸ χρέος νὰ ἀποκτήσω ὅλα ἐκεῖνα τὰ γνωστικὰ ἐφόδια, ποὺ θὰ μὲ καθιστοῦσαν ἱκανὸ νὰ ἀνταποκριθῶ μὲ ἀποτελεσματικὸ τρόπο στὴν ἀποστολή μου. Παράλληλα ὡς κλασικὸς φιλόλογος ἔνιωσα τὴν ἀνάγκη, ἀξιοποιώντας τοὺς μηχανισμοὺς ποὺ μοῦ παρείχε ἡ ἐπιστήμη μου, νὰ ἐπικοινωνήσω ἄμεσα καὶ χωρὶς μεσολαβητὲς μὲ τὰ ποιήματά της καὶ νὰ προσπαθῇ νὰ ἀνακαλύψω τὸ χρυσάφι ποὺ κρύβεται μέσα τους. Ἡ Σαπφῶ, αὐτὴ ἡ τόσο ἐξέχουσα καὶ τόσο παρεξηγημένη Λέσβια ποιήτρια, ἀποτελεῖ μεγάλη πρόκληση γιὰ κάθε φιλόλογο. Ὡς Λέσβιος τέλος θεώρησα, πὼς εἶναι χρέος νὰ μελετήσω μία προσωπικότητα, ποὺ τίμησε καὶ τιμᾷ τὴ Λέσβο καὶ ἀποτελεῖ «γλυκὸ καύχημά» της, ὅπως ἔλεγαν οἱ ἀρχαῖοι.

Ταξιαρχούλα Λαδᾶ

Ώψεις τῆς παγκόσμιας εὐσέβειας

Πατριαρχική ἱατρικὴ

Διεθνὲς Ἱατρικὸ Συνέδριο ἔγινε στὴν... Καππαδοκία ὑπὸ τὴν αἰγίδα τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου κ. Βαρθολομαίου σὲ συνεργασία μὲ τὸ Εὐρωπαϊκὸ Κέντρο γιὰ τὴν Ποιότητα τῆς Ζωῆς. Τὴν ἑναρξὴ τῶν ἐργασιῶν κήρυξε πανηγυρικὰ ὁ πατριάρχης, προφανῶς διότι τὸν ἐνδιαφέρει τὸ μεῖζον θέμα τοῦ συνεδρίου: «Ὁ Χρόνιος Ἀσθενὴς καὶ οἱ Ἀναπηρίες». Στὶς 30 καὶ πλέον διαλέξεις συζητήθηκαν βαρύντατες ἀσθένειες, ὅπως ἡ νόσος Ἀλτσχάιμερ, ἡ ἀνοια, ἡ σκλήρυνση κατὰ πλάκας, ἡ ἐπιληψία, οἱ μυασθένειες, τὰ ρευματικὰ νοσήματα, ἡ κατάθλιψη καὶ ἡ σχιζοφρένεια. Πιὸ ἐπίκαιρο δὲν μποροῦσε νὰ γίνη: Ἡ κατάθλιψη στὶς χώρες τοῦ Χριστιανικοῦ Κόσμου παρουσιάζει ποσοστὸ 70-75%.

Σταυροφόρος τῆς Ἠθικῆς

Ὁ αἰδεσιμότατος Γκράχαμ Καπίλ, ἐκεῖνος ποὺ γιὰ περισσότερο ἀπὸ 10 χρόνια ἦταν τὸ πρότυπο τῆς ἠθικῆς τῶν εὐαγγελιστῶν τῆς Ν. Ζηλανδίας, καταδικάστηκε γιὰ ἀσέλγεια σὲ βάρος ὀκτάχρονο κοριτσιοῦ. Πατέρας 10 παιδιῶν, ὑπῆρξε ὁ ἡγέτης τοῦ κόμματος «Χριστιανικὴ Κληρονομία» ἀπὸ τὸ 1989 ἕως τὸ 2003. Ἐκεῖνη τὴν ἐποχὴ ἔγινε γνωστὸς ὡς ἡ φωνὴ τῆς ἄτεγκτης εὐαγγελικῆς ὁμάδας, ποὺ πρὸςβενε τίς (χριστιανικὲς) παραδοσιακὲς οἰκογενειακὲς ἀξίες.

Ἀμυντικὴ θωράκιση μὲ ἁγίους

Ἡ συνημμένη φωτογραφία ἐλήφθη ἀπὸ τὸ κτήριο τῆς Νομαρχίας (!!!) στὸ Δελβινάκι Ἡπείρου. Βλέπουμε ὅτι τὸ κράτος τῆς Ρωμιοσύνης γνωρίζει μεθόδους ἐπιτυχοῦς καὶ δοκιμασμένης ἄμυνας τῶν συνόρων μας ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς του καὶ παρὼτα αὐτὰ κατασπαταλᾷ δισεκατομμύρια € σὲ ἀγορὰ ἐξοπλισμοῦ (μαχητικῶν ἀεροσκαφῶν κ.λπ.). Ἐνῶ θὰ μποροῦσε νὰ ἀφήσῃ τὰ σύνορά μας ἐντελῶς ἐλεύθερα καὶ μὲ τὴν βοήθεια τοῦ ἁγίου Γρηγορίου ἢ τῶν τοπικῶν ἁγίων νὰ ἀμυνώμαστε ἐπιτυχῶς, ὅπου εἰσβάλει κάποιος ἐχθρός. Τοιοῦτοτρόπως γλυτώνουν καὶ οἱ νέοι τὴν στρατιωτικὴ θητεία τους. Ἀξίζει νὰ μελετηθῇ, μήπως θὰ πρέπει νὰ μεταβαίνουν γιὰ μία σύντομη θητεία στὸ Ἅγιον Ὄρος γιὰ κατάλληλη ἐκπαίδευση (ἀπομνημόνευση προσευχῶν, δεήσεων κ.λπ.).

Προσοχὴ ὁμως: θὰ πρέπει καὶ τὰ γύρω χωριά, στὸ μέρος ὅπου γίνη ἡ εἰσβολή, νὰ κάνουν δεήσεις καὶ προσευχές, γιὰτὶ διαφορετικὰ πιθανὸν ὁ ἐχθρὸς νὰ κατευθυνθῇ πρὸς ἐκεῖ.

Ἀκόμη κι οἱ ἄθῳοι εἶναι μιὰροῖ

Κέραλα (Ἰνδία). Κρατικοὶ ἀξιωματοῦχοι ἀκύρωσαν ποινὴ, ποὺ ἐπεβλήθη σ' ἓνα ζευγάρι ἀπὸ τοὺς ἱερεῖς ναοῦ στὴν Τριχούρ, ἐπειδὴ τὸ βρέφος του οὕρῃσε κατὰ τὴν διάρκεια τῆς προσευχῆς. Σύμφωνα μὲ τὴν παράδοση, σὲ περίπτωσι ποὺ κάποιο μωρὸ οὕρῃσῃ ἢ κἀνῃ ἐμετὸ μέσα στὸν ναό, ἀπαιτεῖται τελετουργία καθάρσεως. Ὅμως ὁ πατέρας, ποὺ κερδίζει 3.000 ρουπίες

τόν μήνα, δὲν μπορούσε νὰ πληρώσῃ πρόστιμο 1.000 ρουπιῶν, ποὺ ἰσοῦται μὲ 23 δολλ. ΗΠΑ καὶ ἀπευθύνθηκε στὴν Δικαιοσύνη, ὅπου καὶ ἀκυρώθηκε τὸ πρόστιμο. «Σέβομαι τὶς ἀπόψεις τῶν ἱερέων τοῦ ναοῦ, ἀλλὰ τέτοιου εἴδους πρόστιμα δείχνουν ἀπίστευτα ἀπαρχαιωμένες ἀντιλήψεις», εἶπε ὁ κ. Κ.Βενουγκοπάλ, ἀνώτατος ἀξιωματοῦχος τῆς περιοχῆς.

Ἐδῶ παπᾶς, ἐκεῖ παπᾶς, ποῦ εἶναι ὁ παπᾶς;

Μία χαρακτηριστικὴ περίπτωσις τῆς δυσκολίας τῶν εὐσεβῶν συντακτῶν σχολικῶν ἐγχειριδίων νὰ ἀναδείξουν σῶναι καὶ καλὰ τὸν δηθεν θετικὸ ρόλο τῆς Ἐκκλησίας στὴν σύγχρονη Ἑλληνικὴ Ἱστορία ἀποτελεῖ ἡ περίπτωσις τῆς σελίδας 278 τοῦ Β' τεύχους τῆς Νεώτερης καὶ Σύγχρονης Ἱστορίας τῆς Γ' Ἑνιαίου Λυκείου. Στὴν ἐπεξηγήσιν τῶν φωτογραφιῶν ἀπὸ τὰ γεγονότα τοῦ 1944 διαβάζουμε: «...Γυναῖκες, ἄντρες καὶ παιδιὰ, ὅλο σχεδὸν τὸ χωριὸ μὲ τὸν παπᾶ του, παρακολουθοῦν μὲ βαθεῖα προσοχή...» Ὅσο προσεκτικὰ καὶ νὰ ψάξαμε, παπᾶ δὲν βρήκαμε.

Ἡ Ἐκκλησία δὲν ἦταν βέβαια ἀποῦσα ἀπὸ τοὺς ἐθνικοὺς ἀγῶνες, ἀλλὰ γιὰ νὰ παρακολουθῇ ἐκ τοῦ σύνεγγυς καὶ νὰ μεριμνᾷ γιὰ τὴν προάσπιση τῶν συμφερόντων τῆς. Τὰ δικά τῆς προνόμια προτάσσονταν σὲ κάθε περίπτωσι καί, μόλις ἄρχιζε νὰ διαφαίνεται ὅτι βρισκόταν σὲ ἀντίθεση μὲ τὸ ἐθνικὸ συμφέρον, ἀσφαλῶς ὑπερίσχυε ὅ,τι τῆς ἦταν βολικὸ κάθε φορὰ.

Ι.Λ.

Κολύμπι-προσβολή

Πιέσεις ἀπὸ δογματικοὺς ἰσλαμιστὲς ἀνάγκασαν τὴν κυβέρνησις τοῦ Μπαγκλαντὲς νὰ ἀκυρώσῃ ἀγῶνα κολύμβησης γυναικῶν. Ἡ «Ἐπιτροπὴ Ἀντίστασης σὲ μὴ ἰσλαμικὲς δραστηριότητες» ὑποστήριξε, ὅτι ὁ ἀγῶνας αὐτός, στὸν ὁποῖο θὰ ἐπαίρναν μέρος τέσσερις γυναῖκες, θὰ προσέβαλλε τὰ 100 ἑκατομμύρια μουσουλμάνων τῆς χώρας. Ἀπείλησε μάλιστα μὲ διαδηλώσεις, ποὺ θὰ παρέλυναν τὴν καθημερινὴ ζωὴ στὴν Τσαντπούρ, ἡ ὁποία βρίσκεται νότια τῆς πρωτεύουσας τῆς χώρας. Ἀνάλογα μέτρα ἐλήφθησαν ἀπὸ τὴν κυβέρνησις πρόσφατα, ἡ ὁποία ματαίωσε ἀγῶνες πάλιν καὶ ποδοσφαίρου κατόπιν ἀπειλῶν τῶν πιστῶν.

Νεορρωμαῖοι οἰνοσκόποι

Νέα ἀπὸ τὴν διαδικτυακὴ τοποθεσίαν τοῦ Συλλόγου Προφητειῶν «Left behind»: «Οἱ πρόσφατες ἐξελίξεις στὴν Εὐρώπῃ ἀνταποκρίνονται πλήρως στὶς προφητεῖες τῆς Βίβλου γιὰ τὸ Τέλος τοῦ Κόσμου: Πρόκειται γιὰ τὴν ἐπανεένωση τῆς Ρωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας. Πολλοὶ εἰδικοὶ τῶν προφητειῶν τῆς Βίβλου πιστεύουν, ὅτι ὁ Ἀντίχριστος θὰ γεννηθῇ μέσα στὸν ὅρο τῆς ἐπανενωμένης αὐτοκρατορίας.» Στὴν ἀνωτέρω διαδικτυακὴ τοποθεσίᾳ ἐπισημαίνεται ἐπίσης, ὅτι τὸ νέο Εὐρωπαϊκὸ Σύνταγμα ὑπεγράφη στὸν λόφο τοῦ Καπιτώλιου, «τὸ κέντρο τῆς θρησκευτικῆς ζωῆς τῆς Ρωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας».

Ἐπιμέλεια: Ἀρτεμὺς Γεωργιάδου

ΤΑ ΠΑΡΑΔΟΞΑ* ΤΟΥ ΖΗΝΩΝΟΣ: ΜΙΑ ΑΝΑΤΡΟΠΗ ΣΤΗΝ ΦΥΣΙΚΗ;

Τὸ «Βέηος» ὡς «Διαστημικὸ Λεωφορεῖο»

τὰ τεύχη 281 καὶ 282 τοῦ «Δαυλοῦ» δημοσιεύτηκε ἐργασία μου σχετικὴ μὲ τὴ λύση τῶν Παραδόξων τοῦ Ζήνωνος καὶ τὰ γενικὰ συμπεράσματα, ποὺ προέκυπταν ἀπὸ αὐτήν. Ὅμως, στὸ χρονικὸ διάστημα ποὺ ἀκολούθησε, συνέχισα τὴν ἐξο-
νυχιστικὴ ἀνάλυσή τους. Στὴν προσπάθειά μου λοιπὸν νὰ φωτίσω λεπτομερέστερα τὶς διάφορες πτυχὲς αὐτῶν τῶν φαινομένων, διεισ-
δύοντας στὴν βαθύτερη οὐσία τους καί, ἐπειδὴ τὰ Παράδοξα τοῦ Ζήνωνος εἶναι κάπως δυσκολονόητα (προσαρμοσμένα στὴ μακρινὴ ἐποχὴ του), δη-
μιούργησα ἓνα ἀντίστοιχο σημερινὸ καὶ γι' αὐτὸ πιδ οἰκεῖο «Παράδοξο». Βασίζεται ἀκριβῶς στὴν ἴδια λογικὴ τοῦ ἤδη δημοσιευθέντος «Βέλους».

ΤΟ ΠΑΡΑΔΟΞΟ ΔΙΑΣΤΗΜΟΠΛΟΙΟ

ς φανταστοῦμε λοιπόν, ὅτι βρισκόμαστε στὸ ἔτος 5.000 μετὰ Ζήνωνα, ὁπότε ἔχει ἀνακαλυφθεῖ καὶ ἐφαρμόζεται ἤδη μιὰ τεχνολογία, ποὺ ἐπιτρέπει τὴν κατὰ βούληση συστολὴ καὶ διαστολὴ σὲ ὅποιοδήποτε μέγεθος οἰωνδήποτε ἀντικειμένων καὶ ζώντων ὁργανισμῶν. Ἐστω ὅτι μιὰ ὁμάδα τουριστῶν, ποὺ δὲν ἔχουν πληροφορηθῇ ἀκόμη αὐτὴ τὴν τεχνολογία, ἐπιβιβάζεται σὲ ἓνα σφαιρικὸ διαστημόπλοιο σχετικῆς τεχνολογίας γιὰ μιὰ «μικρὴ» διαδρομὴ ἀναψυχῆς «στὸ ἄπειρο» καὶ ἔστω ὅτι αὐτοὶ δὲν ἔχουν τὴν παραμικρὴ ιδέα οὔτε γιὰ τὸ θέμα τῶν

* Σχετικὴ ἔρευνα τοῦ Ἀλ. Κωνσταντᾶ μὲ τίτλο: «Τὰ Παράδοξα τοῦ Ζήνωνος ἐπαληθεύονται ἀπὸ τὴ σύγχρονη Φυσικὴ» βλέπε «Δαυλόν», τ. 180, σελ. 11005.

ομικρύνσεων ούτε για τὰ φαινόμενα καὶ τὶς ἐκπλήξεις ποὺ τοὺς περιμένουν, ἀλλὰ οὔτε πολὺν περισσότερο γιὰ τὴν ἐρμηνεία τους, σὲ ἀντίθεση μὲ τὸν κυβερνήτη, ποὺ γνωρίζει τὰ πάντα, ἀλλὰ ποὺ ὅμως γιὰ κάποιους λόγους εἶναι ἀπροσπέλαστος.

Ἡ διάμετρος τοῦ σκάφους κατὰ τὴν ἐκκίνηση εἶναι 10μ. καὶ ἡ ταχύτητά του 100μ./". Ἡ συνολικὴ ἀπόσταση, ποὺ πρέπει νὰ διανυθῇ, εἶναι (μόνο) 100μ.

ΠΕΠΕΡΑΣΜΕΝΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

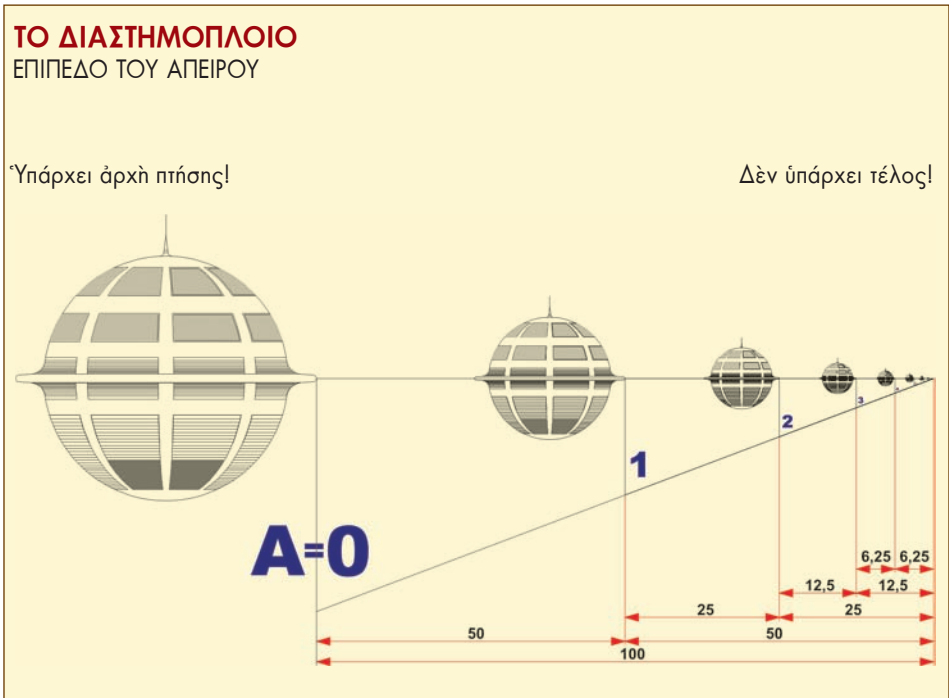
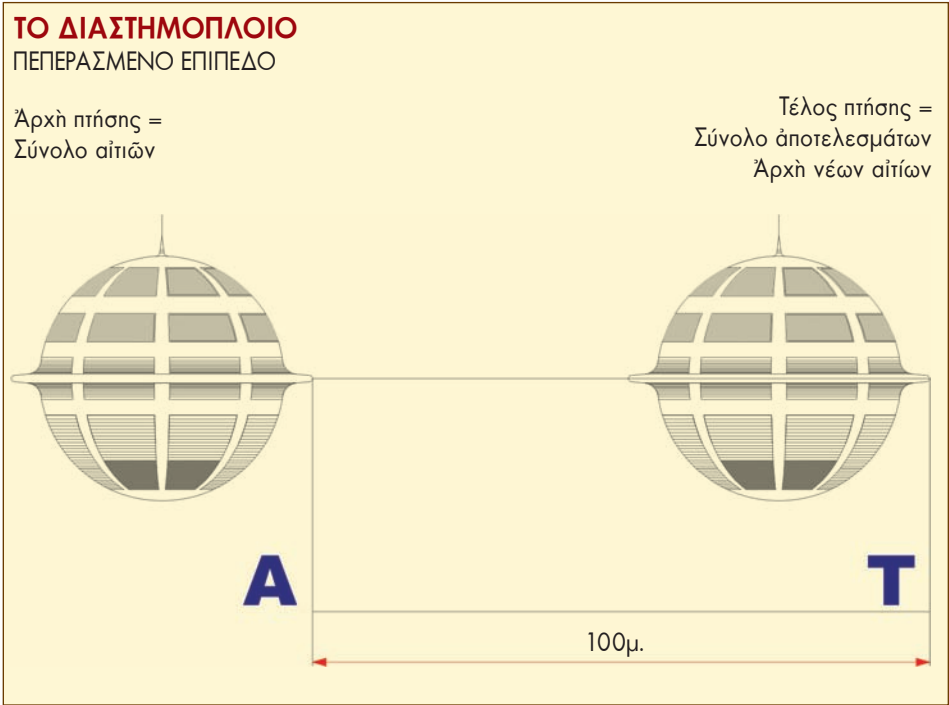
Ἡ πρώτη τους διαδρομὴ σ' αὐτὸ τὸ ἐπίπεδο ἐξελίσσε-
ται ὁμαλά, ἀφοῦ τὸ ἀποτέλεσμα τῆς διαδρομῆς εἶναι (βάσει τῶν ἀνωτέρω παραδοχῶν)
προκαθορισμένο. Τερματίζουν σὲ 1". Ὅλα τὰ μεγέθη παραμένουν σταθερὰ καὶ τίποτα
τὸ περιέργο ἢ παράδοξο δὲν συμβαίνει.

ΕΠΙΠΕΔΟ ΑΠΕΙΡΟΥ

Ξεκινοῦν τώρα τὴν ἐκδρομὴ τους πρὸς τὸ ἀπείρως
μικρὸ τοῦ ἀντίστοιχου ἐπιπέδου, ὅπου (πρὸς ἀποφυγὴν παραδοξοτήτων) ὅλα τὰ πεπερα-
σμένα μεγέθη (ὄχι μόνο ἡ πεπερασμένη ἀπόσταση ἀφετηρίας/στόχου) θὰ προσαρμόζων-
ται στὴ διχοτομικὴ διαδικασία συνεχῶς καὶ μὲ αὐστηρὴ συνέπεια. Τόσο τὰ χρονόμετρα
τοῦ διαστημοπλοίου ὅσο καὶ τὰ ρολόγια τῶν «τουριστῶν» θὰ δείχνουν βεβαίως τὸν ἴδιο
χρόνο μὲ τὰ γήινα (λόγῳ ἀναλογικότητος τῶν πάντων κατὰ τὴ συστολή), πρᾶγμα ποὺ
θὰ τοὺς ὠθῇ στὴν ἀπατηλὴ αἴσθηση τῆς ὁμαλῆς καὶ ἀναλλοίωτης ροῆς τοῦ χρόνου. Εἶναι
ὅμως σαφές, ὅτι αὐτὸ δὲν θὰ ἀνταποκρίνεται στὴν πραγματικότητα, ἀφοῦ καὶ ὁ ἀρχικός,
γῆινος χρόνος θὰ διχοτομῆται συνεχῶς. Τὸ ἴδιο θὰ συμβαίῃ καὶ μὲ τοὺς ταχογράφους, οἱ
ὁποῖοι θὰ δείχνουν σταθερὰ τὴν ταχύτητα τῶν 100μ./" τῆς ἐκκίνησης, ὅμως καὶ αὐτὸ θὰ
ἀπέχῃ παρὰσάγκας ἀπὸ τὴν πραγματικότητα, ἀφοῦ καὶ αὐτὴ (ἡ ἀρχικὴ γῆινὴ ταχύτητα)
θὰ διχοτομῆται ἐπίσης διαρκῶς.

Κατὰ τὴν πρώτη φάση τῆς κίνησης φτάνοντας στὰ 50μ. (μέσον τῆς πεπερασμένης
ἀπόστασης τῶν 100μ.) ἡ διάμετρος τῆς σφαίρας θὰ ἔχῃ γίνῃ 5μ. καὶ ἡ ταχύτητά της
50μ./". Ἐδῶ οἱ φίλοι μας θὰ ἀντιμετωπίσουν ἤδη τὴν πρώτη ἐκπλήξη μὲ τὶς ἀλληλοσυγ-
κρουόμενες ἀναγνώσεις τῆς πραγματικότητος. Οἱ ἴδιοι θὰ ἔχουν συρρικνωθῇ (ὅπως
εἴπαμε, χωρὶς νὰ τὸ ξέρουν) μαζὶ μὲ τὸ διαστημόπλοιο κατὰ τὸ ἡμῖς, ποὺ σημαίνει,
ὅτι, ὅταν κοιτάζουν μπροστὰ, ἀντὶ τῶν ἀναμενόμενων 50μ. «θὰ τοὺς φαίνεται», ὅτι
ἐξακολουθοῦν νὰ βλέπουν $(2 \times 50 =) 100\mu.$, ἀφοῦ σὲ σχέση μὲ τὸ νέο (συρρικνωμένο)
μέγεθός τους ἡ ἀπόσταση τῶν 50μ. θὰ τοὺς φαίνεται πὼς εἶναι ἡ διπλάσια. Ἄν ὅμως
κοιτάξουν (κατὰ σύμπτωση) πρὸς τὰ πίσω, ἀκριβῶς τὴ στιγμὴ ποὺ τὸ διαστημόπλοιο
βρίσκεται στὸ μέσον τῆς πεπερασμένης διαδρομῆς (γιὰ τὸν ἴδιο λόγο), πάλι $(2 \times 50 =)$
100μ. θὰ βλέπουν. Μία παράδοξη κατάσταση, ποὺ θὰ τοὺς δημιουργήσῃ τὴν πρώτη
σύγχυση, ἀφοῦ τὰ 100μ. μπροστὰ τους γι' αὐτοὺς θὰ σημαίνουν λογικά, ὅτι δὲν ἔχουν
ξεκινήσει ἀκόμη, ἐνῶ, κοιτάζοντας πίσω, πάλι 100μ. θὰ «μετροῦν», βγάζοντας ὅμως
αὐτὴ τὴν φορὰ τὸ συμπέρασμα, ὅτι προφανῶς ἔχουν τερματίσει ἤδη.

Κατὰ τὴν δευτέρη φάση στὰ $50+25\mu.=75\mu.$ (μέσον τῆς πεπερασμένης ἀπόστασης τῶν ὑπο-
λειπομένων 50μ.) ἡ διάμετρος τῆς σφαίρας θὰ ἔχῃ γίνῃ 2,5μ., ἡ δὲ ταχύτητά της 75μ./". Καὶ
σ' αὐτὴ τὴ φάση ὅμως, ὅταν κοιτάζουν μπροστὰ (γιὰ τοὺς ἴδιους λόγους), πάλι $(4 \times 25 =)$
100μ. θὰ «βλέπουν» (ἀντὶ τῶν 25μ. τῆς πεπερασμένης ἀπόστασης), πρᾶγμα ποὺ γι' αὐτοὺς
θὰ σημαίνει, ὅτι ἐξακολουθοῦν νὰ μὴν κινοῦνται, ἐνῶ κοιτάζοντας πίσω θὰ «μετροῦν» ἀπό-
σταση $\{(4 \times 50) + (4 \times 25) =\}$ 300μ. ἀπὸ τὴν ἀφετηρία, πρᾶγμα ποὺ θὰ ἐρμηνεύουν ὄχι μόνο

σὺν παράδοξο ἄλλα καὶ σὺν ἐντελῶς ἀκατανόητο, ἀφοῦ αὐτὸ θὰ σημαίνει, ὅτι συγχρόνως ἤδη κινοῦνται καὶ μάλιστα μὲ ταχύτητα 300μ./” ἀντὶ τῆς ἀρχικῆς ποῦ εἶναι 100μ./”, ποῦ δείχνει ὁ ταχογράφος, καὶ ὅτι συνεπῶς τὰ ἀρχικὰ 100μ. ἔχουν γίνει τώρα 400μ.

Ὑπερπηδῶντας χάριν συντομίας τὴν περιγραφή τῶν ἐπόμενων φάσεων, φτάνουμε στὴν εἰκοστὴ τρίτη φάση, ὅπου γιὰ τὸν ἴδιο λόγο, παρ’ ὅτι γιὰ τὰ δεδομένα τοῦ γήινου παρατηρητῆ θὰ πλησιάζουν συνεχῶς τὸν στόχο, αὐτοί, λόγω ἀναλογικότητας, πάντα 100μ. θὰ θεωροῦν ὅτι ἀπέχουν ἀπὸ αὐτόν, ὅτι δηλαδὴ ἐξακολουθοῦν νὰ μὴν κινοῦνται. Ἀντιθέτως κοιτᾶζοντας πρὸς τὴν ἀφετηρία, πάλι λόγω ἀναλογικότητας τοῦ συνεχῶς συρρικνούμενου μεγέθους τους, ἡ ἀπόσταση θὰ φαίνεται νὰ αὐξάνεται συνεχῶς τείνοντας στὸ ἄπειρο. Τὸ ἴδιο καὶ ἡ ἀντίστοιχη ταχύτητα ἀπομάκρυνσης. Συγκεκριμένα ἤδη σ’ αὐτὴ τὴν φάση θὰ θεωροῦν, ὅτι ἀπέχουν πλέον τῶν 419.439,3 χλμ. ἀπὸ τὴν ἀφετηρία, ὅτι συνεπῶς κινοῦνται καὶ μάλιστα μὲ ταχύτητα 419.430,3 χλμ./”, ἄρα ὅτι ἔχουν ξεπεράσει τὸ φράγμα τῆς ταχύτητας τῶν 300.000χλμ./” τοῦ φωτός, παρ’ ὅτι αὐτοὶ θὰ ἐξακολουθοῦν νὰ διαβάζουν τὴν σταθερὴ ταχύτητα τῶν 100μ./” τοῦ ταχογράφου, ποῦ σημαίνει, ὅτι αὐτοὶ θὰ θεωροῦν, ὅτι ἤδη στὶς ἐλάχιστες ἐπόμενες φάσεις θὰ ἀπομακρύνονται ἀπὸ τὴν ἀφετηρία μὲ ἱλιγγιώδεις ταχύτητες, ποῦ θὰ τείνουν στὸ ἄπειρο. Ἐν τῷ μεταξὺ ὅμως, «ἀποκαμωμένοι» καὶ ἀνήμεροι νὰ ἐξηγήσουν ὅλα αὐτὰ τὰ (γι’ αὐτούς) σχιζοφρενικὰ φαινόμενα, θὰ τὰ ἔχουν πλέον συνηθίσει καὶ ἀποδεχθῇ ἤδη, θεωρῶντας τὰ αὐτονόητα καὶ φυσιολογικά.

Δὲν νομίζετε, ὅτι οἱ ὁμοιότητες μὲ τὴν ἐξέλιξη τῆς κατανόησης τῆς πραγματικότητας ἀπὸ τὸν homo sapiens εἶναι κραυγαλέες;

ΧΡΟΝΟΣ Πάντως ἐκτὸς ἀπὸ τὸν «ἀπροσπέλαστο» κυβερνήτη ξέρουμε καὶ ἐμεῖς, ὅτι στὴν πραγματικότητα πρόκειται μόνον γιὰ ἓναν «φαινομενικό» παραλογισμό, ἀφοῦ τὰ ρολόγια λόγω ἀναλογικότητας κατὰ τὴ σμίκρυνση δείχνουν μὲν τὸν ἴδιο χρόνο μ’ αὐτὸν τοῦ παρατηρητῆ, ἄλλα αὐτὸ συμβαίνει μόνον, ἐπειδὴ πρόκειται γιὰ μηχανὲς ποῦ δὲν δείχνουν πραγματικὰ τὸ χρόνο, ἄλλα ἀπλῶς κινοῦν δείκτες, οἱ ὅποιοι συνεχῶς συρρικνώνονται στὸ Ἐπίπεδο τοῦ Ἀείρου, θὰ προξενοῦν γιὰ πάντα τὴν ἀνάλογη αἴσθηση, ποῦ εἶχαν οἱ ταξιδιώτες κατὰ τὴν ἐκκίνηση, ποῦ εἶναι ἡ ἴδια μ’ αὐτὴν ποῦ ἔχει καὶ ὁ «γῆινος» παρατηρητής. Στὴν πραγματικότητα βέβαια ὁ χρόνος θὰ διαιρεῖται συνεχῶς κατὰ τὴν συρρίκνωση καὶ σύγχρονη κίνηση τοῦ διαστημοπλοίου.

Ὁ παρατηρητὴς πάντως θὰ θεωρῇ περίλυπος, ὅτι δραματικὰ σύντομα τὸ βιολογικὸ ρολοὶ τῶν ἐπιβαινόντων στὸ σκάφος θὰ δείχνῃ τὸν μηδενισμό τοῦ βιολογικοῦ χρόνου τους, σὲ ἀντίθεση βεβαίως μ’ αὐτούς, οἱ ὅποιοι θὰ ἔχουν τὴν αἴσθηση ὅτι ζοῦν τὴν ὁμαλὴ συνέχεια μιᾶς κανονικῆς ζωῆς ἐξακολουθώντας νὰ ἔχουν τὸν ἴδιο (ἀναλογικά) προσδόκιμο βιολογικὸ χρόνο, πράγμα ποῦ ἀνταποκρίνεται στὴν πραγματικότητα.

Κατ’ ἀναλογίαν δὲν μπορεῖ π.χ. ἓνα μυρμηγκι ἢ μία ἀμοιβάδα νὰ προσδοκοῦν τὸν ἴδιο χρόνο ζωῆς μ’ ἓναν ἐλέφαντα. Ἐν τούτοις γιὰ τὰ μεγέθη τους θὰ τὴν «θεωροῦν» φυσιολογικὴ καὶ πλήρη.

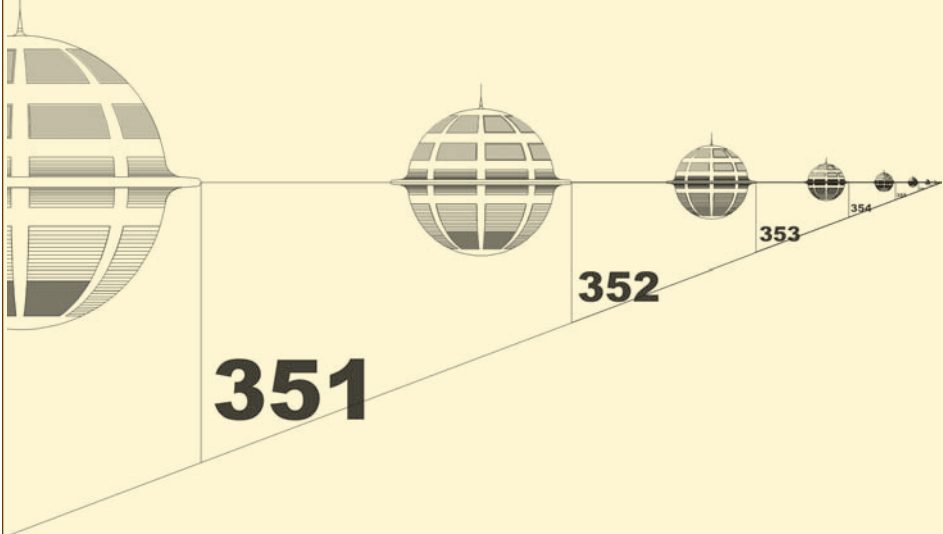
Ὅμως γεγονὸς παραμένει, ὅτι οὔτε ὁ παρατηρητὴς οὔτε οἱ «ταξιδιώτες τοῦ ἀείρου» ἀντιλαμβάνονται αὐτὸ ποῦ πραγματικὰ συμβαίνει, ἄλλα ἔχουν μίαν ἐντελῶς ὑποκειμενικὴ αἴσθηση τῆς ὑπαρξης τοῦ χρόνου μέσα ἀπὸ τὴν ἐδραιωμένη ἄλλα τελείως ἀπατηλὴ ἐντύπωση τῆς ταύτισής του μὲ τὴν κίνηση τῶν δεικτῶν τῶν χρονομέτρων, ποῦ γίνεται φανερό,

ΤΟ ΔΙΑΣΤΗΜΟΠΛΟΙΟ

ΕΠΙΠΕΔΟ ΤΟΥ ΑΠΕΙΡΟΥ

Τυχαῖες ἐνδιάμεσες θέσεις κίνησης τοῦ διαστημοπλοίου πρὸς τὸ ἄπειρο

Δὲν ὑπάρχει τέλος!

Τυχαῖες ἐνδιάμεσες θέσεις κίνησης τοῦ διαστημοπλοίου πρὸς τὸ ἄπειρο

Δὲν ὑπάρχει τέλος!

ΠΡΟΣΟΧΗ: Ὁ παρατηρητὴς βρίσκεται σὲ ἀνάλογη σμίκρυνση. Σὲ ὁποιαδήποτε ἐνδιάμεση θέση καὶ ἂν βρίσκεται, ἡ ὀριζόντια στεφάνη πάντα θὰ «φαίνεται» νὰ ἐγγίξει τὸ στόχο, πρᾶγμα ποὺ θὰ ὀφείλεται σὲ αὐταπάτη, λόγω τοῦ ἐκάστοτε μεγέθους τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ παρατηρητῆ καὶ τῆς ἀπολύτως ἀνάλογης δυνατότητας ὁρασῆς τους.

ὅτι πρόκειται ἀπλῶς γιὰ ἓνα ἀπὸ τὰ ἄπειρα κατασκευάσματα τοῦ ἀνθρώπινου ἐγκεφάλου, ὅπως μάλιστα τοῦ συμβαίνει ἀμέτρητες φορὲς καὶ μὲ φαινόμενα κάθε εἴδους.

ΧΩΡΟΣ

Ὅπως ἀναφέρθηκε ἤδη, ἐμεῖς οἱ ἄνθρωποι ἀντιλαμβανόμαστε τὸν τρισδιάστατο χώρο, βιώνοντάς τον μέσα ἀπὸ μία διαρκῆ ὑποσυνείδητη σύγκριση μὲ τὰ διάφορα ὑπαρκτὰ μεγέθη ἀντικειμένων κάποιου «μικροῦ» τμήματος τοῦ γήινου φυσικοῦ περιβάλλοντός μας καὶ πάντα σὲ συνδυασμὸ μὲ τὸν χρόνο καὶ τὴν κίνηση.

Ἄς δοῦμε τώρα, πῶς θὰ ἀντιλαμβάνεται κατ' ἀρχὰς ὁ παρατηρητὴς ἀπὸ τὸ Πεπερασμένο Ἐπίπεδο τὸν χώρο, στὸν ὁποῖο θὰ βρίσκεται τὸ διαστημόπλοιο μετὰ ἀπὸ 100, 1.000 ἢ 10⁹ φάσεις διχοτομικῆς σμίκρυνσης: Θὰ συμφωνῇ βεβαίως μὲ τὴν τρέχουσα ἐπιστημονικὴ ἄποψη, ὅτι θὰ πρόκειται πλέον γιὰ μία περίπου μηδενικὴ ὄντοτητα.

Ἀπὸ τὴν ἄλλη πλευρά, γιὰ νὰ μπορέσουμε νὰ δοῦμε, πῶς προσλαμβάνουν αὐτὰ τὰ φαινόμενα οἱ «ἀνυποψίαστοι καὶ ἀδαεῖς τουρίστες» τοῦ διαστημοπλοίου κοιτάζοντας ἔξω ἀπὸ τὰ παράθυρα, ἃς δεχτοῦμε, ὅτι αὐτοὶ δὲν βλέπουν ἔξωτερικά συμβάντα, ὥστε νὰ ἀντιλαμβάνονται μέσα ἀπὸ συγκρίσεις μ' αὐτὰ τὴ στρέβλωση τοῦ χωροχρόνου. Κοιτάζοντας λοιπὸν πρὸς τὰ ἔμπροσ, ἐνῶ βιώνουν συνεχῶς τὸν (σύμφωνα μὲ τὶς αἰσθήσεις τους) ἀμετάβλητο ἐσωτερικὸ χώρο τοῦ ὀχήματος, εἶναι κατανοητό, πῶς θὰ ἔχουν τὴν (ἀπατηλὴ) βεβαιότητα, ὅτι παραμένουν στὸ χώρο τῆς ἐκκίνησης, ἐξακολουθώντας νὰ ζοῦν στὸν οἰκεῖο ἀρχικὸ τρισδιάστατο χώρο. Συγχρόνως ὅμως, ὅταν κοιτάζουν πρὸς τὰ πίσω, θὰ νομίζουν, ὅτι «βλέπουν» τὴν ἀπόσταση ἀπὸ τὴν ἀφετηρία καὶ τὸν χώρο ποῦ θὰ προκύπτει (πάντα σὲ σχέση μὲ τὸν «δικό τους» χώρο τοῦ διαστημοπλοίου), νὰ μεγαλῶνῃ ἱλιγγιδῶς, τείνοντας πρὸς τὸ ἄπειρο, ἀλλὰ παρ' ὅλη τὴν παραδοξότητα θὰ ἐξακολουθοῦν νὰ τὸν θεωροῦν «χώρο τους». Καταλάβαμε ἤδη, ὅτι αὐτὸ συμβαίνει, ἐπειδὴ ἀδυνατοῦν νὰ ἐρμηνεύσουν σωστὰ τὰ φαινόμενα, ἀλλὰ στὴ συγκεκριμένη περίπτωσι σημαίνει καὶ πάλι, ὅτι γιὰ κάθε ἀνθρώπινον ὃν ἡ αἴσθησι τοῦ χώρου πηγάζει ἀπὸ τὸ χωροχρονικὸ συνεχές τῆς σχέσεως τοῦ ἀναστήματός του μὲ τὸ ἄμεσο καὶ μακρύτερο περιβάλλον του, δηλαδὴ μὲ τὸν χώρο μὲ τὸν ὁποῖο ταυτίζεται θεωρώντας τον ὡς τὸ μόνο αὐτονόητο πραγματικὸ σημεῖο ἀναφορᾶς, πράγμα ἐσφαλμένο.

Διότι αὐτοὶ οἱ «γιὰ μᾶς» ἐλάχιστοι σὲ μέγεθος ἄπειροι «ἄλλοι» χώροι, ποὺ ἀνὰ πᾶσα στιγμὴ τῆς ζωῆς μας καὶ σὲ κάθε πιθανὸ σημεῖο γύρω μας καὶ μέσα μας μᾶς περιστοιχίζουν ἀσφυστικά, ἀποτελοῦν συνάμα ἓνα ἀδιάσπαστο συνεχές, μὲ τὰ κομμάτια αὐτοῦ ποὺ ἐμεῖς ἀντιλαμβανόμαστε σὲ κάθε φάσι σὰν δικό μας χώρο, στὸν ὁποῖο διαδραματίζεται τὸ φαινόμενο τῆς ζωῆς.

Εἶναι αὐτονόητο, ὅτι κάθε ἄνθρωπος θεωρεῖ τὴν αἴσθησι ποὺ ἔχει γιὰ τὸν ζωτικὸ γι' αὐτὸν χώρο, ὅπως τὸν βιώνει, σὰν τὴ μόνη σωστὴ καὶ αὐθεντικὴ, ἀφοῦ, ἐκτὸς τοῦ ὅτι ἐμπιστεύεται τυφλὰ (λανθασμένα) τὶς αἰσθήσεις του, δὲν ὑπάρχει καμμία περίπτωσι (μεταξὺ πολλῶν ἄλλων) νὰ προσδιορίσῃ, σὲ ποῖο σημεῖο σμίκρυνσης ἢ μεγέθυνσης βρίσκεται αὐτὸς καὶ τὸ σύμπαν του.

ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΗΛΙΚΙΑΣ ΤΟΥ ΣΥΜΠΑΝΤΟΣ

Ἦδη πρὶν ἀπὸ 80 χρόνια περίπου δημιουργήθηκε ὁ κλάδος τῆς Κοσμολογίας, μέσα ἀπὸ τὴν ὁποία ἡ Φυσικὴ Ἐπιστὴμὴ ἀποδύθηκε σὲ ἓναν πνευματικὸν ἀγῶνα ἐκπόρθησης ἐνδὸς ἀπὸ τὰ πιὸ ἀπροσπέλαστα ὀχυρὰ τῆς δημιουργίας: Πῶς προέκυψε τὸ σύμπαν καὶ ποῖα ἢ ἡλικία του; Ἔτσι επικράτησε ἡ

θεωρία (μὲ διάφορες παραλλαγές) τῆς μεγάλης ἔκρηξης καὶ τῆς ἡλικίας τῶν 14-15 δισεκατομμυρίων ἐτῶν.

Προκειμένου λοιπὸν νὰ καταλάβω προσωπικὰ βαθύτερα, τί ἀκριβῶς σημαίνουν αὐτὲς οἱ ιδέες, δημιούργησα τὸ σχέδιο 5. Σ' αὐτὸ ἐμφανίζεται ἐντελῶς σχηματικὰ τὸ σύμπαν σὲ μορφὴ σφαίρας καὶ μάλιστα σὲ διάφορες διαδοχικὲς χωροχρονικὲς φάσεις, καθὼς αὐτὸ ἐπιταχύνεται καὶ διαστελλεται ἐξελισσόμενο ἀπὸ ἀριστερὰ πρὸς τὰ δεξιὰ μέσα ἀπὸ τὴν ὑποθετικὴ (χάριν σχεδιαστικῆς εὐκολίας) διαδικασία τοῦ διπλασιασμοῦ. Ἐστω λοιπόν, ὅτι ἡ μεγάλη ἔκρηξη ὑπῆρξε πράγματι, σηματοδοτώντας τὴ δημιουργία τοῦ χωροχρόνου καί, ὅτι πράγματι ἰσχύουν τὰ 14 δισεκατομμύρια ἔτη σταθεροῦ χρόνου, ποὺ διέρρευσαν ἀπὸ τότε ἕως σήμερα. Ἐστω ἐπίσης, ὅτι τὸ μέγεθος τοῦ σύμπαντος ἦταν κατὰ τὴν ἀφετηρίαν (σύμφωνα μὲ τὰ δικά μας σημερινὰ μέτρα) περίπου μηδενικό, ἂν δεχθοῦμε, ὅτι ἡ διάμετρος του ἦταν ἐκεῖνὴ τὴ μακρινὴ ἐποχὴ μικρότερη κατὰ δισεκατομμύρια τοῦ δισεκατομμυριοστοῦ ἀπὸ ἓνα «σημερινό» ἄτομο. Ἐτσι φτάσαμε ἐν συνεχείᾳ στὸ σημερινὸ 2005. Διαβάζοντας λοιπὸν τὸ σχέδιο ἀπὸ ἀριστερὰ πρὸς τὰ δεξιὰ, παρατηροῦμε τὰ ἑξῆς: Μὲ βάση τὴν παγιωμένη ἀντίληψη τῆς ἐπιστήμης περὶ σταθεροῦ χρόνου προκύπτει ἡ ἀκολουθία τῶν ἀποτυπωμένων χωροχρονικῶν σφαιρῶν.

Ἐὰν ὅμως διαβαστῇ τὸ σχέδιο ἀπὸ δεξιὰ πρὸς τὰ ἀριστερά, χρησιμοποιώντας τώρα (μὲ τὴν ἀντιστροφὴ) τὴν διχοτομικὴ διαδικασία, προκύπτει ἓνα ἐντελῶς διαφορετικὸ ἀποτέλεσμα. Καὶ μάλιστα ὅτι αὐτὴ ἡ ἀφετηρία ὄχι μόνο δὲν βρίσκεται 14 δισεκατομμύρια χρόνια πρὸς τὰ πίσω, ἀλλὰ ὅτι τώρα χάνεται στὸ ἄπειρο! Στὴν πρώτη περίπτωσι ἀπαρμόσαμε σταθερὴ ροὴ χρόνου. Στὴ δεύτερη διχοτομήσαμε ὅλα τὰ μεγέθη, ἄρα καὶ τὸ χρόνιο μὲ αὐστηρὴ συνέπεια! Στὴ δεύτερη κάναμε δηλαδὴ τὸ σωστὸ καὶ αὐτονόητο!

Μποροῦμε νὰ τὸ δοῦμε καὶ ὡς ἑξῆς: Στὴν πρώτη περίπτωσι βλέπουμε (σὲ ἀρχιτεκτονικὴ ὄψη) τὶς διάφορες φάσεις τῆς ἐξέλιξης μέσα ἀπὸ τὴν διαστολὴ τοῦ σύμπαντος καὶ κατὰ συνέπειαν δεχόμαστε, ὅτι τὰ πάντα εἶναι πεπερασμένα, ἀναμειγνύοντας ὅμως τὰ ἐπίπεδα πεπερασμένου καὶ ἀπείρου καὶ δημιουργώντας ἔτσι μίαν παραδοξότητα, ἀφοῦ, ἐνῷ θὰ ἔπρεπε νὰ ἔχουμε ἐμπεδώσει, ὅτι ὡρὸς καὶ χρόνος ἀποτελοῦν μίαν ἐνότητα, τὸν χωροχρόνο ἐδῶ τὸν παρακάμπτουμε ἐλαφρᾶ τῇ καρδίᾳ. Διότι ὁ διπλασιασμὸς ἢ ἡ διχοτόμηση τῆς ἀπόστασης μεταξὺ δυὸ φάσεων, καθὼς καὶ ὁ διπλασιασμὸς τῆς ἐκάστοτε διαστολῆς τοῦ χώρου τοῦ σύμπαντος ἢ τῆς συστολῆς του, παραπέμπουν στὸ ἐπίπεδο τοῦ ἀπείρου, ἐνῷ ὁ σταθερὸς χρόνος δείχνει τὸ πεπερασμένο ἐπίπεδο! Ἐὰν ὅμως τὸ δοῦμε μὲ συνέπεια ἀπὸ τὴν ἀνάποδη, δηλαδὴ ἀπὸ δεξιὰ πρὸς τὰ ἀριστερὰ μὲ τὴν διχοτόμηση (τώρα) ὅλων τῶν μεγεθῶν (ἄρα καὶ τοῦ χρόνου), τότε «βλέπουμε» μὲν συνεχῶς μικρότερα ἕως ἐλάχιστα ἀλλὰ ὅμως πάντα ἰσοδύναμα σύμπαντα νὰ πλησιάζουν φαινομενικὰ τὴν ὑπολογισθεῖσα κατὰ λανθασμένο τρόπο ἀφετηρίαν καὶ νὰ χάνονται στὸ βάθος τοῦ ἀπείρου! Αὐτὴ τὴν ἰσοδυναμίαν μάλιστα θὰ μπορούσαμε νὰ τὴν «δοῦμε» καὶ σὰν μίαν (πάλι ἀρχιτεκτονικὴ) προοπτικὴ ἀναπαράστασι ἀπὸ φαινομενικὰ ἰσομεγέθεις (τὸ σωστό: ἰσοδύναμες) συμπαντικὲς σφαῖρες, ποὺ ἡ πρώτη δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἀνιχνευτῇ, ἀφοῦ αὐτὴ χάνεται στὸ βάθος τοῦ ἀπείρου! Ἰσοδύναμες σημαίνει ἐδῶ, ὅτι οἱ διάφορες χωροχρονικὲς = ἡλικιακὲς φάσεις τοῦ σύμπαντος δὲν ἀντιμετωπίζουν μέσα ἀπὸ τὴν συρρίκνωσή τους πρόβλημα ἀπώλειας ὄγκου πληροφοριῶν!

Αυτό σημαίνει, ότι ο τρόπος που έχει υπολογισθή η ηλικία του σύμπαντος είναι άνευ ουσίας και, ότι προφανώς αυτή είναι πολύ μεγαλύτερη έως άπειρη!

Και πρέπει δεόντως να προσεχθῇ, ότι, αφού αυτό που προσβένει ο μαθηματικός κόσμος σήμερα, ότι δηλαδή η διχοτομική ακολουθία σε μία οποιαδήποτε απόσταση (έστω 100μ.) οδηγεί «ουσιαστικά» σε ένα σύνολο 100μ., αφού η προσεγγιστική διαφορά (99,999...) εἶναι ἀπειροελάχιστη, δηλαδή «ἀσήμαντη», εἶναι ἀπολύτως λανθασμένο. Ἡ σωστή ὀπτική γωνία, μέσα ἀπὸ τὴν ὁποία θὰ ἔπρεπε νὰ παρατηρηθῇ τὸ παραπάνω φαινόμενο, εἶναι ὅτι στὴν πραγματικότητα αὐτὰ τὰ 100μ. δὲν θὰ ἦταν παρὰ ἡ κατὰ κάποιον τρόπο προβολὴ μίας ἀκολουθίας φάσεων, ὅπου κάθε φορὰ μίᾱ ὁποιαδήποτε συγκεκριμένη φάση περιλαμβάνει ἄπειρο ὄγκο πληροφοριῶν, καὶ ἀρχίζει μὲν (ἡ ἀκολουθία) ἀπὸ μίᾱ ἀφετηρία, δὲν τερματίζει ὅμως πουθενά! Ἐδῶ ὅμως δὲν μιλάμε πλέον γιὰ διαφορετικὰ μεγέθη τοῦ τεῖνουν στὸ μηδέν, ἀλλὰ γιὰ μίᾱ ποιοτικὴ ἰσοδυναμία τῶν ἄπειρων φάσεων, ὅσο ἐλάχιστων καὶ ἀσήμαντων καὶ ἂν μᾶς φαίνονται! Ἔτσι προκύπτει τὸ ἀπίστευτο καὶ καταπληκτικὸ $1 = ?$, αφού αὐτὸ ἐξαρτᾶται ἀπλῶς ἀπὸ τὴν ὀπτικὴ γωνία καὶ τὸ ἐπίπεδο παρατήρησης τοῦ φαινομένου! Ὅπου στὴ θέση τοῦ 1 θὰ μπορούσε νὰ βρῆσκει ἓνας ὁποιοσδήποτε ἄλλος ἀριθμός.

Δὲν τὸ ξέρω, ἀλλὰ ὑποθέτω, ὅτι δὲν πέρασε ἀπὸ τὸ μυαλὸ τῶν φυσικῶν (συμπεριλαμβανομένου τοῦ Αἰνστάιν), ὅτι ἡ ἐνότητα τοῦ χωροχρόνου ἀφορᾷ ὁλόκληρο τὸ σύμπαν. Πιθανὸν πάλι νὰ τὸ σκέφτηκαν, ἀλλὰ προφανῶς εἶναι ἀδύνατον νὰ χωρέσουν στὸν ἀνθρώπινο ἐγκέφαλο οἱ (κατὰ τὴν τρέχουσα παγιωμένη γνώση) μὴ ἀποδεκτὲς καὶ συγκλονιστικὲς συνέπειες τῆς διαστολῆς τοῦ ἀτόμου καὶ κατ' ἐπέκτασιν τῶν ἀστρικῶν σωματίων.

Τὸ ἐκ πρώτης ὄψεως ἀξεπέραστο ἐμπόδιο τῆς ἀπατηλῆς πραγματικότητας καὶ τῆς εὐκόλης πορείας στὴν πεπατημένη εἶναι δυστυχῶς αὐτὸ πρὸς τὸ ὁποῖο καταφεύγουμε, ὅταν ἐμπιστευώμαστε τυφλὰ τὶς αἰσθήσεις μας. Γι' αὐτὸ καί, ὅταν παραδείγματος χάριν ὁ Ἑρατοσθένης καὶ ἄλλοι ἀρχαῖοι φιλόσοφοι κατάλαβαν, ὅτι ἡ γῆ εἶναι στρογγυλή, αὐτὸ θεωρήθηκε ἀπὸ τὴν ὁλότητα τῶν φιλοσόφων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἀπαράδεκτο. Κάτι ποὺ εἶχε σὰν ἀποτέλεσμα, νὰ περάσουν σχεδὸν 2.000 κατασκότεινα, μεσαιωνικά, θεοκρατικὰ χρόνια, ὥσπου νὰ ἀνακαλυφθῇ καὶ πάλι ἀπὸ τὸν Γαλιλαῖο. Αὐτὸ ποὺ γιὰ κάθε μικρὸ σχολιαρόπαιδο εἶναι ἐν τῷ μεταξύ σήμερα πρὸ πολλοῦ ἐμπεδωμένο, ἔγινε ἐπὶ παραδείγματι ἀπὸ τὴν Καθολικὴ Ἐκκλησίᾳ μόλις πρόσφατα ἀποδεκτό, ὅταν ὁ ἐκπρόσωπός της πάπας Ἰωάννης βρῆκε ἐπιτέλους τὸ κουράγιο νὰ τὸ ἀναγνωρίσῃ δημοσίως καὶ ἐπίσημα. Καὶ αὐτὸ ὅπως ξέρουμε πολὺ καλά, ἐπαναλαμβάνεται εἰς τὸ διηνεκὲς ἕως τὶς ἡμέρες μας! Σὲ ὅτι ἀφορᾷ στὴν ἀξία τοῦ πειράματος, αὐτὴ εἶναι ἀναμφισβήτητη, ἀλλὰ κατὰ τὴν γνώμη μου οἱ φυσικοὶ τὴν ὑπερτονίζουν, θεωρῶντας τὴν λίγο-πολὺ ὡς τὴν μόνη ἀποδεκτὴ μέθοδο. Νομίζω ὅμως, ὅτι αὐτὴ δὲν θὰ πρέπει νὰ ἀποτελῇ πανάκεια, αφού δὲν εἶναι συνετὸ νὰ ἐμπιστευώμαστε σὲ ὅλα τὰ φαινόμενα τὰ μάτια μας, ἀλλὰ καὶ διότι ἡ δύναμις τῆς ἐστιασμένης σκέψης μπορεῖ νὰ ὀδηγήσῃ ἀκόμη μακρύτερα (ὅπως μᾶς ἔδειξαν οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες), ἀρκεῖ νὰ μάθῃ κανεὶς νὰ περικυκλῶνῃ τὰ προβλήματα μὲ φαντασία καὶ νὰ τὰ «βλέπῃ» ἀπὸ ἀπροσδόκητες πλευρές!

ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

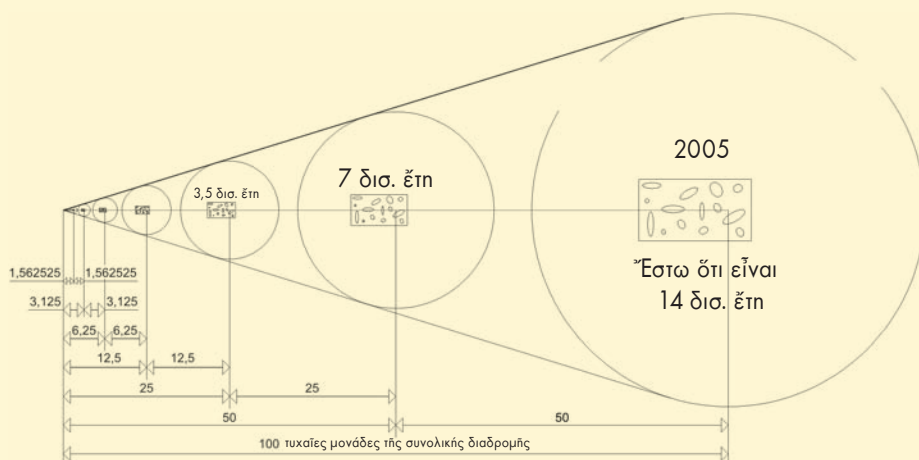
Μέσα ἀπὸ τὶς σκέψεις ποὺ ἀναπτύχθηκαν στὰ προηγηθέντα κεφάλαια τοῦ χώρου καὶ τοῦ χρόνου, μπορούμε πλέον νὰ ἀντιληφθοῦμε καθαρὰ τοὺς

ΤΟ ΣΥΜΠΑΝ

σε διάφορες χωροχρονικές (ήλιακές) φάσεις του.

Το σχέδιο έχει δύο αναγνώσεις:

- 1 Σαν ὄψη δείχνει φάσεις τῆς σταδιακῆς χωροχρονικῆς διαστολῆς 15 δισ. ἐτῶν. Εἶναι ὅμως αὐτὴ ἡ ἡλικία του;
- 2 Σαν προοπτικὸ δείχνει ἰσομεγέθεις ὀντότητες, ποὺ κáνονται στὸ βάθος τοῦ ἀπείρου. Αὐτὸ ἀντιστοιχεῖ στὴν πραγματικότητα.

Ἡ πρώτη ἀνάγνωση μᾶς ἐξαπατᾷ, δίνοντας τὴν ἐντύπωση μιᾶς ἀφειτηρίας. Ὁ τρόπος ὑπολογισμοῦ εἶναι ὅμως ἐσφαλμένος(!), διότι ἔχει γίνει μὲ βάση τὴν σταθερὴ ροὴ τοῦ χρόνου, πρᾶγμα ποὺ δὲν ἀνταποκρίνεται στὴν πραγματικότητα, ἀφοῦ τὸ μέγεθος τοῦ χρόνου μεταβάλλεται μαζὶ μὲ τὸ μεταβαλλόμενο μέγεθος τοῦ χώρου.

Στὴν πραγματικότητα εἶναι ἀδύνατον νὰ προσδιοριστῇ τὸ χρονικὸ σημεῖο τῆς δημιουργίας τοῦ σύμπαντος, ἀφοῦ αὐτὸ κáνεται στὸ βάθος τοῦ ἀπείρου. (Βλέπε παράδοξο περιπατητῶν τοῦ Ζήνωνα.)

Ἀπείρως μικρὸ καὶ μεγάλο δὲν σημαίνει τάξεις μεγέθους, ἀλλὰ ἀπλῶς διαφορετικὲς ἀλλὰ «ποιοτικά» ἰσοδύναμες καταστάσεις τοῦ σύμπαντος, σὲ ὅ,τι ἀφορᾷ τὸν ὄγκο πληροφοριῶν, ἀφοῦ γιὰ τὸ ἄπειρο τὸ μέγεθος εἶναι ἄνευ οὐσίας.

Ἄπειρους ἐντελῶς σχετικούς παράγοντες, ποὺ ἐπηρεάζουν τὴν πραγματικότητα τοῦ καθενὸς ἀπὸ μᾶς, μὲ ἀποτέλεσμα κανεῖς νὰ μὴν εἶναι σὲ θέση νὰ ἀποφανθῇ κατηγορηματικὰ γιὰ ὅτιδήποτε (πέρα ἀπὸ κάποιες εἰκασίες καὶ ἐντελῶς στρεβλὲς δογματικὲς δοξασίες) γι' αὐτὸ ποὺ τοῦ ὑποβάλλουν οἱ αἰσθήσεις καὶ ἐνδεχομένως οἱ διαισθήσεις καὶ ἐνοράσεις του). Ποὺ σημαίνει, ὅτι ἡ ὑποκειμενικὴ ἀντίληψη τῆς πραγματικότητος τοῦ καθενὸς ἀπὸ ἐμᾶς μᾶλλον δὲν ἔχει καμμία σχέση μὲ τὴν ἀληθινὴ, βαθειὰ πραγματικότητα. Φυσικὰ κάθε ἄνθρωπος θεωρεῖ τὴν αἴσθηση ποὺ ἔχει γιὰ τὴν πραγματικότητα σὰν τὴ μόνη δυνατὴ, λόγῳ τῆς (λανθασμένα) τυφλῆς ἐμπιστοσύνης ποὺ ἔχει στὶς αἰσθήσεις του καὶ ιδιαίτερα στὴν ὄρασή του. Πρᾶγμα ποὺ σημαίνει, ὅτι λόγῳ ἀκριβῶς αὐτῆς τῆς ἀπόλυτης ταύτισης

του με την εικόνα που του μεταδίδουν οι αισθήσεις του, αδυνατεί να καταλάβη και χωνέψει, ότι σαν μεμονωμένο άτομο, ή εικόνα του έσωτεριου και έξωτεριου κόσμου που έχει στον εγκέφαλό του(;;), δεν είναι παρὰ ένας συγκεκριμένος ὄγκος πληροφοριών και τίποτ' ἄλλο. Πιθανὸν ὅμως αὐτὴ ἡ ἐμπιστοσύνη νὰ εἶναι ἀπαραίτητη, ἀφοῦ μᾶλλον δὲν θὰ μποροῦσε ὁ καθένας νὰ ἀντέξει τὴν ἀλήθεια.

Μποροῦμε λοιπόν, νομίζω, σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο νὰ ἀποδεχτοῦμε τὴ διαπίστωση, ὅτι ἡ «βαθειά» φύση μέσα ἀπὸ τὴν (γιά ἐμᾶς) χαοτικὴ πολυπλοκότητά της «μᾶς δίνει τὴν ἐντύπωση», πὼς «παίζει» ἕνα ἀπίστευτο καὶ γιά μᾶς ἀκατανόητο παιχνίδι παραπλάνησης τῶν αἰσθήσεών μας σὲ ὅλα τὰ ἐπίπεδα, ἔτσι ὥστε (ἂν θέλουμε νὰ εἴμαστε ἀντικειμενικοί), νὰ μὴ μποροῦμε νὰ εἴμαστε σίγουροι γιά τίποτα.

Αὐτὸς εἶναι προφανῶς καὶ ὁ λόγος γιά τὶς «πάμπολλες» ἀπόψεις καὶ ἐρμηνεῖες σὲ κάθε θέμα, ζήτημα, φαινόμενο, θρησκεία ἢ θεωρία, ὅπου κάθε ἐρμηνευτὴς (συνήθως) «πιστεύει ἀκράδαντα» (βεβαίως ἐμοῦ μὴ ἐξαιρουμένου), ὅτι ἡ δική του εἰκόνα εἶναι καὶ ἡ μόνη σωστή, ἐνῶ ἐνδεχομένως μπορεῖ κάλλιστα νὰ εἶναι ὅλες λανθασμένες.

ΤΑΞΙΔΙΑ ΣΤΟ ΧΩΡΟΧΡΟΝΟ

Ἄς προσπαθήσουμε σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο, νὰ διεισδύσουμε στὸ θέμα τῆς συρρίκνωσης, προσπαθώντας νὰ ἀντιληφθοῦμε διεξοδικότερα, τί σημαίνει ἀκριβῶς συστολὴ τοῦ χρόνου. Θὰ καταλάβουμε ἐν τούτοις καλύτερα τὴ σημασία τῆς συστολῆς, ἐὰν προηγουμένως ἐξετάσουμε τὸ φαινόμενο τῆς διαστολῆς τοῦ χρόνου. Διότι αὐτὸ δὲν θὰ εἶναι ἀπλῶς ἕνα νοητικὸ πείραμα, ὅπως ἐκεῖνο μὲ τὸ διαστημόπλοιο, ἀλλὰ κάτι ποὺ συμβαίνει ἤδη στὸν κόσμὸ μας. Καὶ αὐτὸ δὲν εἶναι ἄλλο ἀπὸ τὴν παρατηρούμενη ἀπὸ τὴν Ἀστρονομία συνεχῶς αὐξανόμενη κίνηση μὲ ταυτόχρονη διαστολὴ τοῦ χώρου τοῦ σύμπαντός μας. Τοῦ μεγάλου διαστημοπλοίου, στὸ ὁποῖο ἤδη ὅλοι μας βρισκόμαστε ἀπὸ τὰ γεννοφάσκια μας.

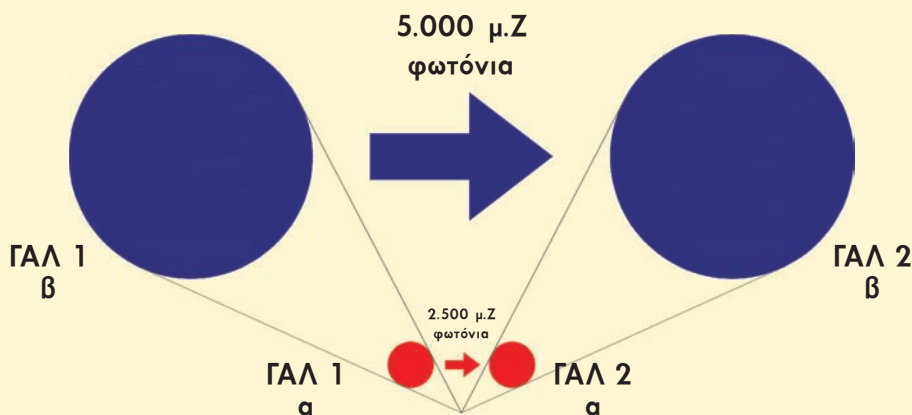
Βέβαια ἐδῶ πρόκειται γιά κίνηση μὲ ταυτόχρονη διαστολὴ πρὸς τὸ ἀπείρως μεγάλο, σὲ ἀντίθεση μὲ τὶς περιπτώσεις ποὺ συναντήσαμε στὰ Παράδοξα τοῦ Ζήνωνος, στίς ὁποῖες ἐπρόκειτο γιά συστολὴ μὲ ταυτόχρονη κίνηση πρὸς τὸ ἀπείρως μικρό. Ἐν τούτοις σμίκρυνση ἢ μεγέθυνση δὲν εἶναι παρὰ δύο ὅψεις τοῦ ἰδίου νομίσματος. Ὅμως ἐδῶ εἶναι πάλι ἀπαραίτητο νὰ συνειδητοποιήσουμε, ὅτι ἡ διαστολὴ τοῦ χώρου συνεπάγεται καὶ διαστολὴ τοῦ χρόνου. Σ' αὐτὸ λοιπόν τὸ σημεῖο θὰ πρέπει νὰ ἀντιληφθοῦμε, ὅτι ἡ διαστολὴ τοῦ χωροχρόνου τοῦ σύμπαντός μας δείχνει τὸ βέλος τοῦ χρόνου, ποὺ σημαίνει, ὅτι καὶ τὰ δύο δείχνουν ἀπὸ τὸ παρελθὸν στὸ μέλλον. Αὐτὸ πάλι κατ' ἐπέκταση σημαίνει, ὅτι ἡ συστολὴ τοῦ χωροχρόνου, συνεπάγεται ἀπλῶς ἀντιστροφὴ τοῦ χρόνου καὶ τοῦ βέλους ἀπὸ τὸ μέλλον στὸ παρελθόν.

Καὶ μία ἐρώτηση: Ποιὸς εἶναι τελικὰ ὁ πραγματικὸς χρόνος; Ὁ γήινος, ποὺ ἐξακολουθεῖ νὰ βιώνει ὁ παρατηρητής, ἢ αὐτὸς τῶν φίλων μας, ὅπως τὸν ζοῦν κατὰ τὴν βύθισή τους στὸ ἀπείρως μικρὸ (χωρὶς βεβαίως –στὸ παράδειγμά μας– νὰ τὸ γνωρίζουν); Ἡ ἀπάντηση εἶναι ἀπλῆ: Εἴτε στὸ ἐπίπεδο τῆς ἐκκίνησης εἴτε σ' ὅποιοδήποτε ἄλλο σημεῖο τοῦ ταξιδιοῦ τους ὁ χρόνος, τὸν ὅποιον αὐτοὶ θὰ βιώνουν ἀνὰ πᾶσα στιγμή τῆς συστολῆς τους (ἢ τῆς διαστολῆς τους, ὅπως συμβαίνει στὸ σύμπαν μας), θὰ εἶναι γι' αὐτοὺς (ὑποκειμενικά) πάντα σταθερὸς καὶ ὁ μόνος πραγματικὸς, ἐνῶ ἐμεῖς ξέρομε ἐν τῷ μεταξύ, ὅτι αὐτὸς ἀλλάζει ἀξομειούμενος διαρκῶς ἀνάλογα μὲ τὸ ἐπίπεδο. Διότι γνωρίζουμε, ὅτι δὲν θὰ εἶναι αὐτὸς

ΑΠΟΜΑΚΡΥΝΣΗ ΔΥΟ ΓΑΛΑΞΙΩΝ

λόγω διαστολής του σύμπαντος

Τὰ πάντα διαστέλλονται αναλογικά, ἄρα καὶ τὰ φωτόνια. Συνεπῶς καὶ ἡ ταχύτητα τοῦ φωτός. Αὐτὸ σημαίνει, ὅτι ποτὲ δὲν θὰ ξεπεραστῇ ἡ σχετικὴ ταχύτητα τοῦ φωτός. Κατὰ συνέπεια ἡ σημερινὴ σχέση ὁρατότητας θὰ διατηρηθῇ γιὰ πάντα.

Ὁ ὄγκος φωτονίων ποὺ ἐκπέμπει ὁ ΓΑΛ 1 πρὸς τὸν ΓΑΛ 2 κατὰ τὸ 2500 μ.Ζ. παριστάνεται σχηματικὰ μὲ τὸ κόκκινο βέλος. Κατὰ τὸ 5000 μ.Ζ. μαζί μὲ τοὺς γαλαξίες ἔχει διασταλῇ ἀναλογικὰ καὶ ἡ δέσμη τῶν φωτονίων (γαλάζιο βέλος).

ποὺ θὰ διαβάζουν στὰ ρολόγια τους (ὅπως αὐτοὶ νομίζουν καὶ ὅπως ἡ σημερινὴ Ἐπιστὴμη θεωρεῖ), ἀφοῦ αὐτὰ γιὰ παράδειγμα σὲ μία συγκεκριμένη χρονικὴ στιγμή θὰ δείχνουν σὲ ὅλα τὰ συμπαντικὰ επίπεδα πάντα τὸν ἴδιο χρόνο, ἐνῶ κάθε επίπεδο ἔχει τὸν δικό του (ἡλικιακό) χρόνο στὸ δικό του μέγεθος, ποὺ εἶναι ἀνάλογο μὲ τὸ ἀντίστοιχο μέγεθος τοῦ σύμπαντος στὴ δεδομένη χρονικὴ στιγμή. Καὶ μ' αὐτὸ ἐννοῶ κυριολεκτώντας, ὅτι ὅλοι οἱ χρόνοι (ἡλικίες) τοῦ σύμπαντός μας ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τῆς ὑπαρξῆς του μέχρι τὸ τέλος του (ἂν ἐπέλθῃ ποτέ) συνυπάρχουν ταυτοχρόνως σὰν τὴ μαμαπούσκα στὴ μαμαπούσκα.

Βγάζουμε λοιπὸν ἐδῶ πολὺ ἀπλὰ τὸ συμπέρασμα, ὅτι (θεωρητικά) ἡ ἐξεύρεση τῆς ἀνάλογης τεχνολογίας συστολῆς καὶ διαστολῆς θὰ ὡδηγοῦσε σὲ ταξίδια στὸ χωροχρόνο, ὅπου γιὰ τὴν ἐπιστροφὴ στὸ παρελθὸν θὰ ἔπρεπε νὰ ἐπιλέξουμε τὴ διαδικασία τῆς συστολῆς, ἐνῶ, γιὰ νὰ ταξιδέψουμε στὸ μέλλον, θὰ ἦταν ἀπαραίτητη ἡ διαδικασία τῆς διαστολῆς.

ΤΕΛΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

- 1 ΠΑΡΑΔΟΞΑ:** Στὴ φύση δὲν ὑπάρχουν παράδοξα. Ἀπλῶς ἐμεῖς δὲν τὰ ἐρμηνεύουμε σωστὰ λόγω λανθασμένης ἀντιμετώπισης τῶν διαφορῶν σχετικῶν παραμέτρων!
- 2 ΤΟ ΑΠΕΙΡΩΣ ΜΙΚΡΟ:** Τὸ ἀπείρως μικρὸ ἀντικείμενο (μονο-, δις- ἢ τρισδιάστατο) δὲν εἶναι πραγματικὰ μικρὸ (πού, ὅπως πρεσβεύει σήμερα ἡ Ἐπιστὴμη, τείνει στὸ

μηδέν) αλλά πάντα απλώς μικρότερο από κάποια αντικείμενα και μεγαλύτερο από άλλα. Αυτό στην πράξη σημαίνει, ότι είναι λανθασμένη ή άποψη, ότι το απείρως τεμαχιζόμενο αντικείμενο (ευθύγραμμο τμήμα, επιφάνεια ή όγκος) δεν τεμαχίζεται περαιτέρω και ότι η υπόστασή του τείνει (στην ουσία) προς τον μηδενισμό. Αυτό δεν έχει απολύτως καμμία σχέση με την πραγματικότητα. Ο λόγος που οι επιστήμονες θεωρούν, ότι το απείρως μικρό ως οντότητα τείνει ουσιαστικά προς το μηδέν, οφείλεται στο ότι ο άνθρωπος θεωρεί έναντι μέτρο του παντός, αδυνατώντας να κατανοήσει, πόσο αδιανόητα μικρό μπορεί να είναι ένα αντικείμενο και τί απύθμενον όγκο πληροφοριών μπορεί να περιέχει σ' αυτό το επίπεδο. Πώς λοιπόν να «χωνέψη» το ασυνήθιστο και απερίγραπτο, ότι σ' οποιοδήποτε επίπεδο συστολής θα μπορούσαν να χωρέσουν άπειρα ώλοκληρωμένα, «ζωντανά», συρρικνωμένα αντίγραφα του σύμπαντός μας;

3 ΣΥΣΤΟΛΗ & ΔΙΑΣΤΟΛΗ ΧΩΡΟΧΡΟΝΟΥ - ΒΕΛΟΣ: Χώρος και χρόνος αποτελούν μία ένότητα, τον χωροχρόνο. Άρα διαστολή του χώρου με ταυτόχρονη κίνηση του σύμπαντός μας σημαίνει και διαστολή του χρόνου του, καθώς και ότι το βέλος του χρόνου δείχνει από το παρελθόν προς το μέλλον. Κατά συνέπεια η συστολή του σημαίνει αντιστροφή της κίνησης και του βέλους από το μέλλον προς το παρελθόν. Όπως για παράδειγμα θα συνέβαινε με μια κινηματογραφική ταινία, που θα γύριζε ανάποδα.

4 ΤΑΞΙΔΙΑ ΣΤΟ ΧΩΡΟΧΡΟΝΟ: Άρα μπορούμε να συμπεράνουμε, ότι (θεωρητικά) θα μπορούσε κανείς να ταξιδέψει προς το μέλλον ή το παρελθόν, εάν κατείχε την τεχνολογία της διαστολής και της συρρίκνωσης, αφού η διαστολή θα ώδηγούσε κατά βούληση σε μελλοντικές εποχές (ήλικίες) του σύμπαντός μας, ενώ η συρρίκνωση σε εποχές του παρελθόντος του. Όπου συνεπώς όλες οι εποχές του παρελθόντος έχουν μικρότερους χωροχρόνους, ενώ αυτές του μέλλοντος μεγαλύτερους.

5 ΦΑΙΝΟΜΕΝΙΚΟΣ & ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΣ ΧΡΟΝΟΣ: Αυτό σημαίνει, ότι κάθε ηλικιακή εποχή του σύμπαντος έχει τον χωροχρόνο της. Όσο μικρότερη ή ηλικία του σύμπαντος τόσο μικρότερος ο χρόνος του, δηλαδή τόσο πιο γρήγορα ρέει αυτός. Όσο μεγαλύτερη είναι αυτή, τόσο πιο αργά ρέει. Άς το δούμε απλά λογικά: Είναι δυνατόν στο ξεκίνημα του σύμπαντος, όπου το μέγεθός του ήταν απειροελάχιστο (όπως θέλουμε να το βλέπουμε σήμερα), ο χρόνος του να «έρρεε» με την ίδια ταχύτητα που ρέει στο σημερινό, παρ' ότι αυτό εν τω μεταξύ είναι (για την άπατηλη αντίληψή μας) τεράστιο; Είναι δυνατόν να ρέει ο χρόνος για μία αμοιβάδα στο σώμα ενός ελέφαντα με την ίδια ταχύτητα του ξενιστή της; Θα μπορούσε δηλαδή σ' αυτή την περίπτωση αυτή να ζή περισσότερο απ' αυτόν; Άπλως οι ερωτήσεις, απλές και οι απαντήσεις.

6 ΑΠΕΙΡΟ ΚΑΙ ΤΑΧΥΤΗΤΑ ΤΟΥ ΦΩΤΟΣ: Σε ό,τι αφορά στην πτήση του δικού μας διαστημοπλοίου «νέας τεχνολογίας», αυτό κινείται κατά τον τρόπο της συρρίκνωσης και πάλι στον «μικρό χώρο» του απείρου. Αυτή την φορά όμως αυτό βρίσκεται εντός του διαστήματος και κυριολεκτικά μπροστά στη μύτη μας. Που σημαίνει πολύ απλά, ότι το άπειρο διαπερνάει το σύμπαν μας και κατ' επέκταση και εμάς τους ίδιους. Κινούμενο λοιπόν στο άπειρο μπορεί αφ' ενός να ξεπεράσει οποιοδήποτε πολύ την ταχύτητα του φωτός και αφ' έτερου να μετακινείται από το παρελθόν στο μέλλον και

αντίστροφα φτάνοντας σε κάθε πιθανή ηλικιακή στάση στο χωροχρόνο του επιπέδου στο οποίο βρίσκεται αυτή. Άς λάβουμε υπ' όψη και κάτι, που ένδεχομένως φαίνεται δύσκολο να γίνη κατανοητό, ότι δηλαδή και η συστολή ενός διαστημοπλοίου από ένα σημείο-άφετηρία της δικής μας πραγματικότητας σε ένα σημείο-στόχο, όσοδήποτε κοντά μας κι αν ήταν, θα μπορούσε (θεωρητικά) να ξεκινήσει με οποιοδήποτε πολλαπλάσιο της ταχύτητας του φωτός χωρίς πρόβλημα, αφού και πάλι στο άπειρο θα κινούνταν, το οποίο, όπως είπα ήδη, δεν έχει απολύτως καμμία σχέση με το επίπεδο της πραγματικότητάς μας –κι άς φαίνεται ότι βρίσκεται μέσα στο δικό μας χώρο.

7 ΤΑΧΥΤΗΤΑ ΚΙΝΗΣΗΣ ΣΥΜΠΑΝΤΟΣ: Σε ό,τι αφορά στο σύμπαν μας, άς φανταστούμε, τί θα συμβή, όταν αυτό μέσα από την συνεχώς επιταχυνόμενη κίνησή του φτάσει κάποτε την ταχύτητα του φωτός. Τί θα μπορούσε να το εμποδίσει να την ξεπεράσει (αν δεν την έχει ξεπεράσει ήδη πολλαπλά); Άς μη ξεχνάμε, ότι το σύμπαν μας κινείται ήδη στον έξωσμπαντικό «μη χώρο» του απείρου.

8 ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΧΡΟΝΟΥ ΤΟΥ ΣΥΜΠΑΝΤΟΣ: Η ηλικία του σύμπαντος υπολογίστηκε από τον Allan Guth σε 14-15 δισεκατομμύρια χρόνια. Αυτός ο υπολογισμός είναι λανθασμένος, διότι βασίστηκε στην μέχρι σήμερα παγιωμένη ερμηνεία, ότι ο χρόνος ρέει σταθερά. Δηλαδή κατά την στιγμή της δημιουργίας του λεγομένου Big Bang (φαίνεται ότι η έκρηκτική βία της αμερικανικής νοοτροπίας έχει διεισδύσει βαθιά ακόμη και στην επιστημονική σκέψη τους) ο χρόνος έτρεχε το ίδιο γρήγορα που τρέχει σήμερα. Και αυτό το αποδέχεται σχεδόν σύσσωμη η κοινότητα των «έξειδικευμένων» φυσικών. Άπιστευτο. Δεν απομένει παρά να αναρωτηθώ κανείς: Και τελικά τί απέγινε εκείνη η περιφέρυμη ιστορία του χωροχρόνου, που μιλάει (πολύ σωστά βεβαίως) για την ένότητα χώρου και χρόνου; (Βλέπε 5. ΦΑΙΝΟΜΕΝΙΚΟΣ & ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΣ ΧΡΟΝΟΣ). Η απάντηση μπορεί να μη μās ικανοποιεί το ίδιο, είναι όμως άλλη. Δεν

>X

ΔΑΥΛΟΣ
 ΕΠΙΣΗΜΟΤΗΤΑ

ΝΕΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ ☐

ΑΝΑΝΕΩΣΗ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ ☐

Επίσημα Έλλάδος **Κανονική:** 53 € ☐
Επίσημα Έλλάδος **Φοιτητική:** 43 € ☐
Επίσημα **Έξωτερικού:** 80 € ☐

(ΟΝΟΜΑ)		(ΕΠΩΝΥΜΟ)		Πληρωμή με Τραπεζ. Κατάθεση ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΛΛΑΔΟΣ 146/40417714 Ταχυδρομική Επιταγή ΕΛΤΑ ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΛΑΜΠΡΟΥ POST RESTAURANT 175 01 Π. ΦΑΛΗΡΟ
(ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ)		(Τ.Κ.)	(ΠΟΛΗ)	
(ΧΩΡΑ)	(Τηλ.)	(E-mail)		
Πληρωμή με Πιστωτική Κάρτα		VISA ☐ MasterCard ☐		
ΑΡΙΘΜΟΣ ΚΑΡΤΑΣ: _ _ _ _ _				
ΤΡΙΨΗΦΙΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ (αναγράφεται στο πίσω μέρος της κάρτας): _ _ _				
ΗΜΕΡ. ΛΗΞΗΣ: _ _ / _ _		Υπογραφή: _____		

είναι δυνατός ο ύπολογισμός, αφού αυτή η αφετηρία χάνεται στο άπειρο.

9 ΣΥΝΥΠΑΡΞΗ ΠΑΡΕΛΘΟΝΤΟΣ ΚΑΙ ΜΕΛΛΟΝΤΟΣ - ΑΙΤΙΟΚΡΑΤΙΑ: Από τους προηγηθέντες συλλογισμούς και ειδικότερα μέσα από την θεωρητικώς άνοιχτη δυνατότητα πρόσβασης των διαφόρων χωροχρονικών επιπέδων βγαίνει το συμπέρασμα, ότι όλοι οι χωροχρόνοι (παρελθόντος, παρόντος και μέλλοντος) του σύμπαντός μας συνυπάρχουν συγχρόνως και είναι ανταλλάξιμοι. Μιλάμε δηλαδή για το φαινόμενο μιας εξαιρετικά πολύπλοκης αλληλουχίας συνεχόμενων ύπαρκτων ιστοριών, που συμβαίνουν συγχρόνως, είτε βρίσκονται στο παρελθόν, είτε στο παρόν ή στο μέλλον. Και αυτό πάλι συνεπάγεται, ότι όλες οι ιστορίες του σύμπαντός μας είναι δεδομένες (δηλαδή προκατασκευασμένες), και άρα συνδέονται μεταξύ τους αυστηρά αιτιοκρατικά!

10 ΔΙΑΣΤΟΛΗ ΥΛΗΣ: Ίσως αντιτάξει κανείς, ότι μέσα από τις περιγραφόμενες συστολο-διαστολές, για τις οποίες μιλάω, υπάρχει το «άπροσπέλαστο τείχος» των τεσσάρων δυνάμεων που συγκρατούν την ύλη τόσο στα άτομα όσο και στους γαλαξίες. Όμως, αν προσωπικά κατάλαβα σε τούτη τη ζωή κάτι, αυτό είναι, ότι η «βαθεία φύση» διαθέτει μία εφευρετικότητα άπιστευτη και άξεπέραστη, ώστε κάθε ανθρώπινη φαντασία να ωχριά μπροστά της. Είμαι λοιπόν απόλυτα πεπεισμένος, ότι και το άτομο μπορεί να διαστέλλεται από το άπειρος μικρό στο άπειρος μεγάλο και αντιστρόφως να συστέλλεται από το άπειρος μεγάλο στο άπειρος μικρό και κατά συνέπεια το ίδιο να συμβαίνει με ολόκληρη την ύπαρκτη ύλη του σύμπαντος, χωρίς να χάνεται ή συνοχή της. Φυσικά εμείς σαν ισόβιοι επιβάτες αυτού του διαστημοπλοίου μας, έννοείται, διαστελλόμαστε επίσης συνεχώς αναλογικά μαζί του, όποτε δεν είναι δυνατόν να αντιληφθούμε αυτή τη διαρκή συνολική διαστολή. Το ελάχιστον αυτό επιτάσσει νομοτελειακά ή λογική των συστολο-διαστολών από τη λύση των Παραδόξων.

Βέβαια εκτός από τις μαυρές τρύπες, που δεν γνωρίζουμε, τί ακριβώς συμβαίνει

ΠΑΡΑΓΓΕΛΙΑ ΕΤΗΣΙΩΝ ΤΟΜΩΝ & ΤΕΥΧΩΝ

ΔΑΥΛΟΣ

ΤΟΜΟΙ ΔΑΥΛΟΥ 58 €

_____ (ΟΝΟΜΑ) _____ (ΕΠΩΝΥΜΟ)

_____ (ΑΝΑΓΡΑΨΤΕ ΕΤΟΣ)

_____ (ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ)

ΤΕΥΧΗ ΔΑΥΛΟΥ 6 €

_____ (Τ.Κ.) _____ (ΠΟΛΗ)

_____ (ΑΝΑΓΡΑΨΤΕ ΑΡ. ΤΕΥΧΟΥΣ) _____ (ΧΩΡΑ) _____ (Τηλ.)

Οι τιμές επιβαρύνονται με κόστος ταχυδρόμησης μέσω ΕΛΤΑ, που για αποστολές εντός Ελλάδος είναι 2,80 €.

Πιστωτική Κάρτα

ΑΡΙΘΜΟΣ ΚΑΡΤΑΣ: _____

VISA ☐

ΤΡΙΨΗΦΙΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ (αναγράφεται στο πίσω μέρος της κάρτας): _____

MasterCard ☐

ΗΜΕΡ. ΛΗΞΗΣ: ____ / ____ ΥΠΟΓΡΑΦΗ: _____

ΑΠΟΣΤΕΙΛΑΤΕ ΜΕ ΤΑΧΥΔΡΟΜΕΙΟ: Περιοδικό «ΔΑΥΛΟΣ», Κυδαθηναίων 29, 105 58, Αθήνα FAX: (+30) 210 3314997

στο έσωτερικό τους, δὲν ἔχουμε πρὸς τὸ παρὸν ἐμπειρίες συστολῆς, ἔχουμε ὅμως τὶς γνωστὲς παρατηρήσεις τῶν ἀστρονόμων γιὰ τὴν συνεχῶς ἐπιταχυνόμενη κίνηση τοῦ σύμπαντος ἀπὸ τὸ ἀπείρως μικρὸ πρὸς τὸ ἀπείρως μεγάλο μὲ τὴ σύγχρονη διαστολή του. Εἶναι γνωστὸ ἀπὸ τὴ Θεωρία τῆς Μεγάλης Ἐκρηξης, ὅτι τὸ σύμπαν ξεκίνησε ἀπὸ ἓνα ἀπειροελάχιστο σημεῖο. Προσωπικὰ ὅμως δὲν θεωρῶ λογικὴ καὶ ἱκανοποιητικὴ τὴ Θεωρία τῆς Μεγάλης Ἐκρηξης. Ἡ δική μου ἄποψη εἶναι, ὅτι τὸ σύμπαν ἀπέκτησε αὐτὴ τὴ μορφή σὲ πολὺ βαθύτερο ἐπίπεδο συστολῆς χωρὶς ἔκρηξη, διαστελλόμενο ἔκτοτε συνεχῶς. Ἀλλά, ὅταν ἐγὼ μιλάω γιὰ διαστολή, ἐννοῶ τὸ συνολικὸ σύμπαν, μὲ ὅτι αὐτὸ περιέχει καὶ ὄχι μόνον τὸ κενὸ διάστημα μεταξὺ τῶν γαλαξιών, τὸ ὁποῖο ἄλλωστε κατὰ τὴν ἄποψή μου κάθε ἄλλο παρὰ κενὸ εἶναι.

11 ΚΑΜΠΥΛΩΣΗ ΤΟΥ ΧΩΡΟΧΡΟΝΟΥ ΤΟΥ ΑΤΟΜΟΥ: Καταθέτω ἐδῶ τὴν ἐξῆς ιδέα: Μήπως καὶ ὁ πυρῆνας τοῦ ατόμου (κατ' ἀναλογία μὲ τὰ οὐράνια σώματα) καμπυλώνει τὸν χωροχρόνο γύρω του δημιουργώντας ἔτσι τὴν κατάλληλὴ γεωμετρία τοῦ περιβάλλοντος χώρου του γιὰ τὴν κύλιση τῶν ἠλεκτρονίων; Αὐτὸς ὁ τρόπος θὰ ἐπέτρεπε ἴσως τὴ συστολο-διαστολὴ τοῦ φαινομένου τῆς ἐνέργειας τοῦ ατόμου, χωρὶς νὰ διαρρηγγύνεται ἡ δομὴ του, ἀφοῦ ἐνδεχομένως ὁ τρόπος, ποὺ οἱ τρεῖς δυνάμεις ἐπενεργοῦν συνολικὰ στὴ συνοχή του, δὲν θὰ ἦταν ἀκριβῶς ἔτσι, ὅπως «φαίνεται» νὰ εἶναι. Γιατί νὰ μὴν ἀναλογιστοῦμε, ὅτι αὐτὸ θὰ ἦταν συμβατὸ καὶ μὲ τὴν εἰκόνα τῶν συστημάτων fractal, ὅπως ὅλο καὶ περισσότερο τὴν ἀντιλαμβανόμαστε; Δὲν θὰ ἦταν συνεπὲς ὅτι ἰσχύει γιὰ τὸ μεγάλο νὰ ἰσχύη καὶ γιὰ τὸ μικρὸ; Δὲν θὰ ἦταν αὐτὸ μία αὐτονόητη συνέπεια τῆς Φύσης, κάτι ποὺ θὰ ὡδηγοῦσε ἐνδεχομένως καὶ στὴν ἐξεύρεση ἀπὸ τοὺς φυσικοὺς τῶν πολυπόθητων ἐξισώσεων τῆς θρυλούμενης Θεωρίας τῶν Πάντων;

12 ΤΑΧΥΤΗΤΑ ΦΥΓΗΣ ΤΩΝ ΓΑΛΑΞΙΩΝ: Ὅπως ἀνέφερα ἤδη, ἡ τρέχουσα ἄποψη τῶν κοσμολόγων εἶναι, ὅτι λόγῳ τῆς διαστολῆς τοῦ σύμπαντος οἱ γαλαξίες στὸ μακρινὸ μέλλον θὰ ἀπομακρύνονται ἀπὸ ἀλλήλους μὲ ταχύτητες ποὺ θὰ ξεπερνοῦν αὐτὴν τοῦ φωτός, ὥστε θὰ πάψουν κάποτε νὰ εἶναι ὁρατοὶ μεταξὺ τους. Σύμφωνα ὅμως μὲ τὴν λογικὴ συνέπεια ὅσων ἔχουν ἤδη ἐδῶ πολλαπλῶς τονισθῇ, αὐτὸ σημαίνει, ὅτι ἔνεκα ἀναλογικότητας ἡ σχέση τῶν ἀποστάσεων τῶν πάντων μεταξὺ τους θὰ παραμείνῃ ἀναλλοίωτη, ἄρα ἀκόμα καὶ τὰ φωτόνια θὰ προσαρμόζονται ἐπίσης στὸ ἀνάλογο μέγεθος. Συνεπῶς ἡ σχετικὴ ταχύτητα τοῦ φωτός θὰ παραμείνῃ ἀναλλοίωτη, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ μὴ συμβῇ ποτὲ ἡ ἀπώλεια τῆς ὁρατότητας! <Βλέπε σχέδιο 6>

13 ΓΙΑ ΟΛΑ ΦΤΑΙΕΙ Ο ΜΕΓΑΛΟΣ ΖΗΝΩΝ: Ὅμως, ὅσο «ἀπίθανο» κι' ἂν φαίνονται ὅλα αὐτά, προκύπτουν κατὰ τὴν ἄποψή μου νομοτελειακὰ μέσα ἀπὸ τὴν μέχρι στιγμῆς λογικὴ προσέγγιση τῶν ἀποκαλύψεων, ποὺ ἀναδύονται ἀπὸ τὰ καταπληκτικὰ Παράδοξα τοῦ Ζήνωνος. Καὶ ὑπάρχει ἀκόμη πολὺ βάθος στὴν ἐρμηνεία ἀμέτρητων φαινομένων, ποὺ πρέπει νὰ ἐρευνηθοῦν ἀκόμη ἐνδελεχῶς, πρᾶγμα ποὺ ἔχω σκοπὸ νὰ πράξω, τεκμηριώνοντας συγχρόνως τὶς ὠλοκληρωμένες ἀπόψεις μου περὶ τῆς «νέας Φυσικῆς», ποὺ φαίνεται ἐδῶ νὰ ἀναδύεται, ὅπως τοῦλάχιστον ἐγὼ τὴν ἀντιλαμβάνομαι.

Βασίλης Σταμούλης

Ἀρχιτέκτων • e-mail: bstamoulis@tee.gr

ΚΑΤΑΚΛΥΖΕΤΑΙ ΑΡΧΑΙΟΕΛΛΗΝΙΚΗ

ία σημαντική αρχαία αἰολική πόλη, οἱ Ἄλλιανοί, 18 χιλιόμετρα βορειοανατολικά τῆς Περγάμου, ποῦ διαθέτει ἓνα ἀπὸ τὰ μεγαλύτερα ὑδροθεραπευτικὰ κέντρα τῶν Ἑλληνιστικῶν καὶ Ρωμαϊκῶν χρόνων, χρονολογούμενο ἀπὸ τὸ 2ο π.Χ. ἕως τὸ 2ο μ.Χ. αἶωνα, προσφάτως ἀνασκαμμένη, μὲ πληθώρα εὐρημάτων, πρόκειται νὰ ἀποτελέσῃ τοὺς ἐπόμενους μῆνες παρελθόν: θὰ βρεθῇ σὲ βάθος 17 μέτρων κάτω ἀπὸ τὸ νερό. Ὁ ἀφανισμὸς τῆς ἀρχαίας πόλης, ὅπου μέχρι σήμερα ἀναβλύζουν τὰ ἱαματικὰ νερὰ στὰ διατηρημένα λουτρά της, θὰ ἐπέλθῃ ἔπειτα ἀπὸ ἀπόφαση τῆς Τουρκικῆς κυβέρνησης, νὰ κατασκευάσῃ τὸ φράγμα Γιορτανλῆ πρὸς ὄφελος τῶν ἀγροτῶν.

Στὴν ἀρχαία βιβλιογραφία καὶ εἰδικώτερα στὸ ἔργο «Ἱεροὶ Λόγοι» τοῦ ρήτορα Αἴλιου Ἀριστείδου περιγράφεται ἡ ἐπίσκεψη τοῦ συγγραφέα στοὺς Ἄλλιανούς καὶ οἱ μεθόδοι θεραπείας, ποὺ ἐφαρμόζονταν στὸ ὑδροθεραπευτικὸ κέντρο, πρωτοποριακὲς γιὰ τὴν ἐποχὴ τους. Γι' αὐτὸ ἄλλωστε στὸν ἀρχαιολογικὸ χῶρο μὲ τὶς ἀνασκαφὲς ἐντοπίσθηκαν πλῆθος ἀπὸ χειρουργικὰ καὶ ἄλλα ἱατρικὰ ἐργαλεῖα. Στὴν συγκεκριμένη περιοχὴ τοποθετεῖται ἡ πόλη «Παρθενών», ποὺ ἀναφέρεται ἀπὸ τὸν Ξενοφῶντα στὴν «Κύρου Ἀνάβαση». Τὸ γεγονός μάλιστα, ὅτι ἡ γεωγραφικὴ θέσι τῶν Ἀλλιανῶν, παραπλεύρως δηλαδὴ τῆς Περγάμου, ποὺ ὑπῆρξε κέντρο κραταίου Ἑλληνιστικοῦ βασιλείου, ὅπου λειτούργησε τὸ περίφημο Ἀσκληπιεῖο μὲ τὸν κορυφαῖο γιατρὸ ἐπὶ ἀρχαιότητος, τὸν Γαληνό, ἀποδεικνύει τὴν ἱστορικὴ σημασίαν τῆς περιοχῆς, ποὺ πιθανώτατα λειτούργησε ὡς συμπληρωματικὸς θεραπευτικὸς χῶρος.

Οἱ Ἀλλιανοὶ ἤρθαν στὸ φῶς μόλις τὸ 1998, κατὰ τὴ διάρκεια ἔργων ὁδοποιίας. Ἀνάμεσα στὰ εὐρήματα συγκαταλέγονται ἐξαιρετικὰ ψηφιδωτά, ἀγάλματα Νυμφῶν καὶ τοῦ Ἀσκληπιοῦ, λουτρά καὶ κτήρια, ποὺ σύμφωνα μὲ τὶς ἐκτιμήσεις τῶν ἀρχαιολόγων εἶχαν ἱατρικὴ χρήση. **(Βλ. φωτογραφία στὴν ἔναντι σελίδα.)** Ἀπὸ τὸν χῶρο ἐπίσης ἔχουν ἀνασκαφῇ περὶπου ἑξὶ χιλιάδες νομίσματα, πήλινα ἀγγεῖα καὶ μεταλλικὰ ἐργαλεῖα, ποὺ χρησιμοποιήθηκαν γιὰ ἱατρικὰς ἐπεμβάσεις. Τμήματα τῆς πόλης διατηροῦνται ἀκέραια σὲ ἀρίστη κατάστασι, ὅπως κίονες, σκεπαστὲς στοές, δρόμοι, οἰκίαι καὶ καταστήματα.

Τὸ τραγικὸ αὐτῆς τῆς ὑπόθεσης εἶναι, ὅτι μετὰ τὴν κατασκευὴν τοῦ ἡ λειτουργία τοῦ φράγματος θὰ διαρκέσῃ 25 χρόνια, ἡ χρῆσις του δηλαδὴ θὰ εἶναι προσωρινή! Οἱ ἀρχαιολόγοι πρότειναν διάφορες λύσεις, προκειμένου νὰ διασωθῇ ἡ περιοχὴ, ἔστω καὶ ἂν παραμείνῃ βυθισμένη γιὰ 25 ὁλόκληρα χρόνια, ὅπως εἶναι ἡ κάλυψις τῶν εὐρημάτων μὲ ἓνα εἰδικὸ στρώμα πηλοῦ, δίνοντας ἔτσι τὴ δυνατότητα μετὰ

ΛΟΥΤΡΟΠΟΛΗ ΣΤΗΝ ΤΟΥΡΚΙΑ

τὴν ἀπόσυρση τοῦ φράγματος νὰ συνεχισθοῦν οἱ ἀνασκαφικὲς ἐργασίες. Ὅμως ἡ πρόταση ἀπορρίφθηκε ἀπὸ τοὺς τουρκικοὺς φορεῖς.

Στὴν προκειμένη περίπτωση τὸ ἴδιο τὸ κράτος παρανομεῖ, ἀφοῦ ἡ Κρατικὴ Διαχείριση Ὑδάτων, ἀψηφώντας τὸν νόμο περὶ προστασίας, ποὺ τέθηκε σὲ ἰσχὺ γιὰ τὸν συγκεκριμένο ἀρχαιολογικὸ ὠρὸ, προβαίνει στὸν ἀφανισμὸ τοῦ μνημείου, τὴν στιγμή ποὺ οἱ ἀνασκαφὲς εἶχε προβλεφθῇ νὰ συνεχισθοῦν γιὰ τοὐλάχιστον ἑπτὰ χρόνια! Γιὰ τὴ διάσωση τοῦ ἱστορικοῦ αὐτοῦ ὠρὸν οἱ εὐρωβουλευτὲς Νίκος Σηφουνάκης καὶ Πάνος Μπεγλίτης ὑπέβαλαν σχετικὴ ἐρώτηση στὴν Εὐρωπαϊκὴ Ἐπιτροπὴ, χωρὶς δυστυχῶς ἡ ἀπάντησις νὰ ἐπιτρέπη προοπτικὲς καὶ νὰ γεννᾷ αἰσιοδοξία γιὰ τὸ μέλλον τῶν Ἀλλιανῶν.

Ταξιαρχούλα Λαδᾶ

ΕΛΛΗΝΕΣ ΕΟΡΤΑΖΟΥΝ ΤΗ ΣΦΑΓΗ ΕΛΛΗΝΩΝ!

**Ἡ ἐβραϊκὴ ἐορτὴ τοῦ Χανουκά
στὸ Δῆμο Παλαιοῦ Ψυχικοῦ**

Τὸ 2005 ἦταν ἡ δευτέρη συνεχῆς χρονιά, ποὺ μιὰ ἐβραϊκὴ θρησκευτικὴ ἐορτὴ –τὸ Χανουκά– ἐωρτάστηκε ὄχι μόνο στὴ συναγωγὴ καὶ στὰ σπίτια μας, ἀλλὰ καὶ σὲ δημόσιο χώρο, στὴν Α΄ Πλατεία Παλαιοῦ Ψυχικοῦ, μὲ τὴν ὑποστήριξη καὶ τὴ συνεργασία τοῦ φιλόξενου Δήμου Ψυχικοῦ.» [Μωυσῆς Κωνσταντίνης, πρόεδρος τοῦ Κεντρικοῦ Ἰσραηλιτικοῦ Συμβουλίου (Κ.Ι.Σ.) Ἑλλάδος.] Τὰ σχετικὰ μὲ τὸ Χανουκά περιγραφόμενα στὰ 4 «Βιβλία τῶν Μακκαβαίων» παρουσιάζονται συνοπτικὰ στὸ φυλλάδιο, ποὺ ἐξέδωσε πρόσφατα τὸ Κ.Ι.Σ. Ἑλλάδος μὲ τίτλο: «Ἡ γιορτὴ τοῦ Χανουκά».

Ὁ πρόεδρος τοῦ Κ.Ι.Σ. κ. Μωυσῆς Κωνσταντίνης καὶ ὁ ἀρχιραββῖνος τῶν Ἀθηνῶν κ. Ἰακώβ Ἀράρ ἀνάβουν στὶς 25 Δεκεμβρίου 2005 στὸ Παλαιὸ Ψυχικὸ τὸ πρῶτο φῶς τῆς χανουκιγιάς (ἐννεάφωτης λυχνίας) κατὰ τὴ διάρκεια τῶν ἐορτασμῶν τοῦ Χανουκά –σὲ ἀνάμνηση τῶν ἀγώνων τῶν Μακκαβαίων ἐναντίον τῶν Ἑλλήνων–.

Στο φυλλάδιο αυτό αναφέρεται, ότι «μετὰ τὸν θάνατο τοῦ Ἀλεξάνδρου ἡ αὐτοκρατορία μοιράστηκε σὲ πολλὰ βασίλεια. Οἱ Ἑβραῖοι τῆς Παλαιστίνης βρῖσκονταν μεταξὺ τῆς ἐλληνιστικῆς Αἰγύπτου καὶ τῆς ἐλληνιστικῆς Συρίας. Οἱ δύο αὐτὲς χώρες ἦταν σὲ συνεχῆ πόλεμο γιὰ τὴν κυριαρχία τῆς Παλαιστίνης.

» Ὁ Ἀντίοχος ὁ Ἐπιφανής, τοῦ οἴκου τῶν Σελευκιδῶν, ἔγινε διοικητὴς τῆς Συρίας καὶ τῆς Παλαιστίνης. Ἦταν ἀποφασισμένος νὰ ὀργανώσῃ ἓνα ὁμογενὲς κράτος μὲ μία θρησκεία γιὰ ὅλους τοὺς ὑπηκόους του καὶ οἱ Ἑβραῖοι, ποὺ ἀρνοῦνταν νὰ ἀποκηρύξουν τὴ θρησκεία τους, ἦταν οἱ μόνοι ἀπὸ τοὺς ὑποδουλωμένους λαοὺς ποὺ ἀντιστάθηκαν. Ὁ Ἀντίοχος τότε κινήθηκε, γιὰ νὰ ξεριζώσῃ τὸν Ἑβραϊσμὸ διὰ τῆς βίας. Διῶρισε αὐτὸς Ἀρχιερέα, ἀπαγόρευσε τὴν περιτομή, ἀπαγόρευσε τὴν τήρηση τῆς ἀργίας τοῦ Σαββάτου καὶ τῶν ἄλλων ἐβραϊκῶν νόμων καὶ παραδόσεων καὶ ἐπέβαλε θυσίες καὶ νόμους δικοῦς του. Βωμοὶ ἀφιερωμένοι στοὺς θεοὺς τοῦ Ὀλύμπου στήθηκαν σὲ κάθε ἐβραϊκὴ πόλη.

» Δὲν ἐπέτρεπαν στοὺς πιστοὺς νὰ μελετοῦν τὴν Τορὰ καὶ νὰ ἐκτελοῦν τὶς θρησκευτικὲς ὑποχρεώσεις τους, βεβήλωσαν τὸ Ναὸ καὶ μόλυναν τὸ χώρο καὶ τὰ σκεύη τῆς λειτουργίας. Βασάνιζαν καὶ δολοφονοῦσαν ὅσους παρέμεναν πιστοὶ στὸν Ἰουδαϊσμὸ κι ἀρνοῦνταν νὰ προσκυνήσουν τὰ εἰδωλα. Ὑπέφεραν πολλὸ οἱ Ἑβραῖοι, μέχρι ποὺ ὁ Θεὸς τῶν προγόνων μας τοὺς λυπήθηκε καὶ τοὺς ἔσωσε ἀπὸ τὰ χέρια τῶν ἐχθρῶν του.

» Μερικοὶ Ἑβραῖοι, εἰδικὰ τῆς ἀνώτερης τάξης, ἐνέδωσαν στὴν ἐλληνικὴ ἐπιρροή καὶ υἱοθέτησαν τὰ στοιχεῖα τῆς ἐλληνικῆς θρησκείας. Ὅμως οἱ μᾶζες τοῦ λαοῦ παρέμειναν προσκολλημένες στὴν πίστη τους. Οἱ πρῶτοι ὠνομάστηκαν Ἑλληνιστὲς καὶ οἱ πιστοὶ στὸν Ἑβραϊσμὸ ἔμειναν γνωστοὶ ὡς Χασιντίμ.

» Μὲ τὴν καθοδήγηση τῶν Χασιντίμ ἄρχισε μία παθητικὴ ἀντίσταση στὶς διαταγὲς τοῦ Ἀντιόχου. Πολλοὶ Ἑβραῖοι βασανίστηκαν. Ὁ ἡλικιωμένος Ἐλιέξερ χτυπήθηκε μέχρι θανάτου, ὅταν ἀρνήθηκε νὰ φάῃ χοιρινό, ἢ Χαννὰ προτίμησε νὰ χάσῃ τοὺς ἑπτὰ γιούς της παρὰ νὰ τοὺς παροτρύνῃ νὰ προσκυνήσουν τὰ εἰδωλα.

» Ἡ ἐξέγερση ξεκίνησε στὴ Μοντιίν, ἓνα χωριὸ κοντὰ στὴν Ἱερουσαλήμ. Ἐκεῖ, ἓνας γέρος ἱερέας τῆς οἰκογένειας τῶν Χασμοναϊμ, ὁ Ματαθίας, μὲ τοὺς πέντε γιούς του δὲν ἐπέτρεψαν νὰ ἐπιβληθῇ ἡ θυσία στὰ εἶδωλα. Μὲ τὴν κραυγὴ «Μίλα Ἀντονάι ἐλάι» (=ὅποιος εἶναι μὲ τὸν Κύριο νὰ μὲ ἀκολουθήσῃ), ὁ Ματαθίας ξεσήκωνε τοὺς Χασιντίμ, ποὺ κατέφυγαν στοὺς λόφους, γιὰ νὰ πολεμήσουν. Ὁργανώθηκε ἔτσι ἓνας ἀνταρτοπόλεμος, ποὺ κλόνισε τὸ ἠθικὸ τῶν στρατιωτῶν τοῦ Ἀντίοχου».

Ὅταν πέθανε ὁ Ματαθίας –σύμφωνα πάντα μὲ τὸ φυλλάδιο τοῦ Κ.Ι.Σ. –ὁ γιὸς του ὁ Γιεουντὰ (Ἰούδας), γνωστὸς ὡς ὁ Μακκαβαῖος [τὸ ὄνομα Μακαμπὶ ἀποτελεῖται ἀπὸ τὰ ἀρχικὰ γράμματα τῶν λέξεων τοῦ συνθήματος τῶν πολεμιστῶν «Μὶ Καμόχα Μπά-ελλμ Ἀντονάι» (=ποιὸς σὰν καὶ σένα Κύριε)], ἀνέλαβε τὴν ἀρχηγία τῶν λιγοστῶν ἐβραϊκῶν δυνάμεων. Ὁ Γιεουντὰ γενίκευσε τὸν πόλεμο κατὰ μέτωπο καὶ μετὰ ἀπὸ μία σειρὰ ἐπιτυχημένων μαχῶν, ὁ στρατὸς τῶν Σελευκιδῶν ἀποχώρησε ἀπὸ τὴν Παλαιστίνη.

«Τὴν 25ῃ ἡμέρᾳ τοῦ Κισλέβ τοῦ ἔτους 165 π.Χ. ὁ Ναός, ποὺ εἶχε βεβηλωθῇ ἀπὸ τὴν λατρεία τῶν εἰδώλων, ἐγκαινιάστηκε (χανουκά = ἐγκαίνια) καὶ ἐπαναφιερώθηκε στὴ δόξα τοῦ Θεοῦ. Ἔτσι, ἡ εἰρήνη καὶ ἡ τάξις ἐπανήλθαν στὴ χώρα. Σύμφωνα μὲ τὴν παράδοση, βρέθηκε μόνο μιὰ μικρὴ κανάτα μὲ λάδι, ποὺ εἶχε ἀκόμη ἐπάνω τῆς ἄθικτῃ τῇ σφραγίδᾳ τοῦ μεγάλου Ἀρχιερέα. Μὲ αὐτὸ τὸ λιγοστὸ λάδι ἀναψαν τὴ Μενορὰ (ἐπτάφωτῃ λυχνία), καὶ αὐτὸ τὸ λάδι ἔκαιγε ἀναπάντεχα ἐπὶ ὀκτὼ μέρες, τόσο ὅσο χρειάζοταν, γιὰ νὰ ἐτοιμαστῇ νέο κατὰλληλο λάδι γιὰ τὸ ἄναμμά της.»

Ἐκτὸς ἀπὸ ἐγκαίνια «ἡ λέξις Χανουκά μπορεῖ νὰ θεωρηθῇ, ὅτι ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο συνθετικά: τὴ λέξις χανού (=ἀπαλλάχτηκαν) καὶ τὸ κα (ἐβραϊκὴ παράσταση τοῦ ἀριθμοῦ 25, καθ' ὅτι οἱ Μακκαβαῖοι τὴν 25ῃ ἡμέρᾳ τοῦ μηνὸ Κισλέβ ἀπαλλάχθηκαν ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς τους», τοὺς Ἑλλήνες).

Ποιά εἶναι ἡ ἱστορικὴ ἀλήθεια

ἱστορικὴ ἀλήθεια εἶναι, ὅτι ὁ Ἀντίοχος Δ΄ ὁ Ἐπιφανὴς ἦταν γιὸς τοῦ Ἀντιόχου τοῦ Μεγάλου καὶ τῆς Λαοδίκης καὶ διαδέχθηκε στὸ θρόνον τὸν μεγαλύτερο ἀδελφὸ του Σέλευκο Δ΄ τὸν Φιλοπάτορα. Σὲ ὅλη τὴ διάρκεια τῆς βασιλείας του προσπάθησε νὰ ξαναφέρῃ τὸ κράτος τῶν Σελευκιδῶν στὴν παλαιὰ του ἀκμὴ καὶ νὰ ἐπιβάλλῃ τὸν Ἑλληνικὸ Πολιτισμό. Οἱ πολυάριθμοι πόλεις, ποὺ ἱδρυσε, μαρτυροῦν τὴν γιγάντια προσπάθειά του καὶ τὰ ἴχνη τῶν ἀποτελεσμάτων της ἔμειναν γιὰ πολλοὺς αἰῶνες μετὰ τὸν θάνατό του. Ὁ ἀνταρτοπόλεμος τῶν Μακκαβαίων ἐναντίον του δὲν ἔφερε κανένα ἀποτέλεσμα.

Τὸν Ἀντίοχο τὸν Ἐπιφανῆ διαδέχθηκε στὸ θρόνον ὁ γιὸς του Ἀντίοχος Ε΄ ὁ Εὐπάτωρ. Κατὰ τὴ διάρκεια τῆς βασιλείας του ἐπαναστάτησαν οἱ Ἑβραῖοι ὑπὸ τὴν ἀρχηγία τοῦ Γιεουντᾶ, ὁ ὁποῖος πέτυχε μὲν συμφωνία εἰρήνης, ἀλλὰ ὁ ἐπόμενος βασιλεὺς Δημήτριος Α΄ ὁ Σωτὴρ ἔστειλε τὸ στρατηγὸ Βακχίδη, ὁ ὁποῖος κατέλαβε τελικὰ ὅλη τὴν Ἰουδαία. Δὲν ὑπάρχουν ἱστορικὲς περιγραφὲς στὶς ὁποῖες νὰ φαίνεται, ὅτι οἱ –χωρὶς τακτικὸ στρατό- ἐπαναστάτες Ἑβραῖοι νίκησαν σὲ μάχες τοὺς Ἑλλήνες. Προ-

ΙΣΡΑΗΛΙΤΙΚΗ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΑΘΗΝΩΝ
RABBINEIA – ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

ΧΑΝΟΥΚΑ 5766

הגהלה תאריך אלה

Η γιορτή που φωτίζει τον κόσμο

Η Εβραϊκή έορτή του Χανουκά, έορτή του φωτός, που εορτάστηκε από 25 Δεκεμβρίου έως 2 Ιανουαρίου στο Παλαιό Ψυχικό, διαρκεί κάθε χρόνο ένα οκταήμερο, τὸ ὁποῖο λέγεται «Φῶτα», κι εἶναι ἡ γιορτὴ ἐκείνη, πὺν χρησίμευσε ὡς πρότυπο γιὰ τὴν θεσμοθέτηση τῶν ἐορτῶν τῶν Χριστουγέννων ἀπὸ τὴ χριστιανικὴ ἡγεσία κι ὄχι οἱ ἐθνικὲς ἐορτὲς τοῦ χειμερινοῦ ἡλιοστασίου, ὅπως λανθασμένα πιστεύεται. Τὸ 5.766 εἶναι τὰ ἔτη ἀπὸ κτίσεως κόσμου· παρατηρεῖται μία διαφορὰ ἀπὸ τὸ 5.508 π.Χ., πὺν θεωρεῖ ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, πὺς ἔγινε ἡ κτίση τοῦ κόσμου ἀπὸ τὸν Γιαχβὲ (βλ. «Δ» τ. 283), ἡ ὁποία ὀφείλεται σὲ διαφορετικὴ ἐρμηνεία ὠρισμένων ἀποσπασμάτων τῆς Βίβλου.

φανῶς γίνονταν περιορισμένης ἐκτάσεως συμπλοκές, ἐνδεχομένως καὶ σφαγές, ἀλλὰ σὲ συνθήκες ἀνταρτοπολέμου, οἱ ὁποῖες περιγράφονται μὲ ἀρκετὲς ὑπερβολὲς στὰ βιβλία τῶν Μακκαβαίων.

Τὰ βιβλία τῶν Μακκαβαίων (ἀγνώστων Ἰουδαίων συγγραφέων) εἶναι τέσσερα, τρία δευτεροκανονικά κι ἓνα ἀπόκρυφο καὶ περιγράφουν ἀναλυτικὰ τὰ -μὲ τὴν βοήθεια τοῦ Γιαχβὲ- κατορθώματα ἐπαναστατημένων Ἑβραίων, μὲ τὰ ὁποῖα ἀπομακρύνθηκε ὁ κίνδυνος νὰ ἐξελληνισθοῦν, διαφυλάχθηκε ἡ πατρικὴ τους θρησκεία καὶ ἀποκτήθηκε ἡ πολιτικὴ τους ἀνεξαρτησία.

Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, σταθερὴ στὸν ἀνθελληνικὸ προσανατολισμὸ της, ἔχει ἀνακηρύξει προστάτες τῶν πολυτέκνων ἐπτὰ Μακκαβαίους παῖδες, τὴ μητέρα τους Σολομωνὴ καὶ τὸν δάσκαλό τους Ἐλιάζαρ (1 Αὐγούστου), τοὺς ὁποῖους -σύμφωνα μὲ τὸ συναξάρι- σκότωσαν, γιὰτὶ δὲν ἄλλαξαν τὴν πίστη τους, πὺν δὲν ἦταν βέβαια ἡ χριστιανικὴ, γιὰ νὰ δικαιολογῆται ἡ τιμὴ ἐκ μέρους τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ ἡ ἰουδαϊκὴ.

Σὲ κάθε εὐκαιρία χριστιανοὶ ἀπολογητὲς ἐγκωμιάζουν τοὺς Μακκαβαίους. Στὴν πρώτη σελίδα τοῦ «Ὁρθόδοξου Τύπου» τῆς 25ης Ἰανουαρίου 2002 γιὰ παράδειγμα φιλοξενήθηκε ἄρθρο τοῦ θεολόγου κ. Μ. Μιχαηλίδη μὲ τίτλο: «Τὸ ἅγος τῶν Ἑλλήνων - Ἀντιβλασφημικὸς συναγερμὸς». Στὸ ἄρθρο αὐτὸ διαβάζουμε ἐκπληκτοί: «Στὰ χρόνια ἐκεῖνα τὰ ἡρωικά τῶν Μακκαβαίων, πὺν κυβερνοῦσε τὴν Παλαιστίνη ὁ Ἀντίοχος ὁ Δ΄ ὁ Ἐπιφανὴς -ἀλλὰ στὴν πραγματικὴ ἀσέβης καὶ ἀδίστακτος- στρατιῶτες δι-

κοί του εἶχαν καταλάβει κάποιο φρούριο καὶ ἀγέρωχοι τὸ θεωροῦσαν ἀπόρθητο. Μέσα λοιπὸν στὴν ἀλαζονεία τους βλασφημοῦσαν τὸν Θεὸ καὶ τοὺς πολιορκητὲς τοῦ Ἰούδα τοῦ Μακκαβαίου μὲ λόγους ἀθέμιτους καὶ ὕβριστικούς. Τὰ παλληκάρια ὅμως τοῦ Ἰούδα ἄλλους ἔσφαξαν καὶ ἄλλους “πυρὰς ἀνάψαντες ζῶντας τοὺς βλασφημικούς κατέκαιον”.» (Γ. Γρηγορομιχελάκη, «Οἱ ἅγιοι προστάτες τῶν Ἑλλήνων πολυτέκνων», «Δ» τ. 273.)

Οἱ Ἑλληνας ἐορταστὲς τῆς σφαγῆς τῶν Ἑλλήνων

Τὴν ιδέα γιὰ τὴν τοποθέτηση μιᾶς μεγάλης ἐννεάφωτης λυχνίας στὴν Πλατεία τοῦ Παλαιοῦ Ψυχικοῦ καὶ τὸν δημόσιο ἐορτασμὸ τοῦ Χανονκά ἐμπνεύστηκε ὁ κ. Γεράσιμος Βαλεντίης, ὁ ὁποῖος στὰ πλαίσια τῆς «ἵσης μεταχείρισης καὶ τῆς ἀλληλεγγύης ὅλων τῶν θρησκειῶν καὶ ὅλων τῶν πολιτισμῶν», ὅπως χαρακτηριστικὰ ἀνέφερε στὴν ἐπιστολὴ του πρὸς τὸ Δῆμο Ψυχικοῦ, ὑπέβαλε τὴ σχετικὴ πρόταση στὸν Δήμαρχο καὶ στὸ Δημοτικὸ Συμβούλιο. Ὅπως φαίνεται ἀπὸ τὰ Πρακτικὰ τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου τῆς συνεδριάσεως τῆς 20ῆς Ἰανουαρίου 2004 ὁ Πρόεδρος τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου κ. Παναγιώτης Ξυθάλης συνώπισε τὴν ἐπὶ τοῦ θέματος συζήτηση ὡς ἑξῆς:

«Επομένως, κατ’ ἀρχὰς κρίνεται θετικὴ ἀπὸ ὅλους μας ὁμόφωνα ἡ πρόταση καὶ θὰ δοῦμε πράγματι, πῶς αὐτὴ ἡ πρόταση θὰ πάρῃ τὴν ὑλοποίησή της στὸ τέλος τοῦ χρόνου, εἴτοι πὺν πραγματικὰ νὰ γίνῃ πραγματικότητα.» Μὲ παμψηφεί ἀπόφαση λοιπόν, καθιερώθηκε νὰ φιλοξενηταὶ κάθε χρόνο, κατὰ τὴν περίοδο τοῦ ἐορτασμοῦ τοῦ Χανονκά, τὸ θρησκευτικὸ σύμβολο τοῦ Ἑβραϊσμοῦ, ἡ ἐννεάφωτος λυχνία, στὴν Ἀ Πλατεία τοῦ Δήμου τοῦ Παλαιοῦ Ψυχικοῦ. Τὴν διοργάνωση τῶν ἐκδηλώσεων ἀνέλαβε τὸ Κ.Ι.Σ. σὲ συνεργασία μὲ τὸν Δῆμο Ψυχικοῦ καὶ τὴ Ραββινεΐα Ἀθηνῶν.

Κάθε λαὸς ἔχει ἀναφαίρετο δικαίωμα νὰ θυμᾶται, νὰ τιμᾷ καὶ νὰ ἐορτάζῃ ἐπετεΐους νικῶν του ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν του. Ἀσφαλῶς καὶ οἱ Ἑβραῖοι ἔχουν τὸ δικαίωμα νὰ ἐορτάζουν τὶς νίκες τῶν προγόνων τους ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν τους, ὅποιοι κι ἂν ἦταν αὐτοί. Τὸ πρόβλημα περιπλέκεται βέβαια μὲ τοὺς Ἑβραίους Ἑλληνες ὑπηκόους, οἱ ὁποῖοι, ἐνῶ ἀφ’ ἐνὸς συμμετέχουν κανονικὰ στὴν ἐλληνικὴ κοινωνικὴ ζωὴ μὲ

«Όταν ἀποδώσης κρίση, σωτηρία ἀπὸ τὸ μένος τοῦ ἐχθροῦ, θὰ ὁλοκληρώσω μὲ τραγούδια καὶ ψαλμοὺς τὴν ἀφιέρωση τοῦ βωμοῦ.» Πρόκειται γιὰ τὸ Ἄσμα Χανονκά, ἓνα παραδοσιακὸ ἐβραϊκὸ τραγούδι. Τέτοια τραγούδια καὶ διάφορους ψαλμοὺς τοῦ Λαβιδ ἔψαλλε ἡ ἐβραϊκὴ χορωδία στὸν ἑορτασμὸ τοῦ Χανονκά στὶς 25 Δεκεμβρίου 2005 στὸ Παλαιὸ Ψυχικὸ. Τὸ μόνο ὄργανο ποὺ χρησιμοποίησαν ἦταν τὸ παραδοσιακὸ ἐβραϊκὸ τρίγωνο (φαίνεται δεξιὰ στὴν φωτογραφία) ἴδιο μὲ αὐτὸ ποὺ χρησιμοποιοῦν τὰ Ἑλληνόπουλα, ὅταν τραγουδοῦν τὰ κάλαντα (βλ. «Δ» τ. 288).

ἴσα δικαιώματα κι ὑποχρεώσεις, ἀφ' ἐτέρου χαίρονται καὶ τιμοῦν ἀγῶνες κατὰ τῶν Ἑλλήνων.

Γιὰ τὴν Ἐκκλησία δὲν ὑπάρχει πρόβλημα. Τὸ ὅτι ὁ Χριστιανισμὸς ἐπιβλήθηκε διὰ τῆς βίας στὴν πατρίδα μας εἶναι –τοῦλάχιστον στοὺς ἀναγνώστες τοῦ «Δαυλοῦ»– γνωστό, καθ' ὅτι κατ' ἐπανάληψη ἔχει ἀποτελέσει μέρος τῆς θεματολογίας καὶ τοῦ προβληματισμοῦ μας. Τὸ ὅτι ἡ χριστιανικὴ ἡγεσία ἔχει υἱοθετήσῃ καθαρὰ ἐβραϊκὲς ἐορτὲς εἶναι ἐπίσης γνωστό. Στὸ τεῦχος 280 γιὰ παράδειγμα παρουσιάστηκε ἡ ἀνθελληνικότητα τοῦ Πάσχα, ἐνῶ στὸ τεῦχος 286 οἱ σιωνιστικὲς δοξολογίες, τὰ κηρύγματα μίσους καὶ οἱ ἀνθελληνικοὶ λειτουργικοὶ ὕμνοι, ποὺ ψάλλονται στοὺς χριστιανικοὺς ναοὺς τῆς Ἑλλάδος τὰ Χριστούγεννα. Σὲ ἐπόμενα τεύχη τοῦ «Δαυλοῦ» θὰ παρουσιασθοῦν κι ἄλλες μεγάλες χριστιανικὲς ἐορτὲς, τὲς ὁποῖες οἱ Ἕλληνες θεωροῦν ἐλληνικὲς, εἶναι ὅμως καθαρὰ ἐβραϊκὲς.

Τὸ πρόβλημα βρίσκεται στὰ μυαλὰ τῶν ἐπὶ δεκαεπτὰ αἰῶνες εὐρισκομένων σὲ πλήρη πνευματικὴ ἀφασία κι ἐθνικὸ κῶμα Νεοελλήνων, οἱ ὁποῖοι συνεορτάζουν ἐπισήμως τὰ κατορθώματα τῶν «παλληκαριῶν» τοῦ Ἰούδα καὶ ἀναπολοῦν τὰ «ἡρωικὰ ἐκείνα χρόνια τῶν Μακκαβαίων», ποὺ ἐπιχειροῦσαν νὰ σφάζουν τοὺς προγόνους μας καὶ νὰ τοὺς καῖνε στὴν φωτιά.

Ἰωάννης Λάζαρης

«ΚΑΝΩ ΘΕΑΤΡΟ ΓΙΑ ΝΑ ΠΡΙΟΝΙΣΩ ΤΑ ΠΑΝΤΑ»

**Ένας έκρηκτικός
Ν. Καλογερόπουλος
ξαναζωντανεύει
τους μεγάλους
Κυνικούς**

αλογερόπουλος, ο έκρηκτικός: Θεατρογράφος, σκηνοθέτης, στιχουργός, συνθέτης, ήθοποιός, τραγουδιστής και οργανοπαίχτης. «Πού τὰ ἔμαθες;», τὸν ρώτησα. Ἡ ἀπάντησή του ἀποστομωτική: «Στὸν δρόμο, δὲν ξέρω οὔτε νότες οὔτε μουσικὴ καὶ ἔφευγα ἀπὸ ὅλες τὶς σχολές, ὅπου πήγαινα γιὰ νὰ μάθω ὑποκριτικὴ, γιατί δὲν δεχόμουν τὶς συνταγὲς ποὺ μοῦ σεροβίρανε.»

Στὰ Φιλιατρὰ Μεσσηνίας εἶδε τὸ φῶς, μεγάλωσε μέσα στὰ ζῶα, «σὰν τὸ ἀγρίμι», ὅπως ὁ ἴδιος λέει, στὸ σχολεῖο τὸν ἀπέβαλλαν συχνὰ γιὰ τὶς ἀντιρρήσεις του στὸ μάθημα τῶν Θερσκειυτικῶν, στὴν Ἀθήνα ἤθελε νὰ γίνῃ ἡθοποιός, δὲν εἶχε δεῖ ποτέ του θέατρο, τὸ εἶχε ἀκούσει μόνο σὲ δραματοποιημένες ραδιοφωνικὲς ἐκπομπὲς καὶ ἴσως

Ένας αρχιεπίσκοπος και οι διεφθαρμένοι συνδοί του «ξεγυμνώνονται» κατ' ἐντολήν τοῦ «ψυχοπομποῦ» Ἑρμῆ, γιὰ νὰ πάνε στὸν Κάτω Κόσμο, ἐνῶ ὁ Μένιππος (Καλογερόπουλος) τοῦ παίρνει τὴν ἀρχιερατικὴ ράβδο, πὺν θὰ παραδώσῃ στὸν Μεγαλέξανδρο. Ἡ νοσταλγία τοῦ ἐλληνικοῦ παρελθόντος καὶ τὸ ξεμπρόστιασμα τοῦ ἑνοχου ρωμαϊκοῦ παρόντος.

οὔτε κἄν σὲ αὐτές, ἀλλὰ σίγουρα τὸ ἔνοιωσε «στὰ ποτάμια τῶν βουνῶν τῆς Μεσσηνίας τραγουδημένο ἀπὸ τὶς Μοῦσες». Καὶ αὐτὸς ὁ ἦχος ἦταν τόσο δυνατός, ποὺ τὸν ἔκανε νὰ βγῇ στὸ σανίδι χωρὶς σχολὲς καὶ μανιέρα.

Τέκνο τῶν Μουσῶν καὶ τοῦ διονυσιακοῦ πνεύματος, ποὺ οἱ σύγχρονοι Ἕλληνες τὸ κουβαλάμε ταπωμένο κάτω ἀπὸ 2.000 χρόνια χριστιανικῆς ἀπαγόρευσης, διακηρύσσει τὴν ἐλευθερία του μὲ στίχους.

«Δὲν εἶμαι δοῦλος κανενός,
οὔτε θεοῦ οὔτε ἀνθρώπου,
εἶμαι ἀεράκι καὶ φωτιά
στοὺς μύθους τοῦ Αἰσώπου.»

Ὁ Νίκος Καλογερόπουλος δὲν θὰ μπορούσε νὰ μᾶς προσφέρει καλύτερο δῶρο ἀπὸ τὴν παράσταση τοῦ ἔργου του «Οἱ Κυνικοὶ Ξανάρχονται», ἔργο ἑνὸς «ιερόσυλου»: πολλὲς ἀθηναϊκὲς σκηνὲς δὲν δέχονταν νὰ τὸ ἀνεβάσουν, μέχρι ποὺ τὸ «Λαμπέτη» τὸ δέχθηκε, ἂν καὶ θὰ μπορούσε νὰ ἦταν ἀφορμὴ γιὰ ἀφορισμό. Μόνο ποῦ, ὅπως λέει, «ἂν γιὰ τὸν Μπαμπούλα, τὸ πρῶτο μου ἔργο, μὲ ἀφώρισαν, μὲ τοὺς Κυνικοὺς τοὺς ἀφορίζω ἐγώ».

Στοὺς «Κυνικοὺς» ὁ Καλογερόπουλος χρησιμοποιεῖ ὡς βασικὴ πηγὴ ἐμπνευσης τὸν διάλογο «Μένιππος καὶ Χάρων» τοῦ Λουκιανοῦ, ἐνισχυμένο μὲ μία γερὴ δόση καυστικοῦ ἀριστοφανικοῦ χιοῦμορ. Ὁ κυνικὸς φιλόσοφος Μένιππος κατεβαίνει στὸν Ἄδη, ὅπου συναντᾷ νεκροὺς ἥρωες τῆς ἀρχαιότητος ἀλλὰ καὶ ἀνθρώπους τῆς ἐποχῆς μας. Μόνο ποὺ τὸ ἔργο τοῦ Καλογερόπουλου εἶναι πιὸ προχωρημένο ἀπὸ αὐτὸ τοῦ Λουκιανοῦ: Ἐνῷ στὸ κείμενο τοῦ Ἑλληνοσύρου κωμικογράφου ὁ «Κάτω Κόσμος» παρουσιάζεται ὡς χειρότερος ἀπὸ τὸν «Ἐπάνω», στοὺς Κυνικοὺς οἱ δύο κόσμοι εἶναι ἴδιοι καὶ ἀπαράλλαχτοι. Σὰν ὁ φόβος γιὰ τὸν θάνατο, ποὺ ἀποτελέσει ἓνα βασικὸ μέσο ἐπιβολῆς τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ ποὺ σπέρματά του βλέπουμε καὶ στὸν Λουκιανό, νὰ εἶναι παντελῶς ἀνύπαρκτος στὸν Καλογερόπουλο. Στὸν Κάτω Κόσμο τὸν δικό του μπλέκονται τὸ ἐλληνικὸ παρελθὸν καὶ τὸ παρόν, οἱ ἀρχαῖοι θεοὶ καὶ ἥρωες μὲ τοὺς σύγχρονους ἐγκληματίες καὶ κοινὸς Ρωμιοὺς, γιατί, ὅπως λέει καὶ ὁ ἴδιος, «κάποια πράγματα ἔχουν σωθῇ στὸ κύτταρο τῶν Ἑλλήνων ἀπὸ τὴν ἀρχαιότητα» καὶ «τὸν ἥρωα τὸν γεννάει ἡ στιγμή, ὁ καθένας ἀπὸ ἐμᾶς μπορεῖ, δοθείσης ἐυκαιρίας, νὰ γίνῃ ἥρωας, ἀκόμα καὶ ὁ ἐγκληματίας». Καὶ ἂν αὐτὴ ἡ ἀποψη φαίνεται ὑπέρβαση, ἴσως τέτοιες ὑπερβάσεις ὀφείλει νὰ κάνῃ γενικὰ ἡ Ἑλληνικὴ Τέχνη (καὶ τοῦ Θεάτρου), χωρὶς νὰ κολλᾷ σὲ συμβάσεις καὶ στερεότυπα. Ὁ Καλογερόπουλος εἶναι ζωντανὸ παράδειγμα, ὅτι τὸ ἀρχαῖο πνεῦμα μπορεῖ νὰ διασφύζεται ἀμετάβλητο σὲ ἓνα παιδί τῶν Φιλιατρῶν Μεσσηνίας, ποὺ δὲν μῆξε ποτὲ σὲ κανένα καλούπι, ἀλλὰ «κάνει θέατρο, γιὰ νὰ πριονίσῃ τὰ πάντα, ὅπως καὶ οἱ Κυνικοὶ τοὺς “ἐγγραφαν” ὅλους, ἀκόμα καὶ τοὺς ναοὺς καὶ τοὺς ἱερεῖς».

Καὶ φαίνεται, ὅτι ἀπὸ αὐτὸ τὸ «πριόνισμα» δὲν ξεφεύγει τίποτα: Ὁ Μένιππος τοῦ Καλογερόπουλου ἀποκαλεῖ τοὺς ἥρωες καὶ τοὺς ἡμίθεους χαζοὺς, για-

τι εἶναι καὶ αὐτοί... «Υἱοὶ θεοῦ». Καὶ ὅταν ἓνας ἀρχιεπίσκοπος καὶ ἡ παρέα του φτάνουν στὴν εἴσοδο τοῦ Ἄδῃ, ὁ Χάροντας καὶ ὁ Ἑρμῆς τοὺς γδύνουν, ὅπως καὶ τοὺς κοινοὺς θνητοὺς (ντυμένοι δὲν μποροῦν νὰ συνεχίσουν τὸ ταξίδι τους πρὸς τὸν «Κάτω Κόσμο»). Τὸ «γδύσιμό» τους τοὺς ξεγυμνώνει ἀπὸ μετρητά, μετοχές, πολύτιμους λίθους, συμβόλαια, παραχωρητήρια καὶ πολλὴ ὑπονοούμενη ἀλλὰ καὶ ἄμεσα ἐμφανῆ διαφθορά.

Καὶ τὰ ἀγάλματα, ποὺ βρίσκονται θαμμένα στὸν «Κάτω Κόσμο» τῶν Ἀθηνῶν, δὲν θορυβοῦνται καθόλου ἀπὸ τὸ ἥχο τοῦ μετροπόντικα, ποὺ πλησιάζει, ἀλλὰ ἀπὸ τὸ ἄκουσμα τῶν ὀνομάτων Παῦλος καὶ Θεοδόσιος, ποὺ ἓνας Ἀλβανὸς ἐργάτης φωνάζει... Σκηνὲς παιγμένες μὲ δύναμη καὶ εὐρηματικότητα καὶ πράγματα ποὺ ἴσως δὲν τὰ ἔχουμε ξανακούσει ποτὲ στὸ Θέατρο, ὅλα ἐπενδυμένα μὲ ἐξαιρετικὴ μουσικὴ καὶ τραγούδια τοῦ ἰδίου τοῦ Καλογερόπουλου, γιατί, ὅπως λέει, «καὶ ὁ Ζαμπέτας εἶναι παιδί τῶν Κυνικῶν».

Τελικὰ τὸ σκῆπτρο τοῦ ἀρχιεπισκόπου δίνεται στὸν Μεγαλέξανδρο, ὁ ὁποῖος ἦταν καὶ ὁ πρῶτος κάτοχός του, πρὶν αὐτὸ νὰ περιπέσει στὰ χέρια τοῦ Χριστιανισμοῦ. Καὶ ἴσως ἡ σκηνὴ αὕτη νὰ ἐκφράζει τὴν ἐλπίδα τοῦ Καλογερόπουλου γιὰ τὴν ἀναβίωση τοῦ ἀρχαίου μας μεγαλείου. Ὅμως οὔτε ἡ ἐπιστροφὴ τοῦ Μεγαλέξανδρου ἀναιρεῖ τὸ γεγονός, ὅτι ὁ Μένιππος, παιγμένος ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν Καλογερόπουλο, ἀπαγονίζεται μὲ τὴν ἐλληνικὴ σημαία, γιὰ νὰ πάη στὸν Κάτω Κόσμο, γιατί, ὅπως αὐτὸς ὁ ἐκρηκτικὸς θεατράνθρωπος λέει, «ὅπου καὶ νὰ πάη, ἡ Ἑλλάδα τὸν πληγώνει», ὅπως καὶ τὸν Σεφέρη. Καὶ αὐτὸς εἶναι ἓνας πολὺ σημαντικὸς λόγος, γιὰ νὰ δημιουργῇ, κάνοντας μὲ τὸν πιὸ ἐλεύθερο, ἐλληνικὸ καὶ δημιουργικὸ τρόπο τὰ πάντα σκόνῃ, ἀκόμα καὶ τὴν θλίψη μας γιὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν σημερινή της κατάντια.

Ὁ Νίκος Καλογερόπουλος-Μένιππος αὐτοκτονεῖ μὲ ἀγχόνῃ τὴν ἐλληνικὴ σημαία...! Ἡ τραγωδία κάθε νεοέλληνα ἐλεύθερου ἀνθρώπου, ποὺ ἀναζητᾷ τὴν πραγματικὴ του ταυτότητα στὶς ἀρχαῖες ρίζες του, ἀφοῦ δὲν τὴ βρίσκει στὴν ὑπαρκτὴ Ρωμιοσύνη.

Ἵων Δ. Λάμπρου

ΣΥΝΤΑΓΜΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΑ

ἐ τὰ σημερινὰ δεδομένα, οἱ σοβαρὲς ἀποφάσεις δὲν λαμβάνονται πλέον στὰ παραδοσιακὰ πολιτικά-θεσμικά πλαίσια τῶν κρατῶν, ἀλλὰ μέσῳ ἡμι-κρατικῶν διαδικασιῶν, ποὺ δὲν ὑπόκεινται σὲ δημοκρατικὸ ἔλεγχο. Ἡ ἐπιρροὴ εἰδικῶν ὁμάδων συμφερόντων αὐξάνεται, ἐνῶ οἱ ἐκάστοτε βουλευτικὲς ἐκλογὲς καὶ οἱ ἐκλογὲς τῆς τοπικῆς αὐτοδιοικήσεως ἔχουν μετατραπῇ σὲ διαγωνισμοὺς ἐξυπηρέτησης συμφερόντων. Στὰ δεδομένα αὐτὰ κρύβονται τὰ σημερινὰ διλήμματα γιὰ ἀναθεώρηση τοῦ Συντάγματος.

Ἡ σημερινὴ δημοκρατικὰ νομιμοποιημένη πολιτικὴ ἐξουσία ἀδυνατεῖ νὰ λάβῃ δυναμικὲς ἀποφάσεις γιὰ μία ριζοσπαστικὴ πολιτικὴ μεταρρύθμιση, μὲ ταυτόχρονη προσαρμογὴ τῆς χώρας στὶς ἀπαιτήσεις ἑνὸς ραγδαῖα μεταβαλλόμενου κόσμου καὶ καταφεύγει σὲ μακροχρόνιες διαδικασίες ἀποπροσανατολισμοῦ, διότι ἀντιμετωπίζει δυσάρεστα οἰκονομικά, κοινωνικά καὶ πολιτιστικά προβλήματα καὶ βρίσκεται ἀντιμέτωπη μὲ πιθανὲς ἐκρήξεις σημαντικῶν κοινωνικῶν ὁμάδων. Ἡ ἀδράνεια καὶ ἡ παραλυσία τοῦ ἑλληνικοῦ πολιτικοῦ συστήματος δὲν ὀφείλεται στὶς ἀτέλειες τῶν συνταγματικῶν κανόνων, ποὺ παρέμειναν κατὰ βάση ἀμετάβλητοι, οὔτε σὲ θεσμικὲς δυσλειτουργίες, ἀλλὰ στὴν ἀναποφαστικότητα καὶ στὴν ἀνικανότητα ἐφαρμογῆς τῶν ἀποφάσεων. Συνεπῶς ἡ ἀναθεώρηση τοῦ Συντάγματος δὲν ἀποτελεῖ σήμερα πρώτη οὔτε καὶ δεύτερη προτεραιότητα.

Ἄν ἐν τούτοις γιὰ τοὺς ὡς ἄνω λόγους ἀποφασιζόταν, αὐτὴ ὀφείλε νὰ στραφῇ πρὸς τὶς ἀτέλειες ἐκεῖνες, ποὺ προκαλοῦν παρενέργειες ὡς π.χ.

- ἡ ἀνυπαρξία (καὶ γι' αὐτὸ ἡ ἀνάγκη θέσπισης) Συνταγματικοῦ Δικαστηρίου,
- ἡ ἀλλαγὴ τοῦ τρόπου ἐκλογῆς βουλευτῶν,
- ὁ διαχωρισμὸς Νεποτισμοῦ - Κράτους,
- ὁ διαχωρισμὸς Ἐκκλησίας-Κράτους ἢ τοῦλάχιστον ἡ ἄρση τοῦ ἄρθρου 3 τοῦ Συντάγματος ἢ ἡ ἀντικατάστασή του καὶ ἡ κατάργηση τοῦ ἰσχύοντος συνταγματικοῦ πλαισίου/καθεστῶτος, δυνάμει τοῦ ὁποῖου περίπου 11.000

ιερείς και 80 ιεράρχες μισθοδοτούνται από τὸ Ἑλληνικὸ Κράτος.

* * *

Ὁ τελευταῖο σημεῖο ἴσως θὰ «κινητοποιοῦσε» μὲ τὶς εὐλογίες τοῦ ἱερατείου περίπου 3 ἑκατομμύρια ρωμαίων, προκαλῶντας ἰσχυροὺς κραδασμοὺς καὶ ρήξεις, οἱ ὁποῖες θὰ μπορούσαν νὰ οδηγήσουν ἐνδεχομένως σὲ προβολὴ «ψόγων» περὶ ἐπικείμενου «διχασμοῦ» τῶν Ἑλλήνων καὶ ἀντιδράσεις ἐναντίον ὧσων ἐπιδιώκουν τὸν ἀναγκαῖο γιὰ τὴν ἐποχὴ μας διαχωρισμὸ Ἐκκλησίας-Κράτους ἀπὸ τὴν ἴδια τὴν Ὁρθοδοξία καὶ ἀπὸ τοὺς ἰσχυροὺς ἐκπροσώπους τῆς στὴν Ἐξουσία, δηλαδὴ ἀπὸ ἐκεῖνα τὰ πολιτικὰ φερέφωνα τῆς, ποὺ συνεχίζουν νὰ τὴν στηρίζουν.

Ὁ διχασμὸς ὅμως τῶν Ἑλλήνων ἀνήκει σὲ αὐτοὺς ποὺ ἐπὶ αἰῶνες διχάζουν καὶ διαιροῦν, γιὰ νὰ ἐξουσιάζουν τοὺς ἀφελεῖς καὶ κάνουν τὰ ἀδύνατα δυνατά, γιὰ νὰ κρατήσουν στὴν ἱστορικὴ ἀφάνεια, μὲ τὴν παραμυθία τοῦ ἰδεολογήματος «ἐλληνοχριστιανισμός» καὶ πολλῶν ἄλλων παραμυθιῶν, τοὺς ἠθικοὺς αὐτουργοὺς τῆς ἱστορικῆς δολοφονίας τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ἀλλὰ καὶ τοὺς φυσικοὺς ἐκτελεστὲς τῆς γενοκτονίας ἐνὸς μεγάλου μέρους τῶν Ἑλλήνων, κατὰ τὴν ἐπικράτησή τους ὡς κυρίας θρησκείας στὴν Ἀνατολικὴ Ρωμαϊκὴ Αὐτοκρατορία».

Μιὰ τέτοια ἐξέλιξη ὅμως δὲν θὰ πρέπει νὰ ἐμποδίσῃ τοῦλάχιστον τὴν ἀντικατάσταση τῆς διατύπωσης τοῦ ἄρθρου 3 («Ἐπικρατοῦσα θρησκεία στὴν Ἑλλάδα εἶναι ἡ θρησκεία τῆς Ἀνατολικῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας») μὲ τὴν προσήκουσα διατύπωση τοῦ ἄρθρου 116 τοῦ αὐστραλιανοῦ συντάγματος: «Ἡ Ἑλλὰς δὲν θὰ θεσπίσῃ κανένα νόμο, γιὰ νὰ ἐδραιώσῃ ὁποιαδήποτε θρησκεία ἢ νὰ ἐπιβάλλῃ ὁποιαδήποτε θρησκευτικὴ λατρεία ἢ νὰ παρεμποδίσῃ τὴν ἐλεύθερη ὑπαρξὴ ὁποιασδήποτε θρησκείας, καὶ δὲν ἀπαιτεῖται καμμία θρησκευτικὴ πεποίθηση ὡς προσὸν γιὰ καμμίαν ὑπηρεσίαν ἢ δημόσιο λειτουργήμα στὴν Ἑλληνικὴ Ἐπικράτεια».

Οἱ ἔως τώρα συνταγματικὲς ἀναθεωρήσεις ἀποτελοῦν «μπαλώματα ἐπὶ μπαλώματων» καὶ φαύλους κύκλους μιᾶς αὐτοτροφοδοτούμενης μεμψιμοιρίας, ποὺ θὰ

μπορούσαν να ξεπεραστούν, ἐὰν χρησιμοποιηθοῦν κατάλληλα καὶ μεθοδικὰ ἐργαλεῖα, τὰ ὅποια δὲν εἶναι οὔτε ὁ πολιτικὸς ἀνταγωνισμὸς οὔτε ἡ ἠθικολογικὴ ἐσχατολογία τῶν ποικιλώνυμων ἀρχαγγέλων τοῦ ἐξαγνισμού, δηλαδὴ τῶν θεολόγων, ἀλλὰ μόνο ἡ δύναμη τῆς ἀριστοτέλειας λογικῆς, ποὺ μᾶς παρέχει ὅλα τὰ ἀπαραίτητα μέσα, γιὰ νὰ ξεπεράσουμε ὅλους τοὺς γενικόλογους ἀφορισμοὺς καὶ τοὺς στενοὺς ὀρίζοντες τῶν ἐκπροσώπων τῆς Ὁρθοδοξίας στὴν πολιτικὴ Ἐξουσία καὶ νὰ καταλήξουμε στὴν τόσο ἀναγκαία «ἐπανάδρυσή τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους καὶ ἐπανελλήνισή τῶν Ρωμαίων».

Τὸ πολίτευμα, ποὺ μετέφερε ὁ Ἰωάννης Καποδίστριας στὴν Ἑλβετία, κραυγάζει ἀπὸ τίς χιονισμένες ὁροσειρὲς τῶν Ἀλπεων:

- Ἀναδομήσατε τοὺς 58 νομοὺς τῆς χώρας, ἀπὸ 58 σὲ 10 μεγάλους, μὲ συγκέντρωση ὅλων τῶν παραγόντων ἐκείνων, ποὺ θὰ ἐνισχύσουν ἀποφασιστικὰ τὴν οἰκονομικὴ καὶ πολιτιστικὴ τους ἀνάπτυξη.
- Μειώσατε τοὺς ἐκπροσώπους ἀπὸ 300 σὲ 100 ἐκλέκτορες ἐκάστοτε μιᾶς ὀλιγάριθμης κυβέρνησης μὲ ἐκπροσώπους ἀπ' ὅλα τὰ ἐκλεγέντα κόμματα. Ἡ κυβέρνηση μὲ πενταετὴ θητεία θὰ διαχειρίζεται μόνο τὴν Ἐξωτερικὴ Πολιτικὴ, τὴν Ἄμυνα καὶ τὴν Οἰκονομία καὶ θὰ ἐλέγχεται ἀπὸ τὴν Γερουσία, ἐνῷ ὅλες οἱ ἄλλες ἀρμοδιότητες θὰ περάσουν στὰ χεῖρια τῆς τοπικῆς αὐτοδιοικήσεως τῶν 10 μεγάλων νομῶν.
- Διορίσατε, ἐκάστοτε γιὰ μία πενταετία, ἀπὸ τοὺς 10 μεγάλους νομοὺς 40 ἄριστους καὶ μὴ ἐπαγγελματίες πολιτικοὺς στὴν «Γερουσία» καὶ 10 ἀντιπροσώπους τοῦ δήμου, ἐπίσης μὴ πολιτικοὺς καὶ μὲ ἐτήσια θητεία.
- Ἐφαρμόσατε τὸν θεσμὸ τῶν δημοψηφισμάτων (ἄμεση δημοκρατία).

* * *

όνον ἐὰν κατορθώσουν νὰ κρίνουν τὰ πράγματα οἱ Ἕλληνες μέσα ἀπὸ μία γνήσια Ἑλληνικὴ Παιδεία, θὰ τερματισθῇ μιὰ γιὰ πάντα ἡ διαρκὴς ἀναπαραγωγὴ θεοδούλων, ἀνιστόρητων καὶ ἀπαίδευτων Ρωμαίων, ποὺ ἐξουσιάζονται ἀπὸ μία δεισιδαιμονία τῆς χειρίστης μορφῆς, ἀνίκανων νὰ προσαρμοσθοῦν στὶς ἀπαιτήσεις ἑνὸς ραγδαῖα μεταβαλλόμενου κόσμου. Ἦλθε ὁ καιρὸς ὁ ἀπογοητευμένος ἐπὶ αἰῶνες Ρωμαῖοι νὰ ἐξελιχθῇ σὲ γεμᾶτο αἰσιοδοξία καὶ δημιουργικότητα Ἕλληνα.

Γ. Χατζηθεοδώρου

Δρ Πολιτικὸς Μηχανικὸς
Υφηγητὴς Πολυτεχνείου Ἀχαεῶν

Η ΚΙΝΗΣΙΣ ΤΩΝ ΙΔΕΩΝ

PIERRE GRIMAL, *Ἡ Ρωμαϊκὴ Αὐτοκρατορία*

Ὁ Γάλλος ἀκαδημαϊκὸς Πιερ Γκριμάλ ὑπῆρξε ἓνας ἀπὸ τοὺς διαπρεπέστερους ἐλλήνισ-
τὲς τῆς σύγχρονης Εὐρώπης καὶ τιμήθηκε ἀναλόγως ἀπὸ τὴν χώρα του, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ
τὴν Ἰταλία καὶ τὴν δική μας χώρα, διότι ἀφιέρωσε τὴν ζωὴ καὶ τὸ ἔργο του στὴν μελέ-
τη τοῦ Ἑλληνικοῦ καὶ τοῦ Ρωμαϊκοῦ Πολιτισμοῦ.

Μὲ πρωτοβουλία τοῦ Γιάννη Ἀβραμίδη μεταφράστηκε καὶ στὴν Ἑλλάδα, ἔπειτα ἀ-
πὸ μία δεκαετία περίπου, τὸ τελευταῖο ἔργο του μὲ θέμα τὴν ἱστορία τῆς Ρωμαϊκῆς Αὐ-
τοκρατορίας ἀπὸ τὸ 27 π.Χ. ὡς τὸ 427 π.Χ. Ἀπὸ τότε, δηλαδή, ποὺ μετατράπηκε ὀριστι-
κὰ ἀπὸ τὸν Ὁκταβιανὸ Αὐγούστο τὸ Ρωμαϊκὸ Κράτος σὲ αὐτοκρατορία ὡς τὴν ὀριστι-
κὴ κατάλυσή του ἀπὸ τοὺς βόρειους λαοὺς μετὰ τὴν πτώση τῆς Ρώμης ἀπὸ τοὺς Βανδά-
λους. Στὸ σύγγραμμα αὐτὸ ὁ Γκριμάλ προβαίνει σὲ συνοπτικὴ ἀποτίμηση τῶν στοιχείων
ποὺ συνέθεσαν τὴν φυσιογνωμία τῆς αὐτοκρατορικῆς Ρώμης. Ἐξετάζει τὴν σημασία τοῦ
αὐτοκρατορικοῦ θεσμοῦ καὶ τῆς ἱμπεριαλιστικῆς πολιτικῆς ποὺ εἰσήγαγε, τὸν ἱστορικὸ
ρόλο τῶν δυναστειῶν, τὸν πολιτισμὸ ποὺ συντελέστηκε μέσα στὸ πλαίσιο αὐτό, τὴν ἐπί-
δραση τοῦ Ἑλληνισμοῦ ποὺ δέχτηκε ἡ Ρώμη, τὴν ἀνάμειξη τοῦ Χριστιανισμοῦ στὴν ρω-
μαϊκὴ ἐξέλιξη καὶ ἄλλες πολὺ ἐνδιαφέρουσες πτυχὲς τῆς Ρωμαϊκῆς ἱστορίας. Ἐπίσης ἐξε-
τάζει ὁ συγγραφέας τοὺς λόγους ποὺ ὠδήγησαν στὴν ἄνοδο καὶ τὸ ἀπόγειο, ἀλλὰ καὶ
στὴν παρακμὴ καὶ τὴν πτώση τῆς αὐτοκρατορίας τῶν Ρωμαίων.

Ἡ ἀξιολογὴ ἐλληνικὴ ἔκδοση συνοδεύεται ἀπὸ χάρτες, φωτογραφικὸ ὕλικό, γλωσσά-
ριο, χρονολόγιο καὶ εὐρετήριο.

Ἀλέξανδρος Χ. Μήτσιου

Ο ΔΑΙΔΑΛΟΣ ΚΑΙ Ο ΟΙΚΟΝΟΜΙΣΜΟΣ

διάβασα πάλι μὲ εὐχάριστη ἔκπληξη μέσα στὸ σκοτάδι τῶν ἡμερῶν
μας τὸν μῦθο τοῦ Δαίδαλου, ὅπου ἀμόλυντος ἀπὸ τὰ σύγχρονα μα-
γειρέματα τῶν ἐπικρατουσῶν σήμερα θρησκειῶν στὸν Πλανήτη,
ἀναδεικνύει τὸ ἄφθαστο ὕψος τῆς Ἑλληνικῆς Διανόησης καὶ Πολι-
τισμοῦ. Οἱ Ἰωνες Φιλόσοφοι καὶ οἱ μεγάλοι καλλιτέχνες τῆς Ἑλλη-
νικῆς Ἀρχαιότητος μοναδικὰ συνέλαβαν τοὺς κωδικοὺς τῆς Φύσης ἐπιστημονικὰ
καὶ αἰσθητικὰ, ὅσο μᾶς ἐπιτρέπει ἡ δομὴ μας, σεβόμενοι τὸ ἀπροσπέλαστο καὶ τὴν
ἐνότητα τοῦ Σύμπαντος. Μακρυνὰ ἀπὸ τὶς ὑπερβατικὲς ἀνθρωποκατασκευὲς τοῦ
Δόγματος καὶ τῆς Πίστης, τιθασεύοντας αὐτὰ μὲ παραβολικοὺς καὶ χαριτωμένους
μύθους βάθους, ἀποφεύγουν τὴν ὕβριν. Ἔτσι ὁ Δαίδαλος-ἄνθρωπος ὑπαρξιακὰ μὲ
τὸν Ἡνίοχο, τὸν Ερμῆ, τὶς Καρυάτιδες, τὴν Ἀφροδίτη καὶ τόσα ἄλλα φθάνει εἰς τὸ
ὕψιστο τῆς ἠθικῆς καὶ κοινωνικῆς του ὑπόστασης μὲ βάση πάντα τὴν Φύση, ὅμοια
δὲ καὶ ἐπιστημονικὰ συλλαμβάνει τὴν ἔννοια (τῆς Φύσης) μέσα πάλι ἀπὸ τοὺς νό-
μους τῆς, συνδεόμενος μὲ αὐτὴ χωρὶς νὰ ξεπέση σὲ μία οἰκονομίστικη τεχνολογία,

ΓΙΑΝΝΗΣ ΤΣΕΒΡΕΧΟΣ, *Τὸ Κοπάδι*

Σπανιώτατη ἂν ὄχι μοναδική περίπτωση βιβλίου*: Γράφτηκε ἀπὸ ἕναν βοσκὸ τῶν θεσσαλικῶν βουνῶν μὲ γραμματικὲς γνώσεις δημοτικοῦ σχολείου. Γιὰ τὸν ἀναγνώστη του εἶναι ἕνα εἶδος γροθιάς στὸ στομάχι: τὸν ὑποχρεώνει νὰ συνειδητοποιήσει, πόσο μακριὰ ἀπὸ τὸ κατὰ φύσιν, τὸ νοητικὰ καὶ ψυχικὰ ὑγιὲς βρίσκεται ὁ σημερινὸς ἀστός, ὁ συρόμενος ἀπὸ μία παρανοϊκὴ «κόμμον σένς», τὴν μαζικὴ ψυχολογία μιᾶς ἀγέλης ἄρρωστης, γεμάτης διάστροφα πάθη καὶ ψευδαισθήσεις, κλεισμένης σ' ἕνα ψυχονοητικὸ «κουτί», ποὺ ἄλλοι κατασκευάζουν, μὲ περιεχόμενο μία ἀντίληψη γιὰ τὴ ζωὴ καὶ τὸν κόσμον ποὺ δὲν ἔχει καμμιά σχέση μὲ τὸν ἄνθρωπον ὡς ἄτομον καὶ ὡς ὁμάδα.

Ὁ συγγραφέας τοῦ βιβλίου μᾶς θυμίζει μὲ ἀπλὲς εἰκόνες καὶ φυσικὲς περιγραφές τοὺς βασικώτατους τρόπους λειτουργίας τοῦ ἀνθρώπου τοῦ «ὁμολογουμένως τῇ φύσει ζῶντος», ὁ ὁποῖος ἔχει πιά σχεδὸν ἐξαφανισθῇ καὶ ἀντικατασταθῇ ἀπὸ ἕναν ἄνθρωπο-φάντασμα τοῦ ἑαυτοῦ του. Ἡ ὁμάδα τῶν ζῶων, ἡ φυσικὴ ἱεράρχησή της, ἡ ἐπιβίωσή της, ἡ φυλετικὴ-βιολογικὴ βελτίωσή της ἀναπτύσσονται ἀπλᾶ, σὲ συνδυασμὸ μὲ τὴν ἀπαλόχρωμη εἰκόνα τοῦ αὐθεντικοῦ περιγύρου τοῦ φυτικοῦ κόσμου. Ἄν καὶ ὅλα αὐτὰ δὲν μποροῦν παρὰ νὰ εἶναι ὁ μοναδικὸς δείκτης τοῦ ἀληθινοῦ καὶ τοῦ δέοντος γιὰ κάθε ἀντίστοιχη ἀνθρώπινη κοινωνικὴ καὶ ἀτομικὴ κατάσταση καὶ συμπεριφορὰ (δὲν ἔχουμε ἄλλον ὁδηγὸ γιὰ μία ὀρθὴ ζωὴ ἀπὸ τὴν παμμήτεια φύση), ὅπως ἀναπτύσσονται στὸ «Κοπάδι», φαίνονται πολὺ μακρινὰ σὲ μᾶς καὶ ταυτόχρονα δείχνουν –ἂν μπορούμε ἀκόμη νὰ τὸν δοῦμε...– ἕναν «ἀπολεσθέντα παράδεισον», ὅχι αὐτὸν τῆς ἀνθρώπινης θεοκρατικῆς παράνοιας, ἀλλὰ τὸν παράδεισον τῆς φύσης-θεοῦ.

Ἀλλὰ τὸ ἀπροσδόκητο αὐτὸ βιβλίον μᾶς δίνει κι ἕνα ἀκόμη στοιχεῖο πραγματικὰ συνταρακτικό: Στὴν ἐλληνικὴ κτηνοτροφικὴ παράδοση σφύζονται ἀκόμη σήμερον στοιχεῖα τοῦ ἔλλοπος-κτηνοτρόφου τῶν πανάρχαιων χρόνων, αὐτοῦ ποὺ κοίταξε τὸν οὐρανὸ καὶ συνέλαβε τὴν ἔννοια τοῦ σύμπαντος, ποὺ ἄκουσε τὶς φωνὲς τῆς φύσεως καὶ τὶς μιμήθηκε

* Μοῦ τὸ ἀπέστειλε εὐγενῶς ἀπὸ τὴν Φαρκαδόνα Τρικάλων ὁ ἀναγνώστης τοῦ «Δ» κ. Βάιος Παππᾶς.

μακριὰ ἀπὸ τὸ ὑπαρξιακὸ καὶ τὴν οἰκολογία.

Ἐπομένως εἰς τὴν πλημμυρίδα τῶν δῆθεν πνευματικῶν προϊόντων, ποὺ μᾶς κατακλύζουν μὲ τὴν ἡθικὴ τους εὐτέλεια, θὰ πρέπει νὰ ἀντιτάξωμε τὰ πιὸ πάνω, τῶν ὁποίων τὴν ὑπαρξὴ οἱ πολλοὶ οὔτε κἄν γνωρίζουν, δεδομένου ὅτι ἡ πίστις καὶ τὸ δόγμα σατανικὰ τὰ ἀπομονώνουν. Ἡ νομοτέλεια τῆς Φύσεως γύρω ἀπὸ τὴ δομὴ μας κλιμακώνεται ἀπὸ τὸν βλάκα στὸν ἰδιοφυῆ, ἀπὸ τὸν ἄσχετον στὸν ἐνημερωμένο, ἀπὸ τὸν εὐαίσθητον στὸν κτήνον, ἀπὸ τὸν εἰρηγόφιλον στὸν πολεμοκάπηλον, καὶ πάει λέγοντας. Αὐτὰ εἶδαν ἐκπληκτοὶ οἱ Ἴωνες φιλόσοφοι μέσα ἀπ' τὸ φινιστρίνι τους τῆς Σκέψης, ποὺ αὐτοὶ πρωτοσυνέταξαν ἐπιστημονικά, δηλ. μέσα ἀπὸ τὴν Φύσιν καὶ μόνον ἀπὸ τὴν Φύσιν.

Ὅμοια οἱ μεγάλοι καλλιτέχνες τῆς Ἑλληνικῆς Ἀρχαιότητος μὲ ἀπαράμιλλη ἐπιδεξιότητα, μὲ τὴ σμίλη ἢ τὸ Λόγον, ἀποκάλυψαν τὴν ὑπέροχην εἰκόνα ποὺ ἐπιφυλάσσει

φτειάχνοντας τις λέξεις, τὸν λόγο, τοῦ ἔλλοπος ἐκείνου ποὺ μὲ φοβερὴ διεισδυτικότητα διὰ μέσου τῶν πέπλων τοῦ ἄγνωστου ἀπώτατου παρελθόντος περιέγραψε καὶ ἀναπαρέστησε μὲ θαυμαστὸ τρόπο ὁ ἀείμνηστος συνεργάτης μου Ἡλίας Α. Τσατσόμοιρος. Ὁ Γιάννης Τσέβρεχος διασφῆι στὸ βιβλίον του πληθώρα λέξεων τῶν σημερινῶν κτηνοτρόφων, ποὺ ἀναφέρονται στὰ ζῶα τοῦ κοπαδιοῦ, καταγράφει –ἴσως γιὰ πρώτη φορὰ σ’ ὠρισμένες περιπτώσεις– τις ὀνομασίες τους ἀνάλογα μὲ τὸ χρώμα τους, τὸ σχῆμα τῶν κεράτων τους, τὴν παραγωγικότητα σὲ γάλα, τις ὀνομασίες ποωδῶν καὶ θαμνωδῶν φυτῶν μὲ τὰ ὁποῖα τρέφονται, τὴν «ὀρολογία» τῆς τέχνης τῆς τυροκομίας καὶ πολλὲς ἄλλες, ποὺ ὅλες σχεδὸν ἀποτελοῦν παρεφθαρμένες μορφές ἀρχαίων ἐλληνικῶν λέξεων –σὲ σημεῖο ποὺ ὁ ἀναγνώστης νὰ ἐκπλήσσει καὶ νὰ ἀπορῇ, γιὰ τὸ πῶς ἐφθασαν ζωντανές στὶς μέρες μας ὕστερα ἀπὸ τὸν κυκλῶνα τῆς Ἱστορίας, ποὺ γιὰ 1300 χρόνια δὲν εἶχε ἀφήσει σχεδὸν τίποτα ὄρθιο ἀπὸ τὸν Ἑλληνικὸ Πολιτισμό. Ἴσως τὸ δύσβατο τῶν ἐλληνικῶν ὀρέων, τῆς κοιτίδας αὐτῆς τῆς κτηνοτροφίας μας, νὰ εἶναι ὁ λόγος γιὰ τὸν ὁποῖο οἱ ἐλληνοφόνοι τῶν διαφόρων ἱστορικῶν περιόδων ἀφησαν τοὺς ποιμένες μας ἀλώβητους.

Ὁ Γιάννης Τσέβρεχος ζώντας κατὰ φύσιν μπορεῖ καὶ βλέπει μὲ καθαρὴ ματιὰ τὸ παρὰ φύσιν, τὸ ἐκτροπο, τὸ διεστραμμένο καὶ τὸ νοσηρὸ τῆς ζωῆς τῶν ἄλλων, ἡμῶν, ποὺ κινούμεθα ὄχι ἀπλῶς τυφλά, ἀλλὰ χειρότερα, φορῶντας τοὺς παραμορφωτικούς φακούς ποὺ μᾶς ἐπέβαλαν τὰ δόγματα, τὰ πάθη, ὁ ἐξ-ουσιασμός, ἡ μεταφυσικὴ τοῦ Χρήματος καὶ ὁ ἰσχυρισμὸς μυστικισμὸς τῆς Θεοκρατίας. Διαβάστε ἓνα ἀπόσπασμα τοῦ βιβλίου καὶ συγκρίνετε τις ἀπόψεις ἐνδὸς ἀπόφοιτου τοῦ δημοτικοῦ μὲ ἐκείνες τῶν διαφόρων ἐκπροσώπων τῆς Διανόησης, τῆς Πολιτικῆς, τῆς Κοινωνίας καὶ τῆς Θρησκείας:

“Ὁλάκερο Ὀλυμπο τοὺς ἔχουμε σπῆν Ἑλλάδα τοὺς θεούς. Χώρια τὸ νησί, νὰ μπανιρίζονται τὰ πνεύματά τους.

» Ὅμως πῶς τὰ καταφέραμε, ἐμεῖς ποὺ γεννηθήκαμε γύρω ἀπ’ τὸ βουνὸ τῶν θεῶν, νὰ κάνουμε τὴ θεότητα τῆς Δήμητρας τῶν χωραφιῶν καὶ τὴ θεότητα τοῦ Πάνα τοῦ τραγοπόδαρου νὰ ἐπαναστατήσουν μὲ τὴ συμπεριφορὰ μας πρὸς τὰ φυτὰ καὶ τὰ ζῶα; Ὁ Βίαιος καὶ ἀφύσικος τρόπος, ποὺ μᾶς ἐπέβαλαν νὰ ἀκολουθᾶμε, μᾶς σπρώχνει, τοὺς κτηνοτρόφους, νὰ ἐκβιάζουμε τὴν φύσιν τῶν ζώων μὲ θεμιτὰ καὶ ἀθέμιτα μέσα γιὰ μεγάλυ-

ἡ μάνα Φύση γιὰ τὸν ἄνθρωπο. Τί ἰδιοφυΐα, οὔτε νὰ σπάσης τὸ εὐθραστο τῆς ἀποκαλυπτομένης μεγαλοσύνης, οὔτε ν’ ἀφήσης ἄξεστο τὸ ἀριστούργημα... Ἐδῶ οἱ θρησκείες, ταῦροι ἐν ὑαλοπωλείῳ, χωρὶς τάλαντο, ἐρήμην τῆς ἀνθρώπινης προσπάθειας μὲ δόλο, μίσος, ψέμα προσπαθοῦν νὰ ὑποκαταστήσουν τὰ ἀνωτέρω. Ὁ θεὸς ποὺ ἐφηῦραν, τὸ Δόγμα καὶ ἡ Πίστη, διὰ τοῦ *homo economicus*, ἀπὸ τὴν πίσω πόρτα καταστρέφουν τὴν Φύση. Ἄς ἀναλογιστοῦμε, πόσο ἀπέχουν ἀπ’ ὅλα αὐτὰ τὰ 7 δις. τῶν κατοίκων τῆς Γῆς. Ἡ θεοκεντρικὴ θέση τῆς παγκόσμιας παιδείας μὲ ἐπικεφαλῆς τὸν Ἰουδαϊσμὸ μὲ τὰ παρακλάδια τοῦ Χριστιανισμοῦ, Μωαμεθανισμοῦ δὲν ἄφησαν καὶ δὲν ἀφήνουν τίποτε ὄρθιο. Οἱ πολλοὶ δὲν ἀμφισβητοῦν καὶ θεωροῦν ὡς... φυσικὰ καὶ δεδομένα τὰ χάλια τοῦ διδύμου θρησκεία-κράτος. Ἰσχύς τους ἡ βλακεία τῶν πολλῶν.

Παντελῆς Γλᾶρος

τερη δυνατή παραγωγή. Έκβιασμός στην φύση των ζώων άκόμα και στην αναπαραγωγή τους. Από τὸ Γενάρη, πού ἦταν ἡ φύση τους νὰ γεννᾶνε, τὰ μεταφέραμε στὸ Νοέμβρη. Ἡ τροφή τους, μὲ βιταμῖνες καὶ ὁρμόνες, γιὰ νὰ δίνουν πολὺ γάλα. Ἀποκορύφωμα, αὐτὸ τῆς τρελλῆς ἀγελάδας, πού τὴν κατάντησαν ζῶο γιὰ τὴν Ὀλυμπιάδα. Μαραθωνοδρόμισσα κατὰ κάποιον τρόπο, πού τρελλαίνεται ἐπάνω στὴν ἀκατάπαυστη κούρσα παραγωγῆς. Καὶ πού, γιὰ νὰ καταφέρουν νὰ τὴν φτάσουν σ' αὐτὸ τὸ ἐπίπεδο, ὁ σταῦλος γίνεται νοσοκομεῖο.

» Οἱ θεοί, πού γεννήθηκαν σὲ τοῦτο τὸν τόπο, ταπεινοὶ στέκουν μπροστὰ σ' αὐτὰ τὰ πράγματα τῆς φύσης, πού ἄπλωσες τὸ χέρι σου καὶ τὰ καταστρέφεις. Ὅσο πιὸ πολλὰ ἔμαθες, τόσο πιὸ πολλὰ σκοτώνεις γύρω σου. Καὶ τῆς γῆς τὴ γέννα σπάραξες, ἄνθρωπε σημερινέ. Ὅμως ἡ γίδα καὶ τὸ φίδι, πού ἀφουγκράζονται τὴ γῆ καὶ σοῦ μιλᾶνε γι' αὐτήν, εἶναι ἄμυνες τοῦ ζωικοῦ κεφαλαίου τοῦ πλανήτη. ”

Καὶ διῆτε πῶς αὐτός, ὁ ἀγράμματος ἄνθρωπος, ὁ ὥπλισμένος μὲ τὴν ψυχικὴ ὑγεία τοῦ ὁμολογουμένως τῇ φύσει ζῶντος, μπορεῖ νὰ βοηθήσῃ τὸν ἐγγράμματο, τὸν διανοούμενο, πού τὸν περιφρονεῖ, ὥστε νὰ διαμορφώσῃ μία καθαρὴ ἀντίληψη γιὰ τὴ ζωὴ, τέτοια πού ἴσως τὸν ἀπαλλάξῃ ἀπὸ τοὺς φόβους του, τοὺς κοινωνικοὺς, οἰκονομικοὺς, πολιτικοὺς καὶ μεταφυσικοὺς φόβους, πού τοῦ ἐμφύτευσαν καὶ τοῦ ἐμφυτεύουν ἡ παρὰνοια καὶ ἡ ἀβάσταχτη ἐλαφρότητα τῆς ἰσχύουσας σήμερα βιοθεωρίας.

“ Πόσο τὰ ψεύτικα μετᾶξι καὶ τὰ φανταχτερὰ μποροῦν νὰ σταθοῦν δίπλα στὸν ἄνθρωπο καὶ νὰ τοῦ ἀπορροφᾶνε τοὺς φόβους του; Καὶ πῶς πρέπει νὰ σοῦ τὸ γράψω, γιὰ νὰ ἀποβάλῃς κάθε φόβο γιὰ τὴν προσωπικὴ σου ζωὴ καὶ τὸν θάνατό σου;

» Κάπως θὰ ἔχῃς ἀφήσει ἓνα σημάδι πάνω στὸ παιδί σου. Ὅσοι ἔχουμε τὴν ἔννοια τοῦ γνῶρου* ξέρουμε ὅτι ποτὲ δὲν ἔφυγες, ποτὲ δὲν φεύγεις, ἀλλὰ μένεις σὰν μία συνέχεια. Τί σὲ τρομάζει λοιπὸν καὶ σὲ βάζει στὴν ὁδὸ τῆς καταστροφῆς;

» Ὡρες εἶναι νὰ ἀρχίσω νὰ βλέπω παράδεισους καὶ πιλάφια σὲ πέρα ἀπὸ ἔδω ζωές. Νὰ ψάχνω νὰ τὰ βρῶ ἔξω ἀπὸ τὴ φύση καὶ νὰ μὴ γυρίζω ἐδῶ, τριγύρω στὸν Ὀλυμπο καὶ πέρα στὸ νησί, νὰ μπανιρίζωμαι σὰν ψυχὴ καὶ πνεῦμα.

» Συγγνώμη, φίλε μου, ἐδῶ τὸ λένε Ἑλλάδα, κι ὅταν φεύγουμε, ἐδῶ πάλι περιφερόμαστε. Ἡ δύναμη τῆς ἐλληνικῆς φύσης;

» Καλὰ εἶναι ὅλα αὐτὰ πού ἀπολαμβάνουμε. Τέλεια. Ἡ γῆ μας ὅμως κλωτσάει. Δὲν τῆς ἀρέσει ἡ συμπεριφορὰ μας. Φωτὰι στὶς ρίζες σου... Καπνὸς ἀργός, ταξίδι γιὰ τὸν οὐρανό... ”

Μήπως τὰ πιὸ αὐθεντικὰ λείψανα τῆς ἐλληνικότητος καὶ τοῦ Ἑλλήνα σώζονται στὰ ἐλληνικὰ βουνὰ κι ὄχι στὰ ἄρρωστα ἀστικά κοπάδια τῆς Διανοήσεως, τῆς Θρησκείας, τῆς Κοινωνίας καὶ τῆς Πολιτικῆς;

Δ.Ι.Λ.

* [Σημ. «Δ»:] Γνώρος: ἡ στιγμὴ πού ἀναγνωρίζουν ἡ γίδα-μᾶνα ἢ ἡ προβατίνα τὰ νεογνὰ τοὺς σκηνὴ φυσικῆς (μὴ διάστροφης) μητρότητας, τρυφερότητας καὶ ἀλήθειας.